

Ad Acta

Zbornik Državnog arhiva u Sisku

Izdavač

Državni arhiv u Sisku

Za izdavača

Nela Kušanić

Glavna i odgovorna urednica

Nela Kušanić

Uredništvo

Dario Franić, Nela Kušanić, Igor Vujatović,
Tomislav Škrbić, Snježana Žegor

Lektura

Irena Balen-Gorišek

Prijevod na engleski

Irena Gašparović

Grafičko oblikovanje

Urednik d.o.o., Zagreb

Tisak

Kerschoffset d.o.o., Zagreb

Adresa uredništva

Državni arhiv u Sisku – Zbornik DASK,
Frankopanska 21, Sisak 44000;
tel: 385 44 525 060; e-mail: tajnistvo@dask.hr

Objavljeno potporom Ministarstva kulture i medija RH

Časopis izlazi jedanput godišnje

UDK 930.253(497.5)

ISSN 2718-3335

Ad Acta 4

ZBORNIK DRŽAVNOG
ARHIVA U SISKU

Državni arhiv u Sisku

Ad Acta 4 (2023), str. 1-164

Sisak, 2023.

Sadržaj

Predgovor	7
Mario Bursik	
Sumarni inventar fonda Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske - Sisak, 1956. – 1992.....	9
Summary	56
Prilozi	57
Dinko Džajo	
Sumarni inventar fonda Vodoprivredni odjeljak u Sisku, 1899./1955.....	59
Summary	89
Prilozi	90
Boris Suljagić	
Arhivsko gradivo Hrvatskog državnog arhiva koje se odnosi na područje nadležnosti Državnog arhiva u Sisku za razdoblje 1881. – 1945.....	93
Summary	123
Nikica Barić	
Neki izvori o uništenju židovske zajednice u Sisku za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske.....	125
Summary	146
Bruno Raguz	
Petar Teslić i njegova industrija u Sisku od kraja 19. stoljeća do današnjih dana	149
Summary	159
Prilozi	162

Predgovor

U ovogodišnjem broju Zbornika nastavljamo s praksom objave informativnih pomagala za korištenje arhivskoga gradiva. Tako na početku ovoga broja predstavljamo dvije arhivske cjeline iz potpuno različitih područja djelatnosti.

Prvi fond koji predstavljamo nastao je radom stvaratelja karakterističnog i tipičnog za socijalističko povijesno razdoblje. Ova je arhivska cjelina upisana u naše evidencije kao HR-DASK-515 Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske – Sisak, a čini ju gradivo nastalo radom ovoga tijela u razdoblju od 1956. do promjene državnog i ekonomskog uređenja, tj. sve do 1992. godine kada ono i formalno prestaje poslovati. Sumarni inventar ove arhivske cjeline sadrži informacije o sadržaju sačuvanog arhivskog gradiva ovoga stvaratelja, ali i o djelatnosti te ulozi ovoga tijela u spomenutom društvenom i vremenskom kontekstu. Opis gradiva po tehničkim jedinicama (knjigama i arhivskim kutijama), koji je uobičajen dio svakog sumarnog inventara, u slučaju ovoga fonda u Zborniku ne objavljujemo zbog velike količine jedinica koja utječe na opseg rada. No, i popis po tehničkim jedinicama dostupan je svim korisnicima u Odjelu za korisnike Arhiva. Naš je osnovni motiv za objavu ovoga inventara spoznaja da u dostupnoj stručnoj arhivističkoj literaturi nema puno primjera za obradu fondova iz područja rada političkih stranaka, društveno-političkih organizacija i sindikata.

O gradnji i održavanju riječnih nasipa, obaloutvrda, reguliranju i jaružanju rijeka, melioraciji kanala, izgradnji i održavanju putova uz rijeke Savu, Kupu, Odru, Lonju, ali i o izgradnji mlinova i mostova na sisačkom području u razdoblju od početka do sredine 20. stoljeća skrbila su razna tijela koja su djelovala kao odjeli kotarskih, okružnih ili pak državnih upravnih organizacija. Gradivo nastalo radom ovih tijela, nažalost, fragmentarno je sačuvano, te je, zbog posebnosti svoga sadržaja, koja proizlazi iz specifičnosti funkcije ovih tijela karakteristične za sisačko područje, organizirano u ovom arhivu kao zbirni fond. Fond je upisan u Opći inventar Državnog arhiva u Sisku kao HR-DASK-457 Vodoprivredni odjeljak u Sisku, a okuplja gradivo nastalo u razdoblju od 1899. godine pa sve do 1955. godine. Iako je riječ o necjelovitu gradivu, ipak smo odlučili objavom sumarnog inventara ovoga fonda objelodaniti i njegov sadržaj jer pruža niz vrlo zanimljivih informacija o problematici obrane od poplava na sisačkom području u navedenom razdoblju kao i o gradnji pratećih objekata poput cesta uz rijeke, mostova, kanala, vodovoda, mlinova.

Nastavljamo objavljivati i informacije o arhivskom gradivu koje čuva Hrvatski državni arhiv u Zagrebu, a odnosi se na sisačko arhivsko područje. Riječ je, u ovom slučaju, o pregledu arhivskih fondova u vlasništvu HDA koji su nastali u razdoblju od 1881. godine (od razvojačenja Vojne krajine) do 1945. godine.

U skladu sa sada već ustaljenom praksom, na kraju broja objavljujemo i nekoliko radova iz područja lokalne povijesti. Ovaj je put riječ o jednom znanstvenom i jednom preglednom radu koji će nesumnjivo biti korisni istraživačima, a, pretpostavljamo, zanimljivi i ljubiteljima lokalne povijesti.

Sumarni inventar fonda

HR-DASK-515: OPĆINSKI KOMITET SAVEZA KOMUNISTA HRVATSKE SISAK (1956. – 1990.)

Stručni rad

Uvod

Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske bio je najviši organ Saveza komunista Hrvatske na području općine Sisak od njegova osnivanja 1956. godine do 1992. godine kada prestaje postojati. Općinski komitet pružao je organizacijsku i savjetodavnu podršku osnovnim organizacijama Saveza komunista te je upravljao i organizirao članstvo u SK s područja svoje nadležnosti. Komitet je bio nositelj ideološko-političkih aktivnosti u općini Sisak te je u suradnji s drugim društveno-političkim organizacijama sudjelovao u raspravama i ocjenama raznih problema u općini Sisak.

Ključne riječi: općina Sisak, općinski komitet, osnovna organizacija, članstvo, Savez komunista Hrvatske

Popis kratica

CK	Centralni komitet
DASK	Državni arhiv u Sisku
DPO	Društveno-politička organizacija
GK	Gradski komitet
IB	Inform biro
IK	Izvršni komitet
JNA	Jugoslavenska narodna armija
KK	Kotarski komitet
MOK	Međuopćinska konferencija
NO I DSZ	Narodna obrana i društvena samozaštita
NOB	Narodnooslobodilačka borba
OK SKH	Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske
OO	Osnovna organizacija
POK	Predsjedništvo općinskog komiteta
PŠ	Politička škola
SAS	Samoupravni sporazum
SDK	Služba društvenog knjigovodstva
SDP	Socijaldemokratska partija Hrvatske
SKJ	Savez komunista Jugoslavije
SO	Skupština općine
SR	Socijalistička Republika (Hrvatska)
SSRN	Socijalistički savez radnog naroda
SUBNOR	Savez udruženja boraca Narodnooslobodilačkog rata
TK	Tvornički komitet

d/m dužni metar

god. godina

knj. knjiga

kut. kutija

Opis fonda

1. Identifikacija

1.1. Oznaka/signatura

HR-DASK-515

1.2. Naslov

Općinski komitet Saveza komunista Sisak

1.3. Vrijeme nastanka gradiva

[1948. – 1955.] 1956. – 1992. [1993. – 1998.]

1.4. Razina opisa

Fond

1.5. Količina i nosač jedinice opisa

41 knjiga, 351 kutija, ukupno 35,8 d/m

2. Kontekst

2.1. Naziv stvaratelja

Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske Sisak 1956. – 1990.

Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske Sisak – Savez demokratskih promjena 1990. – 1992.

2.2. Vrijeme, mjesto djelovanja i sjedište stvaratelja

1956. – 1992., Sisak

2.3. Pravni položaj

Pravna osoba; društveno-politička organizacija.

2.4. Povijest stvaratelja

Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske formiran je na sjednici *Konferencije SK općine Sisak* 24. svibnja 1956. godine¹. Na konstitutivnoj sjednici sudjelovali su predstavnici postojećih partijskih organizacija sa šireg područja grada Siska: predstavnici Kotarskog komiteta Sisak, predstavnici rajonskih organizacija² te organizacija SK u privrednim poduzećima. Općinski komitet djeluje kao izvršno-političko tijelo općinske konferencije SK i rukovodeći organ Saveza komunista u komuni između dviju konferencija³ koji se bira svake dvije godine. U razdoblju 1967. – 1990. nema značajnih organizacijskih promjena u djelovanju Općinskog komiteta SKH Sisak. U ožujku 1990. godine se naziv organizacije mijenja u *Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske Sisak – Savez demokratskih promjena*, ali njegova funkcija i upravna struktura ostaju nepromijenjeni. Datum prestanka rada stvaratelja je 29. listopada 1992. kada je podnesena prijava o prestanku poslovanja Općinskog komiteta SKH Sisak⁴.

1 HR-DASK-515 OK SKH Sisak 1956. – 1992., 1. konstituirajuća sjednica komiteta, kut. 1

2 Grad Sisak bio je podijeljen na dva rajona prema organizaciji SK.

3 HR-DASK-515 OK SKH Sisak 1956. – 1992., Odluka o promjenama u načinu i oblicima organiziranja komuni-
sta u Općini Sisak 1967., kut. 340

4 HR-DASK-515 OK SKH Sisak 1956. – 1992., Prijava o prestanku poslovanja, kut. 143

2.5. Nadležnost, funkcije, zanimanja i djelatnosti

Općinski komitet SKH Sisak djelovao je kao jedinstvena cjelina u organizacijskom, idejno-političkom i izvršnom pogledu. Nadležnost komiteta pratila je administrativne granice Općine Sisak koja je prostorno obuhvaćala šire područje današnjeg grada Siska te današnjih općina Lekenik, Martinska Ves i Sunja. Formalno, zadatak organizacije Saveza komunista u poslijeratnoj jugoslavenskoj državi bio je da preko što masovnijega članstva prikupi ideje, detektira potrebe i definira glavne smjernice razvoja društva u cilju općeg interesa te da bude pokretač naprednih društvenih promjena. No, stvarno, kao ideološko-politički nositelj totalitarnoga režima, služi upravo kontroli društva kroz širok spektar društveno-političkog djelovanja. Na razini Općine to implicira da ne postoji društvena ili privatna aktivnost (komunalna, gospodarska, infrastrukturna, kulturna, znanstvena, zabavna itd.) koja nije bila podložna promatranju Općinskog komiteta SKH Sisak.

Općinska organizacija SK povezuje i ujedinjuje rad svih partijskih organizacija i oblika aktivnosti SK na području nadležnosti, te svojim zaključcima i stavovima usmjerava djelovanje komunista⁵ na svom području. Također, općinski komitet surađuje s drugim općinskim komitetima i društveno-političkim organizacijama, razrađuje materijale i odluke viših tijela (CK SKH i CK SKJ) pa iste materijale i zaključke prenosi osnovnim organizacijama SK u svojoj nadležnosti.

Tako općinski komiteti služe kao idejno-politička poveznica između republičkih i saveznih centralnih komiteta SK s jedne strane i osnovnih organizacija SK s druge. Općinski komitet SKH Sisak istupao je prema višim organima, uglavnom Centralnom komitetu SKH, dajući prijedloge za utvrđivanje politike SK s naglaskom na društveno-ekonomske odnose u općini Sisak, dok je s druge strane provodio odluke i stavove viših organa prema osnovnim organizacijama SK na području općine Sisak.

2.6. Organizacijski ustroj

Najviši organ Općinske organizacije Saveza komunista je *Općinska konferencija SKH općine Sisak*. Njezine članove biraju osnovne organizacije SK na četiri godine uz obaveznog predstavnika Jugoslavenske narodne armije. Općinska konferencija na svojim konstituirajućim sjednicama bira predsjednika *Konferencije* te Općinski komitet kao svoj izvršni organ koji provodi njezine odluke i zaključke u razdoblju do sljedeće konstitutivne sjednice. *Konferencija* također bira Nadzornu komisiju i Statutarnu komisiju koje onda djeluju u sklopu Općinskog komiteta do sljedeće konstituirajuće sjednice *Konferencije*. *Konferencija* se obavezno sastaje najmanje dva puta godišnje, a može se sastajati i češće, ovisno o potrebi ili na zahtjev najmanje četvrtine članova Općinskog komiteta ili zajedničkom odlukom barem petine osnovnih organizacija SK s područja nadležnosti.

Općinski komitet SKH općine Sisak provodi zaključke i odluke općinske konferencije kao njezin izvršni organ, razrađuje usvojene stavove, prati rad osnovnih organizacija SK na rješavanju bitnih pitanja društveno-ekonomskih i političkih odnosa u organi-

5 Statut Saveza komunista Jugoslavije i Saveza komunista Hrvatske, 1974., str. 90.

zacijama udruženog rada⁶ te obavlja komunikaciju s Centralnim komitetom SKH oko društveno-političkih pitanja na području općine Sisak. Općinski komitet SKH nadzire rad osnovnih organizacija u svojoj nadležnosti i pomaže u njihovu radu u organizacijskom i ideološko-političkom smislu.

Sekretarijat Općinskog komiteta SKH Sisak je organizacijsko-administrativno tijelo Komiteta koje je rješavalo organizacijska pitanja *Komiteta* i *Konferencije*. Sekretarijat Općinskog komiteta SKH Sisak sačinjavaju oba sekretara Komiteta (sekretar i zamjenik sekretara) te predsjednici ideološke, organizacijske i kadrovske komisije. Sekretarijat se bavio isključivo organizacijskom izgradnjom SK općine Sisak te nije bio izvršno tijelo⁷. Na sastancima sekretarijata raspravljano je o funkcijama u drugim tijelima i komisijama, dogovarani su datumi održavanja sjednica *Konferencije* i sastanaka *Komiteta* i rješavana su druga organizacijska pitanja. Sekretarijat *Komiteta* djelovao je u razdoblju 1956. – 1968. godine. Sačuvan je jedan zapisnik sastanka *Sekretarijata* od 1990. godine, ali iz sačuvane dokumentacije nije poznato kada je tijelo ponovno formirano niti s kojim nadležnostima.

Predsjedništvo Općinskog komiteta SKH Sisak nosilac je i koordinator ukupnih aktivnosti u OK SKH Sisak u pripremi sjednica *Konferencije* i organizacijskom radu *Komiteta*. Osnovano je 23. 1. 1982. godine i djelovalo je do raspuštanja SKH općine Sisak. *Predsjedništvo* je vodio izvršni sekretar koji je biran na 4 godine te je tu funkciju obavljao profesionalno.

Općinska konferencija i komitet radi proučavanja specifičnih problema te izvršavanja konkretnih zadataka i stavova iz programa OK SKH općine Sisak osnivaju *stalne i privremene komisije*. Tijekom cijelog razdoblja djelovanja stvaratelja u sklopu komiteta djeluju: *Statutarna komisija, Nadzorna komisija, Kadrovska komisija, Revizionar komisija, Ideološka komisija* i *Komisija za organizaciju i razvoj SK* kao stalne komisije komiteta. Ostale stalne komisije bile su podložne reorganizacijama te promjenama naziva i nadležnosti. *Privremene, tj. radne komisije*, osnivane su na sjednicama komiteta kako bi se riješilo konkretno organizacijsko pitanje ili društveno-politička situacija nakon čega se privremena komisija raspušta.

Osnovne organizacijske jedinice SK bile su *osnovne organizacije* SK, a upravo je Općinski komitet SKH Sisak nadležan svim osnovnim organizacijama sa svog područja nadležnosti u organizacijskom smislu. Osnovne organizacije djelovale su u gotovo svim mjestima i poduzećima s dovoljnim brojem članova SK te su upravo one bile nadležne za regrutiranje i poticanje građana na članstvo u SK.

Najčešći obrazac pristupanja u SK bio je putem preporuke postojećih članova SK koji su na sastancima Osnovnih organizacija SK predlagali istaknute radnike, omladinu i aktiviste za članove SK. U najvećem su broju slučajeva te preporuke uvažavane te bi preporučeni građani nakon ispunjavanja pristupne dokumentacije postajali članovi SK i započeli bi s radom u osnovnim organizacijama u kojima su predloženi. Manji broj članova svojevoljno je slao molbe za pristupanje u SK, nakon čega bi se ta molba

6 Statut Saveza komunista Jugoslavije i Saveza komunista Hrvatske, 1974., str. 92.

7 HR-DASK-515 OK SKH Sisak 1956. – 1992., *Izvještaj o djelovanju Saveza komunista općine Sisak*, kut. 340

ponovno prosljeđivala nadležnoj osnovnoj organizaciji na raspravu. Tako je važno napomenuti da su osnovne organizacije obavljale proces regrutacije članova, proces upisa novih članova kao i prikupljanja članarine. Općinski komitet SKH služio je kao koordinacijsko tijelo svih osnovnih organizacija s nadležnog područja po pitanju članstva u vidu izrade popisa i evidencija članova i uplate članarine te je pomagao osnovnim organizacijama u organizacijskom smislu (slao im materijale za nove članove, dijelio prazne članske iskaznice itd.).

Članovi SK bili su poticani da se aktiviraju u osnovnoj organizaciji u poduzećima rada i upravo tamo su formirane brojnije i aktivnije osnovne organizacije. Aktivnost u mjesnim i kvartovskim osnovnim organizacijama bila je namijenjena poljoprivrednicima, nezaposlenima, umirovljenicima itd. U rijetkim je situacijama Općinski komitet SKH Sisak odobrio da se zaposleni član SK aktivira u mjesnoj organizaciji umjesto u organizaciji na poslu. Najčešći je slučaj bio mali broj članova mjesne osnovne organizacije kojoj je zbog toga prijetilo gašenje. U tom bi slučaju Općinski komitet SKH Sisak delegirao 1-2 člana koji žive na tom području, a inače su aktivni u osnovnoj organizaciji u poduzeću, da se aktiviraju u mjesnoj organizaciji. Također, ponekad bi bilo dozvoljeno da se zaposleni član SK aktivira u mjesnoj osnovnoj organizaciji zbog osobnih razloga (rad u smjenama, dugotrajan put do posla, obaveze kod kuće itd.), no to se rijetko radilo i bila je potrebna posebna dozvola OK SKH Sisak.

Osnovne organizacije sastaju se u pravilu jednom mjesečno, iako je to bilo rjeđe u onim osnovnim organizacijama gdje je bilo malo članova. Na sastancima se raspravljalo o širokom spektru društveno-političkih pitanja. Najčešće se diskutiralo o nekom radnom materijalu poslanom od Općinskog komiteta SKH Sisak, a zatim bi predmet dnevnog reda preuzele teme vezane za samu osnovnu organizaciju što je podrazumijevalo lokalne teme, probleme poduzeća, nedolično ponašanje pojedinih članova iz te osnovne organizacije i slično. U pravilu, što je osnovna organizacija brojila veći broj članova, to se na sastancima raspravljalo o konkretnijim temama. Tako npr. zapisnici osnovnih organizacija velikih industrijskih poduzeća (Segestica, Radonja, Dunavski Lloyd...) sadrže dosta rasprava o samom poslovanju tih poduzeća.

U Sisku djeluje *Politička škola SK* od 1958. do 1963.⁸ kada prestaje s radom, ali je njezin rad obnovljen 1976. godine te djeluje do 1990. godine. Rad Političke škole SK u Sisku umrežen je s radom Općinskog komiteta Sisak. Brojni članovi Općinskog komiteta sudjeluju u radu Političke škole kao predavači, a OK SKH Sisak sudjeluje u oblikovanju nastavnog programa za njezine polaznike. Općinski komitet Sisak također predlaže članove osnovnih organizacija, komisija i drugih organa SK za polaznike Političke škole. Politička škola zapravo je bila namijenjena članovima SK, poglavito onima koji su na nekim političkim ili izvršnim funkcijama kako bi se obrazovali u pogledu marksističke političke teorije i društveno-političke i ekonomske prakse koju je provodio SK.

8 Gradivo iz ovog razdoblja fragmentarno je sačuvano. Nazivi koji se nalaze u gradivu za Političku školu u tom razdoblju su: Večernja škola SK, Politička škola.

2.7. Odnosi i veze

Općinski komitet SKH Sisak djeluje kao općinska organizacija SK u SR Hrvatskoj što je čini direktno podložnom CK SKH-u te posredno SKJ. Unatoč toj organizacijskoj strukturi, Općinski komitet SKH Sisak uživa određenu autonomiju u svom radu te relativno samostalno djeluje u kadrovskom i funkcionalnom smislu dok ideološko-politički i organizacijski dio rada organizira prema smjernicama dobivenima od Centralnog komiteta SKH. Komitet je prema smjernicama dobivenim od Centralnog komiteta SKH bio dužan prilagoditi svoj unutarnji ustroj i način rada sukladno službenoj politici SK, ali je sam način provođenja tih smjernica bio prepušten radnim tijelima Komiteta.

Osnovne organizacije SK s područja općine Sisak djeluju kao samostalne organizacije koje same biraju svoja tijela i predstavništvo, ali im je Općinski komitet SKH Sisak nadležan u organizacijskom smislu te im prosljeđuje ideološko-političke materijale za razradu. Osnovne organizacije dostavljaju Općinskom komitetu SKH Sisak izvještaje o radu te prikupljene članarine kojima on raspolaže prema internim pravilnicima.

Komiteta također surađuje s drugim društveno-političkim organizacijama i upravnim subjektima, poglavito s *Međuopćinskom konferencijom SK Sisak* te *Skupštinom općine Sisak* i *Zajednicom općine Sisak*.

2.8. Povijest arhivskog fonda

Iz samoga gradiva fonda Općinskog komiteta SKH Sisak vidljiv je redovit pregled stanja arhivskoga i dokumentarnog gradiva od strane DASK-a (tada Historijski arhiv u Sisku, kasnije Povijesni arhiv u Sisku) počevši od 1969. godine⁹. Pregledi gradiva su svakih 5-7 godina u narednom razdoblju te je iz zapisnika vidljivo da je gradivo bilo čuvano u dobru stanju, iako nije propisno sređivano od strane djelatnika OK SKH. Tijekom 1980. godine izvršeno je izlučivanje dokumentarnog balasta pod nadzorom djelatnika DASK-a po važećim propisima. Krajem 80-ih i početkom 90-ih godina vidljivo je više inicijativa da se dio gradiva nastalog radom OK SKH uništi, a dio pošalje u CK SKH. U korespondenciji s Centralnim komitetom SKH Hrvatske od lipnja 1988. vidljivo je upozorenje da u općinskim komitetima dolazi do pojave nestanka dijela gradiva, predaje gradiva nenadležnim institucijama, protupropisnog privatiziranja arhivskoga i dokumentarnog gradiva te generalnog nemara prema gradivu¹⁰. Odjel za dokumentaciju, arhiv i biblioteku CK SKH-SDP-a u svibnju 1990. godine priopćio je Općinskom komitetu SKH Sisak odluku da se „povuku najdelikatniji segmenti arhivske i registra- turne građe općinskih komiteta u Arhiv CK SKH-SDP“¹¹ što je uključivalo člansku dokumentaciju, dokumentaciju bivših pripadnika IB-a, povjerljivu i strogo povjerljivu dokumentaciju te je naloženo da se komisijski unište svi materijali, zapisnici komiteta i zapisnici osnovnih organizacija koji su već poslani u CK SKH. Iz gradiva fonda nije izvjesno do koje je mjere ova odluka provedena, ali je vidljivo da određeni dijelovi gradiva

9 HR-DASK-515 OK SKH Sisak 1956. – 1992., Korespondencija komiteta, *Zapisnik pregleda stanja gradiva 1970.*, kut 33

10 HR-DASK-515 OK SKH Sisak 1956. – 1992., *Korespondencija s CK SKH*, 1988., kut 30

11 HR-DASK-515 OK SKH Sisak 1956. – 1992., *Korespondencija s CK SKH*, 1990. kut 31

nedostaju. Primjerice, nedostaje sva korespondencija (opći spisi) u razdoblju 1976. – 1984., a gradivo vezano za članove simpatizere IB-a također većim dijelom nedostaje. Gradivo vezano za razdoblje *Hrvatskog proljeća* 1970. – 1971. fragmentarno je sačuvano, a vidljiva je i nepotpuna članska dokumentacija kao i nedostatak zapisnika raznih sjednica. Prema zasebnoj odluci iz svibnja 1990. obavljena je komisijska primopredaja dijela gradiva Narodne obrane, koja je predana CK SKH-u, pa je i ta serija nepotpuna.

2.9. Način preuzimanja ili predaje

Predaja arhivskoga gradiva stvaratelja u Državni arhiv u Sisku obavljena je po službenoj dužnosti i u više navrata. Prvi put 25. 6. 1991. godine preuzeto je gradivo nastalo u razdoblju 1948. – 1982. godine (gradivo nastalo radom od 1948. do 1956. odnosi se na Gradski komitet SKH Sisak i Kotarski komitet SKH Sisak) kada je preuzeto 37 d/m gradiva.

Primopredaja arhivskoga gradiva nastavljena je 19. 7. 1993. godine kada je DASK (tada Povijesni arhiv u Sisku) preuzeo dio gradiva iz razdoblja 1970. – 1990. godine u ukupnoj količini 12 svežnjeva, 15 knjiga i 8 fascikla. Krajem 1993. konačno se donosi odluka Gradske organizacije SDP-a Sisak da se DASK-u na čuvanje preda arhivsko gradivo nastalo radom OK SKH Sisak. Fond OK SKH Sisak 1956. – 1992. uveden je u Općem inventaru pod rednim brojem 515. Arhivsko gradivo uvedeno je u knjigu primljenog arhivskog gradiva pod brojevima: 148; 150; 152; 156; 278.

Gradivo je pristizalo u Arhiv uz popise, ali u pretežno nesređenom stanju, a nerijetko i neidentificirano (uz netočne podatke na kutijama).

3. Sadržaj i ustroj

3.1. Sadržaj fonda

Fond sadrži zapisnike i materijale sa sjednica Općinske konferencije, Općinskog komiteta, njihovih komisija, dokumentaciju o radu drugih tijela Općinskog komiteta Saveza komunista Sisak (Sekretarijat, Predsjedništvo, aktivisti), dokumentaciju o članstvu, zapisnike OOSK s područja Općine Sisak te samu radnu dokumentaciju OK (dokumentacija o poslovanju i financijska dokumentacija). Fond također sadrži dokumentaciju ONO i DSZ-a s područja općine Sisak vezanu za Općinski komitet SKH Sisak, dokumentaciju Političke škole u Sisku te razne tiskovne materijale koje je Komitet koristio kao radne materijale na sjednicama ili obrađivao kao tiskane materijale dobivene od CK SKH.

3.2. Odabiranje i izlučivanje

Kod stvaratelja su odabiranja i izlučivanja dokumentarnog gradiva obavljana neredovito, dakle u prosjeku jednom u pet godina. Nepotpuni podatci o tome postoje i u korespondenciji OK.

U Državnom arhivu u Sisku postupak izlučivanja proveden je prilikom sređivanja gradiva 2022. i 2023. godine. Iz fonda je izlučeno i škartirano 7,8 d/m gradiva. Odvajanje i izlučivanje registraturnog balasta obavljeno je prema Zapisniku o izlučivanju i uništenju registraturnog balasta na temelju Odluke o izlučivanju i uništenju, klasa: 612-06/22-01/12. Primjerak Zapisnika o izlučivanju i uništenju registraturnog balasta nalazi se na kraju sumarnog inventara.

3.3. Plan sređivanja

Arhivistička obrada fonda OK SKH Sisak 1956. – 1992. započeta je krajem prosinca 2018. godine, a završena krajem travnja 2022. godine, uz prekid obrade od prosinca 2019. do srpnja 2021. godine. Reorganizacija pojedinih serija napravljena je 2023. godine radi jednostavnijeg korištenja čime fond dobiva konačni oblik. Početno količinsko stanje (prosinac 2018.) iznosilo je 46 d/m (401 kutija, 42 svežnja, 9 fascikala i 18 knjiga). Nakon arhivističke obrade gradiva izlučeno je 7,8 d/m, dio gradiva pripojen je u druge pripadajuće fondove (HR-DASK-867 Međuopćinska konferencija Saveza komunista Hrvatske Sisak 0,1 d/m; HR-DASK-218 Kotarski komitet KPH/SKH Sisak 0,1 d/m; HR-DASK-220 Gradski komitet Saveza komunista Hrvatske Sisak 0,1 d/m; HR-DASK-SACPE-602 Ministarstvo za ekonomske odnose, privredni razvoj i industriju - Odjeljenje u Petrinji 0,4 d/m), pa je fond na kraju iznosio 35,8 d/m. Razlika u količini gradiva nakon izlučivanja nastala je uslijed racionalnije organizacije gradiva u kutijama te odbacivanja velike količine kartonaže.

Sačuvano arhivsko gradivo sređeno je tako da odražava osnovne funkcije stvaratelja što se u određenom dijelu poklapa i s organizacijskom strukturom OK SKH Sisak.

Sređivanje gradiva otežavalo je loše inicijalno stanje sređenosti gradiva gdje natpisi na svežnjevima i kutijama često nisu pratili sadržaj, već su sadržavali potpuno drugu vrstu gradiva. Zbog toga je bilo potrebno izvršiti detaljnu identifikaciju ukupnog gradiva kao i pristupiti reviziji nekih već ranije sređenih serija.

Nakon identifikacije arhivskog gradiva završno su ustrojene sljedeće serije:

- Rad upravljačkih tijela
- Članstvo
- Rad i radni odnosi
- Financijsko poslovanje
- Općenarodna obrana i društvena samozaštita
- Politička škola
- Rad osnovnih organizacija
- Rad aktiva komunista
- Društvene i gospodarske investicije
- Građevinska dokumentacija
- Informacijsko-dokumentacijske zbirke.

4. Uvjeti dostupnosti i korištenja

4.1. Uvjeti dostupnosti

Gradivo je dostupno za korištenje sukladno čl. 18. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (NN 61/2018). Dostupnost gradiva koje sadrži osobne podatke podliježe aktualnim propisima o zaštiti osobnih podataka.

4.2. Uvjeti objavljivanja ili umnožavanja

Korištenje i umnožavanje dozvoljeno je sukladno Pravilniku o korištenju arhivskog gradiva i Pravilniku o radu čitaonice Državnog arhiva u Sisku.

4.3. Jezik/pismo u gradivu

Gradivo fonda OK SKH Sisak na hrvatskom je jeziku, a spisi su pisani latinicom. Manji dio spisa je na srpskom jeziku, a spisi su pisani ćirilicom. Svega nekoliko spisa je na slovenskom jeziku, a spisi su pisani latinicom.

4.4. Tvarne značajke i tehnički uvjeti

Nosač zapisa je papir. Pojedini listovi papira su oštećeni i slabo čitljivi. Prisutna su oštećenja od vlage, mehanička oštećenja u vidu poderotina, izgužvanih listova i slično, ali u manjoj mjeri te su svi spisi čitljivi. Knjige su sačuvane u relativno dobrom stanju. Manji broj knjiga ima mehanički oštećene korice i mrlje od hrđe.

4.5. Obavijesna pomagala

Obavijesna pomagala za fond OK SKH Sisak su ovaj sumarni inventar i njegovi prilozi koji se nalaze na kraju inventara: Popis komisija OK SKH Sisak, Popis osnovnih organizacija s područja nadležnosti OK SKH te Popis tiskovina.

5. Dopunski izvori

5.1. Mjesto čuvanja izvornika

Državni arhiv u Sisku, Frankopanska 21

5.2. Postojanje i mjesto čuvanja preslika

Preslike gradiva ne postoje.

5.3. Dopunski izvori

5.3.1. Dopunski izvor u Državnom arhivu u Sisku:

HR-DASK-867: Međuopćinska konferencija Saveza komunista Hrvatske Sisak (1968. – 1990.); 1968. – 1990.

HR-DASK-218: Kotarski komitet Saveza komunista Hrvatske Sisak (1941. – 1968.); 1945. – 1968.

HR-DASK-220: Gradski komitet Saveza komunista Hrvatske Sisak (1945. – 1956.); 1945. – 1955.

HR-DASK-225: Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske Glina (1952. – 1990.); 1949. – 1989.

HR-DASK-230: Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske Kutina (1952. – 1990.); 1952. – 1967.

HR-DASK-233: Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske Novska (1940. – 1990.); 1956. – 1989.

HR-DASK-823: Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske Petrinja (1952. – 1991.); 1953. – 1990.

HR-DASK-677: Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske Kostajnica (1955. – 1991.); [1946. – 1955.] 1955. – 1990.

5.3.2. Dopunski izvori u drugim arhivima

HR-HDA-1220: Savez komunista Hrvatske Centralni komitet (1941. – 1990.)

5.4. Literatura

Statut Saveza komunista Jugoslavije i Saveza komunista Hrvatske. 1974.

Bilandžić, Dušan. 1985. *Historija Socijalističke Federativne Republike Jugoslavije: Glavni procesi 1918-1985.*, Školska knjiga. Zagreb,

5.5. Izvori

Gradivo fonda OK SKH Sisak 1956. – 1992. HR DASK - 515

5.6. Bibliografija

Klasić, Hrvoje. 2006. *Hrvatsko proljeće u Sisku.* Srednja Europa. Zagreb.

Čakširan, Vlatko. 2023. *Kulturne politike i kulturne prakse u gradu Sisku 1945. – 1965.* Plejade. Zagreb.

6. Kontrola opisa

6.1. Napomena arhivista

Sumarni inventar izradio je Mario Bursik sukladno međunarodnim normama za opis arhivskoga gradiva te opis pravnih i fizičkih osoba.

6.2. Pravila ili propisi

Opća međunarodna norma za opis arhivskog gradiva ISAD (G)

Međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji ISAAR (CPF)

6.3. Nadnevak izrade opisa

Lipanj 2023.

Opis serija i podserija

Oznaka/signatura: **HR-DASK-515.1.**

RAD UPRAVLJAČKIH TIJELA

Vrijeme nastanka gradiva: **1956. – 1992.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač: **22 knjige i 64 kutija (10,04 d/m)**

Serija obuhvaća arhivsko gradivo nastalo radom glavnih upravljačkih i radnih tijela Općinskog komiteta SKH Sisak. Najviše tijelo *Općinskog komiteta SKH Sisak* je *Konferencija Općinskog komiteta SKH Sisak*. Općinski komitet je izvršno tijelo Konferencije Općinskog komiteta čija su administrativna tijela Sekretarijat i Predsjedništvo. Komisije su radna i savjetodavna tijela Općinskog komiteta. Serija pretežito sadrži zapisnike sjednica i sastanaka Konferencije Općinskog komiteta, Općinskog komiteta i njegovih administrativnih tijela te komisija Općinskog komiteta SKH Sisak. Serija također sadrži korespondenciju Konferencije Općinskog komiteta i samog Općinskog komiteta.

1.1. Konferencija

1956. – 1990.; 11 kut.; 1,10 dm

Kut. 1.-11.

Podserija sadrži zapisnike s priložima nastale radom *Konferencije Općinskog komiteta SKH Sisak*. *Konferencija* kao najviši organ SK na razini Općine na svojim plenarnim sjednicama bira Općinski komitet koji provodi njezinu politiku. Konstituirajuće sjednice, na kojima se bira OK te Nadzorna i Statutarna komisija, održavaju se svake dvije godine. Između konstituirajućih sjednica održavaju se redovne sjednice *Konferencije* najmanje dva puta godišnje, a po potrebi i češće. Izvanredne sjednice *Konferencije* održavaju se po potrebi, a sazivaju se na zahtjev najmanje četvrtine članova Komiteta ili na zahtjev najmanje petine osnovnih organizacija s područja nadležnosti.

1.1.1. Sjednice Konferencije

1956. – 1990.; 9 kut.; 0,84 d/m

Kut. 1.-9.

Podserija sadrži zapisnike s priložima s konstituirajućih i redovnih sjednica *Konferencije Općinskog komiteta SKH Sisak* kao i pripadajuće odluke i zaključke donesene na sjednicama.

Zapisnici i prilozi organizirani su kronološki prema datumima održavanja sjednica. Zapisnici konstituirajućih sjednica *Konferencije* uglavnom sadrže popise izabranih članova Općinskog komiteta SKH Sisak te njegovih komisija. Dio sjednica također sadrži programske smjernice rada SKH koji služe kao radni materijal sjednica.

1.1.2. Korespondencija Konferencije

1968. – 1988.; 2 kut.; 0,2 d/m

Kut. 10.-11.

Podserija sadrži službenu prepisku *Konferencije Općinskog komiteta SKH Sisak* s drugim društveno-političkim organizacijama s područja općine Sisak i SR Hrvatske. Najveći dio podserije odnosi se na pozivnice na sjednice raznim delegatima, počasnim gostima i drugim predstavnicima društveno-političkih organizacija kao i slanje radnog materijala za proučavanje prije sjednica.

1.2. Općinski komitet SKH Sisak

1956. – 1990.; 59 kut.; 20 knj.; 5,64 d/m

Kut. 12.-70.; knj. 1.-19.

Podserija sadrži zapisnike sa sjednica *Općinskog komiteta SKH Sisak* odnosno priloge pomoću kojih su razmatrane pojedine točke dnevnog reda te radne materijale. Općinski komitet SKH Sisak bio je izvršno tijelo Konferencije SKH Općine Sisak te je kroz svoj sveobuhvatan rad provodio odluke i zaključke donesene na sjednicama *Konferencije*. Komitet je na svojim sjednicama raspravljao o nizu društveno-političkih, ekonomskih i ideoloških pitanja te je rukovodio radom svojih komisija radi rješavanja istih pitanja. Uglavnom je bila riječ o problematici vezanoj za općinu Sisak, ali komitet se također osvrtao na društveno-političke probleme u SR Hrvatskoj, SFRJ, a ponekad i u svijetu. U podseriji su sadržani spisi nastali društveno-političkim radom samog komiteta te njegovih najviših tijela (Predsjedništvo i Sekretarijat).

1.2.1. Zapisnici sjednica Općinskog komiteta SKH Sisak

1956. – 1989.; 13 kut.; 1,3 d/m

Kut. 12.-24.

Podserija sadrži zapisnike sjednica *Općinskog komiteta SKH Sisak* s pripadajućim materijalima i zaključcima. Od 1982. do 1989. godine dio sjednica Komiteta održavan je zajedno sa sastancima *Predsjedništva Komiteta* u formi objedinjenih sastanaka, stoga je dio zapisnika iz tog razdoblja zajednički.

Na sastancima komiteta raspravljalo se i odlučivalo o društveno-političkim problemima općine Sisak kao i nekim ekonomskim i ideološkim problemima. Općinski komitet SKH na svojim je sjednicama osnovao i raspuštao komisije Komiteta kao svoja radna i nadzorna tijela, raspravljao o društvenim i ekonomskim faktorima na području općine Sisak te vršio razradu materijala primljenih od Centralnog komiteta SKH koji su onda disperzirani na osnovne organizacije i druge društveno-političke organizacije.

1.2.2. Zapisnici sjednica Predsjedništva Općinskog komiteta SKH Sisak

1972. – 1989.; 2 kut.; 0,14 d/m

Kut. 25.-26.

Podserija sadrži zapisnike sjednica *Predsjedništva Općinskog komiteta SKH Sisak* s pripadajućim materijalima i zaključcima. Predsjedništvo je bilo izvršno-političko tijelo općinskog komiteta čija je glavna funkcija bila priprema i organizacija sjednica Komiteta te Konferencije.

1.2.3. Zapisnici Sekretarijata Općinskog komiteta SKH Sisak

1956. – 1968.; 1 kut.; 3 knj.; 0,06 d/m

Kut. 26.; knj. 1.-3.

Sekretarijat Općinskog komiteta SKH Sisak tijelo je Komiteta koje se bavilo organizacijom i izgradnjom SK u općini Sisak. Glavninu rada obuhvaćali su administrativni poslovi poput organiziranja sjednica Konferencije ili sastanaka Komiteta te prijedloga članova raznih komisija Općinskog komiteta SKH Sisak. Sačuvane su svega tri knjige koje sadrže rukom pisane zapisnike sastanaka *Sekretarijata* te nekoliko zapisnika u tiskanom obliku, stoga nije moguće potpuno rekonstruirati rad i organizacijsku strukturu ovog tijela.

1.2.4. Korespondencija i uredske evidencije Općinskog komiteta SKH Sisak

1956. – 1992.; 14 kut.; 16 knj.; 14 d/m

Kut. 27.-40.; knj. 4.-19.

Podserija sadrži službenu prepisku Općinskog komiteta SKH Sisak s drugim tijelima SK, društveno-političkim organizacijama, upravnim tijelima i gospodarskim subjektima. Dokumentacija ove podserije uglavnom je izdvojena iz pošte Općinskog komiteta SKH Sisak (Opći spisi). Podserije su organizirane prema tijelima i organizacijama s kojima je vršena korespondencija, a unutar tih podserija spisi su složeni kronološki. Iz raspona ovih podserija vidljiv je širok spektar rada OK SKH u društveno-političkom i ekonomskom razvoju općine Sisak. Posebno su izdvojene podserije *Predstavke i žalbe* koja je sastavljena od pošte građana i anonimnih prijava po raznim temama, te podserija *Sudski procesi* čije sastavnice su slane na uvid OK SKH Sisak jer su imale politički karakter. Na kraju serije su knjige: kazala i urudžbeni zapisnici.

1.2.4.1. Povjerljiva korespondencija i uredske evidencije Općinskog komiteta SKH Sisak

1962. – 1990.; 2 kut.; 2 knj.; 0,2 d/m

Kut. 27.-28. knj. 4.-5.

Podserija sadrži spise s oznakama *povjerljivo* i *strogo povjerljivo* koji su izdvojeni iz pošte te urudžbeni zapisnik i kazalo povjerljivih i strogo povjerljivih spisa prema kojima se može pretraživati podserija. Dokumentacija se najvećim dijelom odnosi na ocjene političke situacije u zemlji u vidu materijala i izvještaja koji su slani od CK SKH.

Podserija sadrži knjige:

- Djelovodnik str. pov. R, str. pov., povjerljivi i obični spisi 1967. – 1983.
- Urudžbeni zapisnik povjerljivih spisa 1960. – 1989.

1.2.4.2. Korespondencija s Centralnim komitetom SKJ

1959. – 1974.; 1 kut.; 0,05 d/m

Kut. 29.

Podserija sadrži službenu prepisku Općinskog komiteta SKH Sisak s Centralnim komitetom SKJ. Arhivsko gradivo se u najvećem dijelu sastoji od obavijesti, uputa i birokratskih propisa vezanih za organizaciju SKJ koje je CK SKJ slao OK SKH Sisak.

1.2.4.3. Korespondencija s Centralnim komitetom SKH

1959. – 1990.; 3 kut.; 0,2 d/m

Kut. 29.-31.

Podserija sadrži službenu prepisku Općinskog komiteta SKH Sisak s Centralnim komitetom SKH. Podserija se najvećim dijelom sastoji od radnih materijala i sažetaka ideološko-političkih problema koje je CK SKH slao Općinskom komitetu SKH. Dio arhivskoga gradiva se također odnosi na izvještaje, popise i materijale koje je OK SKH Sisak slao CK SKH u sklopu redovnih izvještajnih razdoblja. Manji dio dokumentacije odnosi se na sudjelovanja nekih članova OK SKH Sisak u radu nekih radnih tijela CK SKH ili pozive nekim članovima CK SKH za sudjelovanje u važnim sjednicama ili sastancima Općinskog komiteta SKH Sisak.

1.2.4.4. Korespondencija s Kotarskim komitetom SKH Sisak

1956. – 1967.; 2 kut.; 0,15 d/m

Kut. 31.-32.

Podserija sadrži službenu prepisku Općinskog komiteta SKH Sisak s Kotarskim komitetom SKH Sisak. Najveći dio gradiva odnosi se na koordinaciju između općinskih komiteta s područja kotara Sisak (Sisak, Dvor, Glina, Petrinja, Kostajnica, Ivanić-Grad, Kutina i Novska) u vidu ujednačavanja praksa rada općinskih komiteta. Dokumentacija u razdoblju 1965. – 1967. najvećim se dijelom odnosi na primopredaju nadležnosti koja je uslijedila nakon što je Kotarski komitet Sisak prestao djelovati kao političko tijelo.

1.2.4.5. Korespondencija s Međuopćinskom konferencijom SKH Sisak

1970. – 1990.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 33.

Podserija sadrži službenu prepisku Općinskog komiteta SKH s Međuopćinskom konferencijom SKH Sisak kao sljednika Kotarskog komiteta SKH Sisak. Dokumentacija od 1968. do 1969. sadrži spise vezane za konstituiranje MOK-a SKH Sisak te uređenje odnosa i suradnje između Općinskog komiteta SKH Sisak i MOK-a SKH Sisak. Dokumentacija nastala nakon 1969. godine sadrži obostrane pozive na sjednice i sastanke kao i podjelu zajedničkih materijala kojima se analizira širi spektar društveno-političkih i gospodarskih pitanja, poglavito sa šireg područja Općine Sisak.

1.2.4.6. Korespondencija s osnovnim organizacijama SK

1959. – 1990.; 1 kut. 0,1 d/m

Kut. 34.

Podserija sadrži službenu prepisku raznih Osnovnih organizacija SKH s područja nadležnosti Općinskog komiteta SKH Sisak. Najveći dio dokumentacije odnosi se na organizacijsko-politička uputstva koja je OK SKH Sisak slao svim osnovnim organizacijama SKH u svojoj nadležnosti. Podserija također sadrži dokumentaciju pojedinih osnovnih organizacija SKH koje mole pomoć OK SKH Sisak u rješavanju određenih organizacijskih problema.

1.2.4.7. Korespondencija s privrednim subjektima

1959. – 1990.; 1 kut.; 0,10 d/m

Kut. 35.

Podserija sadrži službenu prepisku Općinskog komiteta SKH Sisak s privrednim subjektima s područja općine Sisak. Najveći dio dokumentacije odnosi se na korespondenciju s MK-om *Željezare* Sisak i Inom - Rafinerijom nafte Sisak.. Uglavnom je riječ o izvještajima o ekonomskom stanju u gospodarskim subjektima te razvoju osnovnih organizacija SKH u sklopu njih koje su podnosili OK SKH Sisak. Dokumentacija također sadrži pozive na sjednice i tvorničke konferencije OOSK u tim pogonima članovima OK SKH Sisak. Manji dio dokumentacije odnosi se na razne izvještaje i molbe upućene OK SKH Sisak od strane manjih gospodarskih subjekata s područja općine Sisak.

1.2.4.8. Korespondencija s lokalnom upravom i mjesnim zajednicama

1959. – 1990.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut 36.

Podserija sadrži službenu prepisku OK SKH s tijelima javne uprave koja su svojom nadležnošću obuhvaćala područje općine Sisak. U najvećoj mjeri ta dokumentacija sadrži korespondenciju s NOO-om Sisak do 1963. te SO-om Sisak nakon 1963. godine. Dokumentacija uključuje razne izvještaje i radne materijale koje je NOO/SO Sisak slao na uvid OK SKH Sisak. Također uključuje pozive članovima OK SKH Sisak na sudjelovanje na raznim sastancima radi rješavanja nekih društveno-političkih ili gospodarskih problema u općini Sisak.

Manji dio podserije odnosi se na službenu prepisku raznih mjesnih (seoskih) zajednica koje su istupale prema OK SKH u cilju osiguravanja nekog oblika financijske pomoći ili poziva članova OK SKH na neka društveno-politička događanja.

1.2.4.9. Korespondencija s društveno-političkim organizacijama

1959. – 1990.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 37.

Podserija sadrži službenu prepisku OK SKH s drugim društveno-političkim organizacijama koje su djelovale na području općine Sisak. Najveći dio dokumentacije ove podserije odnosi se na pozive na zajedničke sastanke, radne materijale i pozive na sjednice. Najčešće DPO-i s kojima se vršila korespondencija u ovoj podseriji su: Savez omladine SK Sisak, Socijalistički savez radnog naroda Hrvatske Sisak, Općinsko sindikalno vijeće Sisak, razna boračka udruženja i drugi.

1.2.4.10. Predstavke i žalbe upućene općinskom komitetu SKH Sisak

1959. – 1990.; 2 kut.; 0,2 d/m

Kut 38.-39.

Podserija sadrži predstavke, žalbe, prigovore i molbe koje su građani (uglavnom anonimno) upućivali OK SKH-u Sisak u svrhu ukazivanja na neke društvene ili ekonomske probleme u općini. Najveći dio dokumentacije

čine anonimne prijave iz pojedinih poduzeća (Radonja, Dunavski Lloyd, MK Željezara Sisak, INA Rafinerija nafte Sisak...) u vezi s navedenim gospodarskim kriminalom ili žalbama na odnos nadređenih u tim poduzećima. Manji dio gradiva otpada na žalbe građana (uglavnom anonimne) koji su ukazivali na nepravilnosti kod dodjele stanova, nezakonito bogaćenje pojedinih funkcionara ili nemoralno ponašanje susjeda i sugrađana. Dio dokumentacije se također odnosi na prijave „nedoličnog“ postupanja ili ponašanja pojedinih članova SK koji su na nekim društveno-političkim funkcijama, npr. krštenje djece, slavljenje Božića itd.

U podseriji se nalaze predstavke i žalbe koje nisu nikada prosljeđene *Komisiji za predstavke i žalbe* OK SKH Sisak, stoga su odvojene u zasebnu podseriju.

1.2.4.11. Sudski procesi

1975. – 1988.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut 40.

Podserija sadrži razne materijale i dokumentaciju u pravosudnim postupcima protiv sudaca Košutića i Badrića koje je Općinski sud Sisak slao na uvid OK SKH-u Sisak. Dosjei sadrže osnovne informacije o pravosudnim postupcima kao i rasprave nekih organa OK SKH Sisak na kojima se o tim predmetima raspravljalo.

Podserija manjim dijelom sadrži dokumentaciju s nekih drugih, manjih, sudskih procesa također s Općinskog suda u Sisku koji su slani na uvid OK SKH-u Sisak.

1.2.4.11.1. Sudski proces Košutić

1976. – 1984.; 1 kut.; 0,05 d/m

Kut 40.

Podserija sadrži odluku o imenovanju sudca Košutića te sudski dosje koji je Općinski sud poslao OK SKH-u u vezi s pravosudnim postupkom protiv sudca Košutića. Dosje sadrži samo osnovne informacije o slučaju kao i rasprave sa sastanka OK SKH Sisak na kojemu se o slučaju razgovara. Dosje je nepotpun i po natpisima na omotu spisa vidljivo je da neki dokumenti nedostaju.

1.2.4.11.2. Sudski proces Badrić

1982. – 1983.; 1 kut.; 0,02 d/m

Kut 40.

Podserija sadrži sudski dosje koji je Općinski sud poslao OK SKH-u u vezi s pravosudnim postupkom protiv sudca Badrića. Dosje sadrži samo glavne crte optužbe dok veći dio dokumentacije nedostaje.

1.2.4.11.3. Ostali sudski procesi i izvještaji

1978. – 1984.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut 40.

Podserija sadrži izvještaje koje je Općinski sud u Sisku slao OK SKH-u u vezi s nekim manjim pravosudnim procesima. Dio podserije sadrži općenite izvještaje Općinskog suda u Sisku koji sadrže neke generalne informacije o sudskim procesima i radu suda.

1.2.4.12. Urudžbeni zapisnici i kazala

1960. – 1990.; 16 knj.

Knj. 6.-19.

Podserija sadrži sačuvane urudžbene zapisnike općih spisa te pripadajuća kazala i popis akata kako slijedi:

1. Urudžbeni zapisnik općih spisa 1965. – 1968.
2. Kazalo urudžbenog zapisnika 1965. – 1967.
3. Urudžbeni zapisnik općih spisa 1970. – 1972.
4. Urudžbeni zapisnik općih spisa 1973. – 1975.
5. Urudžbeni zapisnik općih spisa 1976. – 1977.
6. Urudžbeni zapisnik općih spisa 1978.
7. Urudžbeni zapisnik općih spisa 1979. – 1984.
8. Urudžbeni zapisnik općih spisa 1985. – 1986.
9. Urudžbeni zapisnik općih spisa 1987. – 1988.
10. Popis akata 1976. – 1979.
11. Popis akata 1984. – 1985.
12. Popis akata 1986. – 1987.
13. Popis akata 1987. – 1989.
14. Popis akata 1990.

1.2.5. Proslave, svečanosti i obljetnice

1957. – 1989.; 4 kut.; 0,4 d/m

Kut 41.-44.

Podserija obuhvaća organizacijske programe raznih proslava i svečanosti vezane za obljetnice iz povijesti SFRJ-a, NOB-a i povijesti Siska. Velik dio tih proslava organiziran od strane OK SKH Sisak i njegovih tijela ili komisija dok se manji dio odnosi na proslave u organizaciji drugih DPO-a ili organa lokalne uprave na koje su pozvani članovi OK SKH Sisak. Podserija sadrži i prigodne govore političkih funkcionara SK ili sudionika NOB-a prilikom svečanosti.

1.2.5.1. Referati i govori

1969. – 1989.; 2 kut.; 0,2 d/m

Kut 41.-42.

Podserija sadrži referate i govore za prigodne svečanosti ili povodom važnih obljetnica.

1.2.5.2. Svjedočanstva

1969. – 1984. 1 kut.; 0,08 d/m

Kut. 43.

Podserija sadrži svjedočanstva sudionika NOB-a koji su pripremljeni kao govor ili su služili za neke novinske priloge i druge publikacije.

1.2.5.3. Telegrami

1969. – 1984. 1 kut.; 0,02 d/m

Kut 43.

Podserija sadrži telegrame sućuti koji su slani u OK SKH Sisak povodom smrti poznatih ličnosti (Josip Broz Tito, Vlado Janjić Capo, Marijan Cvetković itd.).

1.2.5.4. Obljetnice

1959. – 1989. 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 44.

Podserija sadrži dokumentaciju vezanu za pripremu i održavanje obljetnica važnih događaja. Najveći dio dokumentacije odnosi se na proslavu 40. godišnjice osnutka SKJ-a 1959. te 50. godišnjicu osnutka SKJ-a 1969. godine.

1.3. Komisije Općinskog komiteta SKH Sisak

1956. – 1989.; 20 kut.; 4 knj.; 2 d/m

Kut. 44.-64.; knj. 20.-23.

Podserija sadrži zapisnike sastanaka stalnih i povremenih komisija OK SKH Sisak kao i materijale koji su nastali njihovim radom. Komisije Općinskog komiteta bile su radna tijela komiteta, a osnivane su radi proučavanja pojedinih društveno-političkih pitanja, organizacije članstva SK ili kao pomoć pri radu OK SKH Sisak.

Stalne komisije osnivane su s idejom trajnog rada i nisu imale konačan zadatak nakon kojeg se raspuštaju, iako su i neke stalne komisije djelovale vrlo kratko (svega nekoliko mjeseci). Privremene komisije osnivane su radi izučavanja konkretnog problema ili kao organizacijsko tijelo za neki događaj, primjerice neku svečanost, nakon čega se raspuštaju.

1.3.1. Statutarna komisija

1960. – 1988.; 5 kut.; 1 knj.; 0,5 d/m

Kut. 44.-48.; knj. 20.

Statutarna komisija OK SKH prati primjenu i objašnjava odredbe statuta SKH i SKJ te kontrolira provedbe statutarnih mjera u OOSK-u. Najveći dio rada Statutarne komisije odnosio se na proučavanje žalbi i prigovora na disciplinske postupke koje su pojedini članovi dobivali (partijski ukor, ukor pred isključenje i isključenje). Kako bi članovi dobivali disciplinske mjere i žalili se na njih, Statutarna komisija vršila je nadzor u OOSK-u i poduzećima te na sastancima raspravljala o disciplinskim mjerama. Komisija se do 1969. godine zvala Kontrolna komisija kada je naziv promijenjen u Statutarna komisija, iako su joj nadležnost i organizacijska struktura ostale nepromijenjene.

1.3.1.1. Zapisnici sjednica Statutarne komisije

1966. – 1990.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 44.

Podserija sadrži zapisnike sjednica Statutarne komisije s pripadajućim materijalima. Zapisnici sjednica sadrže sažete podatke o radu komisije od posljednjeg sastanka. Sastanci su se održavali u pravilu svaki mjesec. Podserija je parcijalno sačuvana.

1.3.1.2. Izvještaji o radu Statutarne komisije

1961. – 1984.; 1 kut.; 0,04 d/m

Kut. 45.

Podserija sadrži godišnja izvješća o radu Statutarne komisije s pripadajućim materijalima. Podserija je parcijalno sačuvana.

1.3.1.3. Odluke o disciplinskim mjerama za članove SK, s urudžbenim zapisnikom

1963. – 1988.; 3 kut., 1 knj. 0,20 d/m Kut 45.-47.; knj. 20.

Podseriju čine odluke i rješenja o disciplinskim mjerama koje su OOSK-u predlagane u vezi s kršenjem statuta SK njegovih članova. U najvećem dijelu predmeta riječ je o žalbama članova SK na kaznu u kojima se traži umanjeње kazne, s popratnom dokumentacijom. Podseriju čine probrani primjerci navedenih predmeta.

Podserija sadrži knjigu:

Urudžbeni zapisnik Statutarne komisije 1980. – 1990.

1.3.1.4. Materijali Statutarne komisije

1960. – 1987.; 2 kut, 0,16 d/m Kut. 47.-48.

Podseriju čine razni materijali nastali radom Statutarne komisije. Najvećim je dijelom riječ o analizama i izvještajima koje je Statutarna komisija podnosila kao izvještaj u OK SKH Sisak ili CK SKH.

1.3.2. Kadrovska komisija

1958. – 1988.; 5 kut.; 1 knj.; 0,45 d/m Kut. 49.-53.; knj. 21.

Rad Kadrovske komisije OK SKH Sisak u najvećoj se mjeri odnosio na praćenje brojčanog stanja članstva u SK-u te izradu materijala i popisa članova. Kadrovska komisija također vodi ukupnu kadrovsku politiku u OK SKH-u Sisak te OOSK-u s područja nadležnosti. Na temelju materijala, analiza i popisa koje izrađuje Kadrovska komisija Općinski komitet upravlja kadrovskom politikom u općini Sisak te na temelju njezinih prijedloga prosjeđuje smjernice na OOSK.

Podserija sadrži upisnik predmeta Komisije za razvoj SK i kadrovsku izgradnju 1982. – 1984.

1.3.2.1. Zapisnici sjednica Kadrovske komisije

1960. – 1982., 1 kut.; 0,05 d/m Kut 49.

Podserija sadrži zapisnike sjednica Kadrovske komisije u vrlo sažetom obliku. Podserija je fragmentarno sačuvana te nedostaje velik dio zapisnika sjednica te pripadajući materijali.

1.3.2.2. Materijali Kadrovske komisije

1958. – 1988. 5 kut.; 1 knj.; 0,4 d/m Kut 49.-53.

Podserija sadrži razne analize, preporuke, popise i upute koje su nastale radom Kadrovske komisije, a slane su na uporabu u OK SKH Sisak ili neke OOSK-ove. Najveći dio dokumentacije tematski je vezan po pojedinim problemima vezanima za kadrovsku politiku SK na lokalnoj razini.

Podserija sadrži knjigu: Upisnik predmeta Komisije za razvoj SK i kadrovsku izgradnju 1982. – 1984.

1.3.3. Ideološka komisija

1956. – 1985.; 2 kut.; 0,2 d/m

Kut 54.-55.

Ideološka komisija SK općine Sisak bavila se ideološkim obrazovanjem kadrova u SK-u te je u tu svrhu pripremala materijale i radila preporuke za OK SKH u vidu obrazovanja kadrova. Ideološko-političke materijale dobivene od SKH i SKJ prerađivali su u jednostavniji oblik radi boljeg razumijevanja za novoprimitljene članove i članove SK s niskom razinom općeg obrazovanja. Također su radili analize i sastavljali popise članova SK koje su predlagali za političko-ideološke edukacije i obrazovanje.

1.3.3.1. Zapisnici sjednica Ideološke komisije

1959. – 1982.; 1 kut.; 0,06 d/m

Kut. 54.

Podserija sadrži zapisnike redovnih sjednica Ideološke komisije s pripadajućim prilogima.

1.3.3.2. Analize i drugi radni materijali Ideološke komisije

1956. – 1985.; 2 kut.; 0,14 d/m

Kut 54.-55.

Podserija sadrži radne materijale koje je Ideološka komisija priredila za obrazovanje kadrova u SK-u. Riječ je o analizama, esejima i referatima s nekim dodatnim objašnjenjima koji su slani kao radni materijal OOSK-ovima u općini Sisak.

1.3.4. Organizacijska komisija

1960. – 1989.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 56.

Organizacijska komisija bavila se organizacijskim pitanjima OK SKH u vidu unutarnjeg ustrojstva i organizacije komiteta. Također je imala savjetodavnu funkciju prema osnovnim organizacijama SK u pogledu njihova unutarnjeg ustrojstva. Organizacijska komisija pri OK SKH-u Sisak prestaje s radom 1970. godine kada je njezina nadležnost podijeljena između Kadrovske komisije i Ideološke komisije.

1.3.4.1. Zapisnici sjednica Organizacijske komisije

1960. – 1989.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 56.

Podserija sadrži zapise redovnih sjednica Organizacijske komisije s pripadajućim prilogima.

1.3.4.2. Programi rada Organizacijske komisije

1964. – 1968.; 1 kut.; 0,02 d/m

Kut. 56.

Podserija sadrži programe rada Organizacijske komisije za pojedine godine.

1.3.4.3. Materijali Organizacijske komisije

1960. – 1970.; 1 kut.; 0,05 d/m

Kut. 56.

Podserija sadrži materijale nastale radom Organizacijske komisije. Riječ je o uputama i priručnicima za pitanja unutarnjeg ustrojstva OK SKH i nekih OOSK-ova.

1.3.5. Nadzorna komisija

1956. – 1989.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 57.

Podserija sadrži zapisnike Nadzorne komisije s pripadajućim prilogima i izvješćima o poslovanju. Reviziona komisija nadzirala je financijsko poslovanje OK SKH Sisak te je uglavnom obavljala poslove nadzora završnih računa. Reviziona komisija je do 1969. godine nosila naziv Nadzorna komisija. Podserija sadrži pisana izvješća o financijskom poslovanju OK SKH Sisak (bez priloga) i sačuvana je parcijalno.

1.3.6. Komisija za predstavke i žalbe

1969. – 1989.; 3 kut.; 1 knj.; 0,3 d/m

Kut. 58.-60.

Komisija za predstavke i žalbe osnovana je radi rješavanja raznih predstavki i žalbi koje su građani upućivali OK SKH-u na rješavanje. Najveći dio tih žalbi odnosio se na stambeno pitanje (dodjela stanova), pitanja iz radnog odnosa (neadekvatni radni uvjeti, nepoštivanje radničkih prava...), žalbe u vezi sa zdravstveno-socijalnim problemima i pitanjima te manji dio na interna partijska pitanja (žalbe na pojedine članove SK). Članovi komisije obilazili su radna mjesta, upravna tijela i stambene prostore kako bi se vršili uvidi i analize stanja radi rješavanja žalbi.

1.3.6.1. Zapisnici sjednica Komisije za predstavke i žalbe

1979. – 1988.; 1 kut.; 0,02 d/m

Kut. 58.

Podserija sadrži zapisnike sjednica Komisije za predstavke i žalbe (bez priloga).

1.3.6.2. Programi rada Komisije za predstavke i žalbe

1980. – 1989.; 1 kut.; 0,02 d/m

Kut. 58.

Podserija sadrži godišnje programe i planove rada Komisije za predstavke i žalbe.

1.3.6.3. Predstavke i žalbe upućene Komisiji za predstavke i žalbe

1969. – 1988.; 3 kut.; 1 knj.; 0,26 d/m

Kut 58.-60.; knj. 22.

Podserija sadrži predstavke i žalbe (anonimne i javne) koje su slane na razne adrese (CK SKH, CK SKH, Skupština općine Sisak...) te su potom prosljeđene Komisiji za predstavke i žalbe na rješavanje. Svaka predstavka i žalba bila je popraćena istragom da se ustanovi istinitost, tj. opravdanost navoda, nakon čega je uslijedio službeni odgovor. Ako se Komisija pozitivno očitovala o pritužbi, urgirali bi na druge organizacije ili poduzeća da izađu u susret podnositelju.

Podserija sadrži knjigu Urudžbeni zapisnik Komisije za predstavke i žalbe 1980. – 1990.

1.3.7. Komisija za informacije

1962. – 1989.; 1 kut.; 0,07 d/m

Kut. 57.

Komisija za informacije bavila se obradom podataka, materijala i smjernica koje je dobivala od SKH i SKJ. Svrha rada Komisije za informacije bila je obraditi navedene podatke na način da ih prezentira na jednostavniji i razumljiviji način koji bi onda bio upotrebljiv kao radni materijal za sastanke drugih organizacija SK ili DPO-a. Također su davali svoja viđenja nekih svjetskih problema i procesa, u vidu službene politike SKJ, kao smjernice za sastanke raznih tijela SK općine Sisak.

1.3.7.1. Zapisnici sjednica Komisije za informacije

1962. – 1983.; 1 kut.; 0,02 d/m

Kut. 57.

Podserija sadrži zapisnike sjednica Komisije za informacije s pripadajućim prilogima.

1.3.7.2. Programi rada Komisije za informacije

1966. – 1980.; 1 kut.; 0,02 d/m

Kut. 57.

Podserija sadrži godišnje programe rada Komisije za informacije.

1.3.7.3. Materijali Komisije za informacije

1966. – 1989.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 57.

Podserija sadrži materijale i sažetke nastale radom *Komisije za informacije* koji su slani drugim radnim tijelima OK SKH (Komitet, komisije, OOSK) ili drugim DPO-ima kao radni materijali za sastanke.

1.3.8. Komisija za omladinu

1965. – 1987.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 61.

Komisija za omladinu bavila se problemima omladine u općini Sisak. Rad Komisije najvećim se dijelom odnosio na analizu stanja u školama te suradnju sa *Savezom socijalističke omladine općine Sisak* u vidu analize materijala i izrade izvještaja o omladinskim problemima koji su slani na uvid u OK SKH te neke školske OOSK-ove.

1.3.8.1. Zapisnici sjednica Komisije za omladinu

1965. – 1974.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 61.

Podserija sadrži zapisnike sa sjednica Komisije za omladinu s pripadajućim prilogima. Podserija je fragmentarno sačuvana.

1.3.8.2. Programi rada Komisije za omladinu

1969. – 1983.; 1 kut.; 0,02 d/m

Kut. 61.

Podserija sadrži godišnje programe rada Komisije za omladinu s pratećim prilogima. Podserija je fragmentarno sačuvana.

1.3.8.3. Analize, prijedlozi i programi rada Komisije za omladinu
1966. – 1987.; 1 kut.; 0,05 d/m Kut. 61.

Podserija sadrži analize, prijedloge i programe nastale radom Komisije za omladinu u kojima se obrađuju neki problemi omladine. Dio dokumentacije nastao je u suradnji sa *Savezom socijalističke omladine općine Sisak* ili je direktno preuzet od njih.

1.3.9. Komisija za razvoj sistema samoupravljanja u komuni

1966. – 1973.; 1 kut.; 0,1 d/m Kut. 62.

Komisija je osnovana 1967. sa zadatkom pomoći tijelima (tzv. organima) samoupravljanja (mjesne zajednice, zborovi birača...) u vezi s pripremom materijala koji su se odnosili na pitanje radničkog samoupravljanja. Komisija je također surađivala s nekim privrednim subjektima s područja općine Sisak (Željezara Sisak, Dunavski Lloyd, Termoelektrana Sisak...) po pitanju uvođenja radničkog samoupravljanja u ta poduzeća.

1.3.9.1. Zapisnici sjednica Komisije za razvoj sistema samoupravljanja u komuni

1966. – 1974.; 1 kut.; 0,02 d/m Kut. 62.

Podserija sadrži zapisnike redovnih i izvanrednih sjedica Komisije s pripadajućim priložima.

1.3.9.2. Izvještaji o radu Komisije za razvoj sistema samoupravljanja u komuni

1967. – 1973.; 1 kut.; 0,01 d/m Kut. 62.

Podserija sadrži godišnje izvještaje o radu Komisije s pripadajućim priložima.

1.3.9.3. Materijali Komisije za razvoj sistema samoupravljanja u komuni

1968. – 1973.; 1 kut.; 0,07 d/m Kut. 62.

Podserija sadrži radne materijale u obliku analiza i uputa za uvođenje samoupravljanja u poduzeća koji su pripremani za privredne i društvene subjekte.

1.3.10. Komisija za dodjelu partizanske spomenice 1941.

1957. – 1961.; 1 kut.; 1 knj.; 0,02 d/m Kut 63.; Knj. 23.

Podserija sadrži zahtjeve za dodjelom partizanske spomenice s popratnim materijalima (dokazima) gdje su građani dokazivali da su aktivno sudjelovali u NOB-u tijekom 1941. godine. Podserija sadrži knjigu: *Kazalo za dodjelu Spomenice 1941.* Knjiga sadrži popis dodijeljenih spomenica po imenu, za sve spomenice dodijeljene do 1961. godine s područja općine Sisak.

1.3.11. Komisija za historiju

1962. – 1965.; 1 kut.; 0,01 d/m

Kut. 63.

Podserija sadrži zapisnike sjednice Komisije za historiju s pripadajućim prilogima. Gradivo *Komisije za historiju* sačuvano je za razdoblje od 1962. do 1965. godine, a komisija se bavila proučavanjem povijesti radničkog pokreta i NOB-a na području općine Sisak. Komisija se vrlo rijetko sastajala, a zbog fragmentarno sačuvanog gradiva nije moguće rekonstruirati rezultate njezina rada. U sklopu OK SKH Sisak osnovana je i *Grupa za historiju* koju su činili članovi Komisije za historiju te predstavnici Gradskog muzeja Sisak¹² i Državnog arhiva Sisak¹³ a osnovana je radi šire rasprave o nekim povijesnim pitanjima. Zbog čestih zajedničkih sastanaka Komisije za historiju i Grupe za historiju, kao i zbog fragmentarno sačuvanog gradiva tih tijela, arhivsko gradivo nastalo njihovim radom objedinjeno je u jedinstvenu podseriju.

1.3.12. Komisija za rad s radnicima privremeno zaposlenima u inozemstvu

1973. – 1988.; 1 kut.; 0,02 d/m

Kut. 63.

Podserija sadrži zapisnike sjednica Komisije s pripadajućim prilogima. Komisija se uglavnom bavila evidentiranjem članova SK s područja općine Sisak koji su otišli na privremeni rad u inozemstvo. U tu je svrhu priređivala popise i evidentirala gdje se pojedini radnici nalaze.

1.3.13. Komisija za društveno-ekonomske odnose i aktualna politička pitanja u privredi

1968. – 1988.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 63.

Podserija sadrži zapisnike sjednica s prilogima. Komisija je izrađivala analize privrednih rezultata u općini Sisak i iz tih podataka izvlačila razne ekonomske i političke zaključke. Podserija je parcijalno sačuvana.

1.3.14. Komisija za tercijarnu djelatnost

1966.; 1 kut.; 0,01 d/m

Kut 63.

Podserija sadrži jedan zapisnik sjednice s planom rada za 1966. godinu. Komisija je trebala napraviti analizu stanja trgovine u općini Sisak te adekvatan plan za unaprjeđenje te gospodarske grane.

1.3.15. Komisija za razvoj društvenih odnosa i aktualnih društveno-političkih pitanja u državnim službama

1968. – 1971.; 1 kut.; 0,01 d/m

Kut. 63.

Komisija je imala zadaću detektirati probleme s kojima se susreću radnici u državnim službama te nakon analize ponuditi rješenje za pronađene probleme. Podserija sadrži nekoliko sažetih zapisnika sjednica (bez priloga).

12 Tada Muzej revolucije Sisak.

13 Tada Historijski arhiv Sisak.

1.3.16. Privremene komisije Općinskog komiteta SKH Sisak

1962. – 1974.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 64.

Podserija sadrži dokumentaciju nastalu radom privremenih komisija OK SKH Sisak. Privremene komisije osnivane su s ciljem rješavanja nekog specifičnog zadatka ili izrade zadane analize nekog problema. Kod osnutka komisija bilo je definirano kada se raspuštaju.

1.3.16.1. Komisija za reorganizaciju SK

1967.; 1 kut.; 0,01 d/m

Kut 64.

Komisija je osnovana po naputcima iz CK SKH, a cilj joj je bio reorganizirati sustav osnovnih organizacija SKH u velikim poduzećima. Svrha reorganizacije bila je da velika poduzeća (Željezara Sisak, Segestica, Radonja...) smanje broj osnovnih organizacija (spajanjem) radi efikasnijeg rada. Podserija sadrži zapisnike sastanaka Komisije kao i preporuke pojedinim poduzećima kako da reorganiziraju OOSK u tim poduzećima.

1.3.16.2. Komisija za razvoj poljoprivrede i socijalistički preobražaj sela

1965. – 1972.; 1 kut.; 0,01 d/m

Kut. 64.

Komisija je imala za zadatak reorganizirati sistem OOSK na selu (spajanjem manjih OOSK) radi efikasnijeg rada. Komisija je također imala zadatak napraviti analizu stanja poljoprivrede u općini Sisak te ponuditi neka rješenja na detektirane probleme. Podserija sadrži zapisnike sjednica s pripadajućim prilogima.

1.3.16.3. Komisija za idejna kretanja u obrazovanju, prosvjeti, kulturi i nauci

1965. – 1974.; 1 kut.; 0,01 d/m

Kut. 64.

Komisija je оформljena zbog pomoći OOSK-u u odgojno-obrazovnim i kulturnim institucijama Općine Sisak u zajedničkim problemima. Svrha komisije bila je istaknuti one probleme koji su zajednički svim odgojno-obrazovnim i kulturnim institucijama te ponuditi rješenja za njih. Podserija sadrži zapisnike sjednica Komisije bez priloga. 1974. godine Komisija je ponovo оформljena radi analize stanja u tjelesnoj kulturi u odgojno-obrazovnim institucijama u Općini Sisak. Podserija je parcijalno sačuvana.

1.3.16.4. Komisija za razmatranje pokrenutih pitanja u SK komunama poslije IV. plenuma CK SKJ

1966.; 1 kut.; 0,01 d/m

Kut 64.

Podserija sadrži izvještaj s sjednice Komisije koji sadrži podatke o aktivnosti pojedinih OOSK u rješavanju njihovih problema.

1.3.16.5. Komisija za razvoj društvenih odnosa u oblasti odgoja i obrazovanja
1967.; 1 kut.; 0,01 d/m Kut 64.

Komisija je osnovana radi praćenja razvoja samoupravljanja u odgojno-obrazovnim institucijama. Podserija sadrži jedan zapisnik s materijalima. Podserija je parcijalno sačuvana.

1.3.16.6. Komisija za ispitivanje aktualnih problema u poduzeću „Radonja“
1965.; 1 kut.; 0,01 d/m Kut 64.

Komisija je osnovana radi ispitivanja aktualnih problema u poduzeću „Radonja“ 1965. godine. Podserija sadrži jedan izvještaj.

1.3.16.7. Komisija za preispitivanje podrijetla imovine
1962.; 1 kut.; 0,01 d/m Kut 64.

Komisija je osnovana radi preispitivanja podrijetla imovine nekih članova SK za koje su postojale sumnje da su ilegalno stekli dio imetka. Podserija sadrži popise potencijalnih prijestupnika te pojedinačne analize njihova imetka. Podserija je parcijalno sačuvana.

1.3.16.8. Komisija za zaključke
1973.; 1 kut.; 0,01 d/m Kut 64.

Komisija je osnovana kako bi se napravili zaključci 3. sjednice Općinske konferencije SKH Sisak iz prosinca 1972. Podserija sadrži samo podatak o osnivanju i sastavu komisije.

1.3.16.9. Komisija o aktualnim problemima u zdravstvu
1967.; 1 kut.; 0,01 d/m Kut 64.

Komisija je osnovana od članova SK iz Medicinskog centra Sisak (Opća bolnica Sisak) radi izrade analize stanja aktualnih problema u zdravstvu. Podserija sadrži izvještaj o aktualnim problemima u zdravstvu nastao radom Komisije.

1.3.16.10. Kandidaciona komisija
1974.; 1 kut.; 0,01 d/m Kut 64.

Komisija je osnovana sa zadaćom razmatranja kandidata za funkcije XXIII. konstituirajuće konferencije SKH Sisak 1974. Sačuvan je samo jedan izvještaj o radu od 15. 6. 1974.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-515.2.**

ČLANSTVO

Vrijeme nastanka gradiva: **1948. – 1989.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač: **13 knjiga i 78 kutija (10,22 d/m)**

Podserija sadrži svu dokumentaciju nastalu radom OK SKH Sisak i raznih osnovnih organizacija SKH s područja njegove nadležnosti koja se odnosi na pitanje članstva u SK. Serija sadrži važno arhivsko gradivo jer su upravo članovi SK, koji su svojim radom u osnovnim organizacijama SK i radnim tijelima OK SKH Sisak, bili glavni nosioci djelovanja SK na području općine Sisak. Serija je sačuvana fragmentarno te svojim najvećim dijelom sadrži podatke o članovima koji su pristupili SK u razdoblju 1968. – 1976. godine.

Gradivo o članovima koji su se uključili u rad SK u razdoblju 1956. – 1967. i 1978. – 1992. velikim je dijelom nepotpuno te se sastoji od svega nekoliko dosjea i popisa.

2.1. Evidencije članstva

1965. – 1989.; 13 knj.

Knj. 24.-36.

Ovu podseriju čine evidencije članova u obliku knjiga. Izdvojene su u posebnu podseriju jer pojedine sadrže mješovite podatke kao primjerice *Evidencija pridošlih i otišlih članova 1976. – 1977.* u koju su uneseni podatci o primljenim, ispisanim i izbačenim članovima.

1. Primljeni u članstvo SK 1965. – 1968.
2. Evidencija primljenih članova 1972. – 1976.
3. Evidencija primljenih članova 1976. – 1980.
4. Evidencija pridošlih i otišlih članova (prijedlozi) 1976. – 1977.
5. Evidencija pridošlih i otišlih članova (prijedlozi) 1978. – 1985.
6. Evidencija primljenih i skinutih s evidencije 1971. – 1972.
7. Novoprimljeni 1981. – 1989.
8. Evidencija isključenih članova 1972. – 1980.
9. Evidencija isključenih članova 1973.
10. Evidencija isključenih članova 1974. – 1977.
11. Abecedna evidencija isključenih, skinutih, umrlih i samovoljno napustili SK 1970. – 1972.
12. Abecedna evidencija isključenih, skinutih, svojevolutno napustili, umrlih, opomena i posljednja opomena 1978. – 1981.
13. Knjiga kazni 1981. – 1985.

2.2. Dosjei članova

1964. – 1978.; 58 kut.; 5,8 d/m

Kut. 65.-123.

Prva podserija sadrži *personalne dosjee članova SK* s područja općine Sisak i kao takva je vrlo važan izvor informacija i podataka o problematiki članstva u SK-u i radu OK SKH Sisak. Personalni dosjei u najvećem dijelu sadrže kompletnu partijsku dokumentaciju

za članove (pristupni upitnik, anketni list, biografiju člana, karakteristike članova¹⁴, osobnu fotografiju te ponekad i člansku knjižicu). Sačuvani su dosjei onih članova koji su pristupili SK-u u razdoblju 1968. – 1976. godine. Personalni dosjei složeni su po abecednom redu prezimena članova.

2.3. Popisi članstva

1957. – 1985.; 4 kut.; 0,4 d/m

Kut. 124.-127.

Podserija sadrži popise i evidencija članstva u SK-u u pojedinim razdobljima. Riječ je o generalnim, tj. skupnim popisima.

2.3.1. Popisi šireg članstva u SK-u

1957. – 1960.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 124.

Podserija sadrži popise članstva u SK-u s područja općine Sisak u navedenom razdoblju. Popisi su podijeljeni teritorijalno i po nekim privrednim subjektima.

2.3.2. Popisi kadrova i funkcionara

1953. – 1986.; 3 kut.; 0,25 d/m

Kut. 125.-127.

Podserija sadrži popise članstva u SK-u s područja općine Sisak s posebnim naglaskom na evidencije kadrova i funkcionara.

2.4. Analize i izvještaji o članstvu u SK-u općine Sisak

1957. – 1989.; 1 kut.; 0,05 d/m

Kut. 127.

Podserija sadrži neke tiskane materijale i informacije vezane za pitanje članstva u SK. Riječ je o analizama i izvještajima o brojnom stanju članova u SK-u kao i o generalnom kretanju članstva SK na području općine Sisak.

2.5. Biografije članova SK

1948. – 1984.; 2 kut.; 0,2 d/m

Kut. 128.-129.

Podserija sadrži probrane biografske kartone članova SK s pripadajućom dokumentacijom (karakteristike, fotografije, članske iskaznice i dr.).

2.5.1. Biografije članova SK na području općine Sisak

1948. – 1973.; 2 kut.; 0,16 d/m

Kut. 128.-129.

Podserija sadrži probrane biografske kartone članova SK s pripadajućom dokumentacijom s područja općine Sisak. Dio sadržaja kartona preuzet je iz teritorijalnih organizacija u Sunji i Lekeniku.

14 Karakteristike članova su mali izvještaji koje je OK SKH Sisak pisao o pojedinim članovima te sadrže važne informacije o obiteljskoj povijesti člana, životu člana za vrijeme Drugoga svjetskog rata, osobnom životu i aktivizmu. Također su česte napomene o obiteljskom statusu, je li osoba imala sukoba sa zakonom, mišljenje susjeda i radnika o njima, kakav imaju odnos s religijom, imaju li kakvih poroka i slično, pa su stoga te karakteristike izvrstan izvor za proučavanje osobne povijesti tih osoba.

2.5.2 Biografije članova SK na radu u inozemstvu

1979. – 1984.; 1 kut.; 0,04 d/m

Kut. 129.

Podserija sadrži biografske kartone s pripadajućom dokumentacijom za one radnike koji su bili na privremenom radu u inozemstvu. Riječ je o vanjskim radilištima u Libiji, SR Njemačkoj i DR Njemačkoj.

2.6. Simpatizeri rezolucije Informbiroa

1950. – 1980.; 2 kut.; 0,2 d/m

Kut. 130.-131.

Podserija *Simpatizeri Informbiroa* sadrži biografske kartone i evidencije članova SK i drugih građana koji su bili osuđeni ili osumnjičeni za simpatiziranje rezolucije IB-a. Podserija je parcijalno sačuvana i dobar dio dokumentacije nedostaje.

2.6.1. Popisi simpatizera rezolucije IB-a s dodatnim podacima

1950. – 1962.; 2 kut.; 0,13 d/m

Kut. 130.-131.

Podserija sadrži proširene popise (s dodatnim informacijama i karakteristikama) za članove SK i neke građane za koje su postojale sumnje ili optužbe za simpatiziranje rezolucije IB-a. Sačuvani su popisi za Moslavinu (Kutina) i Sisak.

2.6.2. Materijali o rehabilitaciji simpatizera rezolucije IB-a

1956. – 1980.; 1 kut.; 0,07 d/m

Kut. 131.

Podserija sadrži neke materijale o rehabilitaciji pojedinih simpatizera rezolucije IB-a kao i o promjeni generalne politike prema osumnjičenima.

2.7. Statistika o članstvu u SK-u na području općine Sisak

1949. – 1988.; 11 kut.; 1,1 d/m

Kut. 132.-142.

Podserija sadrži statističke podatke o članstvu u SK-u s područja općine Sisak. Dokumentacija se sastoji od godišnjih statističkih obrazaca i formulara koji obrađuju pitanja primljenih, aktivnih i izbačenih članova SK kao i onih koji su ispisani iz evidencije (umrli, odselili...). Dokumentacija je složena kronološki zato što su svi izvještaji i obrasci vođeni na godišnjoj razini.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-515.3.**

RAD I RADNI ODNOSI

Vrijeme nastanka gradiva: **1957. – 1992.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač: **1 knjiga i 5 kutija (0,5 d/m)**

Serija sadrži arhivsko gradivo nastalo radom stvaratelja kao pravne osobe. Obuhvaća dokumentaciju koja regulira radne odnose u samom Općinskom komitetu (sporazume i pravilnike), personalne dosjee zaposlenih te platne liste.

3.1. Matična knjiga zaposlenih

1967. – 1989.; 1 knj.

Knj. 37.

Knjiga sadrži evidenciju svih zaposlenih u OK SKH-u Sisak u navedenom razdoblju s njihovim osnovnim podacima.

3.2. Normativni akti

1958. – 1990.; 1 kut.; 0,07 d/m

Kut. 143.

Podserija sadrži pravilnike i samoupravne sporazume koji su regulirali radnička prava i uvjete rada u OK SKH-u Sisak.

3.2.1. Pravilnici

1958. – 1990.; 1 kut.; 0,04 d/m

Kut. 143.

Podserija sadrži interne pravilnike donesene od OK SKH Sisak koji su regulirali radnička prava zaposlenika kao i uvjete rada i radne obveze. Najveći dio dokumentacije odnosi se na reguliranje visine dohodaka zaposlenika.

3.2.2. Samoupravni sporazumi

1973. – 1988.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 143.

Podserija sadrži samoupravne sporazume koji su regulirali radnička prava i uvjete rada u OK SKH-u Sisak.

3.3. Sjednice Radne zajednice OK SKH Sisak

1966. – 1989.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 143.

Radna zajednica OK SKH Sisak je bila interno tijelo OK SKH Sisak sastavljeno od zaposlenika u Komitetu. Radna zajednica je na svojim sastancima raspravljala o uvjetima rada u samom OK SKH-u Sisak. Na sjednicama se najčešće diskutiralo o visini osobnog dohotka, uvjetima rada, subvenciji prijevoza i rasporedu godišnjih odmora. Podserija sadrži zapisnike s redovnih sastanaka Radne zajednice OK SKH Sisak.

3.4. Dosjei zaposlenih

1962. – 1992.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 144.

Podserija sadrži personalne dosjee zaposlenih u navedenom razdoblju koji sadrže sve njihove osobne dokumente koji su sačuvani. Dosjei najvećim dijelom sadrže prijave i objave osiguranja, odluke o visini plaće, stipendije za djecu i dokumentaciju vezanu za prestanak radnog odnosa. Dosjei su organizirani po abecednom redu.

3.5. Platne liste

1957. – 1991.; 3 kut.; 0,3 d/m

Kut. 145.-147.

Podserija sadrži platne liste zaposlenih koje su fragmentarno sačuvane. Podijeljena je u podserije *Platne liste djelatnika* i *Platne liste funkcionara* poštivajući distinkciju koju je sam stvaratelj koristio.

3.5.1. Platne liste djelatnika

1957. – 1991.; 3 kut.; 0,2 d/m

Kut. 145.-146.

Podserija sadrži platne liste djelatnika OK SKH koji nisu bili na političkoj ili izvršnoj funkciji.

3.5.2. Platne liste funkcionara

1958. – 1991.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 147.

Podserija sadrži platne liste funkcionara OK SKH koji su bili na političkoj ili izvršnoj funkciji. Riječ je o radnim mjestima Sekretara OK SKH i Sekretara Predsjedništva OK SKH kao i njihovim zamjenicima.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-515.4.**

FINANCIJSKO POSLOVANJE (FINANCIJE)

Vrijeme nastanka gradiva: **1957. – 1990.**

Razina opisa: **Serijsa**

Količina i nosač: **5 kutija (0,5 d/m)**

Serijsa sadrži arhivsko gradivo vezano za *financijsko poslovanje* OK SKH Sisak. Gradivo u ovoj seriji nastalo je radom OK SKH kao administrativnog tijela i najvećim se dijelom odnosi na uredske i administrativne izdatke. Serijsa također sadrži razne pravilnike o regulaciji članarine SK kao i dokumentaciju vezanu za naplatu članarine u pojedinim OO-ima. Dio gradiva ove podserije odnosi se i na razne investicije i donacije koje je OK SKH Sisak uplaćivao pravnim i fizičkim osobama.

4.1. Završni računi

1975. – 1990.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 148.

Podserijsa sadrži *završne račune* u navedenom vremenskom rasponu s pripadajućim priložima. U završnim je računima vidljivo financijsko poslovanje OK SKH Sisak u pojedinoj godini što uključuje prihode, rashode i druge stavke.

4.2. Financijski planovi i izvještaji

1974. – 1990.; 2 kut.; 0,15 d/m

Kut. 149.-150.

Podserijsa sadrži godišnje *financijske planove* i poneki financijski izvještaj u navedenom razdoblju. Godišnji financijski plan donosio se svake godine kao proračun za OK SKH Sisak koji je uključivao stavke poput plaća zaposlenih, režija uredskih prostora, uredski materijal i druge troškove. *Financijski izvještaji* prate *financijske planove* u velikoj mjeri kao realni utrošak sredstava koji se u najvećoj mjeri poklapao s *financijskim planom*. Za poneke su godine rađene revizije *financijskog plana* zbog promjene cijena, najčešće zbog velike inflacije u pojedinim razdobljima.

Godišnji financijski izvještaj te financijski plan za sljedeću godinu tiskani su kao jedan dokument, stoga je podserijsa objedinjena.

4.3. Javno financiranje

1962. – 1985.; 1 kut.; 0,05 d/m

Kut. 150.

Podserija sadrži dokumentaciju vezanu za financiranje nekih projekata ili zaklada koje je OK SKH jednokratno ili dugoročno financirao kao pravna osoba. Najveći dio dokumentacije odnosi se na financiranje ONO-a nekih mjesnih zajednica te sudjelovanje u financiranju Titova fonda za obrazovanje djece slabijeg imovinskog statusa.

4.4. Naplata i regulacija članarine u SK-u

1957. – 1990.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 151.

Podserija sadrži razne propise i pravilnike koji su regulirali visinu članarine u SK-u za članove u pojedinim razdobljima. Također su sačuvani propisi koji reguliraju koji je postotak članarine ostajao samom OO-u, koji je postotak OK SKH Sisak zadržavao, a koji se postotak slao u CK SKH što je također bilo podložno promjenama. Manji dio gradiva odnosi se na popise prihoda od članarine u nekim OO-ima.

4.5. Materijali i informacije Službe društvenog knjigovodstva

1968. – 1990.; 1 kut.; 0,05 d/m

Kut. 152.

Podserija sadrži materijale i informacije koje je SDK slao OK SKH-u Sisak. Riječ je o raznim pravilnicima koji propisuju način vođenja poslovnih knjiga, obrascima za izradu završnih računa, poslovnih izvještaja i drugih propisa vezanima za knjigovodstvo i računovodstvo.

4.6. Investicije i donacije

1977. – 1990.; 2 kut.; 0,05 d/m

Kut. 152.

Podserija sadrži arhivsko gradivo vezano za razne *investicije i donacije* koje je OK SKH Sisak uplaćivao raznim upravnim tijelima, udrugama, društveno-političkim organizacijama itd. OK SKH Sisak financijski je pomagao rad pojedinih OO-a koji su imali financijske probleme, koristio je usluge Omladinskog servisa¹⁵ te je bio pokrovitelj više izviđačkih organizacija s područja općine Sisak. Manji dio arhivskog gradiva ove podserije odnosi se na manje jednokratne donacije koje je OK SKH uplaćivao raznim DPO-ima ili administrativnim organima, najčešće radi pomoći u organizaciji nekog događanja ili proslave te kao ispomoc u izgradnji mjesnih domova, spomenika, škola ili uređenju postojećih objekata.

¹⁵ Omladinski servis funkcionirao je slično kao današnje organizacije Učenički servis i Studentski servis. Preko njih je OK SKH kratkoročno zapošljavao mlade po potrebi, najčešće za neke kraće fizičke poslove ili kao pomoć pri raznim manifestacijama i proslavama.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-515.5.**

OPĆENARODNA OBRANA I DRUŠTVENA SAMOZAŠTITA

Vrijeme nastanka gradiva: **1967. – 1986.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač: **4 knjige, 15 kutija (1,5 d/m)**

Serija sadrži arhivsko gradivo nastalo radom *Komiteta za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu*¹⁶ koji se birao na posebnim sjednicama OK SKH Sisak te *Komisije za narodnu obranu*. U Komitetu za narodnu obranu su uz članove OK SKH Sisak i nekih OO-a bili i predstavnici JNA (1-2). Gradivo je sačuvano fragmentarno s obzirom na to da je iz gradiva u fondu vidljivo da je velik dio gradiva ONO-a i DSZ-a uništavan ili slan u CK SKH.

5.1. Komitet za narodnu obranu

1967. – 1985.; 3 kut.; 3 knj.; 0,3 d/m

Kut. 153.-156.; knj. 38.-41.

Podserija sadrži spise *Komiteta za narodnu obranu Sisak* koji su bili označeni kao strogo tajni i tajni. Najveći dio gradiva obuhvaća materijale, analize, upute i generalnu prepisku s CK SKH-om u vezi s političko-sigurnosnim pitanjima u SR Hrvatskoj i općini Sisak. Manji dio gradiva odnosi se na upute, provedbu i izvještaj s vojnih vježbi „Jesen 84“ i „Jesen 85“.

Gradivo Komiteta za narodnu obranu, koje nije označeno kao tajno ili strogo tajno, uopće nije sačuvano osim dviju knjiga zapisnika sjednica Komiteta za narodnu obranu. Knjige dežurstava u OK SKH-u Sisak sadržavaju zapisnike s dežurstava u Komitetu, a vezane su za sigurnosna pitanja, stoga su stavljena u ovu podseriju.

Podserija sadrži knjige:

1. Sjednice Komiteta za ONO i DSZ (1979. – 1980.)
2. Sjednice Komiteta za ONO i DSZ (1982. – 1986.)
3. Knjige dežurstava u OK SKH-u Sisak (1973. – 1979.)
4. Knjige dežurstava u OK SKH-u Sisak (1980.)

5.2. Komisija za narodnu obranu

1971. – 1986.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 157.

Podserija sadrži popise članova komisija za narodnu obranu s područja općine Sisak za 1972. godinu. Velik broj društveno-političkih organizacija i upravnih tijela imali su svoje komisije za narodnu obranu čiji su članovi nabrojani u ovim popisima. Podserija također sadrži zapisnike i materijale *Komisije za narodnu obranu* OK SKH Sisak koja je fragmentarno sačuvana.

16 Naziv samog Komiteta se ne koristi konzistentno. Najčešće se koristi naziv „Komitet za narodnu obranu Sisak“ dok je ponegdje prisutan duži naziv „Komitet za općenarodnu obranu i društvenu samozaštitu Sisak“.

5.3. Mobilizacijski planovi

1966. – 1986.; 4 kut.; 0,4 d/m

Kut. 158.-161.

Podserija sadrži mobilizacijske planove za OK SKH Sisak, Savez omladine, Socijalistički savez radnog naroda općine Sisak i generalni mobilizacijski plan za građanstvo. Mobilizacijski planovi navode neke generalne smjernice i upute u slučaju rata (lokacije skloništa, mjesta okupljanja, izvore vode, alternativne prometne pravce itd.). Mobilizacijski planovi za konkretne društveno-političke organizacije i upravna tijela daju neke osnovne smjernice za nastavak rada u slučaju rata i razaranja grada Siska. Mobilizacijski plan za OK SKH Sisak sadrži neke upute za nastavak organiziranja partijskih ćelija u slučaju napada na zemlju i potencijalnu okupaciju.

5.3.1. Mobilizacijski plan Općinske konferencije SSRN-a Sisak

1966. – 1967.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 158.

Podserija sadrži mobilizacijski plan Općinske konferencije SSRN-a općine Sisak.

5.3.2. Mobilizacijski plan Općinskog komiteta SKH Sisak

1965. – 1967.; 1 kut.; 0,16 d/m

Kut. 159.-160.

Podserija sadrži mobilizacijski plan OK SKH Sisak.

5.3.3. Mobilizacijski plan Općinskog komiteta Saveza omladine Sisak

1965. – 1967.; 1 kut.; 0,04 d/m

Kut. 159.

Podserija sadrži mobilizacijski plan Općinskog komiteta Saveza omladine Sisak.

5.3.4. Mobilizacijski plan Skupštine općine Sisak

1979. – 1986.; 1 kut.; 0,07 d/m

Kut. 161.

5.3.5. Plan rada OK SKH Sisak u slučaju rata

1979. – 1986.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 161.

Podserija sadrži upute članovima Općinskog komiteta SKH Sisak za rad u ratnim uvjetima, uključujući osnovne naputke i zadatke.

5.4. Procjene političko-sigurnosne situacije

1974. – 1986.; 3 kut.; 0,3 d/m

Kut. 162.-164.

Podserija sadrži procjene političko-sigurnosne situacije na razini SR Hrvatske, općine Sisak te drugih gospodarskih, upravnih i lokalnih subjekata s područja općine Sisak. Provjere političko-sigurnosne situacije izrađene su u obrazovnim organizacijama, mjesnim organizacijama te u velikim gospodarskim subjektima s područja općine Sisak i njihovim pogonima (Rafinerija nafte Sisak, Željezara Sisak i Radonja).

Oznaka/signatura: **HR-DASK-515.6.**

POLITIČKA ŠKOLA

Vrijeme nastanka gradiva: **1958. – 1985.**

Razina opisa: **Serijska**

Količina i nosač: **7 kutija (0,7 d/m)**

Serijska sadrži arhivsko gradivo nastalo radom *Političke škole u Sisku* koja je djelovala u uskoj suradnji s Općinskim komitetom SKH Sisak. Općinski komitet SKH Sisak sudjelovao je u izradi edukacijskih programa za PŠ, odabiru literature, dio članova Komiteta predavao je određene predmete u školi. Također, OK SKH Sisak na svojim je sjednicama predlagao članove i buduće članove SK s područja općine Sisak za polaznike Škole. U razdoblju 1958. – 1963. Politička škola Sisak djeluje u sklopu Večernje škole o kojoj ima malo informacija. Politička škola u Sisku priključuje se 1964. godine Radničkom sveučilištu u Sisku radi objedinjavanja administrativnih i računovodstvenih poslova, ali Politička škola i dalje uživa autonomiju po pitanju obrazovanja i kadrovske politike.

6.1. Zapisnici sa sastanaka predavača i polaznika

1958. – 1986.; 1 kut.; 0,05 d/m

Kut. 165.

Podserijska sadrži zapisnike sa sastanaka predavača Političke škole i mješovite zapisnike sa sastanaka predavača i polaznika PŠ-a. Sastanci su bili formalno-svečanog karaktera te su uglavnom održavani na početku i kraju školske godine.

6.2. Izvještaji o radu

1958. – 1987.; 1 kut.; 0,04 d/m

Kut. 165.

Podserijska sadrži nekoliko izvještaja o radu Političke škole u navedenom razdoblju gdje su sumirani rezultati za pojedine školske godine (broj polaznika, obrađene teme itd.).

6.3. Dokumentacija o predavačima

1960. – 1986.; 1 kut.; 0,01 d/m

Kut. 165.

Podserijska sadrži dokumentaciju o nekim predavačima Političke škole što uključuje popise predavača u pojedinim godinama, njihove naknade te ankete za nastavno osoblje.

6.4. Materijali Političke škole

1958. – 1963.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 166.

Podserijska sadrži materijale za predavače i polaznike (upitnike i ankete). Također sadrži fragmente zapisnika sjednica ili sastanaka održanih u Političkoj školi gdje se raspravljalo o nastavnim materijalima.

6.5. Predavanja, seminari i emisije

1973. – 1986.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 167.

Podserijska sadrži radne i edukativne materijale za pojedina predavanja i seminare za polaznike Političke škole. Također sadrži zapisnike nekih predavanja koji su prepravljani

radi predstavljanja u radijskim i televizijskim programima u sklopu nekih političkih emisija.

6.6. Zapisnici sa sastanaka osnovnih organizacija na temu rasprave programa Političke škole

1977.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 168.

Podserija sadrži zapisnike sa sastanaka nekih osnovnih organizacija SKH koji su na svojim sastancima raspravljali o nekim materijalima PŠ-a koji su im poslani za raspravu. Materijali se odnose na marksističko poimanje religije i pitanje religije u SR Hrvatskoj.

6.7. Popisi polaznika po generacijama

1976. – 1985.; 2 kut; 0,2 d/m

Kut. 169.-170.

Podserija sadrži popise svih polaznika Političke škole u navedenom razdoblju. Polaznici su podijeljeni po generacijama, od I. do VIII. generacije, a popisi sadrže i osnovne podatke o svakom polazniku.

6.8. Dnevnici rada

1983. – 1984.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 171.

Podserija sadrži dnevnike rada PŠ-a za školsku godinu 1983./1984. gdje se za svaki nastavni sat navode obrađene teme, a ujedno sadrži i ispitne rezultate nekih polaznika. Gradivo je fragmentarno sačuvano.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-515.7.**

RAD OSNOVNIH ORGANIZACIJA

Vrijeme nastanka gradiva: **1950. – 1990.**

Razina opisa: **Serijsa**

Količina i nosač: **133 kutije (13,3 d/m)**

Serijsa sadrži zapisnike i materijale sa sastanaka osnovnih organizacija SK s područja općine Sisak koji su slani OK SKH-u po službenoj dužnosti. Najveći dio arhivskoga gradiva ovoga fonda čine zapisnici sastanaka osnovnih organizacija. Po shemi lokalne organizacije SK osnovne organizacije bile su dužne slati kopije zapisnika svih sastanaka i konferencija Općinskom komitetu. Konferencije osnovnih organizacija održavane su jedino u sklopu Tvorničkog komiteta Rafinerije nafte Sisak i Tvorničkog komiteta Željezare Sisak.

OK SKH Sisak u svojim je izvještajima i analizama dijelio osnovne organizacije u svojoj nadležnosti na mjesne¹⁷, osnovne organizacije u odgojno-obrazovnim institucijama

17 Mjesni OO-i bili su aktivni u selima gdje je ponekad više manjih sela bilo spojeno u jedan OO te na kvartovske OO-e gdje je grad Sisak bio podijeljen na 21-25 kvartova, ovisno o periodu.

te na ostale osnovne organizacije, što je uglavnom značilo organizacije u privrednim subjektima, društveno-političkim organizacijama ili upravnim tijelima. Zbog toga raspored podserija prati tu podjelu uz dodatno odvajanje osnovnih organizacija po pogonima u slučaju Rafinerije nafte Sisak i Željezare Sisak zbog njihove specifične veličine i važnosti za razvoj grada Siska.

7.1. Mjesne osnovne organizacije

1956. – 1990.; 26 kut.; 2,6 d/m

Kut. 172.-197.

Podserija sadrži arhivsko gradivo koje je nastalo radom mjesnih¹⁸ osnovnih organizacija SK s područja nadležnosti OK SKH Sisak. Prvi dio podserije odnosi se na kvartovske organizacije SK u gradu Sisku jer je grad Sisak bio podijeljen na 21 – 25 organizacija, ovisno o vremenu. Teritorijalni opseg tih organizacija nije bio stalan, njima su se ponekad dodavale pojedine ulice, dok su se ponekad osnivale nove (kako se grad širio i razvijao) ili su se neke spajale. Teritorijalna podjela još je prisutna i u Sunji koja je bila podijeljena na dvije osnovne organizacije SK.

Grad Sisak je po organizacijskoj strukturi SK do 1967. godine bio podijeljen na 25 blokova (kvartova) kada dolazi do reorganizacije SK te se osnovne organizacije u gradu Sisku organiziraju po kvartovima (Sisak Novi, Sisak Stari, Zeleni brijeg, Željezara). Većina kvartova u Sisku je od 1967. do 1990. imala više osnovnih organizacija SK.

Drugi dio podserije sadrži arhivsko gradivo nastalo radom seoskih osnovnih organizacija gdje je većina sela imala svoju organizaciju. U slučaju manjih sela pojedine su osnovne organizacije obuhvaćale više mjesta, npr. osnovna organizacija Staro Pračno u pojedinim je razdobljima obuhvaćala i sela Stara Drenčina i Vurot zbog toga što u tim mjestima nije bilo dovoljno članova SK za samostalan rad organizacije. Obično se primjenjivalo pravilo da ako osnovna organizacija broji manje od 6 članova, ona se pripaja drugoj organizaciji. Rjeđi je bio slučaj razdvajanja seoskih osnovnih organizacija gdje su se zbog velikog broja članova osnivale nove osnovne organizacije radi lakšeg i jednostavnijeg rada.

Osnovne organizacije u podseriji su organizirane abecednim redom, a spisi su unutar svake osnovne organizacije složeni kronološki.

7.2. Osnovne organizacije u odgojnim i obrazovnim ustanovama

1956. – 1989.; 7 kut.; 0,7 d/m

Kut. 198.-204.

Podserija sadrži arhivsko gradivo koje je nastalo radom osnovnih organizacija SK u odgojnim i obrazovnim institucijama što se uglavnom odnosi na vrtiće, osnovne i srednje škole te Metalurški fakultet Sisak. Za razliku od ostaloga gradiva nastalog radom OO-a, gradivo iz ove podserije fragmentarno je sačuvano i vidljivo je da velik dio zapisnika nedostaje. Osnovne organizacije u ovoj podseriji organizirane su abecednim redom, a unutar svakog OO-a gradivo je složeno kronološki.

18 Ponekad se koriste i nazivi teritorijalna ili lokalna organizacija.

7.3. Osnovne organizacije u raznim gospodarskim, društvenim, kulturnim, upravnim i drugim subjektima

1950. – 1991.; kut 48; 4,8 d/m

Kut. 205.-252.

Podserija sadrži arhivsko gradivo nastalo radom osnovnih organizacija SK u gospodarskim, društvenim, kulturnim, upravnim i drugim subjektima. Riječ je o velikom broju osnovnih organizacija, a točan popis može se vidjeti kao prilog na kraju inventara. OK SKH Sisak u svojoj je terminologiji, pa tako i u radnim materijalima (statistike, popisi, izvještaji...), koristio pojam *ostale osnovne organizacije* za sve one koje nisu pripadale nekoj od drugih kategorija (Mjesne, Odgojno/obrazovne, Željezara i Rafinerija), stoga zapisnici nisu ni razdvajani u dodatne podserije prema vrsti djelatnosti.

Gradivo je generalno dobro sačuvano te se za velik broj osnovnih organizacija može pratiti rad od sredine 1950-ih godina do kraja 1980-ih kada u velikoj mjeri rad osnovnih organizacija posustaje. Gradivo osnovnih organizacija organizirano je abecednim redom, a unutar svake osnovne organizacije složeno kronološki.

7.4. Osnovne organizacije pogona Željezare Sisak

1953. – 1990.; 35 kut.; 3,5 d/m

Kut. 253.-287.

Podserija sadrži arhivsko gradivo nastalo radom osnovnih organizacija SK iz pogona Željezare Sisak. Budući da je najmnogobrojnije poduzeće u Sisku, vidljiva je i najveća aktivnost SK u njegovim pogonima. Kao i u slučaju Rafinerije nafte Sisak, veliki pogoni imali su dodatnu podjelu osnovnih organizacija po smjenama. Gradivo nastalo radom osnovnih organizacija po smjenama organizirano je zajedno s matičnom osnovnom organizacijom radi preglednosti i jednostavnosti jer su bile prisutne česte reorganizacije i rotacije članova. Tako su npr. osnovne organizacije Čeličana I. smjena, OO Čeličana II. smjena, OO Čeličana III. smjena i OO Čeličana IV. smjena svi vođeni pod OO Čeličana, a arhivsko gradivo složeno je kronološki unutar pogonskog OO-a.

Željezara Sisak također organizira *konferencije SK Željezare Sisak* koje se organiziraju svake dvije godine, ponekad i češće po potrebi, a na njima se bira Tvornički komitet SK Sisak. Na konferencijama sudjeluju i neki članovi OK SKH Sisak, a na njima se bira i predstavnik (1-2) Tvorničkog komiteta Željezare Sisak u OK SKH-u Sisak.

Zapisnici sastanaka Tvorničkog komiteta Željezare Sisak zanimljivi su je se na njima raspravlja o široj društveno-političkoj situaciji, a često se raspravlja i o konkretnim gospodarskim problemima same Željezare Sisak.

Zapisnici sastanaka pogonskih OO-a proučavaju probleme vezane za pojedine pogone, a tiču se rada SK ili njegovih članova. Često uključuju raspravu o problematičnim radnim uvjetima ili međuljudskim odnosima u samom pogonu.

7.5. Osnovne organizacije pogona Rafinerije nafte Sisak

1957. – 1990.; 13 kut.; 1,3 d/m

Kut. 288.-300.

Podserija sadrži arhivsko gradivo nastalo radom osnovnih organizacija SK koje su bile organizirane po pogonima Rafinerije nafte Sisak (INA) kao i zapisnike Tvorničkog komiteta SK Ine Rafinerije nafte Sisak. Tvornički komitet Rafinerije nafte Sisak biran

je na *konferenciji* SK Rafinerije nafte Sisak koja se održavala svake dvije godine uz nekoliko izvanrednih konferencija, ali je gradivo tih konferencija fragmentarno sačuvano. Na konferenciji SK Rafinerije nafte Sisak bili su prisutni i članovi OK SKH Sisak, a također je na toj konferenciji biran po jedan član koji bi predstavljao Tvornički komitet Rafinerije nafte Sisak u OK SKH-u Sisak. Pojedini pogoni imali su dodatnu podjelu osnovnih organizacija prema smjenama - od najmanje dvije smjene do najviše četiri smjene. Rad osnovnih organizacija po smjenama bio je često fluidan. Zbog česte promjene i reorganizacije rada članovi SK djelovali su u različitim osnovnim organizacijama po smjenama, stoga organizacije po smjenama nisu posebno izdvajane, već su vođene pod jedinstvenim pogonom.

Zapisnici sastanaka osnovnih organizacija Rafinerije nafte Sisak, posebice Tvorničkog komiteta, zanimljive su zato što sadrže rasprave i sastanke iz razdoblja Hrvatskog proljeća (1970. – 1972.). To je gradivo fragmentarno sačuvano u zapisnicima drugih osnovnih organizacija, a dodatno je zanimljivo zbog velike aktivnosti Matice hrvatske u Rafineriji nafte Sisak.

7.6. Zajednički sastanci osnovnih organizacija i Općinskog komiteta Sisak

1956. – 1988.; 3 kut.; 0,3 d/m

Kut. 301.-303.

Podserija sadrži zapisnike sastanaka OK SKH Sisak sa sekretarima više osnovnih organizacija. Najčešće je riječ o organizacijsko-kadrovskim pitanjima gdje je neki član *Komiteta* imao savjetodavnu ulogu pred sekretarima više osnovnih organizacija po pitanju ustrojstva ili organiziranja osnovnih organizacija.

7.7. Materijali osnovnih organizacija

1956. – 1990.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 304.

Podserija sadrži tiskane materijale koje je Općinski komitet SKH Sisak slao u razne osnovne organizacije kao radne materijale. Manji dio dokumentacije odnosi se na izvještaje i popise koje su neke osnovne organizacije slale u Općinski komitet SKH Sisak.

7.7.1. Izvještaji o radu osnovnih organizacija

1956. – 1968.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 304.

Podserija sadrži nekolicinu izvještaja o radu OOSK u privrednim organizacijama.

7.7.2. Analize godišnjih konferencija osnovnih organizacija

1959. – 1985.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 304.

Podserija sadrži analize godišnjih konferencija Rafinerije nafte Sisak i Željezare Sisak koje su slane u OK SKH Sisak nakon održanih godišnjih konferencija.

7.7.3. Popisi osnovnih organizacija

1957. – 1987.; 1 kut.; 0,04 d/m

Kut. 304.

Podserija sadrži popise osnovnih organizacija SKH u pojedinim razdobljima koje je Općinski komitet SKH Sisak sastavio radi vlastite evidencije.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-515.8.**

RAD AKTIVA KOMUNISTA

Vrijeme nastanka gradiva: **1964. – 1987.**

Razina opisa: **Serijska**

Količina i nosač: **2 kutije (0,2 d/m)**

Aktivi komunista oblik su organizacije SK koji obuhvaćaju širu organizacijsku i tematsku strukturu od osnovnih organizacija. Dok osnovne organizacije obuhvaćaju specifična mjesta, poduzeća ili pogone, aktivni obuhvaćaju širu bazu, pa tako npr. u općini Sisak djeluje *Aktiv radnika komunista* koji služi za organizaciju i okupljanje svih radnika u industriji i srodnim djelatnostima, *Politički aktiv* Skupštine općine Sisak te *Aktiv sudova i tužilaštva* koji okuplja sve članove SK koji rade u sudovima, tužilaštvu i srodnim granama s područja općine Sisak. Pojedina poduzeća osnivaju i svoje aktive kao oblik krovne organizacije (npr. Radonja ili Dunavski Lloyd) gdje oni vrše sličnu funkciju kao tvornički komiteti u Rafineriji nafte Sisak ili Željezari Sisak. Odluke o osnivanju aktiva donosi *Općinska konferencija* na prijedlog Općinskog komiteta SKH Sisak ili osnovnih organizacija. Gradivo Aktiva vrlo je fragmentarno sačuvano, stoga nije sasvim jasno koja je bila njegova izvršna funkcija. Iz sačuvanoga se gradiva može razaznati kako su na svojim sastancima uglavnom diskutirali o političko-ideološkim problemima i problemima organizacije Saveza komunista na svojim područjima, iako nije vidljiva njihova izvršna funkcija. Iz ostaloga gradiva Općinskog komiteta SKH Sisak da se naslutiti kako su u aktivima mogli sudjelovati specijalisti i stručnjaci koji nisu bili članovi SKH, iako nije jasno je li riječ o iznimkama ili je jedan od ciljeva Aktiva bio aktiviranje većeg broja ljudi u partijska tijela.

8.1. Aktivni radnika komunista

1973. – 1987.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 305.

Podserija sadrži zapisnike sastanaka *Aktiva radnika komunista* i prateće materijale. Na sastancima su raspravljana ideološko-politička pitanja. Gradivo ove podserije sačuvano je fragmentarno, a velik je dio sačuvanih spisa u lošem stanju (nedostaju stranice, podrapane stranice).

8.2. Politički aktivni

1964. – 1982.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 306.

Podserija sadrži zapisnike sastanaka *Političkog aktiva* Skupštine općine Sisak na kojima je raspravljano o ideološko-političkim pitanjima i nekim pitanjima ideološkog rada u sklopu funkcioniranja SK. Gradivo je fragmentarno sačuvano, a zapisnici su nepotpuni i oštećeni.

8.3. Aktivni sudova i tužilaštva

1972. – 1983.; 4 kut.; 0,02 d/m

Kut. 306.

Podserija sadrži zapisnike sastanaka *Aktiva sudova i tužilaštva* u kojima se analizira rad Općinskog suda u Sisku i nekih odvjetnika u vidu političko-ideološkog djelovanja. Gradivo je fragmentarno sačuvano.

8.4. Aktivni u poduzećima

1966. – 1975.; 6 kut.; 0,03 d/m

Kut. 306.

Podserija sadrži zapise sastanaka *aktiva komunista* u nekim *poduzećima* (npr. Zavod za socijalno osiguranje, Šumarija Sisak, Dunavski Lloyd). Gradivo je fragmentarno sačuvano, a na sastancima se uglavnom raspravljalo o ideološko-političkim temama, ali bez konkretnih zaključaka.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-515.9.**

DRUŠTVENE I GOSPODARSKE INVESTICIJE

Vrijeme nastanka gradiva: **1957. – 1971.**

Razina opisa: **Serijsa**

Količina i nosač: **1 kutija (0,1 d/m)**

Serijsa sadrži zapisnike sastanaka, radne i tiskane materijale te izvještaje vezane za razne društvene i gospodarske investicije na području *općine Sisak* koji su slani OK SKH-u Sisak vjerojatno kao radni materijal. Gradivo ove serije sadrži zanimljive podatke o *školstvu i kulturi*, *cestovnoj mreži* i *trgovini* na području općine Sisak u navedenom razdoblju. U gradivu su sadržani prijedlozi reforme i razvoja spomenutih područja na temelju iscrpnih podataka i analiza.

9.1. Školstvo i kultura

1962. – 1968.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 307.

Podserijsa obuhvaća analize, rasprave i radne materijale nastale radom raznih gospodarskih tijela (Kotarski zavod za statistiku Sisak), društveno-političkih organizacija (SSRN) i upravnih tijela (SO Sisak), a vezane su za problem školstva i kulture na području općine Sisak. Gradivo sadrži iscrpan izvještaj postojećeg stanja osnovnog, srednjeg i visokog obrazovanja te kulture na području općine Sisak kao i prijedloge njihova daljnjeg razvitka. Gradivo je fragmentarno sačuvano.

9.2. Akcija ceste

1962. – 1968.; 1 kut.; 0,03 d/m

Kut. 307.

Podserijsa sadrži analize i detaljne materijale o trenutnom stanju cestovne povezanosti, općem stanju i kvaliteti cesta u općini Sisak. Materijali sadrže točne popise i količine asfaltiranih i makadamskih puteva. Iznose se prijedlozi daljnjeg razvoja cestovne mreže u općini Sisak u vidu boljeg povezivanja sela i prigradskih naselja, popravka i nadogradnje postojećih cesta te adaptacije međugradskih i republičkih cesta radi unapređenja teretnog prometa.

9.3. Trgovina i razvoj

1962. – 1968.; 1 kut.; 0,02 d/m

Kut. 307.

Podserija sadrži materijale u kojima je prezentirano trenutno stanje trgovine u općini Sisak u vidu lokalne maloprodaje i izvoza industrijskih proizvoda. Analize i rasprave naglašavaju važnost izvoza industrijskih poluproizvoda i proizvoda kao ključnog faktora daljnjeg razvitka grada Siska i općine Sisak. Gradivo je fragmentarno sačuvano.

9.4. Sanacija Industrije „Galdovo“

1957. – 1971. 1 kut.; 0,02 d/m

Kut. 307.

Podserija sadrži materijale, analize i izvještaje u kojima se iznose organizacijski, industrijski, kadrovski i financijski problemi s kojima se susretalo poduzeće Industrija „Galdovo“ od sredine 1950-ih do 1971. godine.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-515.10.**

GRAĐEVINSKA DOKUMENTACIJA

Vrijeme nastanka gradiva: **1966. – 1980.**

Razina opisa: **Serijska**

Količina i nosač: **1 kutija (0,1 d/m)**

Kut. 308.

Serijska sadrži tehničku dokumentaciju za obnovu uredske zgrade Općinskog komiteta SKH Sisak¹⁹ 1960. godine. Zgrada je ponovno adaptirana 1980. godine te je iz tada nastale projektne dokumentacije sačuvan zapisnik sastanka na kojemu se raspravlja o adaptaciji uredskih prostorija.

Serijska također sadrži projektni nacrt Spomen-obilježja Brezovica („Debeli brest“), autora Želimira Janeša, ali bez prateće dokumentacije.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-515.11.**

INFORMACIJSKO-DOKUMENTACIJSKE ZBIRKE

Vrijeme nastanka gradiva: **1957. – 1990.**

Razina opisa: **Serijska**

Količina i nosač: **44 kutije (4,4 d/m)**

Serijska sadrži razne tiskane materijale koje je Općinski komitet SKH Sisak zaprimao od Centralnog komiteta SKJ, Centralnog komiteta SKH te u manjoj mjeri od drugih organizacija Saveza komunista i raznih društveno-političkih organizacija. Najveći su dio tog gradiva knjige, uvezani materijali i ostale tiskovine o radu i organizaciji SK na federalnoj i republičkoj razini. Serijska sadrži i tiskovine koje je izradio Općinski komitet SKH Sisak, ponajviše izvještaje o radu Općinskog komiteta SKH Sisak.

Serijska također sadrži *Informativni bilten društveno-političkih organizacija i Skupštine općine Sisak* koji je izlazio nekoliko puta godišnje, a pružao je razne informacije i obavijesti

19 Današnja adresa: Ulica Stjepana i Antuna Radića 20, Sisak.

o radu društveno-političkih organizacija, Skupštine općine Sisak i u manjoj mjeri Općinskog komiteta SKH Sisak.

Serijski također sadrži razne dnevne, tjedne i mjesečne novine i časopise u kolekciji Općinskog komiteta SKH Sisak koja uključuje društveno-političke, sportske i zabavne novine.

Na kraju inventara je kao poseban prilog i popis svih tiskovina iz ove serije s vremenskim rasponom sačuvanih tiskovina.

11.1. Stampata

1958. – 1988.; 6 kut.; 0,6 d/m

Kut. 309.-314.

Podserija sadrži razne časopise i druge tiskovine na koje je Općinski komitet SKH Sisak bio pretplaćen. Podserija je parcijalno sačuvana te je sačuvano svega po nekoliko brojeva za većinu časopisa.

11.1.1. Časopis Aktuelnosti iz rada organizacija SK Sisak

1962. – 1964.; 1 kut.; 0,05 d/m

Kut. 309.

Časopis „Aktuelnosti iz rada organizacija SK Sisak“ je na svega nekoliko stranica davao pregled rada nekih tijela SK (Općinski komitet SKH Sisak, Kotarski komitet SKH Sisak, Socijalistički savez, Omladina...).

11.1.2. Informativni bilten Općinske konferencije SKH Sisak

1969. – 1988.; 1 kut.; 0,05 d/m

Kut. 309.

Časopis je bio bitno bogatiji nego „Aktuelnosti...“ s podrobnijim izvještajem o radu organa SK s područja općine Sisak. Sačuvano je svega nekoliko brojeva.

11.1.3. Stampata Centralnog komiteta SKH

1958. – 1969.; 2 kut.; 0,35 d/m

Kut. 310.-313.

Podserija sadrži neke tiskovine koje su izdavali pojedini organi Centralnog SKH, a uglavnom su prenosile informacije sa sjednica Centralnog komiteta SKJ ili Centralnog komiteta SKH prema nižim partijskim instancama. Podserija sadrži tiskovine:

- „Aktuelne informacije“
- „Dokumentacija“
- „Informacije“
- „Informativni pregled CK SKH“.

Sačuvano po svega nekoliko primjeraka svakog časopisa.

11.1.4. Stampata Skupštine općine Sisak

1966. – 1969.; 1 kut.;

Kut. 314.

Podserija sadrži časopis „Informativni bilten“ koji je izdavala Skupština općine Sisak.

11.1.5. Popularna periodika

1960. – 1980. 1 kut.; 0,05 d/m

Kut. 313.

Podserija sadrži izbor nepolitičkih časopisa na koje je Općinski komitet SKH Sisak bio pretplaćen što uključuje dnevni tisak, lokalne i sportske vijesti i sl. Ostavljeni su ogledni primjerci.

11.2. Tiskani materijali

1957. – 1990.; 20 kut.; 2,2 d/m

Kut. 315. – 335.

Općinski komitet SKH Sisak dobivao je tiskane materijale od raznih društveno-političkih organizacija. Ponajviše je riječ o tiskanim materijalima Centralnog komiteta SKJ i Centralnog komiteta SKH, ali također i društveno-političkih organizacija s područja općine Sisak kao i lokalne uprave (Skupština općine Sisak).

Svi primljeni materijali disperzirani su između članova Komiteta radi informiranosti članova ili su proslijeđeni kao radni materijali za komisije.

Podserija sadrži probrane materijale šireg spektra društveno-političkih i upravnih organizacija koji mogu ukazati na razmjor utjecaja SK u tadašnjem društvu.

11.2.1. Materijali Centralnog komiteta SKJ

1959. – 1985.; 3 kut.; 0,3 d/m

Kut. 315.-317.

Podserija sadrži materijale slane od strane SKJ, a uglavnom se odnosi na ideološko-organizacijska pitanja i stavove vezane za vanjsko-politička pitanja.

11.2.2. Materijali Centralnog komiteta SKH

1954. – 1987.; 2 kut.; 0,2 d/m

Kut. 318.-319.

Podserija sadrži materijale slane od strane SKH koji se uglavnom odnose na pitanja organizacije SK u Općini.

11.2.3. Materijali Općinskog komiteta SKH Sisak

1957. – 1983.; 2 kut. 0,2 d/m

Kut. 320.-321.

Podserija sadrži materijale nastale radom Općinskog komiteta SKH Sisak ili njegovih radnih tijela. Najveći dio dokumentacije odnosi se na analize i informacije o stanju i razvoju organizacija SK u općini Sisak.

11.2.4. Materijali „Hrvatsko proljeće“

1971. – 1972.; 3 kut.; 0,3 d/m

Kut. 322.-324.

Podserija sadrži dokumentaciju koja se odnosi na događanja vezana za „Hrvatsko proljeće“ u Hrvatskoj. Uglavnom se sastoji od zapisnika sastanaka SKH te zapisnika 21. sjednice SKJ u Karađorđevu. Podserija sadrži i popis članova Matice hrvatske u Sisku.

11.2.5. Materijali Skupštine općine Sisak

1954. – 1985.; 5 kut.; 0,5 d/m

Kut. 325.-329.

Podserija sadrži materijale nastale radom NOO-a Sisak i SO-a Sisak te njihovih tijela. Riječ je materijalima u kojima se raspravlja o problemima i situaciji u općini Sisak.

11.2.6. Materijali Saveza udruženja boraca Narodnooslobodilačkog rata Sisak

1965. – 1982. 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 330.

Podserija sadrži materijale nastale radom SUBNOR-a Sisak.

11.2.7. Materijali Socijalističkog saveza radnog naroda Sisak

1959. – 1983.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 331.

Podserija sadrži materijale nastale radom SSRN-a Sisak.

11.2.8. Materijali Saveza omladine Sisak

1957. – 1989.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 332.

Podserija sadrži materijale nastale radom Saveza omladine Sisak uključujući materijale o održavanju Omladinske radne akcije ORA 85'.

11.2.9. Materijali „Demokratska tranzicija“

1989. – 1998.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 333.

Podserija sadrži materijale nastale radom Općinskog komiteta SKH Sisak vezane za prve višestranačke izbore u Sisku 1990. godine te popratnu dokumentaciju prelaska Općinskog komiteta SKH Sisak u Mjesnu organizaciju Socijaldemokratske partije.

11.2.10. Materijali Saveza sindikata općine Sisak

1958. – 1988.; 2 kut.; 0,2 d/m

Kut. 334.-335.

Podserija sadrži materijale nastale radom Saveza sindikata Općine Sisak, a najvećim se dijelom odnose na prava radnika i uvjete rada u općini Sisak.

11.3. Statistika o privredi općine Sisak

1957. – 1990.; 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 336.

Serija obuhvaća statističke izvještaje i analize koje su slane Općinskom komitetu SKH Sisak na uvid ili kao radni materijali. Podserija sadrži gradivo nastalo radom Općinskog zavoda za statistiku Sisak i Općinskog zavoda za razvoj Sisak, a odnosi se na statistiku privrednih i ekonomskih pokazatelja u općini Sisak. Uglavnom je riječ o indeksima cijena i visini osobnog dohotka po zanimanjima. Dokumentacija je slana na uvid u Općinski komitet SKH Sisak te je korištena kao radni materijal na sjednicama ili u radu nekih komisija.

Podserija također sadrži neke grube popise stanovništva koji su vjerojatno nastali kao pomoćni materijal za popis stanovništva iz 1961. godine.

11.4. Stručna biblioteka

1956. – 1990.; 4 kut. 0,4 d/m

Kut. 337.-340.

Podserija sadrži stručnu biblioteku Općinskog komiteta SKH Sisak. Riječ je o 82 knjige i publikacije koje su uglavnom vezane za organizaciju SK i lokalne prilike u općini Sisak. U Microsoft Excelu napravljena je tablica s analitičkim popisom svih knjiga u podseriji. Ova elektronička baza dostupna je korisnicima u čitaonici DASK.

11.5. Zapisnici sjednica na magnetofonskim vrpčama

1986. – 1988.; 8 kut.; 0,8 d/m

Kut. 341.-348.

Podserija sadrži zapise Konferencije Općinskog komiteta SKH Sisak, Sjednice Komiteta te sjednice Predsjedništva Općinskog komiteta SKH Sisak na magnetofonskim vrpčama.

11.6. Fotografije

1954. – 1960.; 60 fotografija, 1 kut.; 0,1 d/m

Kut. 349.

Serija sadrži 60 crno-bijelih fotografija koje su velikim dijelom nedatirane i neidentificirane. Dio fotografija datira iz razdoblja 1953. – 1954. i sadrži osobne fotografije (portrete) neidentificiranih osoba, muških i ženskih. Fotografije su formata 42 x 60mm i 33 x 50 mm, te se može zaključiti kako su fotografirane radi postavljanja u osobne dokumente ili partijske knjižice. Fotografije su crno-bijele i ukupno ih je 8.

Dio fotografija je nedatiran i neidentificiran, ali se po njihovu sadržaju može razaznati da su nastale sredinom 1950-ih godina. Na fotografijama je prikazana veća grupa ljudi na putovanju i obilasku spomenika i znamenitosti od kojih se jedino može identificirati Drvar. Može se pretpostaviti da je riječ o skupini članova SK s područja općine Sisak koji su na izletu obilazili znamenitosti iz NOB-a u Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini. Fotografije su dimenzija 113 x 84 mm i 180 x 128 mm, tehnika je crno-bijela, a ukupno ih je 44.

Posljednji dio fotografija odnosi se na omladinske radne akcije, ali su nedatirane i neidentificirane. Po sadržaju i kontekstu može se pretpostaviti da je riječ o omladinskim radnim akcijama na neidentificiranom stadionu ili igralištu tijekom 1950-ih ili 1960-ih godina. Fotografije su dimenzije 136 x 86 mm, a tehnika je crno-bijela. Ukupno je 8 fotografija.

11.7. Film

1981.; 2 filmske vrpce (2 kutije); 0,2 d/m

Kut. 350.-351.

Podserija sadrži film *Sisak danas: obilježavanje proslave 22. 6. 1981.* na filmskoj vrpici. Film je dostupan u dvjema kopijama u dobrom stanju. Film je u boji, a filmska je vrpca veličine 35 mm.

Summary

Municipal Committee of the League of Communists Sisak (OK SKH Sisak)

UDK: 342.536(497.5Sisak):329.15

Municipal Committee of the League of Communists Sisak was the highest body of the League of Communists on the territory of the Municipality of Sisak since its foundation in 1956 up to 1992 when it ceased to exist. Its task was managing the actions and activities of the municipal organization of the League of Communists based on the attitude of the municipal conference and the higher bodies (League of Communists Croatia and League of Communists Yugoslavia). The carrier of the ideopolitical activity in the Municipality of Sisak was the numerous membership in the League of Communists which activated, ideologically and politically, through the work of the basic organizations of the League of Communists. The Municipal Committee managed the member activity, but also evaluated and directed the work of basic organizations through regular sessions and with the help of their working bodies – committees. The Municipal Committee regularly monitored, supervised and evaluated all important socio-political, economic, safety and other matters in the Sisak municipality. The Municipal Committee often cooperated with other socio-political organizations and local government bodies, regarding the suggestions and comments about important socio-political questions and activities, which enabled influence on many important events and socio-political matters in the Municipality of Sisak.

Key words: Municipality of Sisak, Municipal Committee, party cells, membership, League of Communists

Općinski komitet

NAJNOVIJE KOMITETSKA IZVJEŠTAJE
IZ S.A.K.

Sinak, 19. IX. 62.

Broj: 501/19. 62.

CENTRALNI KOMITET SKH

- Kontrolna komisija -

SAČETAK

Od strane vaše Kontrolne komisije, unazad nekog vremena, primili smo nekoliko odluka o mogućnosti ponovnog prijema u članstvo SK, bivših pripadnika IB-a. U većini slučajeva i odluci samo stoji "da se može ponovo primiti" i, a nije rjeđeno pitanje ranijeg partijskog staža, dok je kod rjeđih slučajeva navedeno uz mogućnost odluke o prijemu i priznanje ranijeg part. staža. Kako nam se ispi, raniji pripadnici IB, koji nakon vaše odluke budu primljeni od strane OOSK-a, obrađuju molbu za priznavanje ranijeg partijskog staža, nije nam jasno tko istima priznaje partijski staž i da li im se može priznati raniji partijski staž. Ovo nam nije jasno tja više, što su kod nekih priloženi dokumenti iz kojih je vidljiv njihov razlog isključenja, a kod nekih ne.

Po tom pitanju tražili smo i tumačenje od Kontrolne komisije KK SKH koje vam u prepisu prilažemo, a u kojem stoji, da kod onih slučajeva gdje samo stoji "da se može ponovo primiti", nema mjesta razmatranju ranijeg partijskog staža i t.d. Budući da ima i takvih slučajeva, gdje u vašoj odluci stoji, da se može ponovo primiti, a ima toga i priznavanje ranijeg staža, molimo još jednom, da nam date, kako napće postupati u gore navedenim i sličnim slučajevima.

U dragomirski pozdrav

Prilog: Prejia ćopise
KK SKH Sinak.

Org. Sekretar SK:
/ Rajman Ivan /

04

SAVEZ KOMUNISTA JUGOSLAVIJE
SAVESNOPOSREDOVANJE
OPĆINSKI KOMITET SKH
SISAK

Predsjednik: 14. 10. 1947.	
dan: 14. 10.	čas: 14. 10.
288	

Predsjedniku

Općinskog komiteta SKH

S i s a k
Maršala Tita 28

Politički je život s ovo par dana veću sretno poteknut pismom predsjednika Tita kao i izvrsnog biroa predsjedništva SKH kao i mnogim članovima saveza komunista. Mnogi sastanci su prolazili prije tog pisma, a vjerujem da će tako i nadalje prolaziti po smo staroj "tela ba-ba lan, da joj prođe dan". A kako bi ste drugovi pogledi malo oko sebe i među sobom imali bi ste i takako mnogo prilike i mogućnosti da očistite pregove kako pre-d svojim tako i pred tadin vratima.

Iako se oportunizam i kolebljivost neće se više tolikovati s pa esda da vidimo, kako će izgajati u sljedećoj stvari.

Imade s vamaštoj bolnici jedan liječnik (ako vas interesira moći ćete doznati ime i prezime i to direktno od predsjednika sindikalna područnice Medicinskog centra, koji je podržavao stav tog liječnika) koji u samom sisaku imade dva trosojna stana. Šašto i kako. Ima čovo stan, sastao se od čena i čeni ostavio stan, od Medeni. Imao drugi trosojni stan, nakon otvaranja vremenom ostao se posvamo sa svojom ženom i što imaju dav trosojni stana. Da ali na tome nije ostalo, on brate moj imade i u lgu prekrasno vilu-kuću, gdje imade same jedna sobu duljine cca 10 m, (možda i više, ali i to je premalo imade si brate moj on još više i s opatiji.

Pitan je vas drugovi iako to neka i nije biti? Za nje gov stan s Sisaku imade više interesanta, ali drug ne-da bez para - hoće stan da proda, iako bi neki od kolega trebali stan.

Imade bome još jedna kolegica, iz iste bolnice, koja imade stan u Sisaku, i sješta moći se, putuje svaki dan u Zgb, jer imade i tu stan. Naporno joj je putovati, ali ipak putuje.

Komentar ne treba s moje strana, a vrlo bi se obradovalo čuti, što će se preko vašeg komiteta po tom pitanju učiniti i da li će se pravilno postupiti sa spomenutim liječnikom i stan-stanove pravilno podijeliti, a bome bi trebale pozvati na red i druga predsjednika sind. područnice koji je podržavao njegov stan, da on treba imati dva stana u Sisaku, i neko nije mogao dobiti stan uz obećanje s mnogo strana.

Pratila rad vašeg komiteta i mislim mnogo da shvatimosti imati prema vama, ako će se bar nešto postupiti prema tom liječniku i još nekim kolegama tamo. Sve informacije po tom pitanju sigurno da vam dati sindikalna područnica bolnice.

HR-DASK-515.1.2.4.10. Predstavke i žalbe upućene općinskom komitetu SKH Sisak - Dokument o medicinskom centru

Sumarni inventar fonda

HR-DASK-457: VODOPRIVREDNI ODJELJAK U SISKU (1899./1955.)

Stručni rad

Uvod

Sisak je grad smješten između triju rijeka – Save, Kupe i Odre. Budući da su poplave bile česta prijetnja, obrana Siska od poplava bila je oduvijek vrlo aktivna. Za obranu od rijeka grade se obrambeni nasipi, prekopi, retencije i čepovi. Upravo je tu zadaću na području Siska obavljao Vodoprivredni odjeljak u Sisku. Pomoću fragmentarno sačuvanog gradiva fonda nastojali smo ovim radom opisati njegovo djelovanje, nadležnosti i razvoj, poslovne funkcije te odnos s nadležnim ustanovama. Također, u skladu s međunarodnim normama opisa arhivskoga gradiva dati uvid u povijest i stanje fragmentarno sačuvanog gradiva. Vodoprivredni odjeljak u Sisku obavljao je poslove melioracije rijeka i nasipa, izgradnje obaloutvrda, izgradnje i održavanja riječnih nasipa, izgradnje obrambenih nasipa radi obrane od poplava, bagerovanja i jaružanja rijeka, regulacije rijeka i potoka, popravaka kopitničkih mostova, odvodnje nizina i drugih vodoprivrednih poslova.

Ključne riječi: Sisak, melioracija, vodoprivreda, riječni nasipi, vodovod, mlinovi

Popis kratica

br. broj
DASK Državni arhiv u Sisku
d/m dužni metar
knj. knjiga
kut. kutija

NDH Nezavisna Država Hrvatska
NRH Narodna Republika Hrvatska
ONO Okružni narodni odbor
RH Republika Hrvatska
st. stoljeće

Opis fonda

1. Identifikacija

1.1. Oznaka/Signatura

HR-DASK-457

1.2. Naslov

Vodoprivredni odjeljak u Sisku

1.3. Vrijeme nastanka gradiva

1899./1955.

1.4. Razina opisa

Fond

1.5. Količina i nosač jedinice opisa

40 knjiga, 35 kutija, 3,82 d/m

2. Kontekst

2.1. Nazivi stvaratelja

Kraljevski ugarski riječni mjernički ured u Sisku, 1901. – 1903.

Kraljevski riječni inženjirski ured, 1903. – 1918.

Sreski hidrotehnički odjeljak u Sisku, 1922. – 1930.

Tehnički odjeljak pri Sreskom načelstvu u Sisku, 1930. – 1940.

Vodograđevni ured Banovine Hrvatske u Sisku, 1940. – 1941.

Vodograđevni ured u Sisku, 1941. – 1945.

Hidrotehnički odsjek u Sisku, 1946. – 1952.

Vodoprivredni odjeljak u Sisku, 1952. – 1955.

2.2. Sjedište djelovanja

Sisak

2.3. Pravni položaj

Pravna osoba iz područja uprave

2.4. Povijest stvaratelja

2.4.1. Vrijeme i mjesto djelovanja

U preuzetom gradivu nema podataka koji bi mogli prikazati povijest stvaratelja fonda. Djelomično se mogu pratiti promjene naziva stvaratelja fonda, a prema tomu i status stvaratelja fonda.

Na temelju spisa vidi se da je Vodoprivredni odjeljak u Sisku bio dio upravnih državnih tijela.

2.4.2. Nadležnost, svrha, funkcije i područje djelatnosti

Djelatnost Vodoprivrednog odjeljka sastojala se od sljedećih poslova: melioracije rijeka i nasipa, izgradnje obaloutvrda, izgradnje i održavanja riječnih nasipa, izgradnje obrambenih nasipa radi obrane od poplava, bagerovanja i jaružanja rijeka, regulacije rijeka i potoka, popravaka kopitničkih mostova, odvodnje nizina i drugih vodoprivrednih poslova. Također, djelatnost Vodoprivrednog odjeljka obuhvaćala je i sudjelovanje u poslovima gradnje i popravaka javnih i stambenih objekata, cesta uz rijeke, gradnje mlinova na rijekama i potocima te kopanja i uređenja bunara.

Vodoprivredni odjeljak djelovao je na području rijeka Save, Kupe, Odre, Une, Lonje i Trebeža.

2.4.3. Odnosi i veze

Stvaratelj fonda 1901. godine djeluje kao Kraljevski ugarski riječni mjernički ured u Sisku i nalazi se pod Zemaljskim vodograđevnim ravnateljstvom¹, a od 1903. do 1918. nosi naziv Kraljevski riječni inženirski ured u Sisku. Od 1920. do 1930. stvaratelj je tijelo kotarske uprave i djeluje pod nazivom Sreski hidrotehnički odjeljak u Sisku te se nalazi pod Ministarstvom poljoprivrede i rada. Tijekom 1929. Sreski hidrotehnički odjeljak u Sisku prelazi u sastav Tehničke sekcije u Zagrebu pod Ministarstvom građevina Kraljevine SHS sve do uspostave Savske banovine Kraljevine Jugoslavije.²

Od 1930. stvaratelj fonda nosi naziv Tehnički odjeljak pri Sreskom načelstvu u Sisku te se nalazi pod Tehničkim odjeljenjem Savske banovine. Od 1940. stvaratelj fonda državno je tijelo i posluje pod nazivom Vodograđevni ured Banovine Hrvatske u Sisku, ali već 1941. nosi naziv Vodograđevni ured u Sisku. Godine 1946. nosi naziv Hidrotehnički otdjeljak u Sisku i dio je Građevinskog odjela ONO-a Banija do 1947. kada navedeni Odbor prestaje djelovati.³ Od 1952. do 1954. odnosno 1955. godine nosi naziv Vodoprivredni odjeljak u Sisku i nalazi se pod Upravom za vodoprivredu NR Hrvatske.

2.5. Povijest fonda

Gradivo Vodoprivrednog odjeljka nakon preuzimanja čuvalo se u Državnom arhivu u Sisku. Sređivanju i obradi gradiva pristupilo se 1993. Tada je izrađen sumarni inventar fonda s formiranim glavnim serijama: Knjige i Spisi. Godine 2022. fond je revidiran i izrađen je novi sumarni inventar sukladno važećim međunarodnim standardima za opis arhivskog gradiva; ISAD (G) i ISAAR (CPF).

1 HR-DASK-457, Vodoprivredni odjeljak u Sisku, kut. 3, Odluke tijela državne vlasti, spis 585/1903

2 HR-DASK-457, Vodoprivredni odjeljak u Sisku, kut. 3, Odluke tijela državne vlasti, spis 2454/1928

3 HR-DASK-457, Vodoprivredni odjeljak u Sisku, kut 3, Prepiska sa tijelima lokalne uprave, spis 636/1946

2.6. Način preuzimanja i predaje

Gradivo je Državni arhiv u Sisku preuzeo po službenoj dužnosti 5. 3. 1971 od Direkcije za Savu – Odjeljak Sisak po primopredajnom zapisniku 63-1/1971 te je uvedeno u Knjigu primljenog arhivskog gradiva pod rednim brojem 42 i upisano na stranici 129. Također, dio gradiva Državni arhiv u Sisku preuzeo je po službenoj dužnosti 14. 1. 2005. od Gradskog muzeja Sisak te je uvedeno u Knjigu primljenog arhivskog gradiva pod rednim brojem 254 i upisano na stranici 285.

3. Sadržaj i ustroj

3.1. Sadržaj fonda

Fond sadrži prepisku s tijelima državne i lokalne vlasti te sa privrednim poduzećima, evidencije o zaposlenicima, financijsku evidenciju, izvještaje o nadzoru riječnih nasipa, izvještaje i građevinske dnevnike o raznim radovima na riječnim nasipima i potocima, izvještaje o stanju plovila, izvještaje o eksploataciji resursa, nacрте i presjeke riječnih nasipa te tehničku dokumentaciju izgradnje i održavanja infrastrukture i objekata.

3.2. Odabiranje i izlučivanje

Tijekom obrade fonda izlučeno je 0,2 d/m, a radi se o praznim papirima, formularima i multiplikatima.

Također, tijekom obrade fonda izdvojeno je gradivo poduzeća za melioraciju „Lonja“ 1949./1954. u količini od 0,04 d/m, stampata u količini od 0,03 d/m te tehničke dokumentacije izgradnje i održavanja javnih objekata, željeznica i cesta u količini od 0,13 d/m.

3.3. Plan sređivanja

Arhivsko gradivo sređeno je prema funkcionalnom principu, odnosno područjima rada i djelovanja Vodoprivrednog odjeljka u Sisku. Ustrojene su sljedeće serije fonda:

- Organizacija i upravljanje
- Uredsko poslovanje
- Rad i radni odnosi
- Financije
- Javna infrastruktura i objekti
- Vodoprivreda.

Administrativno poslovanje vođeno je po tekućem broju spisa što se može zaključiti po sačuvanim urudžbenim zapisnicima. Urudžbirani spisi revidirani su prema funkcionalnom načelu po područjima rada (serijama i podserijama). Naime, osim što su urudžbeni zapisnici tek djelomično sačuvani, spisi vrlo često nemaju oznaku broja urudžbenog zapisnika.

4. Uvjeti dostupnosti i korištenja

4.1. Uvjeti dostupnosti

Gradivo fonda dostupno je za korištenje sukladno čl. 18. Zakona o arhivskom gradivu i arhivima (NN 105/97).

4.2. Uvjeti objavljivanja ili umnožavanja

Umnožavanje je dostupno sukladno Pravilniku o radu čitaonice Državnog arhiva u Sisku te Pravilniku o korištenju arhivskog gradiva.

4.3. Jezik/pismo u gradivu

Hrvatski, njemački i mađarski jezik.

4.4. Tvarne značajke i tehnički uvjeti

Svi su spisi i nacrti čitljivi.

4.5. Obavijesna pomagala

Izvorna obavijesna pomagala djelomično su sačuvana - Urudžbeni zapisnik 1918. – 1921., Urudžbeni zapisnik iz 1925. te Urudžbeni zapisnik 1942. – 1943. Kao arhivističko obavijesno pomagalo za fond prvotno je izrađen sumarni inventar 1993. godine (Marija Margetić), a godine 2022., nakon revizije fonda, nastao je ovaj sumarni inventar prilagođen međunarodnim standardima za opis gradiva ISAD (G) i opis stvaratelja gradiva ISAAR (CPF).

5. Dopunski izvori

5.1. Mjesto čuvanja izvornika

Državni arhiv u Sisku.

5.2. Postojanje i mjesto čuvanja preslika

Ne postoje digitalne snimke niti ikakav drugi oblik preslika arhivskoga gradiva fonda Vodoprivredni odjeljak u Sisku.

5.3. Dopunski izvori u Državnom arhivu u Sisku

HR-DASK-4: Gradsko poglavarstvo Sisak (1918. – 1941.)

HR-DASK-14: Okružni narodnooslobodilački odbor Banije (1943. – 1945.)

HR-DASK-498: Vodna zadruga Sisak Stari – Sisak (1926. – 1947.)

5.4. Dopunski izvori u drugim arhivima

HR-HDA-954: Carsko kraljevsko ministarstvo javnih radova – Beč (1908. – 1918.)

HR-HDA-955: Carsko kraljevsko ministarstvo poljoprivrede – Beč (1868. – 1918.)

HR-HDA-148: Savska Banovina. Tehničko odjeljenje – Zagreb (1929. – 1939.);
1929. – 1939. [1940.]

HR-HDA-79: Zemaljska vlada. Odjel za unutarnje poslove – Zagreb (1869. – 1921.); 1869. – 1921. [1922.]

HR-HDA-82: Zemaljska vlada. Odjel za narodno gospodarstvo – Zagreb (1914.. – 1921); 1914. – 1921. [1922]

HR-HDA-129: Generalna inspekcija voda za Hrvatsku i Slavoniju - Zagreb (1919. – 1924.); [1887 – 1918.] 1919. – 1924. [1925. – 1936.]

HR-HDA-131: Tehničko–terenska sekcija za Lonjsko polje Ministarstva građevina Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca – Novska (1919. – 1929.); [1868. – 1918.] 1919. – 1929.

HR-HDA-1496: Ravnateljstvo melioracijskih i regulacijskih radova NDH – Zagreb (1941. – 1945.); 1941. – 1942.

HR-HDA-1172: Komitet za vodoprivredu NRH – Zagreb (1950. – 1951.)

6. Kontrola opisa

6.1. Napomena arhivista

Sumarni inventar izradio je 2022. godine arhivist Dinko Džajo.

6.2. Pravila ili propisi

Opća međunarodna norma za opis arhivskog gradiva ISAD (G);
Međunarodna norma arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji (CPF).

6.3. Nadnevak izrade opisa

Rujan 2022.

Opis serija i podserija te nižih arhivskih jedinica

Oznaka/signatura: **HR-DASK-457.1.**

ORGANIZACIJA I UPRAVLJANJE

Vrijeme nastanka gradiva: **1912./1955.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač: **0,08 d/m (1 kutija)**

Serija sadrži izvještaje o radovima, nadzoru riječnih nasipa te stanju plovničkih objekata, spise i izvještaje o eksploataciji resursa.

1.1. Izvještaji o obavljenim radovima

1922./1952., 0,02 d/m

Kut. 1.

Podserija sadrži izvještaje djelatnika o stanju vodograđevnih radova, odnosno o započetim i izvršenim vodograđevnim radovima na riječnim nasipima, potocima i područjima oko rijeka i potoka.

1.2. Izvještaji o nadzoru riječnih nasipa

1935./1955., 0,02 d/m

Kut. 1.

Podserija sadrži izvještaje nadzornika nasipa o stanju riječnih nasipa.

1.3. Izvještaji o stanju i radu plovničkih objekata

1912./1954., 0,02 d/m

Kut. 1.

Podserija sadrži izvještaje o tehničkom stanju i obavljenim radovima plovničkih objekata, odnosno jaružala koji su bili u vlasništvu Vodoprivrednog odjeljka u Sisku.

1.4. Eksploatacija resursa

1929./1955., 0,02 d/m

Kut. 1.

Podserija sadrži spise o iskorištavanju riječnih resursa, izvještaje o sječi i osiguravanju fašinskog materijala te molbe pojedinaca za dozvole vađenja pijeska i šljunka.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-457.2.**

UREDSKO POSLOVANJE

Vrijeme nastanka gradiva: **1918./1948.**

Razina opisa: **Serija**

Količina i nosač: **0,26 d/m (7 knjiga i 2 kutije)**

Serija sadrži Urudžbene zapisnike, knjige inventara te dnevnik nabave.

2.1. Urudžbeni zapisnici

1918./1943.; 0,03 d/m

Knj. 1.-3.

Osnovne uredske knjige za vođenje evidencije o službenim spisima tijekom godine. Upisivani su svi dolazni i izlazni spisi nastali u pisarnici stvaratelja koji su prilikom upisa dobivali svoj urudžbeni broj te su se bilježili podatci o tim spisima.

2.2. Knjige inventara

1929./1948.; 0,03 d/m

Knj. 4.-6.

Pomoćne poslovne knjige u kojima se bilježila materijalna imovina stvaratelja i promjene vezane uz materijalnu imovinu, odnosno nabava, korištenje i otuđivanje materijalne imovine. Bilježila se imovina poput uredskog namještaja, mjerničkih sprava, vodnih vozila i oruđa, jaružala i lađa, motornih vozila, alata za bušenje itd.

2.3. Dnevnik nabave

1930.; 0,01 d/m

Knj. 7.

Evidencija nabave, odnosno nabavnog materijala za poslovanje stvaratelja. Bilježilo se što je nabavljeno i od koga te novčana vrijednost nabavljenog materijala.

2.4. Prepiska s tijelima državne vlasti

1926./1955.; 0,1 d/m

Kut. 2.

Podserija sadrži prepisku s tijelima državne vlasti, odnosno s Ministarstvom poljoprivrede i voda, Ministarstvom građevina, Ministarstvom prometa i javnih radova, Ministarstvom unutarnjih poslova, Državnim nadzorništvo puteva, Kraljevskom banskom upravom Savske banovine, Ravnateljstvom za melioracione i regulacione radove, Savjetom za poljoprivredu i šumarstvo te Državnim sekretarijatom za poslove narodne privrede.

Spisi su u podseriji odlagani kronološki po godinama te unutar godine po brojevima urudžbenog zapisnika.

2.5. Prepiska s tijelima lokalne vlasti

1930./1955.; 0,09 d/m

Kut. 3.

Podserija sadrži prepisku s tijelima lokalne vlasti, odnosno s općinskim upravama, općinskim poglavarstvima, gradskim poglavarstvima, kotarskim oblastima, sreskim načelstvima, mjesnim narodnim odborima, narodnim odborima općina te narodnim odborima kotara.

Spisi u podseriji odlagani su kronološki po godinama te unutar godine po brojevima urudžbenog zapisnika.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-457.3.**

RAD I RADNI ODNOSI

Vrijeme nastanka gradiva: **1903./1955.**

Razina opisa: **Serijski**

Količina i nosač: **0,12 d/m (2 kutije)**

Serijski sadrži odluke tijela državne vlasti, dokumentaciju vezanu za ostvarivanje prava radnika te evidencije namještenika i službenika.

3.1. Upute i postupci

1903./1952.; 0,02 d/m

Kut. 3.

Podserijski sadrži naredbe o opskrbi i postupanju djelatnika te razne odluke i uputstva o djelovanju i poslovanju odjela i državnih službi.

3.2. Mirovine

1924./1932.; 0,01 d/m

Kut. 4.

Podserijski sadrži odluke o isplatama mirovina te molbe za dodjelu mirovina pokojnih supružnika.

3.3. Radna prava zaposlenika

1929./1955.; 0,01 d/m

Kut. 4.

Podserijski sadrži odluke i uvjerenja o radnim pravima djelatnika.

3.4. Imenovanja i razrješenja

1929./1954.; 0,01 d/m

Kut. 4.

Podserijski sadrži odluke o postavljanju pojedinaca na radna mjesta, također i odluke o razrješenju pojedinaca s radnih mjesta.

3.5. Molbe

1931./1955.; 0,01 d/m

Kut. 4.

Podserijski sadrži molbe pojedinaca za primanje u radnu službu, odnosno za zasnivanje radnog odnosa.

3.6. Personalna dokumentacija

1923./1952.; 0,06 d/m

Kut. 4.

Sadrži iskaze personala Vodoprivrednog odjeljka, opise i zaduženja pojedinih radnih mjesta te podatke o radnom osoblju.

3.6.1. Potvrde o prijavi i odjavi namještenika

1923. – 1927.; 0,01 d/m

3.6.2. Popis namještenika Hidrotehničkog odsjeka

1946.; 0,01 d/m

3.6.3. Popis službenika Vodoprivrednog odjeljka
1952.; 0,01 d/m

3.6.4. Službenički listovi i osobnici službenika
1942. – 1944.; 0,01 d/m

3.6.5. Iskazi o djelatnicima
1929./1955.; 0,02 d/m

3.7. Platne liste

1900./1947.; 0,06 d/m

Kut. 5.

Sadrži platne liste nadničara i osoblja.

3.7.1. Platne liste Kraljevskog riječnog mjerničkog ureda u Sisku
1900.; 0,01 d/m

3.7.2. Platne liste nadničara Sreskog hidrotehničkog odjeljka u Sisku
1925. – 1926.; 0,01 d/m

3.7.3. Platne liste nadničara Vodograđevnog ureda u Sisku
1942.; 0,01 d/m

3.7.4. Platne liste nadničara Hidrotehničkog odsjeka u Sisku
1946.; 0,01 d/m

3.7.5. Platne liste osoblja jaružala „Kupa“
1926./1947.; 0,01 d/m

3.7.6. Platne liste osoblja na državnim plovilima
1946. – 1947.; 0,01 d/m

Oznaka/signatura: **HR-DASK-457.4.**

FINANCIJE

Vrijeme nastanka gradiva: **1900./1955.**

Razina opisa: **Serijska**

Količina i nosač: **1,1 d/m (24 knjige i 8 kutija)**

Serijska sadrži financijsku evidenciju troškova i doprinosa, evidenciju uzdržavanja savskih nasipa, prepisku s tijelima državne vlasti vezanu za financijsko poslovanje te platne liste nadničara i osoblja.

4.1. Glavni dnevnik troškova

1902. – 1910.; 0,01 d/m

Knj. 8.

4.2. Položni dnevници

1917. – 1925.; 0,02 d/m

Knj. 9.-10.

Evidencije uplaćenih mirovinskih pristojbi, prinosa nabavljačkih zadruga, poreza za poslovnih obrta, državnog prihoda od prodaje šljunka, pijeska i ostalog materijala, evidencije novčanih potraživanja za putne troškove i namira poduzetnicima, pologa i uložnica.

4.3. Blagajnički dnevници

1923./1944.; 0,06 d/m

Knj. 11.-14.

Pomoćna evidencija u kojoj su se evidentirale transakcije u novcu i drugim sredstvima plaćanja. Sadrži evidenciju novčanih potraživanja za putne račune, platežnih iskaza nadničara, računa za knjigovodstvo i razne materijale, namira poduzetnicima.

4.4. Knjiga obračunatih akontacija

1938.; 0,01 d/m

Knj. 15.

Evidencija isplaćenih novčanih iznosa za obavljene poslove na riječnim nasipima.

4.5. Individualni iskazi doprinosa za održavanje savskih nasipa Rugvica – Sisak – Lonja

1910.; 0,08 d/m

Knj. 16.-23.

4.5.1. Porezna općina Hrastelnica

1910.; 0,01 d/m

Knj. 16.

4.5.2. Porezna općina Luka Lijeve

1910.; 0,01 d/m

Knj. 17.

4.5.3. Porezna općina Repušnica

1910.; 0,01 d/m

Knj. 18.

4.5.4. Porezna općina Ježevo

1910.; 0,01 d/m

Knj. 19.

4.5.5. Porezna općina Čigoč

1910.; 0,01 d/m

Knj. 20.

4.5.6. Porezna općina Topolovac

1910.; 0,01 d/m

Knj. 21.

4.5.7. Porezne općine Topola i Dužica

1910.; 0,01 d/m

Knj. 22.

4.5.8. Porezna općina Galdovo

1910.; 0,01 d/m

Knj. 23.

4.6. Evidencije uzdržavanja savskih nasipa

1921./1927.; 0,03 d/m

Knj. 24.-26.

4.6.1. Evidencija uzdržavanja savskih nasipa

1921. – 1922.; 0,01 d/m

Knj. 24.

4.6.2. Evidencija doprinosa za lijevi i desni savski nasip 1922.; 0,01 d/m	Knj. 25.
4.6.3. Evidencija financijskih računa radova na nasipima 1926. – 1927. 1926. – 1927.; 0,01 d/m	Knj. 26.
4.7. Zadruga knjiga iskaza razreza doprinosa i zaostataka 1933.; 0,01 d/m	Knj. 27.
Evidencija novčanih doprinosa i zaostataka poreznih obveznika	
4.8. Evidencija o primitku i potrošku novca 1921. – 1922.; 0,02 d/m	Knj. 28.-29.
4.8.1. Evidencija za službu 1921. – 1922.; 0,01 d/m	Knj. 28.
4.8.2. Evidencija za vanredne rashode 1921. – 1922.; 0,01 d/m	Knj. 29.
4.9. Evidencije kredita 1921./1932.; 0,02 d/m	Knj. 30.-31.
4.9.1. Očevidnik kredita 1921. – 1923.; 0,01 d/m	Knj. 30.
4.9.2. Likvidacioni obračun kredita 1932.; 0,01 d/m	Knj. 31.
4.10. Platni promet i novčano poslovanje 1918./1955.; 0,74 d/m	Kut. 5.-12.
4.10.1. Prepiska s tijelima državne vlasti 1923./1955.; 0,03 d/m	Kut. 5.
Sadrži odluke i uputstva o financijskom poslovanju i trošenju sredstava.	
4.10.2. Obračuni kredita 1922./1947.; 0,57 d/m	Kut. 5.-10.
Sadrži obračune kredita za izvršene radove i potrošeni materijal.	
4.10.3. Predračuni 1932./1946.; 0,08 d/m	Kut. 11.
Sadrži predračune za planirane radove i planirani potrošni materijal.	
4.10.4. Doprinosi 1918./1942.; 0,02 d/m	Kut. 11.
Sadrži naplate doprinosa interesenata za iskorištavanje puteva i održavanje nasipa.	

4.10.5. Planiranje budžeta

1929./1941.; 0,02 d/m

Kut. 12.

Sadrži prijedloge za izradu planiranog budžeta.

4.10.6. Putni troškovi

1928./1942.; 0,02 d/m

Kut. 12.

Sadrži obračune putnih računa za službena putovanja i očevide djelatnika.

4.11. Trošenje sredstava (nabava)

1930./1955.; 0,02 d/m

Kut. 12.

Sadrži prepisku u sklopu poslovne suradnje odnosno nabave bagerskih dijelova, nabave radne odjeće za osoblje, nabave uredskog materijala i kancelarijskog namještaja, nabave šljunka i kamena, nabave stolarskog materijala te petrolejskih proizvoda i ogrjevnog drveta.

4.12. Odštete i globe vodoredarstvenih prekršaja

1922./1954.; 0,02 d/m

Kut. 12.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-457.5.**

JAVNA INFRASTRUKTURA I OBJEKTI

Vrijeme nastanka gradiva: **1907./1954.**

Razina opisa: **Serijski**

Količina i nosač: **0,2 d/m (2 kutije)**

Serijski sadrži tehničke izvještaje i osnove izgradnje, troškovnike te građevinske dnevnik izgradnje i održavanja javne infrastrukture i objekata te nacрте objekata.

5.1. Javna infrastruktura

1885./1941.; 0,17 d/m

Kut. 13.-14.

5.1.1. Ceste

1927./1940.; 0,06 d/m

Kut. 13.

Na poslovima održavanja i popravaka cesta bio je angažiran Tehnički odjeljak pri Sreskom načelstvu u Sisku, a od 1940. Vodograđevni ured Banovine Hrvatske u Sisku.

5.1.1.1. Pračno – Kostajnica – Sunja – Crkveni Bok
1927.

5.1.1.2. Glina – Popovača
1932.

- 5.1.1.3. Selec – Gradac – Pokupsko – Sisak
1933.
- 5.1.1.4. Gušće – Svinjičko – Preprost
1934.
- 5.1.1.5. Bobovac
1934.
- 5.1.1.6. Živaja – Slabinja
1938.
- 5.1.1.7. Tanac na Uni
1938.
- 5.1.1.8. Sisak – državni put
1938.
- 5.1.1.9. Bestрма – Komarevo – Mađari – Kinjačka
1939.
- 5.1.1.10. Srez Kostajnica – općinski putevi
1940.
- 5.1.1.11. Komogovina – Bijelnik
1940.
- 5.1.1.12. Sisak – Bukevje
1940.
- 5.1.1.13. Tišina – Žirčica
1940.

5.1.2. Mostovi

1931./1954.; 0.02 d/m

Kut. 13.

- 5.1.2.1. Most na potoku Maji
1931.
- 5.1.2.2. Most na putu Dvor – Kostajnica – Dubica - Jasenovac
1931.
- 5.1.2.3. Mostovi na putu Hrastovica – Jabukovac - Stupnica
1935.
- 5.1.2.4. Most preko Une kod Kostajnice
1938.
- 5.1.2.5. Most preko potoka Bručine
1941.

5.1.2.6. Mostovi preko kanala Pakra – Ilova
1954.

5.1.3. Vodovod
1907./1941.; 0.09 d/m

Kut. 14.

5.1.3.1. Rimski vodovod u Sisku
1929.

5.1.3.2. Vodovod u Sisku
1927./1941.

5.1.3.3. Vodovod „Plavljanić“ u Joševici
1938.

5.1.3.4. Vodovod u Komogovini
1938.

5.1.3.5. Vodovod u Kostajnici
1907. – 1913.

5.2. Javni objekti

1930. – 1932.; 0,02 d/m

Kut. 14.

Sadrži tehničku dokumentaciju građevinskih radova na javnim objektima u kojima je sudjelovao Tehnički odjeljak pri Sreskom načelstvu u Sisku.

5.2.1. Žandamerijska kasarna u Glini
1930.

5.2.2. Sudbeni stol u Petrinji
1931.

5.2.3. Financijska kontrola u Sunji
1932.

5.3. Stambeni objekti

1926.; 0,01 d/m

Kut. 14.

Sadrži tehničku dokumentaciju izgradnje kuća u Bukevju nakon poplava 1925. godine. Izgradnja kuća povjerena je Sreskom hidrotehničkom odjeljku u Sisku.

Oznaka/signatura: **HR-DASK-457.6.**

VODOPRIVREDA

Vrijeme nastanka gradiva: **1899./1948.**

Razina opisa: **Serijska**

Količina i nosač: **2,19 d/m (9 knjiga i 21 kutija)**

Serijska sadrži evidencije oborina i vodostaja, evidencije vodograđevina, te osnove izgradnje i održavanja, građevinske dnevnike, tehničke opise i kolaudacione elaborate, protokole kolaudovanja te nacрте i presjeke riječnih nasipa.

6.1. Evidencije oborina

1917./1936.; 0,03 d/m

Knj. 32.-34.

Sadrži tri tzv. dnevnika oborina u Sisku Oborinske postaje u Sisku s podacima o vrsti oborine, visini oborine, temperaturi zraka i trajanju oborina.

6.2. Evidencije vodostaja rijeka

1900./1924.; 0,03 d/m

Knj. 35.-37.

6.2.1. Vodostaj rijeke Save

1900. – 1908.; 0,01 d/m

Knj. 35.

6.2.2. Vodostaj rijeke Kupe

1901. – 1910.; 0,01 d/m

Knj. 36.

6.2.3. Vodostaj rijeke Kupe

1924.; 0,01 d/m

Knj. 37.

6.3. Evidencije održavanja

1909./1916.; 0,02 d/m

Knj. 38.-39.

6.3.1. Dnevnik održavanja kopitničkih mostova uz rijeku Kupu

1909.; 0,01 d/m

Knj. 38.

6.3.2. Dnevnik radova Strelečko savskog prekopa

1915. – 1916.; 0,01 d/m

Knj. 39.

6.4. Evidencija mlinova

1908.; 0,01 d/m

Knj. 40.

Podserijska sadrži iskaz mlinova na Savi - od Jakuševca do Capraga.

6.5. Rijeka Sava

1899./1948.; 1,18 d/m

Kut. 15.-26.

6.5.1. Održavanje nasipa

1906./1947.; 0,48 d/m

Kut. 15.-19.

6.5.2. Obaloutvrde	
1928./1948.; 0,21 d/m	Kut. 20.-21.
6.5.2.1. Obaloutvrda kod Tišine	
1928./1935.; 0,04 d/m	Kut. 20.
6.5.2.2. Obaloutvrda kod Bobovca	
1928., 1948.; 0,03 d/m	
6.5.2.3. Obaloutvrda kod Jezera	
1929./1940.; 0,03 d/m	
6.5.2.4. Obaloutvrda kod Prečanskog vira	
1928.; 0,01 d/m	Kut. 21.
6.5.2.5. Obaloutvrda kod Strmena	
1928.; 0,01 d/m	
6.5.2.6. Obaloutvrda kod Oborova	
1928./1932.; 0,01 d/m	
6.5.2.7. Obaloutvrda kod Žirčice	
1929./1943.; 0,01 d/m	
6.5.2.8. Obaloutvrda kod Trebarjeva	
1931./1941.; 0,01 d/m	
6.5.2.9. Obaloutvrda kod Lukavca	
1941. – 1942.; 0,01 d/m	
6.5.2.10. Obaloutvrda Prečno	
1932.; 0,01 d/m	Kut. 21.
6.5.2.11. Obaloutvrda „Kosovo“	
1933.; 0,01 d/m	
6.5.2.12. Obaloutvrda Stružec	
1934.; 0,01 d/m	
6.5.2.13. Obaloutvrda u Boku	
1942.; 0,01 d/m	
6.5.2.14. Obaloutvrda kod Jasenovca	
1947.; 0,01 d/m	
6.5.3. Obrambeni nasipi	
1905./1948.; 0,1 d/m	Kut. 22.
6.5.4. Jaružanje rijeke	
1908./1938.; 0,1 d/m	Kut. 23.

6.5.5. Prelaganje savskih nasipa 1928./1947.; 0,1 d/m	Kut. 24.
6.5.6. Izgradnja čepova 1900./1942.; 0,04 d/m	Kut. 25.
6.5.7. Melioracija 1899.; 0,06 d/m	
6.5.8. Odvodnja rudina i nizina 1912./1940.; 0,06 d/m	Kut. 26.
6.5.9. Prekopi savskih nasipa 1914./1927.; 0,02 d/m	
6.5.10. Nacrti i presjeci rijeke 1919./1939.; 0,02 d/m	

6.6. Rijeka Kupa

1903./1944.; 0,1 d/m **Kut. 27.**

- 6.6.1. Održavanje nasipa
1903./1941.; 0,02 d/m
- 6.6.2. Jaruzanje rijeke
1900./1935.; 0,01 d/m
- 6.6.3. Obrambeni nasipi
1928./1941.; 0,01 d/m
- 6.6.4. Obaloutvrde
1927./1944.; 0,04 d/m
 - 6.6.4.1. Obaloutvrda kod sela Kupčina
1927.
 - 6.6.4.2. Obaloutvrda kod Žažine
1930.
 - 6.6.4.3. Obaloutvrda u Tišini
1933.
 - 6.6.4.4. Obaloutvrda Caprag
1932./1943.
 - 6.6.4.5. Obaloutvrda Sisak luka
1944.
- 6.6.5. Održavanje kopitničkih mostova
1901./1928.; 0,02 d/m

6.7. Rijeka Odra

1926./1946.; 0,06 d/m

Kut. 28.

6.7.1. Gradnja odranskih nasipa

1926. – 1927.; 0,02 d/m

6.7.2. Održavanje nasipa

1935./1946.; 0,04 d/m

6.8. Rijeka Una

1938./1941.; 0,04 d/m

Kut. 28.

6.8.1. Održavanje puteva uz rijeku

1938.; 0,02 d/m

6.8.2. Održavanje keja na rijeci kod Kostajnice

1941.; 0,02 d/m

6.9. Rijeka Lonja

1925./1942.; 0,06 d/m

Kut. 29.

6.9.1. Obrambeni nasipi na rijeci Lonji

1925./1935.; 0,03 d/m

6.9.2. Isušenje Lonjskog i Mokrog polja

1941. – 1942.; 0,03 d/m

6.10. Rijeka Trebež

1942.; 0,02 d/m

Kut. 29.

Podserija sadrži tehničku dokumentaciju obrambenih nasipa na rijeci Trebež.

6.11. Potok Gradusa

1932./1940.; 0,02 d/m

Kut. 30.

Podserija sadrži tehničku dokumentaciju održavanja potoka Gradusa.

6.12. Potok Petrinjčica

1901./1938.; 0,08 d/m

Kut. 30.

6.12.1. Održavanje potoka

1902./1923.; 0,03 d/m

6.12.2. Regulacija potoka

1907./1917.; 0,04 d/m

6.12.3. Odvodnja

1901./1938.; 0,01 d/m

6.13. Potok Sunja

1900./1944.; 0,2 d/m

Kut. 31.-32.

6.13.1. Održavanje potoka

1903./1944.; 0,1 d/m

Kut. 31.

6.13.2. Regulacija potoka

1902./1942.; 0,02 d/m

Kut. 32.

6.13.3. Melioracija

1900./1925.; 0,02 d/m

6.13.4. Odvodnja

1919./1929.; 0,05 d/m

6.13.5. Mostovi preko potoka

1922.,1924.; 0,01 d/m

6.14. Potok Lekenik

1925./1940.; 0,04 d/m

Kut. 33.

Podserija sadrži tehničku dokumentaciju vezanu za regulaciju potoka Lekenik.

6.15. Potok Krivaj

1926./1928.; 0,01 d/m

Kut. 33.

Podserija sadrži tehničku dokumentaciju vezanu za održavanje potoka Krivaj.

6.16. Potok Trepča

1925. – 1926.; 0,03 d/m

Kut. 33.

Podserija sadrži tehničku dokumentaciju vezanu za održavanje potoka Trepča.

6.17. Potok Glina

1923., 1948.; 0,01 d/m

Kut. 33.

Podserija sadrži tehničku dokumentaciju vezanu za održavanje potoka Glina.

6.18. Potok Lomnica

1924./1929.; 0,01 d/m

Kut. 33.

Podserija sadrži tehničku dokumentaciju vezanu za održavanje potoka Lomnica.

6.19. Mlinovi

1905./1935.; 0,1 d/m

Kut. 34.

Sadrži tehničke opise i osnove za gradnju i legitimaciju mlinova, spise vezanu za gradnju i održavanje mlinova, nacрте te dozvolbene isprave koncesionara.

6.19.1. Mlin na potoku Plavičevići (kod Mečenčana)

1905. – 1907.

- 6.19.2. Mlin „Karaula“ na potoku Žirovčica (kod Kosne)
1909.
- 6.19.3. Mlin „Pajinovac“ na potoku Žirovčica (kod Kosne)
1909. – 1913.
- 6.19.4. Mlin na Ilovi (kod Kaniške Ive)
1910. – 1912.
- 6.19.5. Mlinovi na potoku Toplici i Dabrovcu (kod Pakraca)
1911.
- 6.19.6. Mlin na Pakri (kod Piljenice)
1913.
- 6.19.7. Mlin kod Umetića
1914.
- 6.19.8. Mlin nadljevnjak na potoku Ravni (kod Vrtljine)
1905.
- 6.19.9. Mlin na potoku Gradusi
1931.
- 6.19.10. Mlin kod sela Mala Gradusa
1923.
- 6.19.11. Mlin kod Kukuruzara
1925.
- 6.19.12. Mlin na potoku Gradina
1925.
- 6.19.13. Mlin na potoku Dragutini
1927.
- 6.19.14. Mlin kod Severovca
1929.
- 6.19.15. Mlin na potoku Maji (kod Svračice)
1929.
- 6.19.16. Mlin „Stupa“ na potoku Sunji
1929.
- 6.19.17. Mlin „Mravinac“ na potoku Golinji (kod Bučičke Slatine)
1929.
- 6.19.18. Mlin na rijeci Uni (kod Kostajnice)
1929.
- 6.19.19. Mlin na potoku Tržac
1932.

6.19.20. Mlin „Gavrilov“ na potoku Sunji (kod Kukuruzara)
1935.

6.20. Bunari

1911./1941.; 0,01 d/m

Kut. 35.

Sadrži tehničke opise i osnove za gradnju, spise vezanu za gradnju i održavanje bunara.

6.20.1. Uređivanje bunara kod potoka Sunja
1911.

6.20.2. Dovršenje bunara u Dubičkim Brdima
1925. – 1926.

6.20.3. Bušenje bunara u Maloj Solini
1931.

6.20.4. Bušenje bunara u Glini (kod bolnice)
1936.

6.20.5. Bušenje bunara u Sisku
1937.

6.20.6. Kopanje bunara u Čuntiću
1941.

6.20.7. Gradnja bunara u Kotaru Kostajnica
1941.

Popis tehničkih jedinica

Knjige

Br. knj.	Signatura HR-DASK-457	Naziv	Razdoblje	Napomena
1.	2.1.1.	Urudžbeni zapisnik	1918. – 1921.	
2.	2.1.2.	Urudžbeni zapisnik	1925.	
3.	2.1.3.	Urudžbeni zapisnik	1942. – 1943.	
4.	2.2.1.	Knjiga inventara	1929. – 1930.	
5.	2.2.2.	Knjiga inventara	1935. – 1946.	
6.	2.2.3.	Knjiga inventara	1935. – 1948.	
7.	2.3.	Dnevnik nabave	1930.	
8.	4.1.	Glavni dnevnik troškova	1902. – 1910.	
9.	4.2.1.	Položni dnevnik	1917. – 1922.	
10.	4.2.2.	Položni dnevnik	1922. – 1925.	
11.	4.3.1.	Blagajnički dnevnik	1923. – 1924.	
12.	4.3.2.	Blagajnički dnevnik	1925. – 1926.	
13.	4.3.3.	Blagajnički dnevnik	1926.	
14.	4.3.4.	Blagajnički dnevnik	1941. – 1944.	
15.	4.4.	Knjiga obračunatih akontacija	1938.	
16.	4.5.1.	Individualni iskazi doprinosa za održavanje savskih nasipa Rugvica – Sisak – Lonja Porezna općina Hrastelnica	1910.	
17.	4.5.2.	Individualni iskazi doprinosa za održavanje savskih nasipa Rugvica – Sisak – Lonja Porezna općina Luka Lijeva	1910.	
18.	4.5.3.	Individualni iskazi doprinosa za održavanje savskih nasipa Rugvica – Sisak – Lonja Porezna općina Repušnica	1910.	
19.	4.5.4.	Individualni iskazi doprinosa za održavanje savskih nasipa Rugvica – Sisak – Lonja Porezna općina Ježevo	1910.	

Br. knj.	Signatura HR-DASK-457	Naziv	Razdoblje	Napomena
20.	4.5.5.	Individualni iskazi doprinosa za održavanje savskih nasipa Rugvica – Sisak – Lonja Porezna općina Čigoč	1910.	
21.	4.5.6.	Individualni iskazi doprinosa za održavanje savskih nasipa Rugvica – Sisak – Lonja Porezna općina Topolovac	1910.	
22.	4.5.7.	Individualni iskazi doprinosa za održavanje savskih nasipa Rugvica – Sisak – Lonja Porezna općina Topola i Dužica	1910.	
23.	4.5.8.	Individualni iskazi doprinosa za održavanje savskih nasipa Rugvica – Sisak – Lonja Porezna općina Galdovo	1910.	
24.	4.6.1.	Evidencija uzdržavanja savskih nasipa	1921. – 1922.	
25.	4.6.2.	Evidencija doprinosa za lijevi i desni savski nasip	1922.	
26.	4.6.3.	Evidencija financijskih računa radova na nasipima	1926. – 1927.	
27.	4.7.	Zadružna knjiga iskaza razreza doprinosa i zaostataka	1933.	
28.	4.8.1.	Evidencija za službu	1921. – 1922.	
29.	4.8.2.	Evidencija za vanredne rashode	1921. – 1922.	
30.	4.9.1.	Očevidnik kredita	1921. – 1923.	
31.	4.9.2.	Likvidacioni obračun kredita	1932.	
32.	6.1.1.	Dnevnik opažanja oborina u Sisku	1917. – 1923.	
33.	6.1.2.	Dnevnik opažanja oborina u Sisku	1935.	
34.	6.1.3.	Dnevnik opažanja oborina u Sisku	1936.	
35.	6.2.1.	Vodostaj rijeke Save	1900. – 1908.	
36.	6.2.2.	Vodostaj rijeke Kupe	1901. – 1910.	
37.	6.2.3.	Vodostaj rijeke Kupe	1924.	
38.	6.3.1.	Dnevnik održavanja kopitničkih mostova uz rijeku Kupu	1909.	
39.	6.3.2.	Dnevnik radova Strelečko savskog prekopa	1915. – 1916.	
40.	6.4.1.	Iskaz mlinova na Savi od Jakuševca do Capraga	1908.	

Kutije

Br. kut.	Signatura HR-DASK-457	Naziv	Razdoblje	Napomena
1.	1.1. 1.2. 1.3. 1.4.	Izvještaji o obavljenim radovima Izvještaji o nadzoru riječnih nasipa Izvještaji o stanju i radu plovnih objekata Eksploatacija resursa	1922./1952. 1935./1955. 1912./1954. 1929./1955.	Nedostaju: 1923. – 1927. 1929. – 1931. 1933. – 1939. 1943. – 1944. 1946. – 1951. Nedostaju: 1936. – 1939. 1944. – 1945. 1947. – 1951. 1953. Nedostaju: 1913. – 1925. 1929. – 1940. 1943., 1945. 1947. – 1951. 1953. Nedostaju: 1930. – 1939., 1943. – 1951., 1953.
2.	2.4.	Prepiska s tijelima državne vlasti	1926./1955.	Nedostaju: 1927., 1928., 1930., 1931., 1934., 1935., 1938. 1939., 1943., 1947., 1949. – 1951., 1953.
3.	2.5. 3.1.	Prepiska s tijelima lokalne vlasti Uputstva i postupci	1930./1955. 1903./1952.	Nedostaju: 1931. – 1935., 1938., 1945., 1947. – 1951., 1953. Nedostaju: 1904. – 1917., 1919. – 1928., 1930., 1933. – 1940., 1945. – 1947., 1949. – 1951.
4.	3.2. 3.3. 3.4. 3.5. 3.6.1. 3.6.2. 3.6.3. 3.6.4. 3.6.5.	Mirovine Radna prava zaposlenika Imenovanja i razrješenja Molbe za radna mjesta Potvrde o prijavi i odjavi namještenika Popis namještenika Hidrotehničkog odsjeka Popis službenika Vodoprivrednog odjeljka Osobni dokumenti službenika Iskazi o djelatnicima	1924., 1932. 1929./1955. 1929./1954. 1931./1955. 1923. – 1927. 1946. 1952. 1942. – 1944. 1929./1955.	Nedostaju: 1930. – 1939., 1943. – 1951., 1953. Nedostaju: 1930. – 1934., 1938., 1940., 1943., 1945., 1947., 1949. – 1951., 1953. Nedostaju: 1933. – 1935., 1937. – 1940., 1942. – 1954. Nedostaju: 1930. – 1939., 1944., 1945., 1947. – 1953.

Br. kut.	Signatura HR-DASK-457	Naziv	Razdoblje	Napomena
5.	3.7.1. 3.7.2. 3.7.3. 3.7.4. 3.7.5. 3.7.6. 4.10.1. 4.10.2.	Platne liste Kraljevskog riječnog mjerničkog ureda u Sisku Platne liste nadničara Sreskog hidrotehničkog odjeljka u Sisku Platne liste nadničara Vodograđevnog ureda u Sisku Platne liste nadničara Hidrotehničkog odsjeka u Sisku Platne liste osoblja jaružala „Kupa“ Platne liste osoblja na državnim plovilima Prepiska s tijelima državne vlasti Obračuni kredita	1900. 1925. – 1926. 1942. 1946. 1926./1947. 1946. – 1947. 1923./1955. 1922./1926.	Nedostaju: 1928. – 1941. 1943. – 1945. Nedostaju: 1925. – 1928., 1930. 1932. – 1934., 1936. – 1939., 1943., 1944., 1946., 1947., 1949. – 1951., 1953. Nedostaju: 1925.
6.	4.10.2.	Obračuni kredita	1928./1940.	Nedostaju: 1930., 1933.
7.	4.10.2.	Obračuni kredita	1941.	
8.	4.10.2.	Obračuni kredita	1942. – 1945.	
9.	4.10.2.	Obračuni kredita	1947.	
10.	4.10.2.	Obračuni kredita	1947.	
11.	4.10.3. 4.10.4.	Predračuni Doprinosi	1932./1946. 1918./1942.	Nedostaju: 1938., 1939., 1945. Nedostaju: 1919. – 1924., 1927. – 1931., 1935. – 1941.
12.	4.10.5. 4.10.6. 4.11. 4.12.	Planiranje budžeta Putni troškovi Trošenje sredstava (nabava) Odštete i globe vodoredarstvenih prekršaja	1929., 1941. 1928./1942. 1930./1955. 1922./1954.	Nedostaju: 1931., 1933. – 1940. Nedostaju: 1932. – 1936., 1938., 1939., 1943., 1945. – 1951., 1953. Nedostaju: 1924. – 1927. 1930. – 1940., 1941. 1943. – 1951., 1953.

Br. kut.	Signatura HR-DASK-457	Naziv	Razdoblje	Napomena
13.	5.1.1.1. 5.1.1.2. 5.1.1.3. 5.1.1.4. 5.1.1.5. 5.1.1.6. 5.1.1.7. 5.1.1.8. 5.1.1.9. 5.1.1.10. 5.1.1.11. 5.1.1.12. 5.1.1.13. 5.1.2.1. 5.1.2.2. 5.1.2.3. 5.1.2.4. 5.1.2.5. 5.1.2.6.	Pračno – Kostajnica – Sunja – Crkveni Bok Glina – Popovača Selec – Gradac – Pokupsko – Sisak Gušće – Svinjičko – Preprost Bobovac Živaja – Slabinja Tanac na Uni Sisak – državni put Bestрма – Komarevo – Mađari – Kinjačka Srez Kostajnica – općinski putevi Komogovina – Bijelnik Sisak – Bukevje Tišina – Žirčica Most na potoku Maji Most na putu Dvor – Kostajnica – Dubica - Jasenovac Mostovi na putu Hrastovica – Jabukovac - Stupnica Most preko Une kod Kostajnice Most preko potoka Bručine Mostovi preko kanala Pakra-Ilova	1927. 1932. 1933. 1934. 1934. 1938. 1938. 1938. 1939. 1940. 1940. 1940. 1940. 1931. 1931. 1935. 1938. 1939. 1954.	
14.	5.1.3.1. 5.1.3.2. 5.1.3.3. 5.1.3.4. 5.1.3.5. 5.2.1. 5.2.2. 5.2.3. 5.3.	Rimski vodovod u Sisku Vodovod u Sisku Vodovod „Plavljanić“ u Joševici Vodovod u Komogovini Vodovod u Kostajnici Žandamerijska kasarna u Glini Sudbeni stol u Petrinji Financijska kontrola u Sunji Stambeni objekti	1929. 1927./1941. 1938. 1938. 1907. – 1913. 1930. 1931. 1932. 1926.	Nedostaju: 1928. – 1935., 1937., 1939., 1940.
15.	6.5.1.	Održavanje nasipa	1906./1927.	Nedostaju: 1908., 1909., 1911., 1914. – 1919., 1925.
16.	6.5.1.	Održavanje nasipa	1928.	
17.	6.5.1.	Održavanje nasipa	1929.	
18.	6.5.1.	Održavanje nasipa	1930./1939.	Nedostaju: 1933., 1938.
19.	6.5.1.	Održavanje nasipa	1940./1947.	Nedostaju: 1945.
20.	6.5.2.1. 6.5.2.2. 6.5.2.3.	Obaloutvrda kod Tišine Obaloutvrda kod Bobovca Obaloutvrda kod Jezera	1928./1935. 1928., 1948. 1929./1940.	Nedostaju: 1929., 1930., 1933. Nedostaju: 1930. – 1933., 1935., 1937. – 1939.

Br. kut.	Signatura HR-DASK-457	Naziv	Razdoblje	Napomena
21.	6.5.2.4. 6.5.2.5. 6.5.2.6. 6.5.2.7. 6.5.2.8. 6.5.2.9. 6.5.2.10. 6.5.2.11. 6.5.2.12. 6.5.2.13. 6.5.2.14.	Obaloutvrda kod Prečanskog vira Obaloutvrda kod Štrmena Obaloutvrda kod Oborova Obaloutvrda kod Žirčice Obaloutvrda u Trebarjevu Obaloutvrda kod Lukavca Obaloutvrda Prečno Obaloutvrda „Kosovo“ Obaloutvrda Stružec Obaloutvrda u Boku Obaloutvrda kod Jasenovca	1928. 1928. 1928./1932. 1929./1943. 1931./1941. 1941. – 1942. 1932. 1933. 1934. 1942. 1947.	Nedostaje: 1931. Nedostaju: 1930. – 1934., 1936. – 1940. Nedostaju: 1932. – 1939.
22.	6.5.3.	Obrambeni nasipi	1905./1948.	Nedostaju: 1906. – 1910., 1912. – 1925., 1927., 1932., 1933., 1943., 1945. – 1947.
23.	6.5.4.	Jaružanje rijeke	1908./1938.	Nedostaju: 1909. – 1913., 1915. – 1922., 1925., 1928. – 1932., 1934., 1935.
24.	6.5.5.	Preloženje savskih nasipa	1928./1947.	Nedostaju: 1931., 1932., 1938., 1945.
25.	6.5.6. 6.5.7.	Izgradnja čepova Melioracija	1900./1942. 1899.	Nedostaju: 1901. – 1914., 1916. – 1923., 1925., 1926., 1928., 1932. – 1934., 1936. – 1940.
26.	6.5.8. 6.5.9. 6.5.10.	Odvodnja rudina i nizina Prekopi savskih nasipa Nacrti i presjeci rijeke	1912./1940. 1914./1927. 1919./1939.	Nedostaju: 1913., 1916. – 1922., 1924. – 1928., 1930., 1931., 1933., 1934. 1937. – 1939. Nedostaju: 1916. – 1926. Nedostaju: 1920. – 1925. 1928. – 1930. 1932., 1933., 1936. 1938.

Br. kut.	Signatura HR-DASK-457	Naziv	Razdoblje	Napomena
27.	6.6.1. 6.6.2. 6.6.3. 6.6.4.1. 6.6.4.2. 6.6.4.3. 6.6.4.4. 6.6.4.5. 6.6.5.	Održavanje nasipa Jaružanje rijeke Obrambeni nasipi Obaloutvrda kod sela Kupčina Obaloutvrda kod Žažine Obaloutvrda u Tišini Obaloutvrda Caprag Obaloutvrda Sisak luka Održavanje kopitničkih mostova	1903./1941. 1900./1935. 1928./1941. 1927. 1930. 1933. 1932./1943. 1944. 1901./1928.	Nedostaju: 1905., 1907., 1909. – 1927., 1929. – 1940., Nedostaju: 1901. – 1908., 1910. – 1920., 1922. – 1923., 1925. – 1927., 1930. – 1934., Nedostaju: 1931. – 1938., 1940. Nedostaju: 1931. – 1940., 1942. Nedostaju: 1902., 1904., 1905., 1907. – 1924.
28.	6.7.1. 6.7.2. 6.8.1. 6.8.2.	Gradnja odranskih nasipa Održavanje nasipa Održavanje puteva uz rijeku Održavanje keja na mostu	1926. – 1927. 1935./1946. 1938. 1941.	Nedostaju: 1940. – 1941., 1943. – 1945.
29.	6.9.1. 6.9.2. 6.10.1.	Obrambeni nasipi na rijeci Lonji Isušenje Lonjskog i Mokrog polja Obrambeni nasipi na rijeci Trebež	1925./1935. 1941. – 1942. 1942.	Nedostaju: 1926., 1928. – 1932., 1934.
30.	6.11.1. 6.12.1. 6.12.2. 6.12.3.	Održavanje potoka Održavanje potoka Regulacija potoka Odvodnja	1932./1940. 1902./1929. 1907./1917. 1901./1938.	Nedostaju: 1936. – 1939. Nedostaju: 1903. – 1911., 1915., 1917. – 1922., 1924. – 1928. Nedostaju: 1908. – 1914., 1916. Nedostaju: 1903. – 1912., 1914. – 1922., 1924. – 1937.
31.	6.13.1.	Održavanje potoka	1903./1944.	Nedostaju: 1905. – 1909., 1913., 1916. – 1919. 1921. – 1923., 1925. 1927., 1929. – 1932., 1933. – 1939., 1941., 1943.

Br. kut.	Signatura HR-DASK-457	Naziv	Razdoblje	Napomena
32.	6.13.2. 6.13.3. 6.13.4. 6.13.5.	Regulacija potoka Melioracija Odvodnja Mostovi preko potoka	1902./1942. 1900./1925. 1919./1929. 1922., 1924.	Nedostaju: 1903. – 1907., 1910. – 1936., 1938. – 1941. Nedostaju: 1901. – 1906., 1908. – 1910., 1912. – 1924. Nedostaju: 1920., 1922. – 1925., 1927.
33.	6.14.1. 6.15.1. 6.16.1. 6.17.1. 6.18.1.	Regulacija potoka Održavanje potoka Održavanje potoka Održavanje potoka Održavanje	1925./1940. 1926., 1928. 1925. – 1926. 1923., 1948. 1924., 1929.	Nedostaju: 1926. – 1930., 1936., 1937., 1939.
34.	6.19.14. 6.19.15. 6.19.16. 6.19.17. 6.19.18. 6.9.19. 6.19.20.	Mlin kod Severovca Mlin na potoku Maji (kod Svrčice) Mlin „Stupa“ na potoku Sunji Mlin „Mravinac“ na potoku Golinji (kod Bučičke Slatine) Mlin na rijeci Uni (kod Kostajnice) Mlin na potoku Tržac Mlin „Gavrilov“ na potoku Sunji (kod Kukuruzara)	1929. 1929. 1929. 1929. 1929. 1932. 1935.	
35.	6.20.1. 6.20.2. 6.20.3. 6.20.4. 6.20.5. 6.20.6. 6.20.7.	Uređivanje bunara kod potoka Sunja Uređivanje bunara kod potoka Sunja Bušenje bunara u Maloj Solini Bušenje bunara u Glini (kod bolnice) Bušenje bunara u Sisku (kod bolnice) Kopanje bunara u Čuntiću Gradnja bunara u Kotaru Kostajnica	1911. 1925. – 1926. 1931. 1936. 1937. 1941. 1941.	

Summary

Summary Inventory of the Fond HR-DASK-457: Water Management Department in Sisak (1899/1955)

UDK: 627.51(497.5Sisak),,1899/1955“

Sisak is a town situated between three rivers – Sava, Kupa, and Odra. Since floods have been a frequent threat, Sisak flood control has always been active. Levees, ditches, retention ponds, and floodgates were built to defend the town from floods. This task was assigned to the Water Management Department in Sisak (Vodoprivredni odjeljak u Sisku). With the help of the fragmentary archival sources, this paper attempts to describe its activity, jurisdiction and development, business function, and relationship with appropriate authorities, but also to give insight into the history and the condition of the fragmentary archival sources according to the international standards. The Water Management Department in Sisak was responsible for the land reclamation of rivers and embankments, the construction of revetments, the construction and maintenance of river embankments, construction of defensive embankments as protection from floods, dredging of rivers, river and stream regulation, reparation of wooden bridges (intended for the transport of goods and cattle market), valley drainage and other water management activities.

Keywords: Sisak, land reclamation, water management, river embankment, waterworks, mills

HR-DASK-457.6.5.10. Situacija Save kod Hrastelnice i Boka, 1939.

Predmet: Uredjenje korita r. Save kod
s. Bobovac gor. okr. km. 555.

2

Pregledni krajobraz

Merilo: 1:25.000.

Uredjenje i izgradnja i projekat izrade
Uredjenje i izgradnja i projekat izrade
Uredjenje

14925/34

Polazeći: 1840 Osnov

Proj. Miroslav
Uredjenje

TEHNIČKI ODELJAK PRI ŠKOLSKOM NAČELSTVU			
Sadržaj	Datum	Ime i prezime	Zvanje
Ortao	19/11/39	Proj. Miroslav	in. ing.
Pročitač		Proj. Miroslav	Proj. Miroslav
Merilo	Predmet:		Dereha: broj
1:25000	Uredjenje korita r. Save kod sela Bobovac gor. okr. km. 555.		

ARHIVSKO GRADIVO HRVATSKOGA DRŽAVNOG ARHIVA KOJE SE ODNOSI NA PODRUČJE NADLEŽNOSTI DRŽAVNOGA ARHIVA U SISKU ZA RAZDOBLJE 1881. – 1945. GODINE

Stručni rad

Razvojačenjem Vojne granice 1881. godine područje nadležnosti Državnoga arhiva u Sisku u cijelosti je postalo dijelom Banske Hrvatske. Civilni način i oblik uprave nije se odvijao u statičnu okruženju. Banska Hrvatska bila je dio svijeta u kojem se stvaralo građansko društvo s državom koja je preuzimala sve više javne politike i javne usluge te odgovornost za njih. S druge se strane pojam privatnog vlasništva sve više etablirao i stoljetni osjećaj pripadnosti kućnim zadrugama kao kolektivu ubrzano se gubio. Pojedinci s više talenta, znanja, energije i sreće postajali su vlasnici velikih privatnih tvrtki, a razvoj tehnologije i gospodarstva stvarao je nove oblike djelatnosti, kao što su banke i štedionice (primjerice Posavska štedionica u Sisku) te industrijske tvrtke (Rafinerija nafte Sisak, Tvornica tanina Sisak itd.). Djelatnosti građanskog društva, kao što su prosvjeta, zdravstvo, socijalne usluge, isto tako su se razvijale. Gradovi su rasli i širili se, pa je i način života postajao sve više građanski.

U radu su ukratko opisana 83 fonda i zbirke Hrvatskoga državnog arhiva (HDA) od važnosti za područje nadležnosti Državnoga arhiva u Sisku u promatranom razdoblju. Izbor pojedinih fondova i zbirki uvijek je dijelom stvar procjene. Poredani su prema klasifikacijskim skupinama određenim u Pregledu arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske.¹

Ključne riječi: Hrvatski državni arhiv Zagreb, arhivsko gradivo, područje nadležnosti Državnog arhiva u Sisku, razdoblje 1881. – 1945. godine

1 Pregled arhivskih fondova i zbirki Republike Hrvatske 1, Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2006.

Uvod

Ukidanjem Vojne granice u razdoblju od 1871. do 1881. godine cijelo je područje nadležnosti Državnoga arhiva u Sisku (DASK) postalo dijelom Banske Hrvatske. Razdoblje 1881. – 1945. godine bilo je razdoblje modernizacije i nacionalne integracije.² S postupnim ukidanjem svih ostataka feudalizma razvijalo se usporedno društvo u kojem je sve veći postotak stanovništva odlazio iz primarnih djelatnosti, odnosno djelatnosti dobivanja hrane, u sekundarne i tercijarne djelatnosti.³ Društvo je u promatranom razdoblju postalo mobilnije, a najizrazitiji je primjer mobilnosti veliki porast iseljavanja u druge europske zemlje i prekomorske zemlje. Dva svjetska rata obilježila su promatrano razdoblje.⁴ Područje Banske Hrvatske promijenilo je matične države jer je do 1918. bilo u sastavu Austro-Ugarske, zatim do 1941. u sastavu Kraljevine SHS/Jugoslavije, te od 1941. do 1945. u sastavu Nezavisne Države Hrvatske (NDH). Tijekom Drugoga svjetskog rata antifašisti su počeli stvarati novu vlast na teritoriju NDH.

Gradivo HDA dobrodošlo je u svojoj komplementarnosti i nadopunjavanju gradiva DASK-a. Prikazano je prema klasifikacijskim skupinama u koje se smještaju arhivski fondovi i zbirke. Svaki je izbor donekle stvar procjene. Težnja autora je da se naglase fondovi i zbirke od veće ili velike važnosti za područje nadležnosti DASK-a.

A.2.2.1. Središnja državna tijela do 1918. godine

HR-HDA-65: Sabor Kraljevine DHS – Zagreb (1861. – 1918.); 1861. – 1918. [1919. - 1924]: knj. 150., kut. 209.; 25 d/m.

Sabor Kr. DHS je za razdoblje od 1881. do 1918. bio nadležan za područje cijele Banske Hrvatske čiji je sastavni dio bila i nekadašnja Vojna granica. Najveći dio gradiva odnosi se na to razdoblje. Dobra sačuvanost uredskih evidencija, ponajprije urudžbenih zapisnika i kazala, kao i dobra sačuvanost spisa jamči pronalazak gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a.

HR-HDA-78: Zemaljska vlada. Predsjedništvo – Zagreb (1869. – 1918.); 1869. – 1918. [1919. – 1921.]: knj. 66., kut. 1257.; 152 d/m.

Fond predstavlja sačuvano gradivo Ureda bana. Gradivo je organizirano u tematske sveske označene rimskim brojkama.⁵ Fond je za razdoblje poslije 1881. važniji nego

2 Mirjana Gross, Počeci moderne Hrvatske: neoapsolutizam u civilnoj Hrvatskoj i Slavoniji 1850-1860., Zagreb, 1985.; Mirjana Gross, Prema hrvatskome građanskom društvu, Zagreb, 1992.

3 Nela Kušanić, Industrijski pogoni u Sisku do kraja Drugoga svjetskog rata: šetnja kroz arhivsko gradivo, Sisak, 2011.; Iвица Šustić, Banka, novac, moć, Sisak, 2014.

4 Za Prvi svjetski rat vidjeti tematski vodič Prvi svjetski rat – Vodič kroz fondove i zbirke Hrvatskoga državnog arhiva, Zagreb: Hrvatski državni arhiv, 2016.

5 Rajka Bućin, Predsjedništvo Zemaljske vlade za Hrvatsku i Slavoniju (1869-1921): razvoj poslovanja i „pismare“, Arhivski vjesnik, Vol. 56, 2013., str. 27-44. u <https://hrcak.srce.hr/clanak/173326>. Članak opisuje razvoj tematskih svezaka od 1869. do 1921. Važno je napomenuti da su u uredskom poslovanju primjenjivana pravila i praksa oblikovana još sredinom 19. stoljeća. Registraturni planovi iz vremena Hrvatsko-slavonskog namjesništva dobili su novi naziv – „Osnova pismare“. Pored sustava tematskih svezaka pretraživanje je moguće i pomoću kazala.

za razdoblje do 1881. godine.⁶ Dijelom je to posljedica što je područje Vojne granice sada u okviru Banske Hrvatske, odnosno pod nadležnošću bana. No, sve promjene u društvu koje je napustilo feudalizam i postalo građansko društvo manifestirale su se na političkom, gospodarskom, socijalnom i kulturnom planu i značile su jačanje Zemaljske vlade kao Banske uprave i povećanje opsega i obima posla.⁷ Povećanje posla Banske uprave značilo je da je ban često delegirao rješavanje predmeta Unutarnjem odjelu Zemaljske vlade. Ipak, dio poslova zadržao bi za sebe. Ban je, primjerice, na radni stol dobivao izvješća o političkom ponašanju gimnazijskih profesora. Što je još preuzimao u svoj djelokrug rada? Primjeri su brojni:

- (69(2985/1884.)/1884: Interpelacija narodnog zastupnika Grge Tuškana u predmetu brodarenja od Broda u Sisak
- 6-14 830/1891: Predstavka Trgovačkog zbora u Sisku za podupiranje trgovačkih interesa grada Siska
- 6-14 6473/1896: Odbor za uređenje župne crkve u Peščenici, kotar Sisak, traži novčanu pomoć
- 6-13 477/1899: Izvješće o izborima općinskog zastupstva u Ivanić-Gradu god. 1899.

O Ivanić-Gradu ima još i čitav niz dokumenata. O Petrinji se može, između ostaloga, naći:

- 6-13 194/1900: Pritužba nekih građana Petrinje na Gradsku upravu
- 6-14 1392/1902: Molba Gjüre Protića, ravnatelja kazališta u Petrinji, za potporu.
- Kutina je zastupljena s mnoštvom dokumenata. Imamo, primjerice:
- 6-14 493(4495/1910)/1909: Izvješće o izbornom gibanju u Kutini.

Modernizacija društva politički je život širila po cijeloj zemlji. Među dokumentima se nalazi i:

- 6-14 2081/1908: Izvješće o ugroženim Mađarima u Osekovu kraj Siska.

Ban je dobivao izvješća o političkoj situaciji u pojedinim kotarevima, pa su tu i kotarevi Glina i Kostajnica. Na području koje obuhvaća naša tema bilo je posebno burno oko 1918. godine, kao uostalom i na cijelom području današnje Hrvatske. Kao jedan primjer naveo bih:

- 6-14 5250/1919: Izvješće kotarske oblasti u Sisku glede skupštine „Jugoslovenskog demokratskog kluba sisačkog“ održane u Gušću i Kratečkom.

U fondu je isto tako važna i serija Krajiška investicijska zaklada. Za pretraživanje, osim dosta detaljnog analitičkog popisa spisa, služi 66 knjiga – registraturnih pomagala.

HR-HDA-79: Zemaljska vlada. Odjel za unutarnje poslove – Zagreb (1869. – 1918.); 1840. – 1930.: knj. 817., kut. 5772.; 750 d/m.

Poslovni djelokrug Odjela bio je puno širi od unutarnjih poslova kako ih danas shvaćamo. Obuhvaćao je matične poslove, vrhovnu upravu i nadzor nad lokalnom upravom i

6 O arhivskom gradivu HDA koje se odnosi na sisačko područje u razdoblju do 1881. godine vidjeti u: Boris Suljagić, Pregled arhivskoga gradiva Hrvatskoga državnog arhiva o sisačkom području od srednjeg vijeka do 1881. godine, Ad acta 3 Zbornik Državnog arhiva u Sisku, 2022., str. 183-215.

7 Josip Vidmar, Registratura Odjela za unutarnje poslove Zemaljske vlade u Zagrebu 1869. – 1918., Arhivski vjesnik, Vol. 1, 1958., str. 414, 417 u <https://hrcak.srce.hr/file/196828>.

samoupravom, poljoprivredu, obrt, financije Zemaljske vlade, zdravstvo, građevinarstvo i policiju. Za najveći dio fonda (spisi po svescima) napravljena je Osnova pismare što znači da je opisano kakva se tematika može očekivati u pojedinom svesku.⁸ Za određene djelatnosti, za koje je postojala učestala potreba, formirane su posebne serije, kao što su Serija pravila društava, Serija ugovora i isprava itd. Posebno je važna serija KTO (Kulturno-tehnički ured).⁹ Nabranjanje svih nacрта i druge tehničke dokumentacije za područje nadležnosti DASK-a uzelo bi zaista previše prostora. Zato se kao primjer navodi samo:

– 1/1908-1913: Sisak, položajni nacrt kanala Stupno

Za najveću seriju, spise po svescima, napravljen je popis nacрта, planova i karata. O velikom razvoju i prosperitetu Petrinje u razdoblju od našeg interesa svjedoči mnogo nacрта koji se odnose na gradnje u Petrinji. S druge strane, za most preko Save kod Galdova, primjerice, imamo niz nacрта u:

– 10-14 3723/1881 – 47476/1883.

Na žalost, uredske evidencije, ponajprije u obliku urudžbenih zapisnika i kazala, gotovo uopće nisu sačuvane za djelatnost stvaratelja fonda u 20. stoljeću. Popisi serija KTO-a, popisi nacрта, planova i karata u spisima po svescima te popisi Serije pravila i serija IV-B res i Središnje dojavne defanzivne službe (SDDS) tim su važniji. Serije IV-B res i Središnja dojavna defanzivna služba važne su za razdoblje Prvoga svjetskog rata.¹⁰

HR-HDA-80: Zemaljska vlada. Odjel za bogoštovlje i nastavu – Zagreb (1869. – 1918.); 1869. – 1918. [1919. – 1922.]: knj. 229., kut. 1637.; 190 d/m.

O nestručnom izlučivanju gradiva fonda te o sačuvanom fondu pisano je u članku u Arhivskom vjesniku.¹¹ U gradivu se mogu pronaći izvješća o stanju šegrtskih škola Zagrebačke županije, iskaz o stanju crkvenih zaklada Zagrebačkoga kaptola (III-393, 1914.), nacrt parohijalne crkve Sv. Spiridona u Petrinji (IV-4/1914.) i mnogo drugih dokumenata koji se odnose na školstvo i bogoštovlje u razdoblju Austro-Ugarske. Za fond su napravljena kazala, osnova pismare općih spisa, sadržaj prezidijalnih spisa te inventarni popis po tehničkim jedinicama.

HR-HDA-81: Zemaljska vlada. Odjel za pravosuđe – Zagreb (1869. – 1918.); 1869. – 1918. [1919. – 1922.]: knj. 254., kut. 338.; 50 d/m.

Dobra sačuvanost uredskih evidencija za razdoblje od 1881. do 1922. i relativna sačuvanost spisa (ovisno o kojem je tematskom svesku riječ) jamci su da se mogu pronaći

8 Josip Vidmar, Registratura Odjela, str. 411-445.

9 Mirjana Jurić, Nacrti, planovi i karte u fondu Zemaljske vlade, Odjela za unutarnje poslove (1869-1921) – metoda obrade, sadržajna fizionomija i valorizacija gradiva za istraživanje, Arhivski vjesnik, Vol. 47, 2004., str. 49-72.; Boris Suljagić, Pregled arhivskoga gradiva, str. 198.

10 Biserka Stanišić, Odsjek IV-B res. za pogranična redarstvena satništva Odjela za unutarnje poslove Kraljevske hrvatsko-slavonsko-dalmatinske zemaljske vlade u Zagrebu, Arhivski vjesnik, Vol. 36, 1993., str. 181-206 u <https://hrcak.srce.hr/file/98392>

11 Rajka Bućin, Odjel za bogoštovlje i nastavu Zemaljske vlade za Hrvatsku i Slavoniju (1869-1918/1921); djelokrug, uredsko poslovanje i „pismara“, Arhivski vjesnik, Vol. 57, No. 1, 2014., str. 39-69.; Boris Suljagić, Pregled arhivskoga gradiva Hrvatskoga državnog arhiva o sisačkom području od srednjeg vijeka do 1881. godine, Ad Acta 3, 2022., str. 198.

dokumenti koje se odnose na sisačko područje. Za fond je napravljena Osnova pismare i Inventarni popis po tehničkim jedinicama.

HR-HDA-82: Zemaljska vlada. Odjel za narodno gospodarstvo – Zagreb (1914. – 1921.); [1881. – 1913.] 1914. – 1921. [1922. – 1925.]: knj. 70., kut. 91.; 12,85 d/m.

Odjel za narodno gospodarstvo izdvojen je 1914. iz Odjela za unutarnje poslove Zemaljske vlade. Obuhvaćao je gospodarske poslove. Fond je predstavljen sumarnim inventarom izrađenim prema Općoj međunarodnoj normi za opis arhivskog gradiva ISAD(G) i Međunarodnoj normi arhivističkog normiranog zapisa za pravne i fizičke osobe te obitelji ISAAR(CPF). Kao prilog inventaru služi popis nacрта u fondu kao i popis cjeline 3.6.4. Uređenje i uzdržavanje potoka (prema toponimima). Može se navesti nekoliko primjera predmeta kao što su:

- 3.6.3.1. Savski nasip: Sisak – situacija izvedenih popravaka
- 3.6.3.5. Kupa: Obaloutvrda Kupe na području Caprag, Novi Sisak.

HR-HDA-83: Zemaljska vlada. Odjel za zdravstvo – Zagreb (1918. – 1919.); 1917. – 1919.: knj. 6., kut. 86.; 9 d/m.

Odjel za zdravstvo prvo je tijelo javne vlasti na području sjeverne Hrvatske zaduženo isključivo za resor zdravstva. Iz vodiča, primjera vodiča kakvi su rađeni u 1960-im godinama, mogu se navesti:

- Kut. 2, 412, 1918.: Ravnateljstvo bolnice u Petrinji, iskaz o stanju i gibanju bolesnika tijekom mjeseca listopada 1918.
- Kut 3, 589, 1918.: Račun bolnice u Glini za domaće spolne bolesti
- Kut. 38, b. b., III, 1919.: Uprava bolnice u Glini, račun opskrbnog troška za Milu Lončara
- Kut. 68, 47, VII, 1919.: Sisak grad, bolnički iskaz za godine 1918. i 1919.

Ovi i drugi dokumenti o području nadležnosti DASK-a navedeni su u vodiču. Važno je napomenuti da je u gradivu, koje se odnosi na zdravstvo u 19. stoljeću i prvih nekoliko desetljeća 20. stoljeća, najučestalije gradivo koje se odnosi na pitanja tko će platiti troškove liječenja za bolesnike liječene u bolnicama.

A.2.2.3. Županijska, oblasna i okružna uprava

HR-HDA-103 Zagrebačka županija – Zagreb (1850. – 1924.); [1848. – 1849.] 1850./1924.: knj. 169., kut. 405.; 65 d/m.

Iz sumarnoga inventara može se navesti:

- Knj. 127, 1889.: Evidencija zemljišne zajednice Trebarjevo Desno, općina Martinska Ves, kotar Sisak
- Knj. 138, 1908., 1909., 1910., 1911.: Ženska stručna posebna škola Karlovac i Petrinja.

Fond osim toga sadrži 107 kutija putovnica i putovničkih listova nastalih i korištenih u razdoblju od 1849. do 1910. godine.

Za fond je napravljen sumarni inventar korištenjem kojeg je omogućeno pretraživanje fonda, i to serije Županijska oblast ponajprije, jer su za tu seriju dobrim dijelom sačuvane uredske evidencije u obliku urudžbenih zapisnika i kazala. Čitanjem inventara može se kontekstualizirati uloga i nadležnost ostalih serija gradiva nastalih djelatnošću pojedinih ustrojstvenih jedinica Županije. To omogućuje preciznije pretraživanje i narudžbu gradiva.

A.3.1.1. Središnja državna tijela

HR-HDA-124 Narodno vijeće Slovenaca, Hrvata i Srba – Zagreb; 1918. – 1923.: knj. 7., kut. 20; 2,60 d/m.

Vrlo nemirna situacija iz vremena propasti Austro-Ugarske ogleda se u dokumentima ovoga fonda. Iz analitičkog popisa pojedinih dokumenata mogu se navesti:

- III. Predsjedništvo, kut. 3, 900, 1918.: Izvidnički odjel Vojnog odsjeka Narodnoga vijeća (NV) izvješćuje o izvidničkom putovanju (razna mjesta, uključujući i Petrinju, Blinju, Kostajnicu, Dubicu, Jasenovac, Novsku...) i piše o političkoj situaciji u spomenutim mjestima.
- IV. Središnja kancelarija NV-a, kut. 6, 74, 1918.: Gradsko poglavarstvo Petrinje izražava puno povjerenje NV-u i stavlja mu na raspolaganje 100 000 kruna.
- IV. Središnja kancelarija NV-a, kut. 6, 507, 1918.: Odbor NV-a u Sisku izvješćuje da je u Sisak stigao parobrod Tolna, u vlasništvu Dunavskog parobrodarskog društva, te je izdana naredba o rekviziciji.
- IV. Središnja kancelarija NV-a, kut. 6, 1082, 1918.: Općina Martinska Ves daje u ime narodnog poreza 2000 kruna NV-u SHS-a.
- V. Sekcija za organizaciju i agitaciju (SOA), kut. 9, 483, 1918.: Obavještava se poglavarstvo trgovišta Kutina da troškove mjesnih straža snose mjesta gdje su iste osnovane.
- V. SOA, kut. 11, dopisivanje s mjesnim odborima NV-a, 1918. – 1919.: Tu je i dopisivanje s Glinom, Ivanić Gradom, Dubicom.
- V. SOA, kut. 12, dopisivanje s mjesnim odborima NV-a, 1918. – 1919.: Tu je i dopisivanje s Kostajnicom, Kratečkom, Kutinom, Lekenikom Erdedskim, Novskom, Ludinom.
- V. SOA, kut. 13, dopisivanje s mjesnim odborima NV-a, 1918. – 1919.: Tu je i dopisivanje s Petrinjom, Selima kod Siska, Siskom i Sunjom.
- VII. Odio na narodnu obranu, kut. 17, 36, 1918.: Brzopjavne i telefonske obavijesti o pobunama i akcijama zelenog kadra, između ostaloga, i u Popovači.

Važno je napomenuti da su se SOA i Odjel na narodnu obranu više bavili situacijom na terenu, dok su se Predsjedništvo i Središnja kancelarija bavili više visokom politikom, kao primjerice odnosima s Mađarima i Talijanima, međunarodnim položajem i drugim temama od interesa za cijelu zemlju. Analitički popis je prilog inventaru za fond.

HR-HDA-125 Delegacija Ministarstva financija Kraljevine SHS za Hrvatsku, Slavoniju i Međimurje – Zagreb (1921. – 1929.); 1909. – 1930.: knj. 163., kut. 47.; 12 d/m.

Pod Delegacijom su bila neposredno podređena ravnateljstva (direkcije) s pripadajućim poreznim uredima, pa su tako podređeni uredi bili i u Glini, Petrinji, Sisku i Kutini. U 34 likvidacijske knjige mirovina činovnika različitih struka upisani su podatci o činovnicima iz četiriju spomenutih poreznih ureda. Za fond postoji sumarni inventar izrađen po normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-126 Odjeljenje Ministarstva trgovine i industrije Kraljevine SHS u Zagrebu – Zagreb (1919. – 1929.); 1919. – 1929.: knj. 7., kut. 11.; 1,1 d/m.

U seriji 5 Nadzor rada dioničkih društava imamo, između ostaloga:

- Kut. 2, 59, 1929.: Obrtni zbor Sunja, odobrenje pravila
- Kut. 3, 12424, 1929.: Srpska štedionica d. d. Dvor, zapisnik glavne skupštine, poziv na skupštinu
- Kut. 4, 1354, 1929.: Kreditna banka d. d. Novska, izvješće povjerenika, zapisnik glavne skupštine
- Kut. 4, 1363, 1929.: Trgovačko-obrtnička banka d. d. Ivanić Grad, poslovno izvješće, izvješće nadzornog odbora, zapisnik glavne skupštine
- Kut. 4, 2204, 1929.: Srpska štedionica d. d. Petrinja, izvješće povjerenika, zapisnik glavne skupštine
- Kut. 5, 2365, 1929.: predmet o Gostioničarsko-kavanarskoj tvornici soda-vode i skladištu mineralnih voda d. d. Sisak
- Kut. 6, 3354, 1929.: Šumsko d. d. Moslavina, Popovača, zapisnik glavne skupštine i drugo
- Kut. 6, 3484, 1929.: Tvornica tanina d. d. Sisak, izvješće povjerenika, zapisnik glavne skupštine
- Kut. 6, 3559, 1929.: Posavska štedionica d. d. Sisak, promjena pravila, pravila iz 1924., poslovno izvješće i zaključni račun
- Kut. 9, 5389, 1929.: Željezni majdan i talionica d. d. Topusko, izvješće povjerenika, zapisnik glavne skupštine
- Kut. 9, 6634, 1929.: Pučka štedionica d. d. Kutina, promjena pravila
- Kut. 10, 8705, 1929.: Petrinjska parna pilana d. d. Zagreb (prije Šumski odjel Hrvatske eskomptne banke).

U seriji 6 Stručne, zanatske i trgovačke škole imamo, između ostaloga:

- Kut. 11, 54, 1929.: Uprava zanatsko-trgovačke škole Glina (šumska škola).

Za fond je izrađen analitički inventar prema normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-127 Ministarstvo za agrarnu reformu Kraljevine SHS. Agrarna direkcija u Zagrebu – Zagreb (1920. – 1929.); 1920. – 1929.: knj. 18., kut. 97.; 10,6 d/m.

Pod Agrarnom direkcijom Ministarstva za agrarnu reformu Kr. SHS u Zagrebu, koja je bila nadležna za područje Pokrajinske uprave za Hrvatsku i Slavoniju, bio je, između ostalih, i stvaratelj fonda HR-HDA-196 Županijski agrarni ured u Zagrebu. Odluke o dodjeli zemljišta u vlasništvo, kao i odobrenja kupovine zemljišta, donosilo je uglavnom Ministarstvo za agrarnu reformu u Beogradu. Agrarna direkcija pritom je služila kao savjetodavno tijelo i kao posrednik između agrarnih ureda i Ministarstva. Dakle, Agrarna je direkcija odobravalala ono što je rješavao Županijski agrarni ured u Zagrebu (kao, uostalom, i ostali županijski uredi pod Direkcijom) ili je kao drugostupanjska vlast rješavala neke predmete. Stoga je za područje nadležnosti DASK-a puno relevantniji i važniji fond HR-HDA-196 Županijski agrarni ured u Zagrebu.

Za fond je napravljen sumarni inventar prema normama ISAD(G) i ISAAR(CPF) s popisom agrarnih odluka kao prilogom.

HR-HDA-129 Generalna inspekcija voda za Hrvatsku i Slavoniju – Zagreb (1924. – 1929.); 1882. – 1931.: knj. 14., kut. 74.; 7,66 d/m.

Fond se odnosi i na područje nadležnosti DASK-a, i to primjerice:

- 2.1. Kanali i kanalizacija, kut. 4, izvorna oznaka 243/6: Potok Sunja
- 3.1.4. Rijeke, Kupa, kut. 11, izvorna oznaka 213: Iskazi glede podizanja drvene rampe na pretovarištu ugljena u Capragu na Kupi
- 3.1.5. Rijeke, Sava i savski nasip, kut. 12: Projektna dokumentacija savskog prekopa kod Strelečkog Boka.

Za pronalaženje gradiva fonda, koje se isto tako odnosi na sisačko područje, služi inventar napravljen po normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-130 Građevinska direkcija Ministarstva građevina Kraljevine SHS – Zagreb (1920. – 1929.); [1900.] 1920. – 1929. [1933.]: knj. 59., kut. 60.; 7,4 d/m.

Građevinskoj direkciji bile su podređene, između ostaloga, građevinske sekcije u Kostajnici i Petrinji od 1920. do 1926. Od 1926. te su dvije sekcije činile sekciju u Karlovcu. Tijekom razdoblja 1920. – 1929. građevinska je sekcija u Bjelovaru obuhvaćala i kotar Kutinu, a građevinska sekcija u Zagrebu obuhvaćala je i kotar Sisak. Građevinska direkcija je sa svojim sekcijama bila nadležna za projektiranje, izgradnju i održavanje svih državnih i zgrada lokalne uprave i samouprave, putova, mostova te za uređenje gradova i sela, za nadzor električnih postrojenja i nadzor nad inženjerima i arhitektima.

Serijski 2 Uskotračne željeznice ima pod 9.2.:

- Izdavanje uporabnih dozvola: Kolosijek državnih željeznica na pruzi Brod-Novska, 1928.

Serijski 11 Održavanje i popravci javnih zgrada i novogradnja ima pod 11.3.:

- Upravne i pravosudne zgrade: Kotarska zgrada u Kostajnici, 1922., Kotarsko poglavarstvo u Sisku, 1925.

Pod 11.4. Crkveni objekti imamo:

- 11.4.9. Gušće
- 11.4.19. Martinska Ves

Za fond je napravljen inventar prema normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-134 Zdravstveni odsjek za Hrvatsku, Slavoniju i Međimurje – Zagreb (1919. – 1924.); 1908. – 1927.: knj. 33., kut. 111.; 14,60 d/m.

Fond sadrži molbe za besplatne kupke i smještaje u lječilištima, primjerice u Topuskom, zatim o gradnji kužnog paviljona u Topuskom (kut. 52, svez. V, 114/1921). Postoje tjedna i mjesečna izvješća o bolesnim osobama primljenima na bolničku njegu te izvješća o kretanju zaraznih bolesti kao i osobnici (personalni dosjei) raznih liječnika. Prilično je logično da su najbolje zastupljeni, a vjerojatno i nastali u najvećem opsegu, svesci III (Bolno-opskrbni troškovi) i VII (Kretanje bolesnika primljenih u bolnice). Naime, najveći broj i postotak dokumenata koji se odnose na zdravstvo još je od 19. stoljeća rješavao pitanja tko će platiti troškove liječenja.

Za područje od našeg interesa omogućeno je pretraživanje pomoću registraturnih pomagala. Za fond je napravljeno obavijesno pomagalo u 1980-im godinama.

HR-HDA-135 Inspektorat Ministarstva narodnog zdravlja Kraljevine SHS – Zagreb (1924. – 1928.); 1924. – 1928.: knj. 28., kut. 106.; 13 d/m.

Inspektorat je bio savjetodavni organ Ministarstva narodnog zdravlja za bolnice i druge ustanove sanitetskog karaktera koje su bile pod neposrednim nadzorom Ministarstva. Ostale zdravstvene ustanove bile su u neposrednom djelokrugu oblasnih uprava i oblasnih i kotarskih sanitetskih referenata, a Inspektorat je nadzirao oblasnu i kotarsku upravu u zdravstvu. Ukidanjem Inspektorata 31. ožujka 1928. su, logično, njegovi poslovi preneseni na Zagrebačku, Osječku i Primorsko-krajišku oblast, odnosno u djelokrug oblasnih sanitetskih referenata dotičnih oblasti. U arhivskom popisu se za područje nadležnosti DASK-a mogu pronaći, između ostalog:

- Povjerljivi spisi, kut. 1, 31/1925.: Pregled ljekarne u Kutini
- Opći spisi, kut. 10, 11430/1924.: Bolnica Sisak, izvješće o gibanju bolesnika u srpnju 1924.
- Opći spisi, kut. 17, 23125/1924.: Poglavar u Kostajnici traži da se poradi na tome da vojne vlasti ne šalju na oporavak kući bolesne od tropske malarije
- Opći spisi, kut. 41, 30873/1925.: Izvješće ambulate za venerične bolesti u Petrinji
- Opći spisi, kut. 75, 28221/1926.: Gradnja bolnice u Kostajnici.

Fond sadrži mnogo predmeta koji se odnose na personalije kao i brojna izvješća o kretanju zaraznih bolesti što otvara mogućnosti da se i u tim predmetima može pronaći gradivo koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a.

HR-HDA-136 Direkcija Jugoslavenskih državnih željeznica Zagreb – Zagreb (1920. – 1941.); 1920. – 1941.: knj. 27., kut. 124.; 12 d/m.

Iz analitičkoga popisa, sastavnog dijela inventara rađenog prije suvremene kodifikacije arhivističke struke, može se izvući mnogo navedenih dokumenata vezanih uz sisačko područje, kao što su primjerice:

- Kut. 7, 189/1925.: Molba glavne carinarnice Zagreb, odjeljak Sisak, za obustavu prijema i otpreme špirita na stanici Sisak
- Kut. 8, 179/1926.: Predstavka Steve Gulena iz Siska zbog izdavanja koncesije Anglo-jugoslavenskom petrolejskom d. d. u Sisku za izgradnju rafinerije sirove nafte sa zapisnikom o izdavanju koncesije od 21. svibnja 1926. i mišljenjem Direkcije u vezi s Gulenovom pritužbom
- Izvješća o izgradnji pretovarne stanice kod Capraga, kut. 11, br. 17 i 31 iz 1931. g. te br. 5 iz 1932.
- Povjerljivi spisi, kut. 36, 37876/1923.: Gradnja vojničke rampe na stanici Petrinja s proračunom troškova i nacrtom
- Kut. 67, 34/1936.: Prijava o oružanom napadu na stanicu Moslavina-Popovača
- Kut. 87, 289/1939.: Podatci o vodostaju u Sisku s poprečnim presjekom željezničkog zemljišta između teretne stanice i državne ceste Sisak – Zagreb.

Knjige su uglavnom dobro sačuvane. Jedina je manjkavost da za povjerljive spise, koji obuhvaćaju čak 80 kutija, nisu sačuvane knjige za razdoblje od 1921. do 1927. godine.

Vrijednost gradiva fonda se očituje u dokumentima o političkoj situaciji s jedne strane (kut. 67, 34/1936.) te u dokumentima relevantnim za povijest željeznice s druge strane. Uvriježeno mišljenje da su željezničari imali siguran posao u Kraljevini, zemlji gdje je većina radnika imala vrlo nesiguran ili čak posao u statusu prekarijata, donekle se razbija uvidom u obavijesno pomagalo fonda. Opuštanja na željeznici bila su više ili manje česta, bilo zbog proračunske štednje, bilo zbog toga što se pažljivo motrilo na političko vladanje željezničara. Ipak, Direkcija je jednom odbila zahtjev žandarmerijske stanice (oružničke postaje) da zabrani nekim radnicima odlazak u gostionice gdje su se družili s politički sumnjivim osobama uz obrazloženje da ona to ne može zabranjivati radnicima na željeznici.

A.3.1.2. Pokrajinska uprava

HR-HDA-137 Pokrajinska uprava za Hrvatsku i Slavoniju – Zagreb (1921. – 1925.); 1921. – 1925.: knj. 70., kut. 471.; 51,8 d/m.

Iz nadležnosti Zemaljske vlade su nakon 1. prosinca 1918. izuzeti i stavljeni pod ministarstva u Beogradu poslovi agrara, financija, građevinarstva, industrije i trgovine, pošte i brzojava, šuma i ruda, voda, zdravstva i željeznice. Pokrajinskoj upravi za Hrvatsku i Slavoniju, sljednici Zemaljske vlade, na su taj način ostali poslovi pravosuđa (samo do 7. rujna 1921.) te kroz cijelo vrijeme djelatnosti Pokrajinske uprave unutarnji poslovi, poslovi prosvjete i vjera, narodnog gospodarstva (poljodjelstva i stočarstva) i socijalne politike.

Gradivo Pokrajinske uprave je fragmentarno sačuvano. Može se pronaći, među ostalim:

- Odjeljenje za unutarnje poslove, I-7 7484/1923.: Najamnina zgrade bivše kazionice u Glini.

Dodatni je problem što je gradivo Odjeljenja za unutarnje poslove u opsegu od 218 kutija teško pretraživo jer su uredske evidencije Odjeljenja slabo sačuvane. Podfond Odjeljenje za prosvjetu i vjere lakše je pretraživ budući da su uredske evidencije bolje sačuvane.

Za fond je napravljen sumarni inventar po normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-144 Savska banovina. Upravno odjeljenje (1929. – 1939.); 1929. – 1939.: knj. 14., kut. 1123; 120 d/m.

Odjeljenje je bilo nadležno za zemljišno-imovinske sporove, poslove državljanstva i zavičajnosti, nadzor nad stanjem javnog reda i sigurnosti, nadzor nad radom općina i gradova, za društva i udruge te općenito nadzor nad lokalnom upravom i samoupravom. Kao primjeri se mogu navesti:

- Kut. 39, Pov. II 15128 (20425)/1930.: Izvješće o kretanju komunizma u kotaru Sisak u svibnju 1930.
- Kut. 140, Pov. II 16876/1931.: Kutina, izvješće o javnoj seljačkoj skupštini u Popovači.

Za fond je napravljen analitički inventar za povjerljive spise u razdoblju 1929. – 1933. godine. Postoji još i popis po tehničkim jedinicama za cijeli fond.

HR-HDA-145 Savska banovina. Odjeljak Upravnog odjeljenja za državnu zaštitu – Zagreb (1929. – 1939.); 1929. – 1939.: knj. 126., kut. 668.; 90 d/m.

Stvaratelj fonda bio je nadležan za osjetljive policijske i političko-obavještajne poslove u skladu s tada važećim političko-pravnim poretkom. U gradivu se može pronaći:

- Pov. II 5120/1932.: Kotar Sisak, smjena općinskih načelnika u Martinskoj Vesi, Topolovcu i Gušću
- Pov. II 9420/1932.: Kotar Sisak, nasilno pašarenje blaga po tuđem šumskom vlasništvu
- Str. Pov. 231/1932.: Grad Petrinja, popis nepouzdatih osoba.

Fond ima 126 uredskih evidencija od kojih mnoge omogućuju lako pretraživanje. Napravljen je popis po tehničkim jedinicama i analitički inventar za spise u razdoblju 1929. – 1933. godine.

HR-HDA-146 Savska banovina. Poljoprivredno odjeljenje – Zagreb (1929. – 1939.); [1919.] 1929. – 1939. [1943.]: knj. 86., kut. 605.; 69,66 d/m.

Za fond postoji sumarni inventar izrađen po normama ISAD(G) i ISAAR(CPF). Od arhivskih signatura koje sadrže gradivo od našeg interesa mogu se navesti:

- 2.7.2. Planiranje i praćenje ribarstva: O mriješćenju riba na području Odre, Sunje i Struge

- 2.7.4. Zadružno poslovanje vezano uz ribarstvo: predmet 26101/1931 ima prepisku o uništavanju ribe u kotaru Sisak te ribolovnom pravu Zagrebačkog ribarskog društva u vodama Državnog dobra Topolovac
- 2.8.5. Obrazovanje i promidžba u poljoprivrednoj djelatnosti, Izložbe: Izvješće načelnika Poljoprivrednog odjeljenja o stočarskoj izložbi u Sisku i Kratečkom, predmet 33310/1937
- 5.2.4. Šumsko gospodarska osnova grada Petrinje, knj. 85, 1934.
- 5.2.5. Uredajni zapisnik za šumu Kotar gradske općine Petrinja, knj. 86, 1934.

HR-HDA-147 Savska banovina. Prosvjetno odjeljenje – Zagreb (1929. – 1939.); [1922. – 1929.] 1929. – 1939. [1939. – 1946.]: knj. 20., kut. 390.; 40 d/m.

Fond omogućava dobar pregled školstva na području i u vrijeme Savske banovine. U podseriji 1.4. Ured načelnika, Pripomoći, nalazi se nacrt Sokolskog doma u Banskom Grabovcu od 24. kolovoza 1935. Serija 3 Nadzor škola obuhvaća u kut. 165 kotar Glinu, u kut. 171 kotar Kostajnicu, u kut. 175 kotar Kutinu, u kut. 186 i 187 kotar Petrinju te se u kut. 193 dio odnosi na kotar Sisak. Podpodserija 4.2.2. Iskazi o radu škola sadrži vremenski raspon gradiva od 1926. do 1940. godine. U malo manje od 29 kutija podpodserija nalazi se gradivo razvrstano abecedno po kotarevima te unutar njih prema školskim godinama. Kotari Glina, Kostajnica i Kutina mogu se pronaći u kut. 214, 217 i 219, a Petrinja i Sisak u kut. 223, odnosno kut. 227. Dokumenti o osobnim poslovima prosvjetnog osoblja i o stanju škola također su dio fonda. Za fond je napravljen sumarni inventar u skladu s normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-148 Savska banovina. Tehničko odjeljenje – Zagreb (1929. – 1939.); 1897. – 1940.: knj. 104., kut. 188.; 24 d/m.

Tehničkom odjeljenju Savske banovine bili su podređeni tehnički odjelci pri kotarskim nadležnostima, pa tako i Tehnički odjeljak u Sisku. Fond je sačuvan fragmentarno. Ipak, za seriju spisa odlaganih po rimsko-arapskim oznakama, koja čini znatnu većinu fonda, uredske evidencije u obliku urudžbenih zapisnika i kazala dobro su sačuvane. Kao primjeri mogu se navesti:

- Kut. 92, Svez. IV-1: Polaganje plinovoda do željezničke stanice Kutina
- Kut. 115, Svez. XV, b. b.: Nacrt bolnice u Glini
- Kut. 152, Svez. XXV: Fotografije raznih tipova seoskih drvenih kuća pogodnih za seoske gradnje na području Tehničkog odjeljka Sisak s nacrtima seoskih kuća i gospodarskih zgrada.

Za pretraživanje ostalog gradiva koje se može bitno odnositi na sisačko područje služe, kao što je već rečeno, sačuvane uredske evidencije. U gradivo je uklupljen i dio dokumenata nastalih u razdoblju Austro-Ugarske radi potreba rada Tehničkoga odjeljenja. Za fond postoji sumarni inventar.

HR-HDA-150 Savska banovina. Financijsko odjeljenje – Zagreb (1929. – 1939.); 1908. – 1940.: knj. 184., kut. 261, svež. 6.; 36 d/m.

Financijsko odjeljenje bavilo se državnim i banovinskim proračunom i izvršenjem proračuna, računovodstva i blagajne Savske banovine. Među uredskim evidencijama su primjerice:

- Knj. 50, 51: Blagajnički dnevници porezne uprave u Petrinji za 1930. i 1931. godinu.
- U spisima serije Računovodstvo mogu se, između ostalog, pronaći:
- Kut. 31, 1931. – 1935.: Poljoprivredno odjeljenje, Vinogradarska voćarska škola Petrinja
- Kut. 103, 1930. – 1933.: Socijalno i zdravstveno odjeljenje, Banska bolnica Glina, rashodi i prihodi
- Kut. 130, 1930-1933.: Gradska bolnica Sisak, rashodi.

Za fond postoji popis po tehničkim jedinicama.

HR-HDA-151 Savska banovina. Odjel za trgovinu, obrt i industriju – Zagreb (1929. – 1939.); 1929. – 1939.: knj. 69., kut. 181.; 27,5 d/m.

Fond je sačuvan fragmentarno. Ipak, urudžbeni zapisnici i kazala za opće spise sačuvani su relativno dobro, kao i serija spisa Opći spisi. Stoga postoji vjerojatnost da se može pronaći gradivo s područja nadležnosti DASK-a. Imamo primjere kao što su:

- Opći spisi, 45096/1938.: Odobrenje za osnivanje i dozvola za rad Gradske štedionice općine i grada Siska
- Predmetni spisi, XI, 1933.: Privredno stanje Banovine, izvješća i podatci iz pojedinih općina i kotara o trgovcima i robi.

Za fond postoji sumarni inventar.

HR-HDA-152 Savska financijska direkcija – Zagreb (1928. – 1939.); [1895. – 1928.] 1929. – 1939. [1939. – 1945.]: knj. 572., kut. 767.; 112,35 d/m.

Savska financijska direkcija preuzela je funkcije dotadašnjeg Financijalnog ravnateljstva te Delegacije Ministarstva financija Kraljevine SHS za Hrvatsku, Slavoniju i Međimurje. Financijalna ravnateljstva bila su neposredno podređena Ministarstvu financija i obavljala su financijsku upravnu vlast i poslove za porezne, taksene i blagajničko-računovodstvene poslove poreznih uprava, za Carinsku službu, za Katastarsku službu te za Službu financijske kontrole kotarskih uprava. Djelovala su do 1930. godine. Zatim je navedene poslove preuzela Savska financijska direkcija.

Fond je izuzetno važan za područje cijele Banovine. Za područje nadležnosti DASK-a primjeri su:

- Podpodserija 4.5.1. Praćenje naplate poreza, dosjei trgovačkih društava i zadruga:
- 46. Rudarsko udruženje talionica Caprag
- 96. Srpska štedionica Dvor
- 107., 1929. – 1944.: Hrvatska štediona d. d. u Glini
- 108., 1930. – 1940.: Jugoslavenska privredna banka d. d.
- 143., 1937. – 1942.: Prometna zadruga Jasenovac

- 239. Hrvatska seljačka zadruga Lekenik
- 240. Hrvatska seljačka zadruga Letovanić
- 260. Hrvatska seljačka zadruga Martinska Ves
- 287. Hrvatska seljačka zadruga Palanjek
- 290. Banka i štediona d. d. Petrinja
- 308. Šumsko d. d. Moslavina, Popovača
- 345. Josip Frisch d. d. veletrgovina željeznom robom.

Iz ove podpodserije navedeni su dokumenti samo o nekim trgovačkim društvima i zadrugama. Za ostala društva i zadruge na raspolaganju je sumarno-analitički inventar izrađen po normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

Žalbe na razrezani porez na poslovni promet rješavao je Reklamacioni odbor u Zagrebu. U arhivskoj jedinici 4.6.7.1. Zapisnici sjednica Reklamacionog odbora za kotarske porezne uprave mogu se pronaći podatci i o kotarevima Sisak, Kostajnica, Glina i Petrinja. Serija 5 Praćenje naplate trošarina i pristojbi isto tako sadrži podatke o sisačkom području. Navedeni su samo neki kao što su:

- 5.5.2. Dosjei kontrole trošarina, poduzeća i radnji: 5. Jugoslavenski Shell Caprag, 21. Teslić Petar, fabrika špirita Sisak.

Fond ima i tablične preglede tehničkog rada katastarskih uprava kao i uredske evidencije u kojima se može pronaći još puno podataka o području nadležnosti DASK-a.

HR-HDA-155 Banovina Hrvatska. Kabinet bana – Zagreb (1939. – 1941.); 1939. – 1941.: knj. 2., kut. 121.; 12,3 d/m.

U novostvorenoj Banovini Hrvatskoj ban Šubašić primao je veliku količinu informacija. Za područje kotara Glina u razdoblju djelovanja Kabineta bana navedeni su neki dokumenti u zborniku radova „Glina 1941. Tragedije i traume u pamćenju i zaboravu“.¹² Fond sadrži puno podataka iz svih područja teritorijalne nadležnosti DASK-a. Riječ je, između ostaloga, o raznim dozvolama stranim državljanima za boravak na širem području Kutine, pa tako primjerice imamo:

- Opća prepiska, 74389/1940.: Zappe Josip, njemački državljanin, izvješća i podatci za dozvolu boravka u Husainu (Kutina)
- Opća prepiska, 74398/1940.: Poletto August, talijanski državljanin, podatci za dozvolu boravka u Ciglenici Mikleuškoj (Kutina).

Zatim imamo:

- Opća prepiska, 25217/1941.: Kotarsko načelstvo u Novskoj šalje izvješće o neovlaštenom kopanju odvodnog kanala Trebež-Veliki Strug.

Navođenje svih dokumenata od našega interesa uzelo bi previše prostora. Dokumenti se još odnose i na Blinju, Kratečko, Gušće, Kostajnicu, Gornju Bačugu i Petrinju. Za Glinu imamo, između ostaloga:

12 Boris Suljagić, Arhivsko gradivo za povijest kotara Glina i Vrginmost od 1939. do 1941., Zbornik znanstvenih radova s međunarodnim sudjelovanjem *Glina 1941. Tragedije i traume u pamćenju i zaboravu*, ur. Matko Globačnik, Milan Radanović, Ilija Ranić, Drago Roksandić, Zagreb: Sveučilište u Zagrebu, Filozofski fakultet, Odsjek za povijest, Hrvatski državni arhiv, Srpsko narodno vijeće, 2022., str. 309-321.

- Opća prepiska, 57590/1940.: Hrvatsko glazbeno društvo Glina, odobrenje pravila.

Za pretraživanje fonda služi vrlo detaljan popis spisa.

HR-HDA-157 Banovina Hrvatska. Odjel za unutarnje poslove – Zagreb (1939. – 1941.); 1929. – 1941.: knj. 2., kut. 275.; 27,5 d/m.

Za navođenje dokumenata koji se odnose na kotar Glinu savjetuje se, kao i u slučaju fonda HR-HDA-155, konzultirati članak iz zbornika radova „Glina 1941. Tragedije i traume u pamćenju i zaboravu“.¹³ Kao primjeri se mogu navesti još i:

- Opći spisi, kut. 7, 71435/1939.: Odluka Adalberta Lamoralala kneza Thurn – Taxisa, veleposjed Karlovac / Sisak / eksproprijacija šuma, odluka o arondaciji posjeda
- Opći spisi, kut. 146, 61540/1940.: Sisak, proračun općine grada Siska i zaklada pod upravom grada za 1940./1941. godinu
- Opći spisi, kut. 232, 5914/1941.: Martinska Ves, ostavka općinskog odbora (opća situacija).

Fond je značajan i po gradivu pravila društava i udruga za područje cijele Banovine Hrvatske te tako uključuje i sisačko područje. Za pretraživanje je na raspolaganju relativno detaljan popis spisa.

HR-HDA-158 Banovina Hrvatska. Odjel za državnu zaštitu – Zagreb (1939. – 1940.); 1939. – 1940.: knj. 7., kut. 70.; 7,1 d/m.

Fond je sa 70 kutija manji od fondova HR-HDA-155 i HR-HDA-157. Kao primjer se navodi:

- Povjerljivi spisi, 53291/1939.: Kotar Sisak (Lekenik), izvješće o stanju sigurnosti.

Za područje kotara Glina savjetuje se konzultirati članak iz navedenoga zbornika o Glini 1941.¹⁴ U pretraživanju fonda pomaže relativno detaljan popis spisa.

HR-HDA-159 Banovina Hrvatska. Odjel za prosvjetu – Zagreb (1939. – 1941.); [1894] 1939. – 1941.: knj. 8., kut. 134.; 14 d/m.

Ovo je važan fond za dokumentiranje prosvjete i kulture. Kao primjeri navode se:

- 1.3. Pododsjek za umjetnost, književnost i štampu Glavnog odsjeka, kut. 6: Podatci o kulturnim društvima, između ostaloga i za Kutinu
- 1.3. Pododsjek za umjetnost, književnost i štampu Glavnog odsjeka, kut. 7: Podatci o kulturnim društvima, izvješća, evidencije, i za Sisak
- 2.1. Opći nastavni pododsjek Odsjeka za organizaciju nastave, kut. 8: Skupna statistika narodnih škola za kotareve Glinu, Novsku, Petrinju i Kostajnicu
- 2.2.2. Pododsjek za srednje škole Odsjeka za organizaciju nastave, Poučavanje u narodnom duhu, kut. 19: O realnoj gimnaziji u Sisku i o mješovitoj građanskoj školi u Kutini

13 Boris Suljagić, Arhivsko gradivo za povijest kotara Glina, str. 309-321.

14 Boris Suljagić, Arhivsko gradivo za povijest kotara Glina, str. 309-321.

- 4.1.2. Personalno-administrativni odsjek Odsjeka za pučke škole, Izvještaji o prosvjetnim prilikama kotareva: O kotaru Kutina za VII., VIII. i IX. mjesec 1939. godine.

Podfond Banovinski školski odbor odnosi se na Banovinski školski odbor koji se bavio proračunima narodnih škola, pa sadrži podatke o kotarevima od našega interesa. Fond HR-HDA-159 važan je općenito za statistiku školstva, a veliku vrijednost čini zemljopisno kazalo kao prilog detaljnom sumarnom inventaru, izrađenom prema normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-160 Banovina Hrvatska. Odjel za pravosuđe – Zagreb (1939. – 1941.); 1927. – 1941.: knj. 24., kut. 299.; 32 d/m.

Veliku većinu fonda, odnosno osam knjiga i 278 kutija čine personalije pravosudnog osoblja. Važno je napomenuti da je Odjel za pravosuđe obavljao za cijelo područje Banovine Hrvatske one poslove koje je dotad obavljalo Ministarstvo pravde. Za pretraživanje fonda služi popis po tehničkim jedinicama. Od uredskih evidencija pritom je posebno važan abecedni imenik službenika pravosudne struke Banovine Hrvatske.

HR-HDA-161 Banovina Hrvatska. Odjel za seljačko gospodarstvo – Zagreb (1939. – 1941.); [1888.] 1939. – 1941.: knj. 16., kut. 264.; 27,25 d/m.

U seriji 3 Odsjek za plansko seljačko gospodarstvo i prehranu postoji podpodserija 3.1.3. Poljoprivredne statistike stoke u kojoj su dvije kutije sređene abecedno prema kotarevima, pa se u kut. 60 nalazi i gradivo koje se odnosi na kotar Novsku. Podserija 3.2. Pododsjek za gospodarsko zadrugarstvo ima u kut. 67 podatke o Banovoj Jarugi, u kut. 68 o Kostajnici, u kut. 70 o Osekovu i u kut. 71 o Palanjkju. Međutim, u agrarnim ugovorima, odlukama i agrarnim žalbama malo toga je sačuvano o području od našega interesa. Fond HR-HDA-196 je slijedom toga puno važniji za temu ovoga članka. Za fond HR-HDA-161 postoji inventar u skladu s normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-163 Banovina Hrvatska. Odjel za obrt, industriju i trgovinu – Zagreb (1939. – 1941.); 1910. – 1941.: knj. 19., kut. 102.; 12,2 d/m.

Fond je fragmentarno sačuvan. Ipak, može se pronaći gradivo koje se odnosi na našu temu, kao što je:

- Serija 4. Opći spisi, 35466/1940: Odobrenja za uvođenje električnih vodova u Tvornicu stolarije, parketa i parnu pilanu Teslić u Sisku, s nacrtima zgrada, mlina i pilane tvornice
- Serija 5. Tehnička i druga dokumentacija poduzeća, tvornica, stručnih udruženja, banaka i štedionica, 26: „UNA“ tvornica kože d. d. Kostajnica.

Budući da su za seriju Opći spisi uredske knjige izvrsno sačuvane, postoji vjerojatnost da se pretraživanjem u njima može pronaći još gradiva o području nadležnosti DASK-a.

HR-HDA-164 Banovina Hrvatska. Odjel za tehničke radove – Zagreb (1939. – 1941.); 1939. – 1941.: knj. 27., kut. 58.; 8,35 d/m.

Gradivo fonda sačuvano je vrlo fragmentarno. Od 56 kutija čak 40 odnosi se na personalne spise. U sumarnom inventaru, izrađenom po normama ISAD(G) i ISAAR(CPF), mogu se pronaći nacrt bolnice u Sisku u XV. svesku te troškovnik i nacrt parohijske crkve u Hajtiću (Glina) u svesku XVI., 16541/1941.

HR-HDA-165 Banovina Hrvatske. Odjel za narodno zdravlje – Zagreb (1939. – 1941.); 1939. – 1941.: knj. 9., kut. 100.; 11 d/m.

Banovina Hrvatska postala je nadležna za sljedeće poslove koji su prije bili u nadležnosti Ministarstva socijalne politike i narodnog zdravlja:

- Poslovi u vezi sa zapošljavanjem stranih državljana, osim po međunarodnim konvencijama
- Poslovi i nadzor nad svim državnim zdravstvenim, higijenskim i socijalnim ustanovama koje su prije bile pod nadzorom Ministarstva
- Poslovi Glavnog sanitetskog savjeta i stalne higijenske komisije za područje Banovine Hrvatske
- Poslovi nadzorne vlasti nad okružnim uredima za osiguranje radnika, nad Penzionim fondom i Zavodom za službenike.

U Središnjoj čitaonici HDA, uz sumarni inventar, na raspolaganju je i baza podataka s analitičkim popisom dokumenata fonda. Iz ovih pomagala može se, zbog jako velikoga opsega, izdvojiti samo nekoliko dokumenata kao što su:

- Pododsjek za zdravstvenu službu, III-12749/1940.: Cijepljenje protiv velikih boginja, Popovača
- Pododsjek za zdravstvenu službu, III-28950/1940.: Iskaz o stanju trahoma 1. 1. – 30. 6. 1940., Sisak
- Pododsjek za ljekarne, IV-5766/1940.: Mr. Švarc, Glina, dozvola za samostalno rukovanje apotekom
- Pododsjek za higijensku službu, V-13184/1941.: Trbušni tifus u Gornjoj Bačugi
- Pododsjek za bolnice, VII-220/1940.: Bolnica za duševne bolesti Moslavina, Popovača.

HR-HDA-167 Glavni banovinski računarski ured – Zagreb (1939. – 1941.); 1939. – 1941.: knj. 46., kut. 15.; 4,1 d/m.

Prema sumarnom inventaru, rađenom po normama ISAD(G) i ISAAR(CPF), fond sadrži iskaz oženjenih činovnika i službenika, između ostalog, i za Poreznu upravu Petrinja (Odsjek za knjigovodstvo, VII-35857/1940). Knjige Odsjeka za knjigovodstvo jako su dobro sačuvane, pa se u njima može pretraživati upise koji se odnose na sisačko područje. Serija 2, koja se sastoji od spisa XIII. Odsjeka za mirovine i invalidnine, dobro je sačuvana, pa se i u njoj može tražiti podatke o ljudima sa sisačkog područja.

HR-HDA-168 Financijsko ravnateljstvo Banovine Hrvatske – Zagreb (1939. – 1941.); 1939. – 1941.: knj. 28., kut. 58; 7,5 d/m.

Fond ima šest serija. Uredske evidencije u serijama Ured financijskog ravnatelja, I. opći odsjek i II. odsjek za računovodstvo i neposredne poreze dobro su, sačuvane a za Ured financijskog ravnatelja i I. opći odsjek i spisi su dobro sačuvani, pa se vjerojatno može pronaći gradivo koje se odnosi na sisačko područje. Naime, stvaratelj fonda bio je sljednik Savske financijske direkcije, pa se zato bavio neposrednim porezima, trošarinama, taksama i poreznom i katastarskom upravom na području cijele bivše Savske banovine, uključujući i područje nadležnosti DASK-a.

A.3.1.3. Županijska, oblasna i okružna uprava

HR-HDA-141 Zagrebačka oblast – Zagreb (1924. – 1929.); 1913. – 1930.: knj. 78., kut. 792; 83 d/m.

Hidrotehničko odjeljenje spisa Velikog župana Zagrebačke oblasti riznica je dokumenata o području nadležnosti DASK-a. Primjeri se mogu navesti iz 12 kutija Hidrotehničkog odjeljenja Velikog župana:

- HO 1996/1925: Sisak, uređenje potoka Trepče
- HO 378/1926: Sisak, utvrđivanje savskog nasipa u Luki Lijevoj, tehnički opis, dokaznica mjera, nacrti
- HO 91/1928: Zapisnik prve glavne skupštine Vodne zadruge Stari Sisak od 28. studenog 1928. s popisom članova, izvješće o doprinosima vodne zadruge, odobrenje objekata, odvodnja zemljišta, gradnja obrambenih nasipa
- HO 26/1928: Gradnja obrambenog nasipa u Kratečkom, obračun kredita za radove.

Od uredskih evidencija dobro su sačuvani urudžbeni zapisnici i kazala Prosvjetnoga odjeljenja Velikog župana, što omogućuje pretraživanje dokumenata koji se odnose na sisačko područje. Za najveću seriju gradiva Velikog župana, nazvanu Opći spisi, sačuvano je preko 530 kutija. Njezino pretraživanje olakšano je objavom Osnove pismare koja čini sastavni dio sumarnoga inventara fonda.

HR-HDA-196 Županijski agrarni ured Zagreb – Zagreb (1920. – 1929.); 1920. – 1929.: kut. 20.; 2 d/m.

Pod Ministarstvom za agrarnu reformu Kraljevine SHS bile su agrarne direkcije kao izvršni organi Ministarstva. Jedna od njih bila je Agrarna direkcija u Zagrebu, nadležna za područje Hrvatske, Slavonije, Međimurja i Baranje. Pet agrarnih županijskih ureda bilo je osnovano pod nadležnošću zagrebačke Direkcije, a županijski ured u Zagrebu pokrivao je područje Zagrebačke i Bjelovarsko-križevačke županije. Prema analitičkom popisu, sastavnom dijelu obavijesnog pomagala, županijski je ured rješavao brojne predmete, pa tako i:

- Kut. 8, fasc. 12, A 184/1928.: Općinsko poglavarstvo Gušće, molba mjesnih agrarnih odbora za dodjelu zemlje državnog dobra Topolovac žiteljima
- Kut. 17, fasc. 21, 4295/1929.: Kratečko, molba za dodjelu agrarne zemlje

- Kut. 17, fasc. 21, 4445/1929.: Križ (mjesto pored Novoselca, nap. a.), agrarni spor
- Kut. 14, fasc. 18, 3133/1929.: Zagrebačka nadbiskupija, izdvajanje zemljišta za agrarnu reformu na posjedu Brest Pokupski.

O dodjelama zemlje, kupoprodajama i agrarnim sporovima ima dokumenata koji se odnose na Kutinu, Lekenik, Martinsku Ves, Pešćenicu, Petrinju, Pokupsko, Popovaču (za Popovaču je deset dokumenata), pa na Sela kod Siska kao i na Sisak grad i Sisak kotar. Za Topolovac se može pronaći čak 20 dokumenata. Kada je riječ o zakupninama onda se mogu pronaći dokumenti o Gušću, Kraljevčanima, Kratečkom, Lekeniku, Letovaniću, Popovači, Selima kod Siska, gradu Sisku i Topolovcu. Pitanja zemlje za dobrovoljce Prvoga svjetskog rata, eksproprijacije zemlje i financijska pitanja također su se rješavala i o njima se isto tako mogu pronaći dokumenti vezani uz područje nadležnosti DASK-a.

Dakle, Županijski agrarni ured u Zagrebu rješavao je mnoge predmete neposredno na terenu i kao takav je stvaratelj nezaobilaznoga fonda.

A.4.1.0. Zakonodavna i izvršna tijela Narodnooslobodilačkog pokreta (NOP)

HR-HDA-207 Zemaljsko antifašističko vijeće narodnog oslobođenja Hrvatske (ZAVNOH) – Otočac, Plaški, Topusko, Šibenik, Zagreb (1943. – 1945.); 1943. – 1945.: knj. 84., kut. 213.; 23,6 d/m.

ZAVNOH je bilo najviše zakonodavno i izvršno predstavničko tijelo NOP-a. U gradivu se mogu pronaći:

- Knj. 48, 1944. – 1945.: Kotarski narodni sud Petrinja, urudžbeni zapisnik u kaznenim predmetima
- ZAVNOH I, kut. 91, 1944. – 1945.: Okružni narodni sud Moslavina
- ZAVNOH I, kut. 106, 1944. – 1945.: Općinski narodni sud Mečenčani
- ZAVNOH II, Odsjek za političku propagandu, kut. 72, 1944. – 1945.: Dopisne službe za Liku, Baniju, Kordun, Žumberak, Samobor, Karlovac

Za korištenje gradiva fonda služi inventarni popis po tehničkim jedinicama i desetak opširnih knjiga regista za pojedine odjele ZAVNOH-a.

A.4.1.3. Županijska, oblasna i okružna uprava NOP-a

HR-HDA-1458 Okružni narodnooslobodilački odbor (NOO) Banije – Glina (1943. – 1945.); 1943. – 1945.: kut. 4.; 0,4 d/m.

Za fond postoji popis po tehničkim jedinicama iz kojeg se može vidjeti da gradivo sadrži Tajništvo, Upravni odjel, Zdravstveni odjel itd.

HR-HDA-1471 Okružni NOO Moslavine – Čazma (1943. – 1945.); 1943. – 1945.: knj. 3., kut. 2.; 0,2 d/m.

U popisu po tehničkim jedinicama navode se Upravno-sudski odjel, Gospodarski odjel itd.

A.4.2.0. Zakonodavna tijela Nezavisne Države Hrvatske (NDH)

HR-HDA-211 Hrvatski državni sabor NDH – Zagreb (1942. – 1945.); 1942. – 1945.: knj. 7., kut. 48.; 5,3 d/m.

U kutiji 2 serije Predsjednički spisi nalazi se izvješće J. Duvančića o teškim prilikama u Jasenovcu (250/1942.). U fondu se možda može pronaći određeni manji broj dokumenata o sisačkom području. Za fond je napravljen sumarni inventar.

A.4.2.1. Središnja državna tijela NDH

HR-HDA-215 Ministarstvo državne riznice NDH – Zagreb (1941. – 1945.); [1867.] 1941. – 1945.: knj. 336., kut. 346; 46,1 d/m.

U gradivu serije Odjel za novčarstvo, državnu imovinu i dugove složeni su dosjei koji se odnose na banke, štedionice i zadruge. Može se pronaći:

- Kut. 255 1930. – 1945.: Priradna banka Glina
- Kut. 257, 1922. – 1941.: Trgovačko obrtna banka Ivanić Grad
- Kut. 261, 1923. – 1945.: Banka i štedionica Petrinja
- Kut. 291, 1935. – 1942.: Srpska štedionica d. d. Dvor
- Kut. 292, 1930. – 1944.: Hrvatska štedionica Glina
- Kut. 292, 1930. – 1942.: Srpska štedionica Glina
- Kut. 292, 1923. – 1941.: Štedionica za Banovinu Glina
- Kut. 295, 1934. – 1944.: Kostajnička štedionica
- Kut. 295, 1934. – 1944.: Pučka štedionica Kostajnica
- Kut. 295, 1922. – 1943.: Štedionica Una (ex Srpska štedionica)
- Kut. 296, 1935. – 1944.: Pučka štedionica Kutina
- Kut. 299, 1933. – 1944.: Novska dionička štedionica
- Kut. 302, 1941. – 1942.: Gradska štedionica Petrinja
- Kut. 302, 1935. – 1939.: Hrvatska pučka štedionica Petrinja
- Kut. 303, 1926. – 1943.: Štedionica Petrinja (ex Srpska štedionica)
- Kut. 305, 1938. – 1944.: Gradska štedionica Sisak
- Kut. 306, 1924. – 1943.: Posavska štedionica Sisak
- Kut. 307, 1927. – 1942.: Hrvatska štedionica Sunja.

Gradivo dosjea Prve hrvatske štedionice obuhvaća više od pet kutija.

Gradivo dosjea zadruga sadrži i:

- Kut. 328, 1934. – 1939.: Činovnička štedna i predujamna zadruga Petrinja
- Kut. 328, 1936. – 1940.: Hrvatska štedna i pripomoćna zadruga Sisak
- Kut. 328, 1931. – 1931.: Štedna i predujamna zadruga za grad i kotar Sisak.

Preko polovine fonda čine spisi Općeg odjela, donekle pretraživi po dosta dobro sačuvanim knjigama. Za fond je izrađen sumarni inventar.

HR-HDA-216 Ministarstvo narodne prosvjete NDH – Zagreb (1941. – 1945.); [1880. – 1941.] 1941. – 1945.: knj. 41., kut. 1510., kartoteka, 200 d/m.

Fond je neizmjerljivo vrijedan, ponajprije po dosjeima učitelja, nastavnika i profesora. Predspisi fonda počinju još u vrijeme Austro-Ugarske, u vrijeme djelovanja Odjela za bogoštovlje i nastavu Zemaljske vlade i nastavljaju se u cijelom razdoblju između dvaju svjetskih ratova. Više od 600 kutija čini cjelina II koja se odnosi na personalne dosjee (osobnike) učitelja i nastavnika, djelatnih u osnovnim školama. Više od 400 kutija sadrže dosjee nastavnika i profesora građanskih, srednjih, viših i visokih škola te drugih podataka u srednjim, višim i visokim školama u cjelini III. Gradivom su u cjelini III, između ostaloga, predstavljene Državna realna gimnazija u Sisku, Gimnazija u Petrinji, Građanska škola u Ivanić-Gradu, izvješća o stanju škola u Petrinji 1940./1941. i 1941./1942. godine, Realna gimnazija u Glini, Učiteljska škola u Petrinji. Cjelina IV, raspoređena u kut. 1128-1417, odnosi se isto tako na školstvo (izgradnje, stanje u školstvu itd.)

Za fond je napravljen sumarni inventar s priložima. Prilozi sadrže analitičke popise cjelina I - VII.

HR-HDA-219 Ministarstvo prometa i javnih radova NDH – Zagreb (1941. – 1945.); [1940. – 1941.] 1941. – 1945.: knj. 50., kut. 228., svež. 3., 2 tulpja

Ustanove u sastavu Resora za javne radove bile su, između ostaloga, Tehničko-terenski ured u Novskoj, Vodograđevni ured u Sisku te Terenski ured kod Vodograđevnog ureda u Sisku. Podfond Glavno ravnateljstvo javnih radova, serija Nadzor graditeljskih radova ima podatke vezane uz cestogradnju i mostogradnju - banovinski put Dužica - Sisak (kut. 156, 300/1942.), most preko potoka Gline kod Hađera (kut. 157, 23114/1942.), zatim podatke vezane za odobrenje radova na novogradnji nadcestarske kuće u Kostajnici (kut. 174, 4488/1944.). Za državnu bolnicu u Sisku sačuvano je čak 13 predmeta u kut. 207 i 208 koji se odnose na gradnju, adaptaciju itd. Voćarska stanica i gospodarska škola u Petrinji te Hrvatski Shell d. d. Caprag predstavljeni su također s po nekoliko predmeta.

Fond je prikazan sumarnim inventarom koji ima analitičke popise iz kojih su navedeni podatci u prethodnom poglavlju kao i popis personalija graditeljskog osoblja. Kao takav je prilično detaljno opisan.

HR-HDA-220 Ministarstvo seljačkog gospodarstva i prehrane NDH – Zagreb (1941. – 1945.); 1941. – 1945.: knj. 46., kut. 721.; 76 d/m.

Fond je djelomično pretraživ po urudžbenim zapisnicima i kazalima. Obavijesno pomagalo nema navedene dokumente zajedno sa zemljopisnim područjem odnosno toponimima na koje se odnose. Dobra sačuvanost gradiva fonda ipak upućuje na mogućnost pronalaska gradiva koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a. Za pretraživanje personalnih spisa službenika postoji popis dosjea službenika u Središnjoj čitaonici HDA.

HR-HDA-223 Ministarstvo unutarnjih poslova NDH – Zagreb (1941. – 1945.); 1941. – 1945.: knj. 7., kut. 667.; 66,7 d/m.

Za 118 kutija Ministarstva napravljen je analitički inventar i pomoću *konkordanci* omogućeno je pronaći u kojim kutijama se nakon sređivanja fonda nalaze dokumenti opisani u analitičkom inventaru (AI). O gradivu koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a mogu se pronaći dokumenti popisani u AI. Oko 360 kutija sadrži personalne dosjee (osobnike) službenika Ministarstva, raznih državnih službenika i pripadnika lokalne uprave i samouprave. Za preostalih 177 kutija zbog jako loše sačuvanih uredskih evidencija jedino preostaje pretraživanje jedne kutije za drugom. Podataka o sisačkom području sigurno ima u navedenim kutijama. Kao primjer se može navesti:

Predsjednički ured, Pr. 28646/1941, 1941.: Ministarstvo hrvatskog domobranstva šalje Ministarstvu unutarnjih poslova zahtjev za upućivanjem političkih vlasti u područje Dubice, Kostajnice i Prijedora radi nastavka rada nakon čišćenja od četnika.

Za fond je napravljen sumarni inventar.

HR-HDA-224 Ministarstvo obrta, veleobrta i trgovine NDH – Zagreb (1941. – 1945.); 1909. – 1947.: knj. 55., kut. 212.; 25 d/m.

Veliku vrijednost fonda čine dosjei pojedinih tvrtki – dioničkih društava u seriji koja broji 64 kutije. O području od našega interesa može se pronaći, između ostaloga:

- Kut. 157, 1939. – 1941.: Gavrilović M. – prva hrvatska tvornica salame, sušena mesa i masti, Petrinja
- Kut. 174, 1922. – 1941.: Petrinjska parna pilana d. d. Zagreb
- Kut. 177, 1938. – 1944.: Prva hrvatska tvornica šešira i tuljaca d. d. Sisak
- Kut. 194, 1938. – 1945.: Tvornica tanina Sisak d. d.

Serijski Opći spisi odjela obuhvaća 121 kutiju i može se pretraživati pomoću 51 knjige urudžbenih zapisnika i kazala. Za fond je napravljen sumarni inventar.

HR-HDA-1076 Ured za podržavljeni imetak. Ministarstvo državne riznice. Odjel za novčarstvo, državnu imovinu i dugove (PONOVA) – 1941. – 1945.; [1932.] 1941. – 1945. [1946.]: knj. 573., kut. 1883., svež. 2., 54,21 d/m kartoteke; 257,5 d/m.

Fond obuhvaća dokumentaciju koja se odnosi na prijavu, podržavljenje, upravljanje i prodaju cjelokupne pokretne i nepokretne imovine Židova, dijela imovine Srba te osoba koje je vlast NDH proglasila narušavateljima javnog reda i poretka na području NDH.

Kao izuzetno vrijedna može se navesti serija P (Prijava imetka Židova). Za Kutinu se mogu pronaći 32 obrasca o židovskim obiteljima, za Lekenik 3 obrasca, za Sisak 136 obrazaca. Sljedeća serija DKM (Dosjei konfiscirane imovine) sadrži 10 knjiga i čak 468 kutija dosjea imovine te 7,39 d/m kartica kartoteke. Dosjei u kutijama pretražuju se pomoću knjiga. Za pretraživanje fonda u vezi s imovinom Srba na području kotara Glina može se konzultirati već citirani članak zbornika „Glina 1941. Tragedije i traume u pamćenju i zaboravu“.

Za fond je napravljen sumarni inventar po normi ISAD(G). Za pretraživanje služe uredske evidencije i to prije svega urudžbeni zapisnici i kazala. Kartoteke koje čine sastavne dijelove nekih serija isto su tako važne u korištenju fonda.

A.4.2.2. Pokrajinska uprava NDH

HR-HDA-244 Rizničko upraviteljstvo u Zagrebu – Zagreb (1941. – 1945.); 1941. – 1945.: knj. 281., kut. 575.; 74 d/m.

Rizničko upraviteljstvo u Zagrebu bilo je sljednik Financijalnoga ravnateljstva Banovine Hrvatske. U nadležnosti je imalo kontrolu poreznih uprava, naplatu izravnih i drugih poreza, kontrolu naplate i oslobađanja od poreza, kontrolu naplate trošarina na razne predmete, parceliranje zemljišta, nadzor nad katastarskim općinama, nadzor rizničke, tj. financijske kontrole, kontrolu krijumčarenja i carinsku kontrolu.

U inventaru, izrađenom po ISAD(G) i ISAAR(CPF), postoji popis predmeta o zadrugama koje traže oslobađanje od poreza za III. Odsjek za izravne poreze, pa se u popisu mogu pronaći dokumenti o pet zadruga s područja Kutine kao i 47 zadruga s područja Siska (Hrastelnica, Topolovac, Čigoč itd.). IV. Odsjek za trošarine i pristojbe ima dokumente o žalbama na trošarine te o trošarinskim prekršajima, pa se, između ostaloga, može pronaći predmet o otpisu državne trošarine za izgorjele naftne derivate za Hrvatski Shell d. d. Caprag.

HR-HDA-247 Zavod za kolonizaciju NDH. Likvidacija agrarne reforme na veleposjedima („Veleposjedi“) – Zagreb (1941. – 1945.); [1878./1940.] 1941. – 1945.: kut. 183.; 18,3 d/m.

U gradivu fonda može se, između ostaloga, pronaći:

- Kut. 2, veleposjed Galdovo Rikarda Aninngera: gradivo koje se odnosi na katastarske općine Galdovo, Setuš, Hrastelnica, Luka, Palanjek i Stružec odnosno na upravne općine Topolovac, Palanjek, Martinska Ves i Popovača
- Kut. 150, veleposjed Topolovac državnoga erara Kraljevine Jugoslavije: gradivo koje se odnosi na katastarske općine Topolovac, Budaševo, Čigoč, Gušće, Kratečko, Mužilovčica, Preloščica i Svinjičko odnosno na upravne općine Topolovac, Gušće i Kratečko.

Za ostalo gradivo fonda koje se odnosi na područje nadležnosti DASK-a na raspolaganju je arhivski popis.

A.5.1. Središnja državna tijela (1945. – 1990.)

HR-HDA-1569 Zemljišne zajednice (1854. – 1945.); 1854. – 1945. [1946. – 1949.]: knj. 61., kut. 832.; 104 d/m.15

U ukupno 26 kutija pohranjeni su pravilnici zemljišnih zajednica, složeni abecedno po mjesnim oznakama. Primjer je Pravilnik zemljišne zajednice (z. z.) Stančica iz općine Nebojan u kotaru Petrinja. Sačuvane su i temeljne knjige pojedinih z. z. Kada je riječ o dosjeima pojedinih z. z. onda se, primjerice, mogu pronaći:

- Kut. 12, 1937. – 1942.: Z. z. Babina Greda, općina Mečenčani, kotar Kostajnica
- Kut. 14, 1908. – 1921.: Z. z. Baćin, općina Dubica, kotar Kostajnica
- Kut. 14, 1912. – 1948.: Z. z. Bačuga, općina Kraljevcani
- Kut. 16, 1937. – 1940.: Z. z. Banova Jaruga, općina Međurić, kotar Novska.

Navedeni su dosjei samo dijela zemljišnih zajednica popisanih u arhivskom popisu čija detaljnost omogućava uspješno i praktično korištenje gradiva fonda.

B.2.1. Vrhovni sudovi (na razini Kraljevine ili država)

HR-HDA-394 Stol sedmorice – Zagreb (1862. – 1945.); 1862. – 1945.: knj. 398., kut. 1674.;

Kutije spisa fonda mogu se djelomično pretraživati uredskim evidencijama. Među spisima se nalazi gotovo 50 kutija urbarijalnih predmeta, predmeta od izuzetne važnosti za područja lokalne uprave i samouprave, pa tako i za sisačko područje.

B.2.7. Državna odvjetništva

HR-HDA-397 Državno nadodvjetništvo – Zagreb (1875. – 1945.); [1861. – 1874.] 1875. – 1945.: knj. 132., kut. 369., svež. 4; 41,5 d/m.

Prilično dobro sačuvane uredske evidencije za kaznene i građanske predmete te spisi koji sadrže podatke o kupnji zemljišta, o dražbama radi naplate dugovanja i o raznim drugim pravosudnim poslovima pružaju važne podatke o cijeloj sjevernoj Hrvatskoj, uključujući i područje nadležnosti DASK-a. Za fond je napravljen inventarni popis po tehničkim jedinicama. Popis sadrži, za svaku tehničku jedinicu (knjigu, kutiju), pripadnost pojedinoj seriji, oznaku pismare, raspon godina i raspon brojeva upisa dokumenata u slučaju knjige odnosno raspon brojeva dokumenata ako je riječ o kutiji.

15 Komentar autora: moglo bi se reći da je anomalija u pitanju budući da je fond HR-HDA-1569 stavljen u klasiifikacijsku podskupinu A.5.1. koja se odnosi na središnja državna tijela u razdoblju 1945. – 1990. godine. Fond se, naime, odnosi gotovo isključivo na djelatnost zemljišnih zajednica u razdoblju do 1945.

C.5.4 Vojne postrojbe, ustanove i organizacije

HR-HDA-487 Ministarstvo oružanih snaga NDH – Zagreb (1941. – 1945.); 1941. – 1945.: knj. 27., kut. 170; 18,7 d/m.

Dragocene podatke za razdoblje Drugoga svjetskog rata pružaju, između ostaloga, dnevna izvješća Glavnog stožera. Kada se radi o ratnim zbivanjima općenito, gradivo Glavnog stožera je bitno. Za područje kotara Gline važni podatci mogu se pronaći u zborniku „Glina 1941. Tragedije i traume u pamćenju i zaboravu“. U seriji Osobni ured fragmentarno su sačuvani matični listovi časnika i dočasnika oružanih snaga NDH. U serijama koje se odnose na osobne mirovine, obiteljske mirovine i radničke mirovine isto se tako mogu pronaći podatci o vojnim osobama i njihovim obiteljima.

Za fond služi sumarni inventar s dodatnim popisima koji se odnose na gradivo koje je naknadno stiglo i pripojeno fondu.

G.1.1.2. Gospodarska i poslovna udruženja do 1945.

HR-HDA-605 Središnji savez hrvatskih seljačkih zadruga z. s o. j. /s gradivom zadruga članica – Zagreb (1918. – 1946.); [1901. – 1917.] 1918. – 1946. [1947.]: knj. 100., kut. 58: 12 d/m.

Navedeni fond Zadružnoga saveza uzet je kao ogledni primjer zadružnog poslovnog odnosno revizijskog saveza. Uvidom u arhivski popis može se pronaći:

- 605/1, Knj. 22-26. Kut. 47, 48: Gradska nabavlačko-potrošačka zadruga s o. j. Petrinja
- Kut. 54, 1909. – 1933.: Hrvatska seljačka zadruga Križ, kotar Čazma
- Kut. 56, 1913. – 1943.: Hrvatska seljačka zadruga Osekovo, kotar Kutina.

Za gradivo fonda, kao i za gradivo ostalih zadružnih saveza u HDA, na raspolaganju je arhivski popis. Osnovno obavijesno pomagalo koje pruža podatke o fondovima i zbirkama jest Pregled fondova i zbirke Republike Hrvatske. U Pregledu se mogu dobiti obavijesti o gradivu zadružnih saveza i pojedinih zadruga - kako u HDA-u, tako i u DASK-u te u drugim arhivskim zbirkama u Republici Hrvatskoj.¹⁶

G.1.2.1. Banke do 1945.

HR-HDA-529 Hrvatska državna banka – Zagreb (1941. – 1951.); 1919. – 1951.: svež. 854.; 230 d/m.

U arhivskom popisu pod nazivom „Radni arhiv“ navodi se da u svežnju (svež.) 112 postoji gradivo o Rudarskom udruženju talionice Caprag, a u svež. 118 Založna isprava Gavrilović Petrinja.

¹⁶ Pregled arhivskih fondova i zbirke Republike Hrvatske, Svezak 1, Zagreb, 2006.; Pregled arhivskih fondova i zbirke Republike Hrvatske, Kazala i bibliografija, Svezak 2, Zagreb, 2007.

HR-HDA-538 Privilegovana agrarna banka a. d. Filijala Zagreb – Zagreb (1929. – 1946.); 1936./1946. [1965.]: kut. 82., svež. 357; 41 d/m.

Privilegovana agrarna banka osnovana je 1929. za kreditiranje poljoprivrednika. Uredbom iz 1936. preuzima dugove poljoprivrednika. U fondu se nalaze svežnji s kartotekom dugova poljoprivrednika po poreznim upravama. Kartoteka obuhvaća i porezne uprave Sisak, Petrinja i Kostajnica. Osim toga, za sve dužnike postoji kartoteka po abecednom redu. Za fond postoji arhivski popis.

G.1.2.2. Štedionice do 1945.

HR-HDA-570 Prva hrvatska štedionica – Zagreb (1846. – 1949.); 1846. – 1966.: knj. 2417., kut. 744., 1 fotoalbum; 183,54 d/m.

Prva hrvatska štedionica (PHŠ) uvijek je imala podružnicu u Sisku, a u svojoj je interesnoj sferi imala, između ostaloga, Tvornicu opeke u Sisku. U 1.18.1.3. Prepiska centrale sa svojim podružnicama o Sisku nalazimo:

- U knjigama (knj.) 750, 776, 810, 842, 867, 891, 920, 948, 975 i 1001

U 2.1.12. Poslovna prepiska podružnica PHŠ-a s Odjelom za inozemstvo centrale PHŠ-a u Zagrebu ima:

- U kut. 633 gradivo koje se odnosi na podružnicu u Sisku.

U podseriji 2.2. Pojedinačne podružnice i ispostave štedionice pod 2.2.29. je:

- Knj. 2085-2089, kut. 692, 693: Podružnica PHŠ-a Sisak; o gradnji zgrade PHŠ-a u Sisku (troškovnici i nacrti s prilogima) može se naći gradivo u kut. 692.

U seriji 3 Organizacija, upravljanje i poslovanje pravnih subjekata u vlasništvu Štedionice pod 3.5. nalazi se:

- 1933. – 1944.: Drach industrija drva, Caprag.

Kada je riječ o dosjeima nekretnina u vlasništvu PHŠ-a onda u 1.16.7. postoji gradivo koje se odnosi na Kostajnicu u kut. 101, na Kutinu u kut. 102, na Sisak u kut. 113 i na Sunju u kut. 117.

Za fond je napravljen inventar prema normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

G.1.4.2. Industrija

HR-HDA-609 „Pionir“. Dioničko društvo za tehnička poduzeća Zagreb – Zagreb (1922. – 1946.); 1900. – 1946.: knj. 28., kut. 46; 5,35 d/m.

„Pionir“ je bila istaknuta građevinska tvrtka. Većinski vlasnik tvrtke bila je Prva hrvatska štedionica. U gradivu se može pronaći:

- 7.2.1. Methan d. d. Kutina, 1941. – 1942.
- 7.2.2. Uljanik petroleumsko d. d., 1940. – 1945.

Za fond služi sumarni inventar izrađen prema suvremenim pravilima arhivističke struke, odnosno prema normama ISAD(G) i ISAAR(CPF).

HR-HDA-611 Povlašteno hrvatsko industrijsko trgovačko d. d. (POHIT) – Zagreb (1940-1949); 1892-1947: knj. 9., kut. 27.; 3,38 d/m.

U POHIT-u, prema inventaru izrađenom po normama ISAD(G) i ISAAR(CPF), može se pronaći:

- 2.2.7. Petar Teslić, fabrika i rafinerija špirita, fabrika likera, konjaka, ruma, ugljične kiseline, potaše, umjetnog gnojiva i kristalne sode i kvasca, 1942. – 1943., 0,07 d/m: Dokument o procjeni tvrtke.

Osim toga je u gradivu POHIT-a sačuvano vrlo malo o sisačkom području.

H.3.1. Sindikati do 1945./1946.

HR-HDA-1243 Savez grafičkih radnika Jugoslavije – Zagreb; 1920. – 1945.: knj. 7., kut. 80.; 9 d/m.

Od Kongresa sindikata grafičara 1933. godine umjesto podružnica stvaraju se savezne organizacije od kojih je jedna bila u Zagrebu. U njezini sklopu djelovala su povjerenstva i u Kostajnici, Petrinji i Sisku. Budući da fond ima nekoliko desetaka kutija, postoji mogućnost da se pronađe gradivo koje se odnosi na sisačko područje, primjerice u trideset kutija potvrdnih i članskih knjižica vjerojatno se mogu pronaći dokumenti o grafičkim radnicima sa sisačkog područja. Za fond je izrađen inventar u razdoblju prije nego što su se počeli izrađivati inventari po suvremenim pravilima struke.

HR-HDA-1254 Savez građevinskih radnika Jugoslavije – Zagreb (1907. – 1940.); [1890.] 1910. – 1940. [1941.]: knj. 11., kut. 38; 4,7 d/m.

U kutiji 3 nalaze se bilance Pokrajinskog sekretarijata Zagreb i podružnica. Jedna od podružnica je sisačka, a gradivo je iz 1931./1932. godine. U kutiji 4 pohranjena su mjesečna izvješća podružnica, a izvješće Podružnice Sisak je iz 1933. godine. Za fond je izrađen inventar u razdoblju prije nego što su se počeli izrađivati inventari po suvremenim pravilima struke.

HR-HDA-1264 Ujedinjeni radnički sindikalni savez Jugoslavije. Pokrajinski odbor za Hrvatsku i Slavoniju – Zagreb, Beograd (1925. – 1940.); 1925. – 1940.: kut. 20.; 2 d/m.

U fondu se mogu pronaći zapisnici Mjesnog međustrukovnog odbora Sisak iz 1930. (kut. 3), drugo gradivo Mjesnog međustrukovnog odbora Sisak iz 1937./1938. i iz 1939. Za fond postoji inventar napravljen u razdoblju prije nego što su se počeli izrađivati inventari po suvremenim pravilima struke.

K.3. Osobni arhivski fondovi

HR-HDA-870 Osobni fond Nikola Šipuš (Sisak, 3. XII. 1841. – Sisak, 17. X. 1925.) – Sisak; poč. XX.: kut. 0,5; 0,05 d/m.

Djelatnost Nikole Šipuš, veletrgovca, poduzetnika i političara neraskidivo je povezana uz Sisak. Gradivo fonda sastoji se od grbovnice koju je kralj i car Franjo Josip dodijelio obitelji Šipuš 1902. godine.

HR-HDA-1011 Osobni fond (OF) Mile Budak (Sveti Rok kraj Gračaca, 30. VIII. 1889. – Zagreb, 6. ili 7. VI. 1945.) – Zagreb, Berlin; 1920./1945.: kut. 3; 0,3 d/m.

U fondu se nalazi 11 pisama korespondencije s ljudima s područja nadležnosti DASK-a. Za fond je napravljen analitički inventar.

HR-HDA-1012 OF Diana Budisavljević (Innsbruck, 15. I. 1891 – Innsbruck, 20. VIII. 1978.) – Innsbruck, Zagreb; 1941. – 1945.: kut. 3., 1 kartoteka

U obavljanju svoje djelatnosti spašavanja djece u Drugom svjetskom ratu Diana Budisavljević stvorila je arhivski fond. Prema arhivskom popisu se može pronaći:

- Kut. 1, mapa 3, 1943.: Popis djece u logoru Jasenovac
- Kut. 1, mapa 6, 1942.: Djeca primljena iz sabirnog logora I u dječje prihvatilište Sisak
- Kut. 2, mapa 10: Djeca u Sisku, korespondencija i dopisi.

Za navedeno i ostalo gradivo postoji arhivski popis.

L.1.4. Karte

HR-HDA-902 Kartografska zbirka; 1560. – 1997.: više od 4000 komada

Za kartografsku zbirku može se koristiti baza podataka u Središnjoj čitaonici HDA. Količina karata koje se odnose na područje nadležnost DASK-a prevelika je za pojedinačno navođenje. Može se samo napomenuti da su u zbirci pohranjene raznorodne karte raznih mjerila.

L.1.5. Planovi i nacrti

HR-HDA-905 Zbirka građevinskih nacрта; 1663. – 1990.: mapa 1139; 7,2 d/m.

Kao primjeri se mogu navesti:

- V.22-24, 1894.: Nacrti bolnice u Sisku
- II.56, oko 1920.: Petrinja, nacrt škole
- XXIV.23, 1921.: Kutina, željeznička stanica, nacrt.

Za pretraživanje i narudžbu gradiva služi analitički inventar.

L.2 Tematske zbirke

HR-HDA-890 Personalni spisi državnih službenika Zemaljske vlade, Pokrajinske uprave, oblasnih uprava, Savske banovine, Banovine Hrvatske i ministarstava NDH; 1892. – 1945. [1946. – 1953.]: knj. 3, kut. 2828.; 285 d/m.

Zbirka sadrži ne samo personalne dosjee državnih službenika u današnjem smislu nego i javnih službenika. Cjelina Banovina Hrvatska (BH) ima dosjee državnih službenika kao i općinskih bilježnika i blagajnika (na primjer Stjepan Huljenić 6595 – redarstveni stražar, rođen 1901. g., Popovača, Kutina – personalni podatci). Cjelina obuhvaća više od 20 000 dosjea. No, zbirka ima i cjeline koje se odnose na prosvjetne, zdravstvene, pravosudne, financijske radnike te još neke cjeline. Među prosvjetarima se mogu pro-

naći npr. Mate Suić, rođen 1915. u Postirima na Braču, otac Ivan, bio profesor. Među zdravstvenim radnicima imamo i dr. Stanka Sielskog, liječnika (kut. 456).

Važnost ove zbirke ogleda se u činjenici da je dobrodošla sa svojom komplemen-
tarnošću u odnosu na gradivo fondova tijela javne vlasti, odnosno personalne dosjee
i dokumente o osobnim odnosima i osobnom statusu sačuvanim u tim fondovima.

Tematske zbirke dokumenata nekadašnjega Arhiva Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske

Tematske zbirke, koje se ovdje navode poslije zbirke HR-HDA-890, nastale su za po-
trebe nekadašnjeg Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske. Gradivo po pro-
venijenciji pripada fondovima tijela javne vlasti uglavnom u razdoblju između dvaju
svjetskih ratova.

HR-HDA-1349 Grupa II (Periodička izvješća o aktivnostima komunista); 1919. – 1941.: kut. 9; 0,9 d/m.

Za zbirku je napravljen analitički inventar. Kao primjer može poslužiti:

- Inv. br. 87: Redarstveno povjerenstvo u Sisku izvješćuje Velikog župana Zagrebačke oblasti o zabrani svih sastanaka u pilani Drach i o stalnom nadzo-
ru nad Karabašićem, dok I. Krndelj više ne dolazi u Sisak.

HR-HDA-1350 Grupa III (Sindikati); 1919. - 1941: kut. 9; 0,9 d/m.

I za ovu je zbirku napravljen analitički inventar. Naveo bih samo jedan primjer:

- Inv. br. 245: Kotarsko načelstvo u Petrinji šalje Banskoj upravi obavijest o odr-
žavanju konferencije radnika tvornice Gavrilović.

HR-HDA-1352 Grupa V (Pobune, štrajkovi i pokreti radnika i seljaka); 1919. – 1941.: kut. 12; 1,2 d/m.

Iz analitičkoga inventara može se, između ostaloga, navesti:

- Inv. br. 105: Kotarsko načelstvo Glina šalje Banskoj upravi izvješće o štrajku
drvodjeljskih radnika u Glini.

HR-HDA-1353 Grupa VI (Građanske stranke i društva); 1918. – 1941.: kut. 67; 6,7 d/m.

Iz vrijedne zbirke kao primjeri se navode:

- Inv. br. 2069: Sresko načelstvo u Kutini izvješćuje o radu Hrvatske seljačke zaštite
na području općine Ludina
- Inv. br. 130: IV. Žandarmerijska brigada izvješćuje o političkim demonstracija-
ma u Kostajnici.

Za zbirku je napravljen analitički inventar u Excel tablici.

HR-HDA-1354 Grupa VII (Režimske i reakcionarne organizacije); 1919. – 1941.: kut. 19; 1,9 d/m.

Iz analitičkog inventara navodi se samo jedan od čitavog niza primjera:

- Inv. br. 85: Predstojništvo Gradske policije u Sisku javlja Velikom županu Zagrebačke oblasti o pripremi terorističkih akcija.

HR-HDA-1358 Grupa XI (Špijunaža i peta kolona); 1899./1944.: kut. 49; 4,9 d/m.

Analitički inventar pruža brojne obavijesti, pa tako i:

- Inv. br. 185: Kotarska oblast u Petrinji šalje Velikom županu negativno izvješće u vezi s potragom za bugarskim vojnim bjeguncima.

HR-HDA-1359 Grupa XVI (Teror vladajućeg režima); 1912. – 1941.: kut. 46; 4,6 d/m.

U analitičkom je inventaru vidljivo da zbirka sadrži brojne dokumente o području nadležnosti DASK-a, kao primjerice:

- Inv. br. 853: Izvješća Gradske policije Sisak Kotarskom načelstvu Korenica o komunističkim akcijama.

HR-HDA-1361 Grupa XVIII (Cenzura i zabrana tiska); 1913. – 1941.: kut. 40; 4 d/m.

Kao primjer iz analitičkog inventara navodi se:

- Inv. br. 860: Petrinjska žandarmerijska četa izvješćuje o zapljeni protudržavnog lista.

HR-HDA-1363 Grupa XXI (Politička situacija); 1896./1841.: kut. 140; 14 d/m.

Obimom najveća zbirka nastala u nekadašnjem Arhivu Instituta za historiju radničkog pokreta Hrvatske sadrži velik broj dokumenata koji se odnose na sisačko područje i navođenje svih oduzelo bi previše prostora. Stoga se iz analitičkog inventara u obliku Excel tablice navodi samo:

- Inv. br. 4040: Žandarmerijska stanica u Petrinji izvješćuje o upotrebi oružja u selu Kravarsko.

HR-HDA-1364 Grupa XXIII (Izbori u Kraljevini Jugoslaviji); 1917. – 1941.: kut. 31; 3,1 d/m.

Iz analitičkog inventara može se, između ostalog, navesti:

- Inv. br. 130: Materijali o skupštinskim izborima u kotaru Kostajnica.

L.1.7. Fotografije

HR-HDA-1425 Zbirka fotografija različite provenijencije – 19. stoljeće – 2008.: 3402 komada

Ovo je zbirka otvorena tipa i sadrži fotografije koje se nisu mogle uklopiti u neku zbirku ili fond. Može se, primjerice, pronaći:

- Serija 2 Gradovi: 48. Sisak, most preko Kupe
- Serija 2 Gradovi: 51. Petrinja, 5 c/b fotografija tuče u Petrinji 1914. godine

- Serija 8 Varia: 83. 200 c/b fotografija negativa na staklu s temama o Zagrebu, Sisku.

HR-HDA-1447 Zbirka fotografija tvrtke Griesbach i Knaus – 1927. – 1942.: 7419 komada

Zbirka sadrži fotografije koje se odnose na Sisak, Kostajnicu, Petrinju i druga mjesta. Na raspolaganju je za pretraživanje dostupan analitički inventar.

Zaključak

Promatrano razdoblje je razdoblje velikih i brzih promjena u načinu života, političkim, pravnim, socijalnim i gospodarskim prilikama i u sve većim promjenama rasporeda stanovništva u prostoru. Opisani fondovi i zbirke pružaju svjedočanstva o životu u gradovima, gradićima i selima na području nadležnosti DASK-a. Svjedoče o svim navedenim promjenama i o dinamici koja je bila karakteristična i za, uvjetno rečeno, razvijenije krajeve. Sisak je u promatranom razdoblju postao uvelike industrijski grad, a i Kostajnica te drugi manji gradovi sudjelovali su u razvoju industrije i prometa. U promatranom razdoblju povećava se broj pismenih ljudi i školstvo znatno premašuje okvire razvoja kakve je imalo u prethodnom razdoblju. Razvoj tehnologije utječe na promjene u načinu života. Katastrofalna razaranja kakva je nanio posebno Drugi svjetski rat mogu prikriti sjećanje i svijest o razvoju društva do 1941. godine. Arhivi i služe tomu da se otme zaboravu koliko je neko društvo bilo razvijeno u određenom razdoblju i kakve je promjene doživljavalo.

Summary

Archival Sources of the Croatian State Archives Concerning the Jurisdiction of the State Archives in Sisak for the Period of 1881-1945

UDK: 930.25(093)

After the demilitarisation of the Military Border (Vojna granica) in 1881, the jurisdiction of the State Archives in Sisak spread through the whole Banal Croatia. Civilian form of administration was not developing in the static environment. Banal Croatia was the part of the world where civil society was created along with the state which took over more public politics and public services, but also took the responsibility for them. On the other hand, the term of private property became more established along with the centuries-old feeling of affiliation to cooperatives, which was rapidly diminishing. Individuals with more talent, knowledge, energy and luck, became owners of

big private companies and the development of technology and economy created new forms of businesses such as banks and savings banks (for example Posavska savings bank in Sisak) and the industrial companies (Oil Refinery Sisak, Tannin factory, etc.). Activities of the civil society such as education, health, social services were also developing. Towns were growing and expanding, which made the way of life more civilian.

This paper shortly describes 83 fonds and collections of great importance for the jurisdiction of the State Archives within Sisak in the given time frame. Along with the inspection of finding aids, it has been decided to shortly describe the fonds and collections, since they are considered to contain important material for the topic.

Key words: Croatian State Archives Zagreb, archival material, archival jurisdiction of the State Archives in Sisak, period from 1881. to 1945.

NEKI IZVORI O UNIŠTENJU ŽIDOVSKJE ZAJEDNICE U SISKU ZA VRIJEME NEZAVISNE DRŽAVE HRVATSKE

Izvorni znanstveni rad

Prilog, na temelju arhivskih, kao i objavljenih izvora i literature, teži nadopuniti spoznaje o holokaustu nad židovskom zajednicom u gradu Sisku tijekom Drugoga svjetskog rata, odnosno za vrijeme Nezavisne Države Hrvatske. Arhivski izvori korišteni u ovom prilogu čuvaju se u različitim arhivskim fondovima i zbirkama u Hrvatskom državnom arhivu u Zagrebu. Prilog prikazuje koje su mjere vlasti NDH provodile protiv sisačkih Židova odnosno kako su ti Židovi deportirani u različite koncentracijske logore gdje su ubijeni ili umrli.

Ključne riječi: Nezavisna Država Hrvatska (NDH), Sisak, Židovi, holokaust

Uvod

U literaturi koja donosi podatke o Židovima u Hrvatskoj i holokaustu koji je nad njima proveden tijekom Nezavisne Države Hrvatske, u vezi sa Židovima u gradu Sisku navodi se da je, prema popisu stanovništva iz 1931. godine, u tom gradu živjelo 248 Židova (još 28 Židova živjelo je u kotaru Sisak). Također se navodi da je Židovska općina u Sisku 1940. godine imala 238 članova. Predsjednik te općine bio je dr. Emil Flesch, a njezin rabin dr. Beno Heiss. Navedena literatura donosi i određene podatke o stradanju sisačkih Židova u holokaustu.¹ Cilj je ovoga priloga da, koristeći različite izvore, dopuni podatke o holokaustu nad sisačkim Židovima. Pritom ovaj prilog obuhvaća isključivo Židove iz grada Siska, a ne s područja kotara Sisak.²

1 Ovaj prilog nastao je u sklopu projekta „Rat, žrtve, nasilje i granice slobode u hrvatskoj povijesti 20. stoljeća“ (IP-2019-04-6673) Hrvatskoga instituta za povijest koji financira Hrvatska zaklada za znanost.

Melita ŠVOB, Zoran MIRKOVIĆ. Židovi u Hrvatskoj – židovske zajednice, Jews in Croatia – Jewish communities, II. knjiga, Zagreb: K. D. Miroslav Šalom Freiburger, Židovska općina Zagreb, 2004.: str. 500-501.; Melita ŠVOB. Židovi u Hrvatskoj, Baza podataka Istraživačkog i dokumentacijskog centra CENDO, Korekcije i dopune, Zagreb: Istraživački i dokumentacijski centar CENDO, 2021.: str. 200-201.

2 Za podatke o stradanjima Židova koji su živjeli na području kotara Sisak, točnije u mjestu Lekenik, vidi: Stipica GRGIĆ. *Biti Židov na hrvatskom selu: Skica za portret Juliusa Manna, lekeničkog trgovca i mecena (1870. – 1943.?)*, *Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*, 45 (2013): str. 81-90.

Protužidovske mjere vlasti NDH u Sisku

Vlasti NDH, odnosno ustaški režim, po uzoru na Njemački Reich donijele su niz zakonskih odredbi i drugih mjera kojima su Židovi na različite načine diskriminirani i ponižavani odnosno oduzeta im je i njihova imovina. U konačnici su vlasti NDH deportirale Židove u različite logore gdje su masovno ubijani. Tako je i NDH provela holokaust nad svojom židovskom zajednicom.³ Takve mjere provedene su i protiv židovske zajednice u gradu Sisku. Mjere protiv Židova dijelom su se isprepletale s mjerama protiv srpskog stanovništva.⁴

Tako su sisačke *Hrvatske novine* u broju od 22. travnja 1941. objavile članak u kojem su „rodoljubi“ pozvani da novčanim priložima pomognu izlaženju tih novina. Pritom je navedeno da neće biti primani prilozi „Srba i Židova“.⁵

Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP) NDH je 21. travnja 1941. zabranilo Židovima da posjećuju ugostiteljske objekte u cijeloj državi.⁶ Sisačke *Hrvatske novine* su obavijest o toj zabrani prenijele u svome broju od 22. travnja 1941.⁷

U *Hrvatskim novinama* od 10. svibnja 1941. objavljeno je upozorenje Ustaškoga stana Sisak svim hrvatskim kulturnim, humanitarnim i nacionalnim društvima da žurno provedu „selekciju“ svojih članova jer Srbi ili „židovi prema izašlom rasnom zakonu“ ne mogu biti članovi „hrvatskih institucija“.⁸

U *Hrvatskim novinama* od 17. svibnja 1941. objavljen je poziv Predsjedništva Gradskog redarstva u Sisku svim Srbima i Židovima koji su radiopretplatnici, da u roku od 48 sati svoje radijske aparate predaju Redarstvu. Ovo se odnosilo i na osobe koje su od Srba i Židova kupili takve aparate, dobili ih na poklon ili pohranu, a nemaju dozvolu za njihovo korištenje. Također su Srbi i Židovi trebali predati i neispravne radijske aparate, kao i one koji su prethodno bili objavljeni i zapečaćeni. Oni koji se ne odazovu navedenoj odredbi trebali su biti najstrože kažnjeni.⁹ Navedeni aparati zatim su predani na korištenje različitim državnim ustanovama. Neki od sisačkih Židova kojima su oduzeti radijski aparati bili su: Marko Armuth, Beno Heiss, Fortzi Heumer, Ruža (Roza) Klinkowstein, Ljudevit Mayer, Jakob Neuburg, Aleksandar i Terezija Schwarz, Lavoslav Stiller i Arabela Weiss.¹⁰

3 Opširno o holokaustu u NDH vidi: Ivo GOLDSTEIN, Slavko GOLDSTEIN. *Holokaust u Zagrebu*, Zagreb: Židovska općina Zagreb, Novi Liber, 2001. Također vidi: Jaša ROMANO. *Jevreji Jugoslavije 1941-1945., Žrtve genocida i učesnici NOR*, Beograd: Jevrejski historijski muzej, Savez jevrejskih opština Jugoslavije, 1980.

4 Za osnovne podatke o upravi NDH u Sisku vidi: Fikreta JELIĆ-BUTIĆ. *Ustaški režim u Sisku 1941., Sisak i Banija u revolucionarnom radničkom pokretu i ustanku 1941*, Zbornik, Sisak-Zagreb: Muzej Sisak, Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske, 1974.: str. 345-357.

5 „Iz uprave ‘Hrv. novina‘“, *Hrvatske novine*, br. 11, Sisak, 22. travnja 1941., str. 2.

6 „Židovima zabranjen polazak kavana, restauracija i gostionica“, *Hrvatski narod*, Zagreb, br. 69, 22. travnja 1941., str. 10.

7 „Zabrana“, *Hrvatske novine*, br. 11, Sisak, 22. travnja 1941., str. 2.

8 „Upozorenje hrvatskim društvima u Sisku.“, *Hrvatske novine*, br. 14, Sisak 10. svibnja 1941., str. 2.

9 „Židovi i Srbi moraju predati radio aparate Predsjedništvu gradskog redarstva.“ *Hrvatske novine*, br. 15, Sisak, 17. svibnja 1941., str. 5.

10 HR-HDA-1549, II-93/678-681, NDH, Velika župa Gora, Broj: 16469/1942.

Također je Predsjedništvo Gradskog redarstva u Sisku 8. svibnja 1941. odredilo da osobe srpsko-pravoslavne vjere od 18 sati poslijepodne do 6 sati ujutro moraju ostati u svojim stanovima, dakle ograničeno im je kretanje.¹¹ U navedenoj odredbi Židovi nisu spomenuti. No, mjera ograničavanja kretanja očito se primjenjivala i na njih. Naime, 24. svibnja 1941. određeno je da se građani Siska srpsko-pravoslavne i židovske vjere mogu slobodno kretati od 5 sati ujutro do 21 sat navečer.¹²

Krajem svibnja 1941. u Sisku je ustrojena predvojnička izobrazba i radna služba za mladež. No, dok su hrvatski omladinci upućeni na predvojničku izobrazbu, 22 mlada Srba i Židova predana su Gradskom poglavarstvu u Sisku i upućena na prisilni rad.¹³

Sisačko redarstvo je 18. lipnja 1941. zabranilo Židovima da posjećuju kinematografe i da se zadržavaju na gradskim šetalištima. Također su živežne namirnice mogli kupovati isključivo u židovskim trgovinama.¹⁴ Nedugo kasnije sisačko redarstvo također je odredilo da Srbi i Židovi koji traže propusnice za kretanje moraju za iste izraditi molbe biljegovane državnom i gradskom taksom, u kojima moraju navesti točno vrijeme i razlog putovanja.¹⁵

Budući da su vlasti NDH zabranile da Židovi u svojim kućanstvima imaju zaposlene ženske osobe arijskog podrijetla mlađe od 45 godina, podružnica Hrvatskog radničkog saveza u Sisku je krajem srpnja 1941. pozvala imućnije građane Siska da, po mogućnosti, zaposle kućne pomoćnice, dvorkinje i drugo žensko osoblje koje je moralo napustiti židovska kućanstva.¹⁶

U *Hrvatskim novinama* od 10. siječnja 1942. objavljen je proglas sisačkim Židovima koji je potpisao Branko Krkač, povjerenik Nogometne župe „Ljudevit Posavski“. U proglasu su sisački Židovi, u skladu s odredbama nadležnih državnih vlasti, pozvani da do 14. siječnja Gradskom poglavarstvu predaju skije, cipele za skije i toplu odjeću. Oni Židovi, koji ne predaju navedene predmete, trebali su snositi zakonske posljedice.¹⁷

Iseljavanje Židova iz dijelova Siska

Predstojništvo Gradskog redarstva u Sisku je 18. lipnja 1941. odredilo da Židovi do kraja srpnja moraju iseliti iz određenih dijelova grada što se odnosilo na Židove koji su živjeli na Trgu Ante Pavelića, Preradovićevoj ulici, Jelačićevu trgu, Gajevoj ulici, Kačićevoj ulici, Frankopanskoj ulici, Trgu Ljudevita Posavskog, Kukuljevićevoj ulici i Kranjčevićevoj ulici.¹⁸

Sisačko redarstvo je 16. listopada 1941. naredilo da se, zbog javnih potreba kao i zbog razloga javnog reda i sigurnosti, u roku od 15 dana moraju iseliti i svi Židovi

11 „Odredba“, *Hrvatske novine*, br. 14, Sisak, 10. svibnja 1941., str. 1.

12 „Nova odredba kretanja“, *Hrvatske novine*, br. 16, Sisak, 24. svibnja 1941., str. 4.

13 „Ispostava za vojničku prednaobrazbu i radnu službu u Sisku“, *Hrvatske novine*, br. 20, Sisak, 21. lipnja 1941., str. 4.

14 „Naredba“, *Hrvatske novine*, br. 20, Sisak, 21. lipnja 1941., str. 6.

15 „Imenovanje novog Redarstvenog Predstojnika u Sisku“, *Hrvatske novine*, br. 21, Sisak, 28. lipnja 1941., str. 5.

16 „Uposlivanje kućnih pomoćnica“, *Hrvatske novine*, br. 26, Sisak, 26. srpnja 1941., str. 4.

17 „Židovima u gradu Sisku“, *Hrvatske novine*, br. 2, Sisak, 10. siječnja 1942., str. 3.

18 „Naredba“, *Hrvatske novine*, br. 20, Sisak, 21. lipnja 1941., str. 6.

nastanjeni u Ulici kralja Tomislava. Ovo je učinjeno na temelju Zakonske odredbe o ispražnjenju i naseljenju stambenih i poslovnih prostorija iz razloga javne sigurnosti od 31. svibnja 1941. kojom se moglo zabraniti „opasnim i nepoćudnim osobama“ stanovanje i poslovanje u pojedinim zgradama i prostorijama. Židovi koji su morali iseliti iz Ulice kralja Tomislava o ovome su, najkasnije do 31. listopada, trebali obavijestiti vlasnike tih stambenih prostora kao i Gradsko poglavarstvo Sisak. Židovi koji su trebali iseliti nisu imali pravo na odštetu, kao što ni vlasnici stambenih prostora nisu imali pravo na naknadu. U slučajevima u kojima ne bi bilo moguće pronaći kućevlasnike ili njihove opunomoćenike, Gradsko poglavarstvo moglo je preuzeti upravu nad kućom odnosno stambenim objektom i imenovati svoga upravitelja. Troškove iseljavanja navedenih stambenih prostora trebali su snositi sami Židovi. Prekršitelje ove naredbe trebalo je kazniti novčanom kaznom do 50 000 kuna ili kaznom zatvora u trajanju do šest mjeseci.¹⁹

Predstojništvo Gradskog redarstva u Sisku je ovu naredbu dostavilo MUP-u NDH na odobrenje. Objašnjeno je da je, zbog potrebe smještaja obitelji pripadnika Mornarice NDH koji službuju u Sisku, navedena naredba postala izvršna svojim proglašenjem. MUP je, u sporazumu s Ministarstvom pravosuđa i bogoštovlja, odobrio navedenu naredbu.²⁰

Nije mi poznato gdje su se sisački Židovi, koji su zbog navedenih mjera iseljeni iz svojih stanova, nakon toga smjestili.

Preuzimanje imovine sisačkih Židova

Nakon proglašenja NDH nova gradska uprava u Sisku odlučila je osnovati „Socijalni fond“ pozivajući imućnije građane da u njega uplate sredstva. Ta sredstva trebalo je upotrijebiti za pomoć obiteljima osoba koje su poginule neposredno nakon proglašenja NDH, u sukobima koji su tijekom uspostave nove vlasti vođene s jedinicama Kraljevske jugoslavenske vojske. Također su sredstva iz ovoga fonda trebala poslužiti za pokretanje javnih radova u Sisku.²¹

U sklopu prikupljanja sredstava za „Socijalni fond“ Gradsko poglavarstvo Sisak je, u dogovoru i prema uputama Ustaškoga stana u Sisku, odredilo da i Židovi odnosno njihova poduzeća, moraju u navedeni fond uplatiti sredstva. Tako je Gradsko poglavarstvo Sisak tijekom srpnja 1941. odredilo da sisačka podružnica Zagrebačke dioničke pivovare d. d. mora, kao židovsko poduzeće, uplatiti 180 246 dinara na ime gradskih daća koje je to poduzeće moralo platiti od 1937. do 1941. godine. U vezi s ovime interveniralo je Državno ravnateljstvo za gospodarstvenu ponovu u Zagrebu koje je upozorilo da je preuzelo nadzor nad Zagrebačkom pivovarom i u njoj imenovalo svoga povjerenika. Dakle, to poduzeće ne može se smatrati židovskom imovinom jer je nad

19 HR-HDA-223, Broj: 1849/1941., I. A. Također vidi: Zakonska odredba o ispražnjenju i naseljenju stambenih i poslovnih prostorija iz razloga javne sigurnosti u: *Narodne novine*, br. 42, Zagreb, 3. lipnja 1941., str. 1.

20 HR-HDA-223, Broj: 1849/1941., I. A.

21 *Spomenica dvogodišnjeg rada od 10. travnja 1941. do 10. travnja 1943. ustaške gradske uprave Kraljevskog slobodnog grada Siska*, Sisak, 1943.: str. 40-42.

njim već uspostavljen državni nadzor, te je zatraženo da se povuče odluka Gradskog poglavarstva Sisak o uplati navedenih sredstava.²²

U vezi s ovime Gradsko poglavarstvo Sisak obratilo se vlastima u Zagrebu objašnjavajući da tijekom prethodnih godina židovska poduzeća u Sisku nisu bila dovoljno oporezovana zbog čega je i zatraženo da uplate novčana sredstva. Uostalom, ta se sredstva mogu smatrati „dobrovoljnim doprinosom“ Židova za socijalne potrebe grada Siska, te se nije namjeravalo pristupiti njihovoj ovršnoj naplati. Državna riznica NDH je sredinom kolovoza 1941. zauzela stajalište da, s formalne strane, nema prepreke da se naknadno prikupe gradske daće, pod uvjetom da je zaista riječ o „dobrovoljnim doprinosima“.²³

Iz navedenog proizlazi da je cilj vlasti NDH u Sisku bio prisiliti sisačke Židove, posebno vlasnike poduzeća, da uplate sredstva u gradski „Socijalni fond“. Kasnije, tijekom 1943. godine, kada je Gradsko poglavarstvo Sisak opisivalo svoj rad nakon proglašenja NDH, s cinizmom je navedeno da su tijekom 1941. brojni „tadanji“ sisački Židovi, u međuvremenu deportirani u koncentracijske logore, „obilato darivali“ sisački „Socijalni fond“ iz svojih „na lagani način stečenih kapitala“.²⁴

Ministar unutarnjih poslova NDH je 4. lipnja 1941. donio naredbu o promjeni židovskih prezimena i označavanju Židova i židovskih tvrtki. Njome je, među ostalim, određeno da trgovine i druga poduzeća, čiji su vlasnici Židovi, moraju kao takvi biti označeni natpisima i oznakama.²⁵ U vezi s ovime mr. ph. Slavko Engel i njegova supruga mr. ph. Marija Engel, rođ. Marochino, su 9. lipnja 1941. uputili dopis Ministarstvu zdravstva NDH. Oni su bili vlasnici *Narodne ljekarne* u Sisku. Slavko Engel bio je Židov, pokršten prije proglašenja NDH, a njegova supruga bila je arijskog podrijetla. Budući da je ona bila vlasnica cjelokupnog inventara, materijala i uređaja ljekarne u kojoj je bila i zaposlena, u dopisu Ministarstvu zdravstva postavljeno je pitanje mora li njihova ljekarna biti označena kao židovsko poduzeće. Ministarstvo zdravstva je navedeni dopis prosljedio MUP-u NDH na pravno tumačenje. To ministarstvo je objasnilo da je pri označavanju židovskih tvrtki nevažno je li to javna ustanova pod državnim nadzorom, kao što su ljekarne. Isključivo je važno je li vlasnik odnosno suvlasnik određene tvrtke Židov. U skladu s time i *Narodna ljekarna* u Sisku morala je biti označena kao židovska tvrtka.²⁶

Odlukom Ministarstva zdravstva od 17. rujna 1941. mr. ph. Slavku Engelu oduzeta je dozvola ljekarničkog rada. Navedeno je objašnjeno činjenicom da je izmjenama Zakona o ljekarnama i nadzoru nad prometom lijekova, donesenima u srpnju 1941., određeno da vlasnik dozvole za ljekarnu mora biti državljanin NDH. Budući da je Engel po zakonskim propisima NDH bio Židov, a Židovi nisu mogli biti njezini državljani, oduzeto mu je pravo ljekarničkog rada. Do početka studenoga 1941. prijavilo se devet

22 HR-HDA-223, Broj: 26876/1941. Pr.

23 HR-HDA-223, Broj: 26876/1941. Pr.

24 *Spomenica dvogodišnjeg rada*: str. 40.

25 Naredba ministra unutarnjih poslova NDH od 4. lipnja 1941. o promjeni židovskih prezimena i označavanju Židova i židovskih tvrtki, *Narodne novine*, br. 43, Zagreb, 4. lipnja 1941., str. 2.

26 HR-HDA-226, Glavno ravnateljstvo za zdravstvo, Broj: 25621/1941.

magistara farmacije kako bi dobili pravo rada u ljekarni Engel u Sisku. Jedan od podnositelja molbe bio je i „Marochino“.²⁷ Pretpostavljam da je zapravo bila riječ o Mariji Engel, rođ. Marochino, odnosno supruzi Slavka Engela. Nemam podataka tko je dobio pravo ljekarničkog rada koje je oduzeto Slavku Engelu.

U međuvremenu su vlasti NDH u židovskim poduzećima u Sisku imenovalе svoje povjerenike. Jedan od njih je početkom rujna 1941. preuzeo kožarsku trgovinu Makse Deutscha. U skladištu toga poduzeća pronađena je jedna topovska granata, očito zaostala nakon sloma Kraljevske jugoslavenske vojske u travnju 1941. godine. U vezi s ovime sisačke *Hrvatske novine* nisu propustile komentirati da je više puta naredeno da takav vojni materijal bude predan vlastima. No, „židov Makso Deutsch“ za navedeno „ne mari“, odnosno za njega vlast NDH „u opće ne postoji“.²⁸ Zapravo, kako ću navesti kasnije u ovom prilogu, vlasti NDH su Maksu Deutscha još krajem srpnja 1941. deportirale u koncentracijski logor u Gospiću.

Osim toga, Gradsko poglavarstvo Sisak je krajem kolovoza 1941. odredilo da osobe koje su vodile upravu „židovskih stambenih zgrada“ moraju od 1. rujna prikupljene najamnine položiti u blagajnu Gradskog poglavarstva. Također su svi stanari „židovskih stambenih zgrada“ koje nisu imale upravitelje morali plaćati dospjele najamnine u istu blagajnu.²⁹ Gradsko poglavarstvo Sisak je 19. rujna 1941. oglasilo da u „židovskim“ zgradama ima neprijavljenih stanara, koji su, pod prijetnjom novčane kazne, pozvani da se prijave Gradskom poglavarstvu.³⁰

Tijekom listopada 1941. vlasti NDH donijele su zakonske propise o podržavljenju židovske imovine. Kasnije je Državna riznica NDH sklopila ugovore sa zadrugama „Hrvatski radiša“ u Zagrebu i „Napredak“ u Sarajevu kojima je povjerena prodaja podržavljenih židovskih poduzeća, pri čemu su te zadruge trebale paziti da ta poduzeća ne budu prodana ispod stvarne vrijednosti odnosno da novi vlasnici budu osposobljeni za njihovo vođenje.³¹

Zadruga „Hrvatski radiša“ u Zagrebu je sredinom svibnja 1942. u sisačkim *Hrvatskim novinama* objavila da se prodaje 12 sisačkih trgovačkih poduzeća koja su prethodno bila u vlasništvu Židova, a u međuvremenu su podržavljena. Bila je riječ o sljedećim poduzećima:

- Makso Deutsch – trgovina kože
- Milan Ehrenfreud – trgovina mješovite robe
- dr. Emil i Slava Flesch – veletrgovina željeznom robom
- Bernard Klein – trgovina mješovite robe
- Milan Majer – trgovina mješovite robe
- Bernard Mayer – trgovina manufakturne robe
- Ferdinanda Mayer – trgovina mješovitom robom

27 HR-HDA-226, Glavno ravnateljstvo za zdravstvo, Broj: 51229/1941.

28 „Nadena topovska granata“, *Hrvatske novine*, br. 33, Sisak, 13. rujna 1941., str. 4.

29 „Odredbe gradskog poglavarstva“, *Hrvatske novine*, br. 33, Sisak, 13. rujna 1941., str. 7.

30 „Oglas“, *Hrvatske novine*, br. 34, Sisak, 20. rujna 1941., str. 6.

31 Nada KISIĆ-KOLANOVIĆ. *Podržavljenje imovine Židova u NDH*, Časopis za suvremenu povijest, 30, br. 3 (1998): str. 448.

- Viktor Schwabenitz – trgovina mješovite robe (Caprag)
- Lavoslav Stiller – trgovina građevinskog materijala
- Vilim Steiner – trgovina manufakturne robe
- Aleksander Wegner – fotografska radionica
- M. Weiss (Oton Plačik) – trgovina konfekcijske i manufakturne robe.³²

Zadruga „Hrvatski radiša“ je i u idućem broju sisačkih *Hrvatskih novina* objavila da se prodaju „sve židovske trgovine“ u gradu Sisku, te su zainteresirani pozvani da podnesu svoje ponude toj zadrugi.³³ Samo Gradsko poglavarstvo Sisak kupilo je stambenu zgradu u Tomislavovoj ulici br. 5, zajedno s trgovinom građevinskog materijala koje su prethodno bile vlasništvo Lavoslava i Adele Stiller.³⁴

Pored navedenog, krajem svibnja 1942. objavljeno je da će Gradsko poglavarstvo Sisak dati u zakup „židovske livade“ kojima je upravljalo. Do početka lipnja u nadležnim poreznim općinama na području Siska i Petrinje trebalo je održati sastanke na kojima se imalo odrediti komu će te livade i po kojoj cijeni biti dane u zakup. Načelno ih je trebalo dati u zakup osobama koje su imale malo vlastite zemlje, a imale su veće obitelji.³⁵

Tijekom 1943. Gradsko poglavarstvo Sisak objavilo je *Spomenicu* koja je prikazivala njegovo djelovanje tijekom dviju godina postojanja NDH. U njoj je posebno poglavlje posvećeno postupku s imovinom „nepoćudnih i protuhrvatskih elemenata“, što se, osim na Židove, odnosilo i na Srbe. Tako je u *Spomenici* navedeno da je 28 židovskih obitelji iz Siska u međuvremenu otpremljeno u sabirne i radne logore. Nakon njihove deportacije sastavljeno je povjerenstvo koje je popisalo, procijenilo i rasprodalo pokretnu imovinu sisačkih Židova. Osim toga, dio pokretnina odnosno namještaja, predan je na korištenje državnoj upravi, različitim hrvatskim društvima, domobranskim i ustaškim postrojbama, kao i njemačkoj vojsci. Također je navedeno da Gradsko poglavarstvo Sisak upravlja s 32 podržavljena židovska posjeda. U kućama koje su nekada bile vlasništvo Židova živjeli su stanari koji su najamninu plaćali Gradskom poglavarstvu. Usto je Gradsko poglavarstvo upravljalo i poljoprivrednim površinama koje su bile vlasništvo Židova. Ti posjedi nalazili su se na području grada Siska, zatim u upravnim općinama Kaptolska Tišina i Topolovac koje su bili u sastavu kotara Sisak, kao i na području grada Petrinje. To je zemljište tijekom 1942. godine dano u zakup siromašnim seljacima.³⁶

U *Spomenici* je također navedeno da je Gradsko poglavarstvo u Sisku vodilo nadzor nad povjerenicima koji su postavljeni u svim židovskim trgovinama i radionicama. Budući da je rasprodaju tih poduzeća preuzela Zadruga „Hrvatski radiša“, Gradsko poglavarstvo sastavilo je povjerenstva koja su izradila inventar ovih poduzeća i procijenila njihovu vrijednosti. Nakon toga su ona rasprodana čime su „došla u hrvatske ruke“.

32 „Oglas“, *Hrvatske novine*, br. 20, Sisak, 16. svibnja 1942., str. 3.

33 „Zadruga Hrvatskog Radiše“, *Hrvatske novine*, br. 21, Sisak, 23. svibnja 1942., str. 4.

34 *Spomenica dvogodišnjeg rada*: str. 45-46.

35 „Izdavanje židovskih livada u zakup“, *Hrvatske novine*, br. 21, Sisak, 23. svibnja 1942., str. 5.

36 *Spomenica dvogodišnjeg rada*: str. 113-114.

Novac dobiven prodajom židovskog pokućstva i od iznajmljivanja židovskog zemljišta upućen je Uredu za podržavljani imetak Državne riznice.³⁷

Deportacije sisačkih Židova u koncentracijske logore tijekom 1941. godine

Ravnateljstvo ustaškog redarstva NDH u Zagrebu je 23. srpnja 1941. odredilo da redarstvene odnosno upravne vlasti u cijeloj državi najžurnije pritvore sve Židove i Srbe koji su poznati kao komunisti ili su sumnjivi kao pristaše komunizma. Ove Židove i Srbe trebalo je odmah deportirati u koncentracijski logor u Gospiću.³⁸ U skladu s navedenim Predstojništvo Gradskog redarstva u Sisku je 24. srpnja 1941. donijelo odluku da u logor u Gospiću, pored određenog broja Srba, bude deportirano i 26 sisačkih Židova.³⁹ Riječ je osobama čija su imena navedena u tablici koja slijedi.

Redni broj:	Ime i prezime:	Redni broj:	Ime i prezime:
1.	Marko Armuth	14.	Oto Plačik
2.	dr. Ljudevit Deutsch	15.	dr. Rudolf Pollak
3.	Makso Deutsch	16.	Aleksandar Richtmann
4.	Milan Ehrenfreund	17.	David Rosner
5.	Izidor Fischer	18.	Marko Schwabenitz
6.	Josip Fischer	19.	Aleksandar Schwarz
7.	dr. Zlatko Fischer	20.	Josip Schwarz
8.	Branko Hahn	21.	Leopold Schwarz
9.	Adolf Katić	22.	Vilim Steiner
10.	Jakob Linenberg	23.	Aleksandar Stiller
11.	Stanko Mayer	24.	Franjo Trautmann
12.	Benjamin Meov	25.	Miroslav Trautmann
13.	Egon Neuburg	26.	Aleksander Wegner

Uz ove, uhićeno je još pet Židova (Helena Armuth, Berislav Deutsch, Stjepan Fischer, Branko Herlinger, Milan Neuburg). No Sisačko je redarstvo ipak odlučilo da tih pet Židova ipak ne uputi u koncentracijski logor u Gospiću.⁴⁰ Kada je navedena skupina

37 *Spomenica dvogodišnjeg rada*: str. 115.

38 Antun MILETIĆ. *Koncentracijski logor Jasenovac 1941-1945., Dokumenta*, Knjiga I, Beograd-Jasenovac: Narodna knjiga, Spomen područje Jasenovac, 1986., dok. br. 6.

39 A. MILETIĆ. *Koncentracijski logor Jasenovac*, Knjiga I, dok. br. 7.

40 A. MILETIĆ. *Koncentracijski logor Jasenovac*, Knjiga I, dok. br. 7.

Židova iz Siska nekoliko dana kasnije, 28. srpnja, vlakom iz Siska upućena u Gospić, u njoj se ipak nalazilo 29 osoba.⁴¹ Nemam podataka tko su bila tri Židova, pored onih navedenih u prethodnoj tablici, koji su također upućeni u Gospić.

Brojni Srbi i Židovi iz svih dijelova NDH deportirani su u logor u Gospiću koji je počeo djelovati sredinom 1941. godine. Dio njih zatim je iz Gospića upućen u Jadovno na Velebitu ili u logore Slana i Metajna na otoku Pagu gdje je većina ubijena. U kolovozu 1941. ovi su logori ukinuti, a preostali zatočenici upućeni su u druge logore. Muškarci su odvedeni u logor Jasenovac, a žene i djeca konačno će završiti u logoru Loborgrad.⁴²

Đuro Zatezalo je u svojoj knjizi iz 2007. godine, među osobama iz Siska koje su tijekom srpnja i kolovoza 1941. ubijene u Jadovnu, naveo i imena svih 26 Židova navedenih u prethodnoj tablici. Također, Zatezalo kao žrtvu iz Siska navodi i Židova Miroslava Nemčića.⁴³ Nasuprot ovim tvrdnjama Zatezala podatci iz jednog popisa osoba koje su krajem 1941. bile internirane u Jasenovac,⁴⁴ odnosno popisi Židova koji su u listopadu 1941. bili internirani u Jasenovac, a koje je Jevrejska vjeroispovjedna općina u Zagrebu 1951. dostavila Javnom tužiteljstvu Narodne Republike Hrvatske,⁴⁵ ukazuju da su se u jesen 1941. u logoru Jasenovac ipak nalazili brojni sisački Židovi koji su prethodno bili deportirani u Gospić. Podatci o tim osobama navedeni su u tablici koja slijedi.

Redni broj:	Ime i prezime:	Godina rođenja/ starost:	Adresa stanovanja u Sisku:	Zanimanje:	Dodatni podatci:
1.	Marko Armuth	1880.	Rimski prokop 8	privatnik	
2.	dr. Ljudevit Deutsch	1915.	Mihanovićeva obala 2	-	
3.	Makso Deutsch	1883.	-	-	
4.	Milan Ehrenfreund	1897.	Petrinjska 23	trgovac	umro u Jasenovcu u ožujku ili travnju 1942.
5.	Izidor Fischer	1873.	Draškovićeva 8	privatnik	
6.	dr. Zlatko Fischer	39	Draškovićeva 8	liječnik	
7.	Branko Hahn	1902.	Preradovićeva ulica	privatni činovnik	
8.	Adolf Katić	1894.	Rimski prokop	vlasnik kina	

41 A. MILETIĆ. *Koncentracioni logor Jasenovac*, Knjiga I, dok. br. 11.

42 Narcisa LENGEL KRIZMAN, *Logori za Židove u NDH, Antisemitizam, holokaust, antifašizam*, Zagreb: Židovska općina Zagreb, 1996: str. 98-99.; Mario KEVO. *Počeci logora Jasenovac, Sčinia Slavonica, Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest* 3 (2003): str. 475.

43 Đ. ZATEZALO. *Jadovno, kompleks ustaških logora 1941.*, Beograd: Muzej žrtava genocida, 2007., Knjiga. I: str. 710-712.

44 A. MILETIĆ. *Koncentracioni logor Jasenovac*, Knjiga I, dok. br. 48. Isti dokument objavljen je u: *Zločini na jugoslovenskim prostorima u Prvom i Drugom svjetskom ratu, Zbornik dokumenata*, Tom I, Zločini Nezavisne Države Hrvatske 1941. – 1945., Beograd: Vojnoistorijski institut, 1993., dok. br. 371.

45 HR-HDA-421, kut. 124, Optužnica protiv dr. Ante Pavelića, Broj B-124/51, Jevrejska vjeroispovjedna općina Zagreb, Broj: 499/1951.

Redni broj:	Ime i prezime:	Godina rođenja/ starost:	Adresa stanovanja u Sisku:	Zanimanje:	Dodatni podatci:
9.	Jakob Linenberg	1896.	Kralja Tomislava 16	trgovac	
10.	Stanko Mayer	1904.	Jelačićev trg 5	trgovac	
11.	Benjamin Meov	1893.	Fintičeva obala 2	-	
12.	Egon Neuburg	1910.	Petrinjska 75	trgovački namještenik	umro ili ubijen u Jasenovcu u studenom 1941.
13.	dr. Rudolf Pollak	1893.	Kralja Tomislava 16	-	
14.	Aleksandar Richtman	1882.	Vinogradska 1	-	
15.	David Rosner	1873.	Lisinska 9	-	umro u Jasenovcu krajem listopada 1941.
16.	Aleksandar Schwarz	1898.	-	-	
17.	Josip Schwarz	1900.	-	-	
18.	Leopold Schwarz	1904.	-	-	
19.	Vilim Steiner	1901.	Petrinjska 2	trgovački pomoćnik	
20.	Lavoslav Stiller	1881.	Kralja Tomislava 5	-	
21.	Franjo Trautman	1896.	Kačićeva 39	trgovački putnik	
22.	Miroslav Trautman	1925.	Kačićeva 39	učenik	
23.	Aleksandar Wegner	1898.	Draškovićeva 3	fotograf	

Osim toga, prema podacima Javne ustanove Spomen-područje Jasenovac, čini se da su i sisački Židovi Oto Plačik (rođen 1896.) i Marko Schwabenitz (rođen 1892.) iz Gospića dovedeni u logor Jasenovac gdje su stradali.⁴⁶

Na temelju ovih podataka pretpostavljam da veći dio sisačkih Židova, koji su u srpnju 1941. deportirani u logor u Gospiću, ipak nije ubijen u Jadovnu kako navodi Đuro Zatezalo, nego su premješteni u logor Jasenovac, te su tamo ubijeni ili umrli. Također treba upozoriti da je u prethodnoj tablici, među sisačkim Židovima koji su bili zatočeni u Jasenovcu, naveden i Lavoslav Stiller, a nemam podataka da je on prethodno bio upućen u Gospić.

Frida Deutsch, majka dr. Ljudevita Deutscha koji je deportiran u Gospić, a zatim premješten u Jasenovac, uputila je 20. listopada 1941. molbu Ravnateljstvu za javni red i sigurnost MUP-a NDH. Navela je da je Ministarstvo zdravstva i njezinog sina uključilo u skupinu liječnika Židova koji su trebali biti upućeni u Bosnu gdje je trebali raditi na

46 <https://www.jusp-jasenovac.hr/Default.aspx?sid=7618>, pristup ostvaren 31. siječnja 2023.

suzbijanju endemijskog sifilisa. Zato je molila da njezin sin bude oslobođen iz logora. I Ministarstvo zdravstva se krajem studenoga 1941. obratilo Židovskom odsjeku Ravnateljstva ustaškog redarstva tražeći da dr. Deutsch, ako je moguće, bude oslobođen iz logora kako bi bio upućen na rad u Bosnu.⁴⁷ No, dr. Deutsch nije oslobođen iz Jasenovca, te je, prema podacima Javne ustanove Spomen-područje Jasenovac, ubijen u tom logoru 1945. godine.⁴⁸

Sabina Neuburg iz Siska je u studenome 1941. uputila molbu Ravnateljstvu za javni red i sigurnost tražeći da njezin sin Egon Neuburg bude oslobođen iz logora Jasenovac. Navela je da je on deportiran u logor isključivo zato što je židovske vjeroispovijedi, iako se uvijek smatrao Hrvatom i nikada se nije ogriješio o čast i interese hrvatskog naroda. Također je objasnila da joj je suprug umro, da je ona teško bolesna i da ima kćer Zitu koja je nezaposlena.⁴⁹

Sabina Neuburg također je navela da je njezin otac bio Emanuel Bierman, trgovac u Hrvatskoj Kostajnici, koji je nju i njezinu braću odgojio u hrvatskom duhu. Njezina braća bili su članovi različitih hrvatskih društava u Kostajnici i u političkom smislu smatrali su se pravašima. Također je navela da je još krajem travnja 1941. za sebe i svoju djecu zatražila priznanje arijskih prava, a ta se molba i dalje nalazila u postupku. Uostalom, ona je s oduševljenjem dočekala proglašenje NDH jer je cijela njezina obitelj priželjkivala slobodnu hrvatsku državu. Zato je molila da njezin sin bude pušten iz logora kako bi se mogao brinuti za nju i svoju sestru. Ako je nužno da njezin sin radi za državu, on to, pod nadzorom vlasti, može činiti i u Sisku. Ravnateljstvo za javni red i sigurnost ovu je molbu tek u siječnju 1942. prosljedilo Židovskom odsjeku Ravnateljstva ustaškog redarstva. No nema podataka da je bilo što poduzeto po toj molbi.⁵⁰ Uostalom, kao što je prethodno navedeno, Egon Neuburg umro je ili je ubijen u logoru Jasenovac u studenom 1941. godine.

U travnju 1942. Židovski odsjek Ravnateljstva ustaškog redarstva zaprimio je i molbu Zlate Katić iz Siska da njezin suprug Adolf Katić bude oslobođen iz logora. Židovski odsjek zatim je od vlasti u Sisku zatražio podatke o bračnom paru Katić da bi konačno, početkom kolovoza 1942., zaključio da se navedenoj molbi ne može udovoljiti zato što su Adolf i Zlata Katić „rasni židovi”.⁵¹

Sve podnositeljice navedenih molbi, kako ću kasnije navesti, i same će u lipnju 1942. biti deportirane u koncentracijski logor Stara Gradiška.

Deportacije sisačkih Židova u koncentracijske logore tijekom 1942. godine

Kao što je opisano, dio sisačkih Židova je u srpnju 1941. deportiran u logor Gospić gdje su neki od njih stradali, a ostali su premješteni u logor Jasenovac. Nema podataka jesu li do kraja 1941. i početkom 1942. uslijedile nove deportacije sisačkih Židova u

47 HR-HDA-226, Glavno ravnateljstvo za zdravstvo, Broj: 52797/1941., Broj: 58248/1941.

48 <https://www.jusp-jasenovac.hr/Default.aspx?sid=7618>, pristup ostvaren 31. siječnja 2023.

49 HR-HDA-252, Broj: 981/1942.

50 HR-HDA-252, Broj: 981/1942.

51 HR-HDA-252, Broj: 4942/1942.

logore. No više izvora govori da je do nove velike deportacije sisačkih Židova u logore došlo sredinom 1942. godine. Pritom se problem nalazi u činjenici da se ti izvori djelomično ne podudaraju kada je riječ o broju odnosno imenima deportiranih Židova.

4. lipnja 1942. u koncentracijske logore Jasenovac i Stara Gradiška doveden je, zajedno s određenim drugim osobama, i velik broj sisačkih Židova odnosno muškarci su uglavnom dovedeni u Jasenovac, a žene u Staru Gradišku. Zapovjedništva navedenih logora izdala su potvrde s popisom imena tih osoba potvrđujući da su one primljene u logore.⁵²

O ovome je Župska redarstvena oblast u Petrinji u izvješću od 15. lipnja 1942. navela: „Prigodom odstranjenja nepoćudnih elemenata sa područja grada Siska a prema direktivama Dogačnika – Vojskovođe [Slavka Kvaternika] odstranjeno je 21 židov i 45 židovke. Posebnim iskazom predložena su imena ovih Ustaškoj nadzornoj službi“.⁵³

Prema citiranom izvoru iz Siska je ukupno deportirano 66 Židova. No Ured I. Ustaške nadzorne službe je 15. lipnja 1942. uputio Židovskom odsjeku Ravnateljstva ustaškog redarstva popis od 60 Židova koje je Ispostava župske redarstvene oblasti u Sisku uputila na prisilni boravak u logor Jasenovac odnosno logor Stara Gradiška.⁵⁴ Dakle, u tom popisu se navodi 60 sisačkih Židova, a prethodno je navedeno da je u logore deportirano njih 66. Navedeni popis donosim u tablici koja slijedi. Pritom naglašavam da su mjesta rođenja pojedinih Židova u popisu navedena tako da nisam uspio utvrditi o kojem je mjestu točno riječ. Također je u tom popisu kao datum rođenja Branka Feldbauera naveden 1. ožujka 1928. godine, ali sam, usporedbom s drugim izvorima,⁵⁵ naveo datum 31. svibnja 1923. godine.

Popis Židova koje je Ispostava župske redarstvene oblasti u Sisku uputila u koncentracijski logor, prema podatcima Ureda I. Ustaške nadzorne službe od 15. lipnja 1942. godine

Redni broj:	Ime i prezime:	Datum rođenja:	Mjesto rođenja:	Zanimanje:
1.	Đuro Aleksander	7. rujna 1894.	Zagreb	privatni činovnik
2.	Ines Aleksander	1895.	Zagreb	Kućanica
3.	Helena Armuth	10. studenoga 1888.	Nova Gradiška	Kućanica
4.	Olga Bäder	4. svibnja 1894.	Sisak	Privatnica
5.	Frida Deutsch	1. srpnja 1889.	Petrinja	Kućanica
6.	Lola Ehrenfreud	3. travanj 1899.	Čalma	Kućanica
7.	Branko Feldbauer	31. svibnja 1923.	Sisak	-
8.	Josip Feldbauer	1. ožujka 1928.	Sisak	-

52 A. MILETIĆ. *Koncentracioni logor Jasenovac*, Knjiga I, dok. br. 105, dok. br. 106.

53 HR-HDA-1549, II-38/475-478, Ustaška nadzorna služba, Broj: 49476/1942.

54 HR-HDA-252, Broj: 4389/1942.

55 Lojzo BUTURAC. *Prilog za povijest židovstva u Sisku, Godišnjak Gradskog muzeja Sisak*, br. 8 (2008): str. 163-164.

Redni broj:	Ime i prezime:	Datum rođenja:	Mjesto rođenja:	Zanimanje:
9.	Valter Fischer	14. prosinca 1898.	Banja Luka	Kemičar
10.	Charlota Flesch	8. svibnja 1861.	Velika Kaniža, Mađarska	Kućanica
11.	Filip Flesch	21. siječnja 1869.	Trnovo	Trgovac
12.	Jetta Flesch	1879.	Sisak	Kućanica
13.	Hermína Fried	1869.	Križevci	Kućanica
14.	Ludvik Fried	13. srpnja 1896.	Velika Gorica	Stolar
15.	Blanka Friedländer	11. kolovoza 1907.	Zagreb	privatna činovnica
16.	Leo Friedländer	6. lipnja 1881.	Zagreb	Trgovac
17.	Miroslava Friedländer	11. prosinca 1886.	Križevci	Kućanica
18.	Ilija Galdenberg	28. srpnja 1884.	Berdičiv, Kijev, Rusija	Krojač
19.	Jozefina Gergely	11. veljače 1885.	Veliki Bečkerek	Kućanica
20.	Samuel Gergely	8. svibnja 1866.	Arad, Rumunjska	privatni činovnik
21.	Beno Heiss	15. ožujka 1872.	Dorok, Ugarska	Rabin
22.	Berta Heiss	19. ožujka 1879.	Naištat	Kućanica
23.	Zlata Katić	9. kolovoza 1898.	Požega	Kućanica
24.	Bernard Klein	15. travnja 1880.	Popovača	Trgovac
25.	Ljubica Klein	16. studenoga 1894.	Sisak	-
26.	Mirko Klein	28. travnja 1928.	Sisak	-
27.	Zdenko Klein	14. ožujka 1920.	Sisak	-
28.	Gizela Klinkowstein	6. srpnja 1904.	Moravska	Kućanica
29.	Roza Klinkowstein	5. travnja 1879.	Varšava	Kućanica
30.	Anka Lichtenberg	1890.	Čigeć	Kućanica
31.	Josip Linenberg	-	Sisak	Krojač
32.	Klara Linenberg	6. srpnja 1901.	Sidak, Mađarska	Kućanica
33.	Malvina Linenberg	1865.	Prag	Kućanica
34.	Salika Mayer	7. veljače 1897.	Brod	-
35.	Sabina Neuburg	1888.	Kostajnica	-
36.	Zita Neuburg	-	Kostajnica	-
37.	Rozalija Neufeld	1868.	Sisak	Kućanica
38.	Irma Plačik	1898.	Sisak	Kućanica

Redni broj:	Ime i prezime:	Datum rođenja:	Mjesto rođenja:	Zanimanje:
39.	Mira Plačik	1925.	Sisak	Kućanica
40.	Lina Pollak	28. rujna 1883.	Curgo, Mađarska	-
41.	Oto Pollak	15. prosinca 1920.	Sisak	fotografski pomoćnik
42.	Marija Rosenthal	1. veljače 1900.	Sisak	Kućanica
43.	Netty Rosenthal	1859.	Curgo, Mađarska	Kućanica
44.	Katarina Rosner	1878.	Domašinec, Čakovac	Kućanica
45.	Fanika Schwarz	28. lipnja 1875.	Koprivnica	Kućanica
46.	Jakob Schwarz	10. veljače 1871.	Marčala	Trgovac
47.	Tereza Schwarz	21. travnja 1892.	Ruma	kućanica
48.	Juliana Steiner	1877.	Prilez	kućanica
49.	Ignac Spitzer	10. svibnja 1875.	Glina	trgovac
50.	Ilka Trautmann	1933.	Sisak	-
51.	Olga Trautmann	26. ožujka 1906.	-	kućanica
52.	Helga Wagschal	1931.	Wic	-
53.	Serena Wagschal	1901.	Wiznitz	-
54.	Livija Wegner	23. studenoga 1928.	Virovitica	-
55.	Margita Wegner	1908.	Jasenaš	kućanica
56.	Martin Wegner	7. svibnja 1864.	Sabolić, Rumunjska	fotograf
57.	Pavao Wegner	31. svibnja 1930.	Virovitica	-
58.	Neta Weiss	30. travnja 1875.	Imbravac	kućanica
59.	Tila Wessel	1885.	Senta	-
60.	Đuro Wessel	1875.	Mađarska	privatnik

Također je Ured I. Ustaške nadzorne službe 17. lipnja 1942. dostavio Uredu II. Ustaške nadzorne službe, kao i Židovskom odsjeku Ravnateljstva ustaškog redarstva, još dva popisa, odnosno popis muških i ženskih Židova koje je Ispostava župske redarstvene oblasti u Sisku uputila u koncentracijski logor. Objašnjeno je da su ti sisački Židovi deportirani u logor „kratkim putem, kao sumnjivi zbog komunizma“ po odredbi vojskovođe Kvaternika. Popis muškaraca sadržavao je 21 ime, a popis žena 43 imena.⁵⁶

Dakle, nasuprot prethodnom navodu Župske redarstvene oblasti u Petrinji o 66 deportiranih sisačkih Židova i prethodnom popisu 60 deportiranih sisačkih Židova,

⁵⁶ HR-HDA-252, Broj: 4435/1942.

ova dva popisa donose podatke o 64 sisačka Židova. Podatke iz tih popisa donosim u dvjema tablicama koje slijede.

Popis muških Židova koje je Ispostava župske redarstvene oblasti u Sisku uputila u koncentracijski logor, prema podatcima Ureda I. Ustaške nadzorne službe od 17. lipnja 1942. godine

Redni broj:	Ime i prezime:	Redni broj:	Ime i prezime:	Redni broj:	Ime i prezime:
1.	Đuro Aleksander	8.	Ilija Galdenberg	15.	Sašo Meov
2.	Branko Feldbauer	9.	Samuel Gergely	16.	Geza Pollak
3.	Josip Feldbauer	10.	Beno Heiss	17.	Oto Pollak
4.	Valter Fischer	11.	Bernard Klein	18.	Jakob Schwarz
5.	Filip Flesch	12.	Mirko Klein	19.	Martin Wegner
6.	Ludvik Fried	13.	Zdenko Klein	20.	Pavao Wegner
7.	Leo Friedländer	14.	Josip Linenberg	21.	Đuro Wessel

Popis židovskih žena koje je Ispostava župske redarstvene oblasti u Sisku uputila u koncentracijski logor, prema podatcima Ureda I. Ustaške nadzorne službe od 17. lipnja 1942. godine

Redni broj:	Ime i prezime:	Redni broj:	Ime i prezime:	Redni broj:	Ime i prezime:
1.	Ines Aleksander	16.	Gizela Klinkowstein	31.	Fanika Schwarz
2.	Helena Armuth	17.	Roza Klinkowstein	32.	Ključka Schwarz
3.	Olga Bäder	18.	Anka Lichtenberg	33.	Tereza Schwarz
4.	Frida Deutsch	19.	Malvina Linenberg	34.	Julina Spitzer
5.	Lola Ehrenfreud	20.	Salika Mayer	35.	Juliana Steiner
6.	Marija Fischer	21.	Ljuba Meov	36.	Ilka Trautmann
7.	Charlota Flesch	22.	Sabina Neuburg	37.	Olga Trautmann
8.	Jetta Flesch	23.	Zita Neuburg	38.	Helga Wagschal
9.	Hermína Fried	24.	Rozalija Neufeld	39.	Serena Wagschal
10.	Blanka Friedländer	25.	Irma Plačik	40.	Livija Wegner
11.	Miroslava Friedländer	26.	Mira Plačik	41.	Margita Wegner
12.	Jozefina Gergely	27.	Lina Pollak	42.	Neta Weiss
13.	Berta Heiss	28.	Marija Rosenthal	43.	Tila Wessel
14.	Zlata Katić	29.	Netty Rosenthal		
15.	Ljubica Klein	30.	Katarina Rosner		

Dakle, kao što sam prethodno upozorio, u navedenim popisima postoje nepodudarnosti. U popisu od 15. lipnja navedeni su Klara Linenberg i Ignac Spitzer koji se ne navode u popisima od 17. lipnja. U popisima od 17. lipnja navedeno je šest osoba (Marija Fischer, Ljuba Meov, Sašo Meov, Geza Pollak, Ključka Schwarz, Julina Spitzer) koje se ne navode u popisu od 15. lipnja. Postoji podatak da se Klara Linenberg nakon rata iz Jugoslavije iselila u Izrael.⁵⁷ Na temelju toga pretpostavljam da je, na neki način, izbjegla deportaciju u logor Stara Gradiška.

Odvojeno od navedenog, a prema podacima iz literature, tijekom 1942. je u logor Jasenovac deportiran i sisački liječnik dr. Pavao Spitzer, također Židov. On je uspio preživjeti, odnosno na samom kraju rata, u travnju 1945., pobjegao je iz Jasenovca i priključio se sanitetskoj službi III. jugoslavenske armije.⁵⁸

Također je Ispostava župske redarstvene oblasti Sisak u jednom dopisu iz siječnja 1943. navela da su Jakob i Milan Neuburg, Židovi iz Siska, u međuvremenu „umrli”.⁵⁹ Obojica su prethodno spomenuta u ovom prilogu, ali nemam podatke kakva je točno bila njihova sudbina odnosno kada su deportirani i u koji koncentracijski logor.

Djelovanje Židovske bogoštovne općine u Sisku tijekom NDH

Židovski odsjek Ravnateljstva ustaškog redarstva u Zagrebu je 10. ožujka 1942. uputio okružnicu mjesnim vlastima u kojoj je zatraženo da pismohranu njihovih židovskih bogoštovnih općina, sa svim matičnim i drugim knjigama, ako te općine više ne djeluju, sprema u sanduke i upute Židovskom odsjeku u Zagrebu.⁶⁰ No, Gradskog poglavarstvo u Sisku je 18. ožujka 1942. odgovorilo da mjesna Židovska bogoštovna općina i dalje djeluje i vodi svoje knjige.⁶¹

Ovo se očito promijenilo sredinom 1942. nakon što je većina sisačkih Židova deportirana u logore Jasenovac i Stara Gradiška. Židovski odsjek Glavnog ravnateljstva za javni red i sigurnost se krajem prosinca 1942. obratio Velikoj župi Gora u Petrinji. U dopisu je navedeno da je taj odsjek nekoliko puta zahtijevao od Gradskog poglavarstva Sisak da mu preda matične knjige bivše Židovske općine u Sisku, ali na ovo nije primljen odgovor. Budući da je, kako je objasnio Židovski odsjek, bila riječ o tome da se sve židovske matične knjige skupe na jednom mjestu kako bi stajale na raspolaganju državnim vlastima i privatnim osobama, od Velike župe Gora zatraženo je da pozove Gradsko poglavarstvo u Sisku da Židovskom odsjeku, prema uputama koje je on izdao 10. ožujka 1942., uputi matične knjige i pismohranu bivše Židovske općine u Sisku.⁶² Nisam našao podatak je li ovom zahtjevu udovoljeno. Danas se u Matičnom uredu

57 M. ŠVOB, Z. MIRKOVIĆ, Židovi u Hrvatskoj, II. knjiga: str. 501.

58 J. ROMANO, *Jevreji Jugoslavije*: str. 116, 485.

59 HR-HDA-223, R. S., Židovski odsjek, Broj: 5956/1942.

60 HR-HDA-252, Broj: 2480/1942.

61 HR-HDA-252, Broj: 3059/1942.

62 HR-HDA-223, R. S., Židovski odsjek, Broj: 5970/1942.

u Sisku i Državnom arhivu u Sisku čuvaju židovske matične knjige rođenih (1849. – 1941.), vjenčanih (1860. – 1940.), umrlih (1857. – 1944.), kao i popis židovskih obitelji (1812. – 1891.).⁶³

Pojedini sisački Židovi izuzeti od progona

Vlasti NDH ostavile su mogućnost da pojedini Židovi, koji su se iskazali kao zaslužni za hrvatski narod, dobiju prava koja pripadaju osobama arijskog podrijetla.⁶⁴ Već krajem svibnja 1941. MUP NDH odredio je da određeni broj Židova, koji je podnio molbe za priznanje arijskih prava, ne mora podići i nositi „židovski znak“, a također protiv njih nije trebalo poduzimati ostale ponižavajuće mjere koje je trebalo primijeniti na druge Židove. Među tim Židovima bila je i Jelena Zuckerman, oficijal kod Kotarske oblasti u Sisku, rođena 1. srpnja 1888.⁶⁵ Krajem 1942. godine Jelena Zuckerman nalazila se na popisu 83 Židova u NDH kojima su dodijeljena arijska prava.⁶⁶ Do ljeta 1944. broj Židova u NDH kojima su dodijeljena arijska prava narastao je na 108 osoba. Među njima su iz Siska, osim Jelene Zuckermann, bili i Vilko Beck i Dragutin Fischer.⁶⁷

Vilko Beck, rođen 4. listopada 1877. u Karlovcu, živio je u Sisku od početka 20. stoljeća. Po zanimanju je bio trgovac, oženio je Hrvaticu, a na rimokatoličku je vjeru prešao 1918. godine. Ustaški logor u Sisku mu je u ožujku 1942. izdao potvrdu da se za vrijeme Kraljevine Jugoslavije osjećao kao Hrvat i da je uvijek podupirao hrvatsku oporbu beogradskim vlastima. Početkom 1943. Ante Pavelić je Becku dodijelio prava koja pripadaju osobama arijskog podrijetla, nakon čega je Beck pokrenuo postupak da mu bude vraćena imovina koju mu je NDH oduzela, odnosno podržavila prije nego su mu priznata arijska prava.⁶⁸

Kada je riječ o Dragutinu Fischeru, rođenom 17. listopada 1933., kojem su također priznata arijska prava, on je bio sin dr. Zlatka Fischera o kojem ću opširnije pisati kasnije u ovom prilogu.⁶⁹

I sisački trgovac Iso Bierman težio je izboriti arijska prava. On je bio rođen 1897. u Hrvatskoj Kostajnici gdje je njegov otac Emanuel bio trgovac. Iso Bierman isticao je da je njegov otac bio „istaknuti pravaš i pobornik starčevićanstva“, pa je tako odgojio i njega i njegovu braću. Također je Bierman naveo da je za vrijeme bivše jugoslavenske države bio član brojnih hrvatskih društava i organizacija, a 1940. godine prešao je na rimokatoličku vjeru. Odmah nakon proglašenja NDH prijavio se u „našu hrvatsku narodnu vojsku“ i 11. travnja 1941. položio prisegu hrvatskoj državi i „Njezinom Poglavniku“.⁷⁰

63 U Državnom arhivu u Sisku navedene knjige čuvaju se u zbirci: HR-DASK-719.

64 Esther GITMAN. *Kad hrabrost prevlada, Spašavanje i preživljavanje Židova u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj 1941. – 1945.*, Zagreb: Kršćanska sadašnjost 2012.: str. 121-122.

65 HR-HDA-223, Broj: 5203/1941. Pr.; L. BUTURAC. *Prilog za povijest židovstva u Sisku*: str. 162.

66 HR-HDA-1450, D-73, H309836-H309837, Popis osoba kojima su podijeljena arijska prava.

67 HR-HDA-223, R. U. Broj: 6524/1944., B/III.

68 HR-HDA-1076, kut. 576, Broj: T 1706/1944.; L. BUTURAC. *Prilog za povijest židovstva u Sisku*: str. 161.

69 L. BUTURAC. *Prilog za povijest židovstva u Sisku*: str. 163.

70 HR-HDA-223, R. U. Broj: 6265/1943., B/I.

Na temelju navedenog, Bierman je 26. svibnja 1941. uputio molbu MUP-u NDH da mu budu dodijeljena prava koja pripadaju osobama arijskog podrijetla. Također je 10. lipnja 1941. podnio molbu istom ministarstvu da bude izuzet od obaveze nošenja židovskog znaka i označavanja svoga poduzeća. Objasnio je da je suvlasnik sisačke veletrgovine željezom i željeznom robom „Hübner i Bierman“, a budući da je njegov partner Hübner bio arijskog podrijetla, takvo označavanje navedenog poduzeća nanijelo bi mu štetu.⁷¹

MUP NDH je tijekom listopada 1941., do daljnje odredbe, odredio da Iso Bierman kao državni pripadnik NDH, može nesmetano boraviti na njezinu teritoriju i baviti se svojim privatnim poslovima. No, čini se da mu nije odobreno da ne treba nositi židovski znak. Također je u njegovu poduzeću bio postavljen povjerenik, tako da Bierman u njemu više nije mogao raditi.⁷²

Bierman je bio vjenčan s Jelenom, rođenom Valčeky. Bierman je u svojim obraćanjima vlastima NDH tvrdio da je ona Hrvatica odnosno arijskog podrijetla. No drugi izvori navode da je Helenin otac također bio Židov. Iso i Helena imali su dvoje djece - Melitu (rođenu 1924.) i Zvonimira (rođenog 1928.). Ante Pavelić je 21. studenoga 1942. tu djecu izjednačio s osobama arijskog podrijetla.⁷³

No, molba samoga Biermana da i on dobije takvo izjednačenje nije bila povoljno riješena. Zato je on početkom ožujka 1943. ponovo uputio molbu MUP-u NDH da mu budu dodijeljena arijska prava. Pri podnošenju svih ovih molbi, Bierman je, osim potrebnih dokumenata, dostavio i niz potvrda, primjerice Gradskog poglavarstva Sisak i tijela ustaškog pokreta u Sisku kao i izjave različitih visokih državnih dužnosnika koje su govorile u prilog njegovoj molbi. No, unatoč svemu, Županstvo pri Poglavlniku je 20. svibnja 1943. obavijestilo Odsjek za rasnu politiku Glavnog ravnateljstva za unutarnju upravu MUP-a NDH da se Biermanovoj molbi ne može udovoljiti.⁷⁴

Prethodno sam u prilogu spomenuo Sabinu Neuburg. Ona je bila sestra Ise Biermana. Iako je i ona još 1941. podnijela molbu za priznavanje prava koja pripadaju osobama arijskog podrijetla, bila je 1942. deportirana u logor Stara Gradiška. U logor su deportirani i njezin sin Egon i kći Zita.

Također je određeni broj sisačkih Židova krajem 1941. i početkom 1942. prešao na rimokatoličku vjeru, očito kako bi time izbjegli progone.⁷⁵ No, nasuprot Židovima koji su bili u braku s Hrvatima te su na taj način imali mogućnost izbjeci deportacije u logore, vlasti NDH Židove koji su promijenili vjeru nisu izuzimali od deportacija u logore jer ih je zakonodavstvo NDH definiralo po „rasnom“, a ne vjerskom načelu. U tom smislu može se navesti primjer Ljube Meov i njezina sina Aleksandra (Saše). Ljubin suprug, odnosno Aleksandrov otac, Benjamin Meov, još je u srpnju 1941. deportiran u logor Gospić, a kasnije je premješten u Jasenovac. Ljuba i Aleksandar Meov su počet-

71 HR-HDA-223, R. U. Broj: 6265/1943., B/I.

72 HR-HDA-223, R. U. Broj: 6265/1943., B/I.

73 HR-HDA-223, R. U. Broj: 6265/1943., B/I.; L. BUTURAC. *Prilog za povijest židovstva u Sisku*: str. 162.

74 HR-HDA-223, R. U. Broj: 6265/1943., B/I.

75 L. BUTURAC. *Prilog za povijest židovstva u Sisku*: str. 160-164.

kom ožujka 1942. prešli na rimokatoličku vjeru, te su zatim uputili molbu Sisačkom redarstvu da ih se oslobodi nošenja židovskog znaka. Njihova je molba proslijeđena Židovskom odsjeku Ravnateljstva ustaškog redarstva u Zagrebu koje je krajem travnja 1942. odgovorilo da bi navedeni trebali podnijeti molbu da budu izjednačeni s osobama arijskog podrijetla, a da do rješenja takve molbe nitko ne može biti privremeno oslobođen nošenja židovskog znaka. Navedeno je postalo bespredmetno nakon što su Ljuba i Aleksandar Meov u lipnju 1942. deportirani u logor.⁷⁶

Židovi liječnici iz Siska

Kao što je prethodno navedeno u ovom prilogu, vlasti NDH su određeni broj Židova liječnika uputile u Bosnu i Hercegovinu gdje su trebali raditi na suzbijanju endemijskog sifilisa. Tako su ti liječnici, kao i njihove obitelji, bili pošteđeni progona. Osim toga, neki liječnici Židovi radili su i u drugim zdravstvenim ustanovama NDH.⁷⁷ Među ovim liječnicima neki su bili iz Siska. Prema prethodno navedenim podacima dr. Zlatko Fischer, liječnik opće medicine, bio je interniran u logor u Gospiću i kasnije u Jasenovcu. No zatim je oslobođen te upućen u Bihać gdje je trebao raditi na suzbijanju endemijskog sifilisa. U Bihać je s njime otišla i njegova supruga Katica. Nakon što su partizani u studenom 1942. zauzeli Bihać, oboje su im se priključili te su oboje poginuli u lipnju 1943. godine tijekom borbi na Sutjesci.⁷⁸

Iz Siska je u Bihać, na rad na suzbijanju endemijskog sifilisa, upućen i dr. Dragutin Herlinger, kirurg. On je u Bihać otišao sa suprugom Gizelom Herlinger-Schwarz i sinom Brankom Herlingerom. Dr. Herlinger je krajem kolovoza 1942. imenovan vršiteljem dužnosti upravitelja Državne bolnice u Bihaću. Nakon što su partizani krajem 1942. zauzeli Bihać, dr. Herlinger i njegova obitelj su im se priključili, ali su svi poginuli u lipnju 1943. tijekom borbi na Sutjesci.⁷⁹

Dr. Arabela Weiss, liječnica opće medicine iz Siska, upućena je na rad na suzbijanju endemijskog sifilisa u Bosanskom Novom. Ona je tijekom 1944. stupila u redove Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije.⁸⁰

Završna razmatranja

Kao što sam prethodno opisao, dio sisačkih Židova, muškaraca, bio je deportiran u logor Gospić u srpnju 1941. godine pod obrazloženjem da su komunisti odnosno komunističke pristaše. No, teško je vjerovati da su ti sisački Židovi ili veći dio njih, zaista bili članovi ili pristaše Komunističke partije. Prije bi se moglo zaključiti da je to bilo samo opravdanje kako bi bili deportirani u logor. Neki od tih Židova ubijeni su nakon

76 HR-HDA-252, Broj: 4943/1942.; L. BUTURAC. *Prilog za povijest židovstva u Sisku*: str. 164.

77 E. GITMAN. *Kad hrabrost prevlada*: str. 137-149, 307-312. Također vidi: HR-HDA-226, Glavno ravnateljstvo za zdravstvo, Broj: 76522/1942.

78 J. ROMANO. *Jevreji Jugoslavije*: str. 96, 367.; L. BUTURAC. *Prilog za povijest židovstva u Sisku*: str. 163.

79 J. ROMANO. *Jevreji Jugoslavije*: str. 97, 387.; HR-HDA-226, Glavno ravnateljstvo za zdravstvo, Broj: 76522/1942.

80 J. ROMANO. *Jevreji Jugoslavije*: str. 104, 504.

deportacije u Gospić, odnosno u obližnjem logoru Jadovno. No, nasuprot navodima Đure Zatezala, čini se da značajan broj sisačkih Židova koji je deportiran u Gospić ipak nije tamo izgubio živote, nego je nakon ukidanja tog logora premješten u logor Jasenovac, te su tamo stradali.

Zatim je u lipnju 1942. uslijedila nova velika deportacija sisačkih Židova te su muškarci upućeni u Jasenovac, a žene u Staru Gradišku. U vezi s ovom deportacijom zanimljivo je da je osobno vojskovođa Slavko Kvaternik, ministar domobranstva i ustaški doglavnik, odredio da ona bude provedena, pri čemu su deportirani Židovi, među kojima je bilo staraca, žena i maloljetnika, ponovno opisani kao „nepoćudni elementi“, odnosno kolektivno osumnjičeni kao komunističke pristaše.

Moguće je da su vlasti NDH i neke druge sisačke Židove deportirale u logore, ali o tome nisam našao točnije podatke.

Pojedini sisački Židovi uspjeli su izbjeći progonima vlasti NDH. Primjerice, dr. Emil Flesch, koji je 1940. bio predsjednik Sisačke židovske općine, neposredno prije napada sila Osovine na Jugoslaviju s obitelji je otputovao u Tursku, te su preživjeli rat.⁸¹ Također u literaturi postoje podatci o nekoliko mlađih sisačkih Židova koji su uspjeli izbjeći progonima tako što su pristupili u redove Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije. To su bili Vlado Engelman (poginuo u partizanima), Ana Jelić-Jinker, Ivan Molnar i Ilonka Pal.⁸²

Nakon okončanja rata nove su vlasti pristupile popisivanju ratnih žrtava. Tako su sastavljeni i popisi Židova koji su stradali na području okruga Banija.⁸³ U tablici koja slijedi donosim podatke iz toga popisa, ali samo za Židove koji su 1941. bili zavičajni u gradu Sisku. Također, u vezi s rubrikom „Okolnosti smrti“ u tom popisu, ispravio sam pogreške koje su očite u usporedbi s prethodno korištenim izvorima.

Kao što je vidljivo, na popisu se nalaze pojedini prethodno spomenuti sisački Židovi koji su 1941. i 1942. deportirani u različite koncentracijske logore gdje su ubijeni ili umrli. S druge strane, ovaj popis očito ne sadržava podatke o brojnim drugim sisačkim Židovima koji su deportirani u logore i tamo stradali. Osim toga, u ovom popisu se među žrtvama sisačkih Židova navode i pojedine osobe za koje prethodno u ovom prilogu nisam našao podatke da su deportirane u koncentracijski logor ili stradale na neki drugi način (Ljudevit Fried,⁸⁴ Miroslav Openheim, Leopold Schwabenitz, Alfred Schwarz).

81 Geoffrey KABAT. *Slava Flesch, Život i riječi jedne hrvatske Židovke*, Zagreb: Profil, Židovska vjerska zajednica „Bet Israel“, 2021.: str. 82-89.

82 Opširnije o navedenim osobama vidi: J. ROMANO. *Jevreji Jugoslavije*: str. 357, 395, 443, 452.

83 HR-HDA-306, kut. 18, Glavni urudžbeni zapisnik, Broj: 2235/35/1-45, Popis žrtava lišenih života, kotar: Sisak, okrug: Banija.

84 Možda je Ljudevit Fried istovjetan s prethodno spomenutim Ludvigom Friedom, rođenim 13. srpnja 1896., koji je u lipnju 1942. deportiran u logor Jasenovac.

85 Dakle, ako je Marko Schwabenitz stradao 1941. kada je imao 26 godina, onda je rođen oko 1915. godine. No, prema prethodno navedenim podacima Javne ustanove Spomen-područje Jasenovac, Marko Schwabenitz rođen je 1892. godine.

86 Pretpostavljam da je zapravo riječ o prethodno navedenoj Liviji Wegner, rođenoj 23. studenog 1928., koja je deportirana u logor Stara Gradiška.

87 „Zločin na pruži kod Velike Gorice“, *Hrvatski narod*, br. 1185, Zagreb, 12. studenoga 1944., str. 8.

Također je u navedenom popisu i Adolf Fried, rođen 1899. u Sisku. Njega su vlasti NDH objesile 9. studenoga 1944. kao odmazdu za partizanske diverzije na željezničkim prugama u okolici Zagreba. Fried je, prema podacima vlasti NDH, bio član Mjesnog komiteta Komunističke partije u Sisku i suradnik Narodnooslobodilačkog pokreta.⁸⁷

Redni broj:	Ime, prezime, ime oca:	Starost:	Zanimanje:	Okolnosti smrti:
1.	Helena Armuth (Aleksandar)	54	kućanica	stradala u logoru Stara Gradiška, lipanj 1942.
2.	Marko Armuth (Marko)	60	trgovac	stradao 1941.
3.	Iso Bierman (Emanuel)	48	trgovac	ubijen u Sunji 16. travnja 1945.
4.	Slavko Engel (Josip)	52	ljekarnik	stradao u travnju 1945.
5.	Adolf Fried (Ignac)	46	soboslikar	obješen u Odri kraj Zagreba 9. studenoga 1944.
6.	Ljudevit Fried (Ignac)	37	stolar	stradao 8. lipnja 1943.
7.	Zvonimir Fried (Ignac)	49	-	ubile ga ustaše 17. travnja 1945.
8.	Jozefina Gergely (Edvard)	62	kućanica	stradala u logoru Stara Gradiška 4. lipnja 1942.
9.	Samuel Gergely	76	trgovac	stradao u logoru Jasenovac 4. lipnja 1942.
10.	Ilija Galdenberg	50	krojač	stradao 4. lipnja 1942.
11.	Branko Hahn (Mavro)	43	činovnik	stradao u ožujku 1945. godine
12.	Anka Lichtenberg	52	-	stradala 1942. godine
13.	Marko Libermann (Julije)	44	inženjer kemije	ubijen u Sisku 16. travnja 1945.
14.	Jakob Linenberg (Josip)	46	trgovac	stradao 1941. godine
15.	Ferdinand Mayer (Ljudevit)	56	trgovac	ubijen u Sunji 12. travnja 1945.
16.	Miroslav Openheim (Bela)	45	činovnik	stradao u logoru Jasenovac 15. studenoga 1942.
17.	Leopold Schwabenitz (Viktor)	36	privatni činovnik	-
18.	Marko Schwabenitz (Viktor)	26 ⁸⁵	trgovački pomoćnik	stradao 1941.
19.	Alfred Schwarz (Maks)	51	radnik	stradao u logoru Jasenovac 17. prosinca 1944.
20.	Ljudevit Spitzer (Hinko)	49	trgovac	ubili ga Nijemci u Sunji 12. travnja 1945.
21.	Lela Wegner (Aleksandar) ⁸⁶	16	učenica	stradala u logoru Jasenovac 1942.
22.	Margita Wegner (Geza)	36	kućanica	-
23.	Pavao Wegner (Aleksandar)	15	-	-

Osim toga, iz navedenog popisa vidljivo je da je dio sisačkih Židova, koji su uspjeli izbjeći deportacije u logore, ipak ubijen na samom kraju rata. Među njima su i neki prethodno spomenuti, poput trgovca Ise Biermana i ljekarnika Slavka Engela. Ne raspoložem podatcima o točnim okolnostima njihovog stradanja, iako pretpostavljam da su ih vjerojatno ubile ustaše ili njemačka vojska.

Ovim su prilogom djelomično upotpunjene spoznaje o holokaustu koje su nad sisačkim Židovima provele vlasti NDH. Vidljivo je da je velik dio njih završio u logorima Jasenovac i Stara Gradiška gdje su ubijeni ili umrli. No, i u ovom su prilogu doneseni podatci nepotpuni, u nekim slučajevima i proturječni, te ne mogu dati konačne odgovore o sudbinama i stradanju svih sisačkih Židova što bi zahtijevalo daljnja istraživanja.

Summary

Sources about the Destruction of the Jewish Community in Sisak during the Independent State of Croatia

UDK: 323.12(=411.16):94(497.5Sisak)„1941/1945“

The paper presents certain archival sources dealing with the Jewish community in the town of Sisak, in north-western Croatia, during World War II. The Independent State of Croatia (Nezavisna Država Hrvatska, NDH), ruled by the Ustasha movement, introduced anti-Jewish legislation and measures similar to those in Hitler's Germany. Ultimately, these measures led to the destruction of Jews in NDH, who were, in large numbers, deported to various concentration camps where they were killed or died. The paper aims to describe what happened with the Jewish community in Sisak, and how general anti-Jewish policy was implemented in this town. Using published sources and literature, but mainly archival sources, the paper tries to reconstruct how Jews from Sisak were deported to certain concentration camps during 1941 and 1942, and also how their property was seized by the NDH authorities. The data presented in the paper gives a more detailed account of the Holocaust in Sisak and provides much detailed information on individual Jews from Sisak during that period. Nevertheless, these data are incomplete, and sometimes inconsistent, therefore further research is needed to give a more complete picture of the ultimate destinies of Jews in Sisak during NDH.

Key words: Independent State of Croatia, Sisak, Jews, Holocaust

Arhivsko gradivo:

Hrvatski državni arhiv u Zagrebu:

- HR-HDA-223. *Ministarstvo unutarnjih poslova Nezavisne Države Hrvatske.*
- HR-HDA-226. *Ministarstvo zdravstva i udružbe Nezavisne Države Hrvatske.*
- HR-HDA-252. *Ravnateljstvo ustaškog redarstva, Židovski odsjek.*
- HR-HDA-306. *Zemaljska komisija za utvrđivanje zločina okupatora i njihovih pomagača Hrvatske.*
- HR-HDA-421. *Javno tužilaštvo Socijalističke Republike Hrvatske.*
- HR-HDA-1450. *Zbirka mikrofilmova gradiva iz inozemnih arhiva koje se odnosi na Hrvatsku.*
- HR-HDA-1076. *Ured za podržavljani imetak, Ministarstvo državne riznice Nezavisne Države Hrvatske, Odjel za novčarstvo, državnu imovinu i dugove.*
- HR-HDA-1549. *Zbirka zapisa upravnih i vojnih vlasti Nezavisne Države Hrvatske i Narodnooslobodilačkog pokreta.*

Državni arhiv u Sisku:

- HR-DASK-719. *Zbirka matičnih knjiga.*

Objavljeni izvori:

- MILETIĆ, Antun. 1986. *Koncentracioni logor Jasenovac 1941-1945. Dokumenta, Knjiga I. Narodna knjiga - Spomen-područje Jasenovac. Beograd - Jasenovac.*
- *Spomenica dvogodišnjeg rada od 10. travnja 1941. do 10. travnja 1943. Ustaške gradske uprave Kraljevskog slobodnog grada Siska. 1943. Sisak.*
- *Zločini na jugoslovenskim prostorima u Prvom i Drugom svetskom ratu, Zbornik dokumenata, Tom I, Zločini Nezavisne Države Hrvatske 1941. – 1945. 1993. Vojnoistorijski institut. Beograd.*

Periodički izvori:

- *Hrvatski narod* [Zagreb], 1941., 1944.
- *Hrvatske novine* [Sisak], 1941., 1942.
- *Narodne novine* [Zagreb], 1941.

Literatura:

- BUTURAC, Lojzo. *Prilog za povijest židovstva u Sisku, Godišnjak Gradskog muzeja Sisak*, br. 8 (2008): str. 159-173.
- GITMAN, Esther. 2012. *Kad hrabrost prevlada, Spašavanje i preživljavanje Židova u Nezavisnoj Državi Hrvatskoj 1941. – 1945. Kršćanska sadašnjost. Zagreb.*
- GOLDSTEIN, Ivo; GOLDSTEIN Slavko. 2001. *Holokaust u Zagrebu. Židovska općina Zagreb - Novi Liber. Zagreb:*
- GRGIĆ, Stipica. *Biti Židov na hrvatskom selu: Skica za portret Juliusa Manna, lekeničkog trgovca i mecene (1870. – 1943.?), Radovi Zavoda za hrvatsku povijest*, 45 (2013): str. 71-94.

- JELIĆ-BUTIĆ, Fikreta. 1974. *Ustaški režim u Sisku 1941., Sisak i Banija u revolucionarnom radničkom pokretu i ustanku 1941, Zbornik*. Muzej Sisak - Institut za historiju radničkog pokreta Hrvatske. Sisak - Zagreb. Str. 345-357.
- KABAT, Geoffrey. 2021. *Slava Flesch, Život i riječi jedne hrvatske Židovke*. Profil - Židovska vjerska zajednica „Bet Israel“. Zagreb.
- KEVO, Mario. *Počeci logora Jasenovac. Scrinia Slavonica, Godišnjak Podružnice za povijest Slavonije, Srijema i Baranje Hrvatskog instituta za povijest* 3 (2003): str. 471-499.
- KISIĆ-KOLANOVIĆ, Nada. *Podržavljenje imovine Židova u NDH*. Časopis za suvremenu povijest, 30, br. 3 (1998): str. 429-453.
- LENGEL KRIZMAN, Narcisa. 1996. *Logori za Židove u NDH, Antisemitizam, holokaust, antifašizam*. Židovska općina Zagreb. Zagreb. Str. 91-102.
- ROMANO, Jaša. 1980. *Jevreji Jugoslavije 1941-1945., Žrtve genocida i učesnici NOR*. Jevrejski historijski muzej - Savez jevrejskih opština Jugoslavije. Beograd.
- ŠVOB, Melita; MIRKOVIĆ, Zoran. *Židovi u Hrvatskoj – židovske zajednice, Jews in Croatia – Jewish communities, II. knjiga*. 2004. K. D. Miroslav Šalom Freiburger - Židovska općina Zagreb. Zagreb.
- ŠVOB, Melita. 2021. *Židovi u Hrvatskoj. Baza podataka Istraživačkog i dokumentacijskog centra CENDO, Korekcije i dopune*. Istraživački i dokumentacijski centar CENDO. Zagreb.
- ZATEZALO, Đuro. 2007. *Jadovno: kompleks ustaških logora 1941. Knjiga I. Muzej žrtava genocida*. Beograd.

Internetski izvori:

- <https://www.jusp-jasenovac.hr/Default.aspx?sid=7618> – Javna ustanova Spomen-područje Jasenovac – Pregled i pretraga poimeničnog popisa žrtava KL Jasenovac 1941. – 1945.

PETAR TESLIĆ I NJEGOVA INDUSTRIJA U SISKU OD KRAJA 19. STOLJEĆA DO DANAŠNJIH DANA

Pregledni članak

Rad se bavi likom i djelom Petra Teslića te njegovom ostavštinom kroz industriju „Petar Teslić“ u Sisku. Rad želi prikazati tranziciju P. Teslića od austrougarskog vojnika, preko trgovca do vlasnika industrije i aktivnog sudionika društveno-političkih procesa u Sisku toga vremena. Na kraju, rad se kratko osvrće i na materijalnu baštinu P. Teslića koju se danas može vidjeti u gradu.

Ključne riječi: Petar Teslić, Industrija „Petar Teslić“, Sisak, 20. st.

Uvod

Petar Teslić jedna je od centralnih figura sisačke povijesti u prvoj polovici 20. st., posebno kada se govori o industrijskoj povijesti odnosno o samim njezinim začetcima. U povijest Siska upisao se kao čovjek koji je podigao iznimno značajnu tvornicu alkoholnih pića, tvornicu stakla kao i kupalište. Pa ipak, o P. Tesliću kao osobi i njegovu putu vrlo se malo zna, a poneki podatci, koji se nalaze u ionako oskudnoj literaturi, nepotpunisu te ponekad i pogrešni.

Ovaj rad stoga želi napraviti kratku kronologiju djelovanja i transformacije P. Teslića kroz sve etape njegova života kao i dati nove spoznaje o djelovanju P. Teslića u Sisku, s posebnim osvrtom na tranziciju njegova kapitala koji je vrlo znakovito nosio njegovo ime. Takav pristup, s jedne strane usmjeren na pojedinca, a s druge na baštinu koju je ostavio, pokušat će dati longitudinalni prikaz razvoja, postojanja, ali i propadanja industrije i svega onoga što je nosilo ime P. Teslića. Na kraju, rad želi dokazati da su ime i ostavština P. Teslića ostali itekako prisutni u Sisku i sisačkoj povijesti i nakon njegove smrti.

Petar Teslić – do dolaska u Sisak

O životu P. Teslića prije negoli je došao u Sisak zna se malo, izvori su oskudni, a posljedno se i u literaturi ne nalazi mnogo podataka. Zna se ipak da je rođen u Ostrovici

pokraj Gospića 29. rujna 1883. godine i da je bio sin izvjesnog Dmitra¹ o kojem također više podataka ne postoji. Inače, Teslićeva biografija puna je „rupa“, ali i netočnih podataka koji su se navodili u literaturi. Jedna od takvih grešaka vezana je uz samo mjesto njegova rođenja, tako u nešto starijim radovima govori o tome kako je rođen u „Ostrovici nedaleko Siska“².

Vojnu školu će završiti u Pečuhu, a časnički tečaj u Budimpešti dok će „ratne škole“, kako se navodi u literaturi, završiti u Beču.³ Tijekom 1. svjetskog rata aktivni je časnik koji služi na galicijskoj fronti, a kraj će rata dočekati u Rijeci.⁴ Krajem listopada 1918. godine imenovan je zapovjednikom 79. pješačke pukovnije „Grof Josip Jelačić“⁵ no o njegovu položaju u Rijeci postoje različiti podatci. U Sisačkom biografskom leksikonu navodi se kako je bio potpukovnik,⁶ dok Željko Bartulović u svojoj knjizi navodi da je bio „major“.⁷ Bilo kako bilo, sigurno je da je u prijelomnoj 1918. godini bio u Rijeci te da je bio na čelu vojnih i redarstvenih snaga,⁸ a da je nakon odlaska generala Ištvanovića u Zagreb krajem listopada postao i glavni zapovjednik snaga u Rijeci formirajući pritom i Narodnu stražu.⁹ U vezi s Narodnom stražom ponovno nije posve jasno je li ju formirao Teslić ili ju je samo preuzeo, jer prema nekim autorima on dolazi na njezino čelo upravo u listopadu, no ona tada već postoji.¹⁰ Kako nije uspio zaustaviti talijanske snage i njihov prodor u grad, sredinom studenog se povlači u Kraljevicu,¹¹ a nekoliko dana nakon toga u Rijeku će doći dva bataljuna pod zapovijedanjem potpukovnika Maksimovića koji će preuzeti zapovjedništvo i nad Teslićevom vojskom.¹² Nakon događanja u Rijeci premješten je u Bjelovar gdje će biti zapovjednik vojnog garnizona, a njegov će boravak tamo izazvati veliku polemiku jer je koristio kaznu batinanjem koja je tada već bila jasno zabranjena.¹³ Prema nekim autorima 1919. je umirovljen,¹⁴ dok je prema drugima napustio vojsku,¹⁵ no sigurno je da te godine završava svoju vojnu karijeru i dolazi u Sisak.

Teslićev dolazak u Sisak

Teslić je bio oženjen Darinkom Momčilović, inače kćeri Miloša Momčilovića poznatog sisačkog trgovca.¹⁶ Upravo u toj vezi neki autori vide njegov razlog za dolazak

1 ZORKO i JAGAČIĆ-BORIĆ, *Sisački biografski leksikon*, 321.

2 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira, *Industrijski razvoj Siska u međuratnom razdoblju s posebnim osvrtom na strukturu i položaj radničke klase*, 27.

3 ZORKO i JAGAČIĆ-BORIĆ, *Sisački biografski leksikon*, 321.

4 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 330.

5 DUGAČKI i REGAN, *Zaboravljeni vojskovođa Nikola pl. Ištvanović*, 163.

6 ZORKO i JAGAČIĆ-BORIĆ, *Sisački biografski leksikon*, 321.

7 BARTULOVIĆ, *Sušak 1919. – 1947.*, 41.

8 KOLAR, *Dokumenti o vlasti Narodnog vijeća Države SHS nad Rijekom – Listopad/studen 1918. godine*, 4.

9 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 330.

10 BARTULOVIĆ, *Sušak 1919. – 1947.*, 44.

11 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 331.

12 BARTULOVIĆ, *Sušak 1919. – 1947.*, 44.

13 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 331.

14 ZORKO i JAGAČIĆ-BORIĆ, *Sisački biografski leksikon*, 321.

15 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata*, 19.

16 ČAKŠIRAN, ur., *Rukopisna ostavština Fabijana Kovača*, 97.

u Sisak.¹⁷ Nakon dolaska u grad prvo je podigao malu rakijsku destileriju¹⁸ koja je prema nekim autorima bila plod njegova dobrog razumijevanja situacije, odnosno uočavanja nedostataka sličnih pogona.¹⁹ Zanimljivo je da se u rukopisnoj ostavštini Fabijana Kovača, jednog od poznatih sisačkih kroničara, navodi da je Teslić „1923. godine napustio trgovinu i prešao na industriju“²⁰, što je zapravo često zanemaren dio u rekonstruiranju Teslićeva života koji je započeo zapravo kao trgovac otvorivši 1920. trgovinu alkoholnim pićima koja će se razvijati usporedo s razvojem Pecare d. d.²¹ Pritom je krajnje nejasno odakle je stekao početni kapital za razvoj svojega budućeg industrijskog carstva, a upravo je to bilo pitanje na kojemu će poslije inzistirati njegovi politički protivnici.²² Upravo će Teslićev politički život biti druga važna odrednica njegova boravka i djelovanja u Sisku. Naime, on je od samoga dolaska vrlo aktivno sudjelovao u društvenom i političkom životu, tako će krajem ožujka biti jedan od glavnih inicijatora osnivanja Jugoslavenske demokratske stranke u Sisku,²³ a veze s dinastijom Karađorđević, prema nekim tvrdnjama, osigurale su mu povoljne kredite i sredstva za razvoj pogona.²⁴ Teslić je očito uvijek bio na tragu dobrih izvora financiranja, tako je 1921. godine izabran u ravnateljstvo Posavske štedionice, jedne od najjačih financijskih institucija u ovome kraju.²⁵

Začetak i razvoj industrije Teslić

Godine 1922. Teslić preuzima Pecaru d. d., a u oglasu koji je dao objaviti navodi kako do 31. svibnja planira preuzeti sve preostale dionice Pecare, dok će paralelno s time osnivati i druge pogone, točnije u Brčkom i Kozarcu.²⁶ Kako je Pecara, kako kapacitetom i infrastrukturom, tako i dobrim položajem uz prugu, izvrsno odgovarala njegovim ambicijama, Teslić je započeo daljnji razvoj pogona.²⁷ Nadogradnje s kojima je krenuo povjerio je svome šogoru inženjeru Gejzu Fückeru, a prilikom kopanja naišli su na tragove zemnog plina²⁸ što je Teslić, poduzetan kakav je bio, odmah krenuo istraživati što će se kasnije pokazati iznimno korisnim. Rafinerija Špirita će nakon toga biti njegova

17 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 331.

18 ZORKO i JAGAČIĆ-BORIĆ, *Sisački biografski leksikon*, 321.

19 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Industrijski razvoj Siska u međuratnom razdoblju s posebnim osvrtom na strukturu i položaj radničke klase*, 27.

20 ČAKŠIRAN, ur, *Rukopisna ostavština Fabijana Kovača*, 97.

21 Pecara d. d. poduzeće je koje su osnovali mali dioničari 1917. godine kao malu destileriju rakije koja će s nešto većim kapacitetom početi raditi 1918. godine. 1920. godine doživjet će veće nadogradnje te dobiti ime Pecara d. d. Pecara se inače smatra pretečom Teslićevih pogona u Sisku. (FELETAR, Dragutin, *Šest desetljeća OOUR-a „Segestica Sisak“*(6.) Valja pritom naglasiti da početci destiliranja alkohola odnosno proizvodnja na veliko u Sisku datiraju i nešto ranije, točnije od donošenja Zakona o pecarama žeste 1916. godine. (ČAKŠIRAN, *Gutljaj jedan, ali vrijedan – Segestica Sisak 1917. – 2017.*, 11. i FELETAR, *Šest desetljeća OOUR-a „Segestica Sisak“*(6.)

22 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 331.

23 ČAKŠIRAN, *Gutljaj jedan, ali vrijedan – Segestica Sisak 1917. – 2017.*, 17.

24 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 331.

25 ČAKŠIRAN, *Gutljaj jedan, ali vrijedan – Segestica Sisak 1917. – 2017.*, 17.

26 Isto, 18-19.

27 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 334.

28 ČAKŠIRAN, ur, *Rukopisna ostavština Fabijana Kovača*, 97.

najznačajnija tvornica koja je proizvodila razne vrste medicinskog alkohola.²⁹ 1923. godine Teslić i njegov, kako se u molbi navodi „drug“, traže dozvolu za prijenos „poljoprivredne pecare“ iz Jakopovca u Sisak kako bi tamo proširili proizvodnju.³⁰ U svjetlu toga, tvornicu u Sisku dalje povezuje s drugim dvjema navedenima, a 1924. godine službeno je otvorena Tvornica likera, ruma i konjaka.³¹ Tvornica je inače imala kapacitet od 45 vagona, ali je zbog okolnosti na tržištu ona uvijek bila manja.³² Zbog takvog rasta Teslić je tražio da se njegova „poljoprivredna fabrika špirita“ preimenuje i svrsta u industriju za što će od Ministarstva financija i dobiti dozvolu 10. travnja 1924. godine.³³ Iduće 1925. godine Teslić osniva Tvornicu ugljične kiseline koja mu je bila potrebna za proizvodnju alkohola, a u kojoj će nešto godina poslije proizvoditi i suhi led. Suhi led će upravo početi proizvoditi nakon što je prilično spretno dobio veliki kredit od Narodne banke Kraljevine SHS po stopi od 6 %.³⁴ Nažalost, ni ona nije imala puni kapacitet, već je u godinama krize ponekad poslovala s 22-35 % svoga kapaciteta.³⁵ Kako bi imao sanduke u koje bi mogao pakirati proizvode, 1926. godine otvara malu stolarsku radnju.³⁶ Kapacitet radnje bio je oko 30 000 sanduka.³⁷ Godine 1928. otvara pogon za proizvodnju kvasca te Tvornicu potaše, sode i umjetnih gnojiva.³⁸ Važno je pritom naglasiti da je otvaranje Tvornice potaše, sode i umjetnih gnojiva, osim gospodarskog, bio i društveni te na neki način i ekološki poduhvat. Naime, zbog nusprodukata proizvodnje u Teslićevim tvornicama koji su puštani u odvodne kanale, cijeli je grad bio okružen smradom otpadnih voda zbog čega su građani glasno negodovali. No, kako je Teslić već tada bio veliki industrijalac koji je zapošljavao 150 ljudi, gradske vlasti dale su mu mogućnost da to riješi na način na koji je za njega najpovoljniji.³⁹ Teslić je to kao vješt poduzetnik očito okrenuo u svoju korist razvivši nešto nalik na današnju reciklažu. Svoju ponudu upotpunio je i Mineralnom vodom Teslić koja je sadržavala veliku količinu joda, a koja je među ostalim bila poticaj i za razvoj nekih njegovih drugih djelatnosti poput Jodnog kupališta.⁴⁰ Upravo je pronalazak navedene jodne vode poslužio kao osnova za razvijanje tvornice stakla koja je otvorena 1932. godine,⁴¹ no ona neće nikada zaživjeti svojim punim kapacitetom, dijelom zbog poplave i eksplozije

29 FELETAR, Šest desetljeća OOUR-a „Segestica Sisak“, 6.

30 HR-DASK-448, *Tvornice Petra Teslića, Molba Petra Teslića od 13. srpnja 1923. godine*, Kut. 1.

31 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata*, 24.

32 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Industrijski razvoj Siska u međuratnom razdoblju s posebnim osvrtom na strukturu i položaj radničke klase*, 29.

33 HR-DASK-448, *Tvornice Petra Teslića, Odluka ministarstva financija od 10. travnja 1924. godine*, Kut. 1.

34 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata*, 24.

35 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Industrijski razvoj Siska u međuratnom razdoblju s posebnim osvrtom na strukturu i položaj radničke klase*, 29.

36 ČAKŠIRAN, *Gutljaj jedan, ali vrijedan – Segestica Sisak 1917. – 2017.*, 19.

37 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Industrijski razvoj Siska u međuratnom razdoblju s posebnim osvrtom na strukturu i položaj radničke klase*, 31.

38 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 335.

39 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Industrijski razvoj Siska u međuratnom razdoblju s posebnim osvrtom na strukturu i položaj radničke klase*, 28.

40 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 335.

41 *Isto*, 336.

koja ju je pogodila, a dijelom zbog velike konkurencije.⁴² Takva ekspanzija u broju i raznovrsnosti pogona praćena je i brojem kupaca. Tako je između dvaju ratova prema nekim podacima Teslićeva industrija imala oko 9000 kupaca širom Jugoslavije,⁴³ a prema nekim autorima upravo je Teslić dokaz da se i u vremenima najgorih ekonomskih okolnosti i gospodarskih kriza moglo koliko-toliko uspješno poslovati.⁴⁴ Osim velikog broja kupaca, Teslić je imao i vrlo ekskluzivne kupce, što dokazuje i račun sačuvan u Državnom arhivu u Sisku (u daljnjem tekstu: DASK), na kojem je utisnut pečat „Kralj. Dvorski dobavljač“.⁴⁵ Na kraju, Teslić je imao i ideju za izgradnju rafinerije nafte, no to mu je triput odbijeno od strane Ministarstva.⁴⁶ Zaključno, može se reći da je Petar Teslić dolaskom u Sisak očigledno vrlo uspješno balansirao u dosta nepovoljnim ekonomskim vremenima izgradivši pritom industrijsko carstvo koje je gotovo svake godine dobivalo po koju novu sastavnicu, čime je postajalo sve snažnije. Ne treba stoga čuditi i konačna ocjena nekih autora kako je period industrijalizacije Siska između dvaju svjetskih ratova najjače obilježen upravo djelovanjem Petra Teslića.⁴⁷

Jodno kupalište i Teslić kao preteča fizikalne medicine u Sisku

Osim Teslićeva djelovanja u području industrije svakako treba spomenuti i druga područja njegova djelovanja među kojima se ističe otvaranje Jodnog kupališta. Naime, tijekom, kako Fabijan Kovač navodi, „vrtanja“ tla,⁴⁸ što zapravo predstavlja izvođenje opsežnih geoistraživačkih radova koje je Teslić organizirao, on pronalazi najtopliji izvor jodne vode u Europi,⁴⁹ na 180 metara dubine.⁵⁰ Nakon toga će se obratiti stručnjacima radi izrade analize kako bi saznao njezine efekte na zdravlje. Takva istraživanja pokazala su da jodna voda povoljno utječe na liječenje kardiovaskularnih, kroničnih te cijelog niza drugih bolesti.⁵¹ Teslić, poduzetan kakav je bio, vidio je tu priliku za širenje svojega carstva, stoga gradi vrelovod kojim će jodnu vodu dovoditi do kupališta,⁵² a prostor oko samoga kupališta uređuje kao park.⁵³ 25. travnja 1932. Gradsko načelništvo dalo je dozvolu za rad tvrtki „Petar Teslić sisačko jodno kupatilo“,⁵⁴ a kupalište će biti otvoreno iste godine što neki autori smatraju začetkom fizikalne medicine u Sisku.⁵⁵ Govoreći o dozvolama koje je imalo jodno kupalište, valja spomenuti da mu je dozvolu

42 Isto, 336-337.

43 FELETAR, Šest desetljeća OOUR-a „Segestica Sisak“, 12.

44 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira, *Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata*, 32.

45 HR-DASK-448, *Tvornice Petra Teslića, Račun od 15.11.1926.*, Kut. 1.

46 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata*, 33.

47 MILETIĆ-ČAKŠIRAN i ČAKŠIRAN, *Zašita industrijske baštine grada Siska na primjerima Tvorničkog kompleksa Segestice, Zgrade munjare i Starog mosta*, 146.

48 ČAKŠIRAN, ur, *Rukopisna ostavština Fabijana Kovača*, 97.

49 ZORKO i JAGAČIĆ-BORIĆ, *Sisački biografski leksikon*, 321.

50 FELETAR, Šest desetljeća OOUR-a „Segestica Sisak“, 10.

51 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 335.

52 ZORKO i JAGAČIĆ-BORIĆ, *Sisački biografski leksikon*, 321.

53 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 336.

54 HR-DASK-448, *Tvornice Petra Teslića, Odluka gradskog načelništva br. 3703/1932.*, Kut. 1.

55 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 321.

izdalo i ustaško rukovodstvo u gradu. Tako je 1944. godine tadašnji gradonačelnik Josip Slümer potpisao dozvolu za čitav niz medicinskih i fizikalnih postupaka.⁵⁶ O ozbiljnosti Teslićeve inicijative na tom polju svjedoče i daljnji razvojni planovi koje je napravio, a prema kojima je želio sagraditi i zapadno krilo kupališta, moderna sportska borilišta kao i veliki bazen u dužini od čak 120 metara.⁵⁷

U Gradskoj knjižnici u Sisku, točnije u Zavičajnoj zbirci, čuva se knjižica *Sisačko jedno kupatilo, vlasnika P. Teslića* koju je napisao Mile Knežević, potpisan kao „kupališni liječnik“. Brošura donosi cijeli niz informacija kako o Sisku, sisačkoj klimi, mogućnostima rekreacije u gradu, ali i samom kupalištu, njegovu interijeru te o „ljedžbenim sredstvima“. Knjižica kao takva nedvojbeno je služila i u marketinške svrhe odnosno kao informativni letak za neke buduće goste.⁵⁸

Teslić kao vizionar u marketingu

Upravo je marketing, ne samo Jodnog kupatila već i cjelokupne Teslićeve industrije, nešto što se u literaturi od one najstarije pa do najrecentnije apostrofira kao jedna od Teslićevih glavnih djelatnosti. Svoju prvu reklamu Teslić je dao objaviti još kada je imao svoju trgovinu 1920. godine,⁵⁹ a kako je ranije navedeno, i u preuzimanju Pecare također se služio oglasima. U svojoj promidžbi najjače se koristio novinskim reklamama, ali i razglednicama gdje se mogla vidjeti njegova tvornica.⁶⁰ Jedna od takvih razglednica čuva se i u DASK-u (Slika 1.). Valja pritom spomenuti da je, osim svoga imena i tvornice, u marketinške svrhe koristio i simbole Siska npr. utvrdu Stari grad,⁶¹ a primjer toga vidljiv je u prethodno spomenutoj knjižici.

Ipak, uspjeh njegova marketinga neki najviše vide u degustacijama koje je organizirao, a gdje su okupljeni mogli probati sve od njegovih proizvoda.⁶² I doista, Teslić je sudjelovao na gotovo svakom izložbenom sajmu,⁶³ a često je na njima dobivao i priznanja poput zlatnih i srebrnih medalja.⁶⁴ Upravo se na takvim sajmovima odlučivao i za vrlo smjele poduhvate, tako je tridesetih godina na Zagrebačkom velesajmu nastupio s paviljonom u obliku boce.⁶⁵

O važnosti marketinga za Teslića govori i podatak da je u tvornici imao zaposlenike koji su isključivo radili na dizajniranju vizualnog identiteta proizvoda.⁶⁶ Ranije spomenut pečat Kraljevskog dvorskog dobavljača Teslić je koristio i u promociji jer

56 HR-DASK-448, *Tvornice Petra Teslića, Dozvola Gradskog poglavarstva u Sisku, br. 8959/1944.*, Kut. 1.

57 ČAKŠIRAN, *Gutljaj jedan, ali vrijedan – Segestica Sisak 1917. – 2017.*, 25.

58 Knjižica *Sisačko jedno kupatilo, vlasnika P. Teslića* izdana je 1936. godine u tisku Zaklade tiskare Narodnih novina u Zagrebu, u nakladi Jodnog kupališta, a tekst je napisao, kako je ranije spomenuto, doktor Mile Knežević.

59 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 333.

60 Isto, 337.

61 ČAKŠIRAN, *Gutljaj jedan, ali vrijedan – Segestica Sisak 1917. – 2017.*, 40.

62 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 337.

63 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Industrijski razvoj Siska u međuratnom razdoblju s posebnim osvrtom na strukturu i položaj radničke klase*, 27.

64 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata*, 24.

65 FELETAR, *Šest desetljeća OOUR-a „Segestica Sisak“*, 9.

66 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 337.

je na svoje proizvode imao pravo staviti kraljevsku krunu.⁶⁷ Svojim marketingom i reklamnim kampanjama očigledno je prevladao razdoblje koje neki autori označuju kao period spajanja dviju država i dvaju gospodarskih područja na posve različitom stupnju razvoja te različitih društvenih interesa.⁶⁸

Teslićev politički i društveni angažman

Teslić je od samog početka djelovanja u Sisku bio važan faktor u političkom i društvenom životu grada. Već 1919. godine sudjeluje u osnivanju Jugoslavenske demokratske stranke u Sisku, a nedugo nakon toga se i novine *Sisački glas*, pretvaraju u stranačko glasilo koje on, među ostalim, koristi za promociju svojih brendova.⁶⁹ Njegov politički stav bio je vrlo izražen, a svodio se na jugounitarizam i monarhizam,⁷⁰ iako je često imao i stajališta koja bi se mogla povezati s lijevim političkim spektrom.⁷¹ Kao primjer takvog načina razmišljanja V. Čakširan prenosi jednu od izjava P. Teslića u kojoj on kaže: „(...) i nije demokrata onaj koji ne cijeni rad i radnika; a najviše griješi onaj koji radniku otkida od nadnice čineći ga o sebi ovisnim i stvarajući time radničku sirotinju.“⁷² U svjetlu toga, bio je zagovornik osnivanja odbora koji bi pratio socijalne probleme u Sisku u periodu velikih ekonomskih kriza.⁷³ Teslić je za vrijeme kampanje preuzeo na sebe ulogu glavnog promotora stranke. Tako je vrlo često održavao govore po selima zalažući se za modernizaciju, suzbijanje nepismenosti, ali i za širenje pokreta antialkoholičara,⁷⁴ što je s jedne svakako bilo u duhu vremena u kojem raste svijest o prevenciji alkoholizma, no s druge je strane vrlo zanimljivo jer se Teslić bavi upravo prodajom pića. Uz njegovu političku karijeru veže se i događaj koji će snažno uzdrmati tadašnju političku scenu. Naime, 21. ožujka 1920. godine, za vrijeme govora Stjepana Radića u Sisku, Teslić je ispalio nekoliko metaka iz svojega pištolja, a interpretacije događaja su različite, te se kreću od onih da je to napravio u samoobrani, preko onih koji u tome vide pokušaj rastjerivanja Radićeva skupa, do onih koji to predstavljaju kao otvoreni atentat jugounitarista na Radića.⁷⁵ Bosiljka Janjatović, koja je objavila knjigu posvećenu progonima Stjepana Radića, smatra kako je Teslić ispalio nekoliko hitaca u zrak, ali i nekoliko hitaca prema govornici, apostrofirajući da za razliku od Radića koji je stalno bio pod sankcijama, protiv Teslića nakon tog događaja nije napravljeno ništa.⁷⁶ Ista autorica navodi i kako je Teslić za vrijeme svog boravka u Bjelovaru kaznu batinjanja izricao uz uzvike poput „Živjela republika!“ pri čemu je autorica napravila jednu biografsku grešku navodeći da je Teslić ubijen 1941. ili 1942. godine od stra-

67 Isto, 339.

68 ČAKŠIRAN, *Gutljaj jedan, ali vrijedan – Segestica Sisak 1917. – 2017.*, 35.

69 Isto, 17.

70 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 332.

71 Isto, 333.

72 Isto, 333.

73 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata*, 21.

74 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 332.

75 Isto, 333.

76 JANJATOVIĆ, *Stjepan Radić – progoni, zatvori, suđenja, ubojstvo, 1889-1928*, 168.-169.

ne ustaša.⁷⁷ Zapravo se radi o zamjeni Petra Teslića i njegova sina jer je Petar umro prirodnom smrću 1936., dok je sin Miloš ubijen 28. travnja 1941. godine od ustaške vojske.⁷⁸ Bilo kako bilo, Teslić je bio aktivan sudionik političkoga života, stoga će ga stranka kandidirati za mjesto gradonačelnika Siska.⁷⁹ No, neki autori smatraju kako je cijela stvar od početka bila osuđena na propast jer je izborni sustav bio tako namješten da Teslić nije mogao pobijediti, a pobjedu je na kraju odnio prijašnji gradonačelnik Valenteković, član upravo Demokratske stranke koja ga nije kandidirala opredijelivši se za Teslića.⁸⁰ Nakon uvođenja Šestosiječanjske diktature Teslić će se odreći stranke i političkog života što će mu snažno zamjeriti beogradski radikali zbog čega će njegov daljnji gospodarski napredak biti značajno otežan.⁸¹ Rezultat takvih pritisaka se prema M. Kolar-Dimitrijević vidi u propasti Teslićeve tvornice stakla i prodaji strojeva u tvornici u Paraćinu, ali i u odbijanju Teslićeve ponude za izgradnju rafinerije, premda je već u svome ranijem djelovanju imao značajna iskustva u istraživanju nafte.⁸²

Osim u politiku, Teslić se aktivno uključio i u javni život grada, tako što je potpomagao mnoga društva,⁸³ a bio je i jedan od onih koji su prvi pristupili dobrovoljnom vatrogasnom društvu.⁸⁴ Također je bio i predsjednik novoosnovanog aerokluba.⁸⁵ Osnovat će i vlastiti sportski klub pod nazivom Jugoslavenski športski klub 1927. godine, no on će se vrlo brzo spojiti s jednim drugim sportskim klubom kako bi se mogao uključiti u sustav natjecanja.⁸⁶ O društvenom ugledu Teslića, koji nadilazi granice Siska, svjedoči i Diploma za člana utemeljitelja Udruženja trgovaca putnika u Kraljevini SHS koju je dobio u veljači 1930. godine.⁸⁷

Postojanje *Petra Teslića* nakon 1936. godine

Vlatko Čakširan je u svome radu *Industrijski brend Siska* između dva rata, a koji je u ovome radu naveliko citiran, zadnje poglavlje naslovio „Nakon Teslića - Teslić“, izvršno rezonirajući osnove problematike prisutnosti imena Petra Teslića nakon njegove smrti 1936. godine, no ovaj će rad pokušati navedeno produbiti novim spoznajama i relacijama te proširiti vremenski okvir istraživnog područja.

Petar Teslić umire 30. siječnja 1936. godine,⁸⁸ a danas se u DASK-u čuva fotodokumentacija s Teslićeve sprovoda koja je dostupna tek od veljače ove godine.⁸⁹ Kako je

77 Isto, 168, fusnota 556.

78 HR-DASK-28, *Gradski narodni odbor Sisak, Predmet: Teslić Petar i Miloš – akontacija u ime naknade za nacionaliziranu imovinu*, kut. 148.

79 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 333.

80 Isto, 334.

81 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata*, 33.

82 Isto, 33.

83 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 339.

84 Isto, 332.

85 Isto, 339.

86 Isto, 339.

87 HR-DASK-448, *Tvornice Petra Teslića Sisak, Diploma Petra Teslića*.

88 ZORKO i JAGAČIĆ-BORIĆ, *Sisački biografski leksikon*, 321.

89 HR-DASK-961, *Zbirka fotografija Nikolić i Teslić*, 1.2. Pogreb P. Teslića, 1936.

vidljivo na fotografijama, sprovedna povorka bila je iznimno velika, a Teslić je čini se pokopan i uz određene vojne počasti (Slika 2.).

Nakon smrti Petra Teslića njegovi sinovi Miloš i Milorad preuzeli su upravljanje brendom, no ne tako uspješno kao otac⁹⁰ zbog čega dolazi i do velike krize u tom industrijskom carstvu koja će se protegnuti sve do početka 2. svjetskog rata.⁹¹ Njih dvojica obustavila su rad Pecare, Tvornicu stakla su prodali, a Tvornica mineralne vode bila je pogođena požarom.⁹² Dolaskom ustaške vlasti sva imovina im se oduzima⁹³ o čemu svjedoče i zapisnici koji se čuvaju u DASK-u. U siječnju 1941. godine ustaške vlasti napravile su detaljan popis na 57 stranica s ciljem kako se navodi „trgovačke svrhe“, očigledno imajući u vidu prodaju nekretnina i pokretnina tvornice.⁹⁴ Miloš Teslić je ubijen, a drugi sin Milorad uspio se skloniti u Srbiji i tako preživjeti rat što, pak, nije uspjelo posljednjem počivalištu njegova oca koje je uništeno tijekom razaranja pravoslavne kapele u Sisku.⁹⁵ Zanimljivo je primijetiti da po okončanju rata vrlo sličan inventar pišu i nove partizanske vlasti. Tako one već u lipnju 1945. godine izrađuju dokumente kojima se utvrđuje vlasništvo, imovina i sve druge relevantne informacije o predmetnoj tvornici.⁹⁶ U navedenoj se studiji nalazi i tablica koja analizira broj i strukturu zaposlenih prema stručnoj spremi, ali i prema nacionalnosti. Iz toga se može saznati da je prije rata tvornica zapošljavala 87 zaposlenika, za vrijeme rata 107, dok u lipnju 1945. godine, kada nastaje dokument, zapošljava 116 radnika. Ipak, nije posve jasno na što se predmetna tablica odnosi jer prema nekim izvorima na kraju rata u industriji Teslić radi oko 300 zaposlenika,⁹⁷ stoga je moguće da se radilo o prikazu jednog od pogona. Zanimljivo je i primijetiti da je došlo do značajne promjene u nacionalnoj strukturi zaposlenih. Dok je prije rata u tvornici radilo najviše Srba, za vrijeme i neposredno poslije rata to se mijenja te zaposlenici postaju pretežno Hrvati.⁹⁸ Tvornica je nacionalizirana 7. prosinca 1945. godine po odluci Okružnog suda u Sisku 182/45-2,⁹⁹ a 15. listopada 1946. godine izvršena je i primopredaja blagajne.¹⁰⁰ Vrijednost nacionalizirane imovine, u slučaju Tvornice špirita, a prema mišljenju Komisije, bila je 34.352.178 dinara, dok je vrijednost Jodnog kupatila, Tvornice stakla i još nekih zgrada procijenjena na 10.940.000 dinara.¹⁰¹ Usporedbe radi, vrijednost nekretnina u industriji „Petar Teslić“ 1939. godine iznosi ukupno 11.863.616 dinara, dok vrijednost strojeva iznosi 19.743.149 dinara.¹⁰² U knjizi koja se bavi 60. obljetnicom Segestice navodi se

90 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata*, 43.

91 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 340.

92 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata*, 43.

93 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 340.

94 HR-DASK-448, *Tvornice Petra Teslića Sisak, Inventar zgrada, strojeva i ostalog uređaja i ostalog zemljišta*, Kut. 1.

95 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 340.

96 HR-DASK-448, *Tvornice Petra Teslića Sisak, Podatci o industrijskom postrojenju P. Teslić, Sisak*, Kut. 1.

97 FELETAR, *Šest desetljeća OOUR-a „Segestica Sisak“*, 15.

98 HR-DASK-448, *Podatci o industrijskom postrojenju P. Teslić, Sisak*, Kut. 1.

99 FELETAR, *Šest desetljeća OOUR-a „Segestica Sisak“*, 15.

100 HR-DASK-448, *Tvornice Petra Teslića Sisak, Zapisnik o primopredaji blagajne*, Kut. 1.

101 HR-DASK-28, *Gradski narodni odbor Sisak, Dopis br. 9782/52.*, Kut. 148.

102 KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, *Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata*, 47.

kako je poduzeće osnovano u proljeće 1947. godine,¹⁰³ iako to nije posve točno jer je ono tada tek preimenovano u Tvornica vrenja Sisak,¹⁰⁴ čime se i konačno briše ime i ostavština Petra Teslića iz života grada. Rješenjem iz ožujka 1953. godine napokon se rješava molba unuka Miloša i Petra, sinova ubijenog Miloša, koju su oni podnesli u siječnju 1949. godine, a prema kojoj im se dopušta isplata akontacije zbog nacionalizirane imovine dok se kao razlog navodi činjenica da se još obojica školuju.¹⁰⁵ Sudbina i traženja drugoga sina Milorada i njegovih eventualnih potomaka nisu poznata.

4. svibnja 1953. godine tvornica će dobiti novo ime – Segestica, a V. Čakširan odlično zaključuje da su u njezinoj promociji korišteni upravo motivi koje je osmislio sam Teslić.¹⁰⁶ Pod time će imenom tvornica sve češće upadati u financijske i modernizacijske probleme, no nekako će opstati sve do 2011. godine.

Konačni nestanak Petra Teslića

Prvi stečaj Segestice otvoren je 1973. godine, no te su teškoće prevladane uklapanjem Segestice u Podravku koja će 1996. godine Segesticu prodati radnicima.¹⁰⁷ To se nije pokazalo kao dobar potez te je 2010. godine otvoren stečaj, a za svih 96 radnika pripremljeni su otkazi.¹⁰⁸ Takav razvoj događaja pratili su i prosvjedi radnika koji su Upravu tvornice optužili za malverzacije.¹⁰⁹ Tako je priča dobila i sudski epilog, pa je 2018. godine izrečena osuđujuća presuda za neke od okrivljenika u postupku za gospodarski kriminal u Segestici.¹¹⁰ O pokušajima spasa Segestice i njezina nasljeđa puno se govorilo i pisalo. Tako su mediji prenosili sastanak tadašnjeg premijera Zorana Milanovića s radnicima „posrnulih sisačkih tvrtki“¹¹¹ kojima navodno tada nisu dana prazna obećanja.

Ono što nije navodno kupovina je Segestice od strane korporacije Badel 1862¹¹² koji je Segestičinu imenu dodao „1919“, očigledno aludirajući na tradiciju iz vremena upravo Petra Teslića.

Konačno i fizičko „brisanje“ njegove ostavštine napravio je nedavni potres zbog čega je veći dio dimnjaka nekadašnje tvornice uklonjen.¹¹³ Također, potres je značajno oštetio i Jodno kupalište koje otad više nije u uporabi. Tračak nade ipak ostavlja činjenica da se kompleks Segestice nalazi unutar zaštićene Kulturno-povijesne cjeline A u

103 FELETAR, Šest desetljeća OOUR-a „Segestica Sisak“, 15.

104 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 340.

105 HR-DASK-28, *Gradski narodni odbor Sisak*, Odluka Izvršnog vijeća NRH, br. 1269/33., Kut. 148.

106 ČAKŠIRAN, *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, 341.

107 „Segestica“: *Hrvatska tehnička enciklopedija*, Pristupljeno 24. 2. 2023. <https://tehnika.lzmk.hr/segestica/>

108 „Segestica Sisak u stečaju“: *T-portal*. Pristupljeno 24. 2. 2023. <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/segestica-sisak-u-stecaju-20100226>

109 „Uprava tvornice uopće nije imala nadzorni odbor“: *Večernji list*, Pristupljeno 24. 2. 2023. <https://www.vecernji.hr/vijesti/uprava-tvornice-uopce-nije-imala-nadzorni-odbor-186559>

110 *Presuda Županijskog suda u Sisku, K-32/12-133*, 17. travnja 2018.

111 „Nisu dali obećanja, ali su zato ponudili konkretna rješenja“: *Večernji list*. Pristupljeno 24. 2. 2023. <https://www.vecernji.hr/vijesti/nisu-dali-obecanja-ali-su-zato-ponudili-konkretna-rjesenja-362191>

112 „Segestica“: *Hrvatska tehnička enciklopedija*, Pristupljeno 24.2.2023. <https://tehnika.lzmk.hr/segestica/>

113 <https://www.vecernji.hr/vijesti/segestica-zbog-potresa-ostaje-bez-dijela-stoljetnog-dimnjaka-1458555>

Sisku te da ima izrađen temeljni plan konzervatorske zaštite,¹¹⁴ što upućuje na činjenicu da teorijske osnove postoje te kako je vrijeme da se ostvare u praksi.

Zaključak

Petar Teslić očigledno je bio čovjek širokih pogleda i još širih shvaćanja poslovnih prilika. Svoj je put započeo kao časnik u Austro-ugarskoj vojsci da bi se nakon uspostave nove države vrlo brzo transformirao u iznimno uspješnog industrijalca te praktički vizionara na nekim područjima svojega djelovanja što je najviše došlo do izražaja na primjeru marketinga, čije će strategije i tehnike koristiti i oni koji su dosta nakon Teslića došli u njegove nekadašnje tvornice. Osim u marketingu, bio je vizionar i u pogledu fizikalne medicine koju prvi u ovim krajevima etablira kroz svoje kupalište. Na kraju, radilo se o osobi koja se dosta spretno prilagodila i društvenim i novim političkim kretanjima, pa je aktivno sudjelovao u životu grada u koji se doselio relativno kasno.

Nažalost, „Petar Teslić“ odnosno ono što je ostalo od nekada moćne industrije nije se nimalo spretno i uspješno prilagodilo niti jednom izazovu koje mu je vrijeme donosilo. Njegovi nasljednici očigledno nisu imali takav dar za situaciju kao što je imao Petar, ali puno značajnije od toga na ostavštinu Petra Teslića utjecale su različite državne politike - od sklonosti režima i politike tijekom Kraljevine, preko oduzimanja imovine od strane NDH, pa sve do nacionalizacije za vrijeme socijalističke Jugoslavije kao i nespretna vođenja te na kraju potpune devastacije koja je uslijedila u suvremenoj Hrvatskoj. Stoga, može se zaključiti da ostavština Petra Teslića jednostavno nije uspjela doživjeti svoju tranziciju počevši još od njegove smrti, te da ono što je ostalo čeka krajnje neizvjesna budućnost.

Summary

Petar Teslić and his Industry in Sisak from the end of the 19th Century up to the present

UDK: 929Teslić, P.:351.824.1

The goal of this paper called Petar Teslić and his industry from the end of the 19th century up to the present is to chronologically show all stages of life and work of P. Teslić, but also to question his transition from a military officer to one of the most significant entrepreneurs in Sisak of that time. At the very beginning, the paper deals with P. Teslić as the military officer and tries to reconstruct the first period of Teslić's life, on which

114 MILETIĆ-ČAKŠIRAN i ČAKŠIRAN, *Zaštita industrijske baštine grada Siska na primjerima Tvorničkog kompleksa Segestice, Zgrade munjare i Starog mosta*, 150.

there are few data and sources available, and after that, his arrival and the beginning of his activity in Sisak. Special attention is given to the beginning and the first stage of development of the Teslić industry. As an interesting chapter of Teslić's activity is the Iodine medicinal bath, questioning the claim that P. Teslić was indeed the pioneer of the physical medicine in Sisak but also this part of Croatia. Besides medicine, Teslić was a visionary in marketing, so the paper gives a short preview of his marketing activities which have been, at the same time, a familiar topic in literature so far. Teslić's political engagement is presented, which certainly is not a neglectable part of his engagement in the community. At the end of the paper, the existence of the Petar Teslić brand after his death is analysed as the final ending which followed the closing of Segestica.

Key words: Petar Teslić, Petar Teslić Industry, Sisak, 20th century

Arhivski izvori:

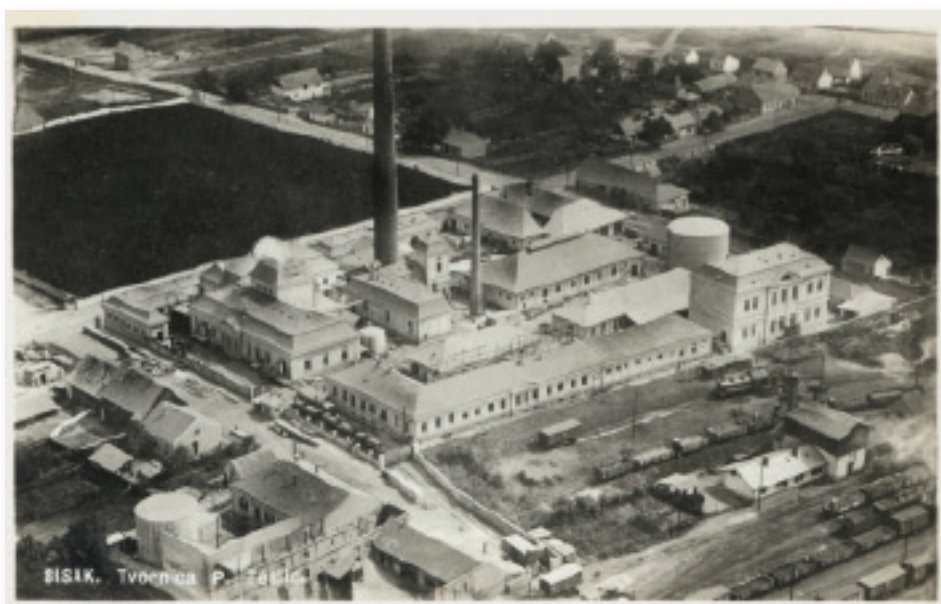
- HR-DASK-28 *Gradski narodni odbor Sisak*
- HR-DASK-448 *Tvornice Petra Teslića*
- HR-DASK-718 *Zbirka razglednica.*
- HR-DASK-961 *Zbirka fotografija Nikolić i Teslić*
- Županijski sud u Sisku, Presuda K-32/12-133, 17. travnja 2018.

Internetski izvori:

- „Segestica“: *Hrvatska tehnička enciklopedija*, Pristupljeno 24. 2. 2023. <https://tehnika.lzmk.hr/segestica/>
- „Segestica Sisak u stečaju“: *T-portal*. Pristupljeno 24. 2. 2023. <https://www.tportal.hr/biznis/clanak/segestica-sisak-u-stecaju-20100226>
- „Uprava tvornice uopće nije imala nadzorni odbor“: *Večernji list*, Pristupljeno 24. 2. 2023. <https://www.vecernji.hr/vijesti/uprava-tvornice-uopce-nije-imala-nadzorni-odbor-186559>
- *Presuda Županijskog suda u Sisku, K-32/12-133*, 17. travnja 2018.
- „Nisu dali obećanja, ali su zato ponudili konkretna rješenja“: *Večernji list*. Pristupljeno 24. 2. 2023. <https://www.vecernji.hr/vijesti/nisu-dali-obecanja-ali-su-zato-ponudili-konkretna-rjesenja-362191>
- „Segestica“: *Hrvatska tehnička enciklopedija*. Pristupljeno 24. 2. 2023. <https://tehnika.lzmk.hr/segestica/>
- <https://www.vecernji.hr/vijesti/segestica-zbog-potresa-ostaje-bez-dijela-stoljetnog-dimnjaka-1458555>

Literatura:

- BARTULOVIĆ, Željko. 2004. *Sušak 1919. – 1947*. Državni arhiv u Rijeci. Rijeka.
- ČAKŠIRAN, Vlatko. 2011. *Industrijski brend međuratnog Siska – Industrijsko carstvo Petra Teslića*, u: *Kulturna dediščina industrijskih panog/ Industrijska kulturna baština*, 11. *Vzparednice med slovensko in hrvaško etnologijo*, ur. Černelič Krošelj; Alenka, Jelavić; Željka; Rožman, Helena. Slovensko etnološko društvo. Krško. Str. 330-343.
- ČAKŠIRAN, Vlatko. 2017. *Gutljaj jedan, ali vrijedan – Segestica Sisak 1917. – 2017*. Gradski muzej Sisak. Sisak.
- *Rukopisna ostavština Fabijana Kovača*. 2008. Ur. ČAKŠIRAN, Vlatko. Gradski muzej Sisak. Sisak.
- DUGAČKI, Vlatka i REGAN, Krešimir. 2018. *Zaboravljeni vojskovođa Nikola pl. Ištvanović, Radovi Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskoga fakulteta Sveučilišta u Zagrebu*. vol. 50, br. 1 str. 153-183.
- FELETAR, Dragutin. 1978. Šest desetljeća OOUR-a „Segestica Sisak“. SOUR Podravka. Koprivnica.
- KOLAR, Mira. 1999. – 2000. *Dokumenti o vlasti Narodnog vijeća Države SHS nad Rijekom – Listopad/studenj 1918. godine*. *Vjesnik Državnog arhiva u Rijeci*, 41-42, str. 3-37.
- KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira. 2005. *Prilog gospodarskoj povijesti Siska između dva svjetska rata*. Državni arhiv u Sisku. Sisak.
- KOLAR-DIMITRIJEVIĆ, Mira. 1974. *Industrijski razvoj Siska u međuratnom razdoblju s posebnim osvrtom na strukturu i položaj radničke klase, Sisak i Banija u revolucionarnom radničkom pokretu i ustanku 1941*, u: *Sisak i Banija u revolucionarnom radničkom pokretu i u stanku 1941*. Ur. Katarina Babić. Sisak. Str. 17-55.
- JANJATOVIĆ, Bosiljka. 2003. *Stjepan Radić – progoni, zatvori, suđenja, ubojstvo, 1889. – 1928*. Dom i svijet. Zagreb.
- MILETIĆ-ČAKŠIRAN, Ivana i ČAKŠIRAN, Vlatko. 2011. *Zašita industrijske baštine grada Siska na primjerima Tvorničkog kompleksa Segestice, zgrade Munjare i Starog mosta*. *Godišnjak zaštite spomenika kulture Hrvatske*, 35, str. 143-156.
- ZORKO, Đurđa i JAGAČIĆ-BORIĆ, Jasminka. 2006. *Sisački biografski leksikon*. Narodna knjižnica i čitaonica. Sisak.

Slika 1. Razglednica Sisak, Tvornica P. Tesla, HR-DASK-718, Zbirka razglednica

Slika 2. Sprovodna povorka Petra Teslića, HR-DASK-961.1.2.18. Zbirka obitelji Teslić i Nikolić

Slika 3. Petar Teslić na odru, HR-DASK-961.1.2.1., *Zbirka obitelji Teslić i Nikolić*

